

IZVJEŠĆE

O NETRPELJIVOSTI I NAPADIMA NA KATOLIČKU CRKVU I KATOLIČKE
VJERNIKE U HRVATSKOJ U 2021. I 2022. GODINI

KOLOVOZ, 2023.

SADRŽAJ

Uvod	5
Osnovni pojmovi	9
Izvešće o netrpeljivosti i napadima na Katoličku Crkvu i katoličke vjernike u Hrvatskoj u 2021. godini	10
Uvod	11
1. Netolerancija i diskriminacija spram katolika	17
Napadi na vjernike katolike	17
a) Napadi na vjernike laike	17
Intervju s prof. dr. sc. Gordanom Buljan Flander	24
b) Napadi na svećenike i biskupe	27
STUDIJA SLUČAJA: Napad na biskupa Vladu Košića zbog propovijedi u Gvozdanskom	27
Napadi na katolički nauk i vjeru	34
a) Lažno prikazivanje i ismijavanje katoličkog nauka	34
b) Iznošenje neistina o blaženom Alojziju kardinalu Stepincu	35
2. Napadi na Crkvu kao instituciju	39
Napadi na Crkvu u kontekstu pandemije COVID-19	39
Hajka na slavljenje misa zadušnica za blajburške žrtve	42
Izražavanje mržnje i netrpeljivosti prema Crkvi	43
Kontinuirano neutemeljeno napadanje Katoličke Crkve za korupciju i bogaćenje	45

3. Nasilje i napadi na objekte i imovinu Katoličke Crkve	48
Provale u crkvene objekte i krađe	48
Oskvrnuća i devastiranje crkvenih objekata i imovine	50
Izvješće o netrpeljivosti i napadima na Katoličku Crkvu i katoličke vjernike u Hrvatskoj u 2022. godini	51
Uvod	52
1) Netolerancija i diskriminacija spram katolika	58
Napadi na vjernike katolike	58
a) Napadi na vjernike laike	58
b) Napadi na svećenike i biskupe	65
STUDIJA SLUČAJA: Napadi na nadbiskupe Josipa Bozanića i Đuru Hranića zbog propovijedi na blagdan Velike Gospe	75
STUDIJA SLUČAJA: Prikazivanje netočnog broja katolika prema rezultatima Popisa stanovništva 2021. godine	80
Napadi na katolički nauk i vjeru	84
a) Lažno prikazivanje i ismijavanje katoličkog nauka	84
2) Napadi na Crkvu kao instituciju	87
Umanjivanje doprinosa Katoličke Crkve u pružanju pomoći nakon potresa	87
Iznošenje neistina o blaženom Alojziju kardinalu Stepincu	88
Napadi na Crkvu i vjernike u kontekstu zalaganja za pravo na život	92
STUDIJA SLUČAJA: Ideološko nasilje nad bolnicom Sveti Duh	101
Intervju s prof. dr. sc. Dubravkom Habekom	102

Uplitanje u unutarnja pitanja Crkve	108
Izražavanje mržnje i netrpeljivosti	111
STUDIJA SLUČAJA: Zabrana Caritasove akcije u sisačkim školama	116
Kontinuirano neutemeljeno napadanje Katoličke Crkve za korupciju i bogaćenje	118
STUDIJA SLUČAJA: Napadi na Crkvu povezani s korupcijskom aferom u INA-i	122
3) Nasilje i napadi na objekte i imovinu Katoličke Crkve	125
Provale u crkvene objekte i krađe	125
Oskvrnuća i devastiranje crkvenih objekata i imovine	127
Raskorak medijske slike Crkve i stvarnosti djelovanja	129
Preporuke - što možemo učiniti?	139

Uvod

Od svoga osamostaljenja i uspostave novog demokratskog pravnog poretka, Republika Hrvatska priznala je jednakost svih vjerskih zajednica te pravo svih građana na slobodu vjeroispovijedi i javnog očitovanja svoje vjere - temeljnih ljudskih prava.

Unatoč tomu, svjedoci smo brojnih napada na Katoličku Crkvu i vjernike katolike, počevši od javnog izražavanja mržnje i netrpeljivosti prema Katoličkoj Crkvi i njezinom javnom djelovanju, preko zloupotrebe specijaliziranih medija kao i dijela glavnostrujaških medija za lažno i predrasudama obojeno prikazivanje pripadnika katoličke vjeroispovijedi te iznošenje lažnih optužbi i teških kleveta na račun Crkve, pa sve do otvorenih napada na pripadnike katoličke vjeroispovijedi i namjernog vrijeđanja njihovih vjerskih istina i osjećaja te napada na crkvene objekte, njihova oskrnuća i uništavanja crkvene imovine.

Najčešće vrste napada na Katoličku Crkvu dokumentirane u ovom izvješću uključuju:

- **napade na hrvatske građane zbog njihove katoličke vjeroispovijedi** – medijske hajke, lažne optužbe, širenje lažnih vijesti i tvrdnji utemeljenih na predrasudama o vjernicima katolicima i svećenicima u što su uključeni javno poticanje na mržnju, klevete i govor mržnje upereni protiv katolika
- **napade na katolički nauk i vjeru** uključujući lažno prikazivanje, ismijavanje i krivo tumačenje katoličkog nauka
- **napade na Crkvu kao instituciju** – hajka i medijski pritisci u kontekstu epidemije COVID-19 i cjepiva, kampanje protiv javnog prakticiranja katoličke vjere, kampanje protiv zalaganja za pravo na život, zatim uskraćivanja objektivnih informacija o Katoličkoj Crkvi, poput onih o doprinosu Crkve u pružanju pomoći nakon potresa, izražavanje netrpeljivosti i mržnje prema Crkvi, pri čemu se posebno ističe iznošenje povijesno neargumentiranih, klevetničkih i anakronih tvrdnji (tvrdnji iz vremena totalitarnog, komunističkog režima) o blaženom Alojziju Stepincu, zatim kontinuirani neutemeljeni napadi i optuživanje Katoličke Crkve za korupciju, kriminal, bogaćenje i neprikladnu povezanost sa strukturama svjetovne vlasti
- **provale u crkvene objekte i krađe**
- **oskrnuća i devastiranje crkvenih objekata i imovine.**

S obzirom na činjenicu da se **83,19 %** hrvatskih građana izjašnjava pripadnicima Katoličke Crkve,¹ odnos **netrpeljivosti dijela medija, političara i aktivističkih skupina u Hrvatskoj** koje sustavno napadaju Katoličku Crkvu, huškaju i iznose neistine o Crkvi i njezinim vjernicima, predstavlja svojevrsan društveni fenomen: **da je u društvu koje sebe smatra**

demokratskim jedna većinska skupina građana ujedno jedna od najčešće napadanih i lažno prikazivanih. Društvene okolnosti u kojima **manjina sustavno napada i zloupotrebom medijske i političke moći lažno prikazuje većinsku skupinu – u prošlosti su bile povezane s raznim oblicima totalitarnih režima** u kojima su politika i mediji bili dio represivnog aparata **za vladanje manjine nad većinom.** Uporaba **mehanizama utjecaja na javno mišljenje** radi napada na određenu društvenu skupinu, a za koje se do nedavno smatralo da ne mogu biti dio demokratskih društava, svakako zahtijeva daljnu, detaljnu analizu. Tomu dodajmo i činjenicu da se pripadnicima kršćanskih crkava prema Popisu stanovništva u 2021. godini izjasnilo 87,26 % hrvatskih građana. Napadima na nauku i istinu Katoličke Crkve kao i na religijska osjećanja katolika izravno se napadaju i vjerske istine drugih kršćanskih zajednica, a povredama vjerskih sloboda i prava na javno izražavanje vjere posredno su ugroženi i svi vjernici u Republici Hrvatskoj kojih je ukupno 89,76 %.²

Izvješće o napadima na katolike i Katoličku Crkvu može se stoga shvatiti i kao ukaz na opće stanje vjerskih sloboda, slobode vjeroispovijedi te slobode i ustavno zajamčene autonomije religijskih organizacija, ali i općeniti ukaz na pitanje slobode govora, okupljanja i udruživanja - temeljnih **sloboda pojedinca.**

Ustav Republike Hrvatske jamči „slobodu savjesti i vjeroispovijedi i slobodno javno očitovanje vjere ili drugog uvjerenja” (čl. 40). Isto tako jamči da su vjerske zajednice „slobodne, u skladu sa zakonom, javno obavljati vjerske obrede, osnivati škole, učilišta, druge zavode, socijalne i dobrotvorne ustanove te upravljati njima, a u svojoj djelatnosti uživaju zaštitu i pomoć države“ (čl. 41). Osim toga, prema hrvatskom **Ustavu**, „zabranjeno je i kažnjivo svako pozivanje ili poticanje na rat ili uporabu nasilja, na nacionalnu, rasnu ili vjersku mržnju ili bilo koji oblik nesnošljivosti” (čl. 39).³

Sukladno **Ugovoru o pravnim pitanjima između Svete Stolice i Republike Hrvatske** iz 1997. godine, Crkvi se u Hrvatskoj, između ostaloga, jamči:

- sloboda obavljanja bogoštovlja (čl. 7.1),
- sloboda vršenja njezina apostolskog poslanja, posebno u onome što se odnosi na bogoštovlje, upravu, učiteljstvo i djelatnost društava (čl. 4),
- pristup državnim sredstvima javnoga priopćavanja (čl. 12.2)
- katolicima i njihovim društvima i ustanovama „potpuna sloboda djelovanja i javnog nastupa bilo usmeno bilo pismeno” (čl. 14.2).

Katolička Crkva u Hrvatskoj ima više od 2400 svećenika i više od 3600 redovnika i redovnica. Oni djeluju i žive u više od **1600 župa** u **5 nadbiskupija** i **11 biskupija** te u više od **60 redovničkih zajednica i družbi.** Također, Crkva u Hrvatskoj je osnovala, a i danas

vodi brojne obrazovne ustanove – 7 visokih učilišta, 12 gimnazija i 11 osnovnih škola. Osim toga, **Crkva u Hrvatskoj karitativno djeluje na prostoru cijele Hrvatske** – gotovo svaka župa ima župni Caritas, a **u svakoj biskupiji djeluju i brojne ustanove koje smanjuju društvenu nepravdu i osiguravaju konkretnu, socijalnu skrb**, u čiji su rad uključeni svećenici, redovnici i redovnice te vjernici laici.

Podsjećamo i da je **tijekom 20. stoljeća, od razdoblja Kraljevine Jugoslavije do Domovinskog rata, Crkva u Hrvatskoj bila sustavno proganjana**. Prema podacima koje je don Anto Baković prikupio u Hrvatskom martirologiju XX. stoljeća,⁴ **u tom su razdoblju ubijena 4 biskupa, 523 katolička svećenika i redovnika, 50 bogoslova, 39 sjemeništara, 17 časne braće laika i 31 časna sestra**. Najveći broj **katoličkih svećenika i posvećenih osoba**, prema navedenim podacima, likvidirali su partizani i OZNA (Odjeljenje za zaštitu naroda - komunistička tajna policija), **do svibnja 1945. - njih 240**, nakon savezničke pobjede **još 263**, dok je na služenju vojnog roka u JNA ubijeno **12 svećenika**. Tijekom Domovinskog rata, Katolička Crkva, biskupi i svećenici ponovno su bili jedna od glavnih meta velikosrpske huškačke propagande koja se retorikom naslanjala na komunističku, jugoslavensku ideologiju. Kako popisuje dr. sc. Julija Barunčić Pletikosić, **od 1991. do 1995. su teško oštećene ili do temelja srušene 272 župne crkve i 111 kapela, lakše su stradale 182 crkve i 30 kapela, a teže ili lakše su oštećena i 44 samostana**.⁵

Katolička Crkva je od svojih osnutaka bila izložena progonima od strane političkih vlasti, a tijekom dvaju tisućljeća kršćanske ere katolici su se nebrojeno mnogo puta morali, u figurativnom smislu, vraćati u katakombe, tj. svoju vjeru prakticirati mimo zakona ili na rubu zakona. Zabrinjava činjenica da je Crkva u Hrvatskoj, koja je u proteklom stoljeću doživjela strahovite progone, danas ponovno predmet javnog progona kroz koji se namjerno i neutemeljeno stvara negativna percepcija u javnosti, zastrašuje vjernike i guši pravo na slobodu vjeroispovijedi imajući, po svemu sudeći, kao **krajnji cilj stvaranje sekularističkog društva bez Katoličke Crkve, slično onome kakvo je nastojala uspostaviti vladajuća komunistička partija u Jugoslaviji**.

Udruga U ime obitelji drži svaku konstruktivnu kritiku utemeljenu na činjenicama bilo kojeg dionika društva jednim od preduvjeta osobnog i društvenog rasta i razvoja, pa tako i argumentiranu kritiku Katoličke Crkve i katolika. Ovim izvješćem odajemo priznanje svima onima koji upravo na takav način, koji je pretpostavka pluralnog i demokratskog društva, prilaze i Katoličkoj Crkvi i vjernicima katoličke vjeroispovijedi. Jedan od ciljeva ovog izvješća je i **rasvjetljavanje razlike između konstruktivne kritike i širenja netrpeljivosti**, organiziranih hajki, netolerancije, diskriminacije, lažnih vijesti, napada i dr. Držimo da će razlika biti razvidna svakom dobronamjernom čitatelju.

Ovim izvješće odajemo počast i svim žrtvama vjerske netrpeljivosti u RH. Onima čija su se imena našla u ovom izvješću kao i mnogim drugima čija se građanska i ljudska prava krše

blaćenjem, posramljivanjem i diskriminiranjem zbog njihove katoličke vjeroispovijedi i vrijednosti koje zastupaju.

Pravo na slobodu vjeroispovijedi nije i ne smije biti ni po kojoj osnovi manje uvažavano i šticeo od bilo kojeg drugog ljudskog prava niti se diskriminacija na temelju spolne, etničke ili rasne pripadnosti može iskorijeniti ako se u politiku suzbijanja diskriminacije ne uključuje i iskorjenjivanje diskriminacije na temelju vjerske pripadnosti.

Ovo se izvješće može shvatiti i kao apel svima onima koji se bave proučavanjem i zaštitom ljudskih prava da unatoč društvenim, ideološkim ili osobnim barijerama koje ih u tome priječe, problematici ljudskih prava pristupaju cjelovito i objektivno te da se, prije nego se deklarativno založe za društvo bez predrasuda, sami okane vlastitih.

Premda hrvatski Ustav, u skladu s međunarodnim konvencijama, jamči sva ljudska prava uključujući i vjerske slobode, **svijest o važnosti njihove implementacije gradi se sustavnom edukacijom i neprestanim ukazivanjem na njihovo kršenje.** Kao primjer kako se od kontinuirane zaštite **svih ljudskih prava** ni pod koju cijenu ne smije odustati svakako se može uzeti Francuska. Ta kolijevka ljudskih prava i sloboda u kojoj je osmišljen i prvi put oproban koncept građanstva i moderne republikanske demokracije samo tijekom 2022. godine, prema podacima dostupnim međunarodnoj organizaciji *Observatory on Intolerance and Discrimination against Christian in Europe*, **zabilježila je više od 100 paljenja, vandaliziranja i devastacija katoličkih crkava koji su između ostaloga uključivali i fizičke napade na svećenike, redovnice, redovnike i vjernike te krađe i skrnavljenja kako posvećenih kipova i liturgijskih predmeta, tako i Presvetog Oltarskog Sakramenta.**⁶ Sekularistička, anticrkvena i antikatolička politika u Francuskoj je rezultirala činjenicom da se svakog trećeg dana u toj nekadašnjoj prvakinji europske demokracije i slobode oskvrne jedna crkva. **Dakle, ni najveći formalni stupanj ljudskih prava i sloboda ne garantira njihovo ozbiljenje ako se borba za ljudska prava instrumentalizira u pogrešne svrhe, odnosno ako se ljudska prava ne promatraju cjelovito.**

To nam bjelodano pokazuje da se ljudska prava moraju štiti ne samo konstitutivnim i legislativnim putem te načelnim stavovima i retoričkim krilaticama, **već da njihova zaštita mora biti aktivna, sustavna, svakodnevna i institucionalizirana.** Samo tako hrvatsko društvo može postati utoliko pravednije, demokratskije, tolerantnije i sretnije.

Ovo Izvješće mali je doprinos tom cilju.

Osnovni pojmovi

Netolerancija i diskriminacija spram katolika

Diskriminacija se odnosi na postupanja kojima se osoba stavlja u nepovoljni položaj na osnovi svoje vjere, vjerske pripadnosti ili vjerskih uvjerenja, dok **netolerancija** označava bilo koji oblik izražavanja nesnošljivosti spram katoličkih vjernika i Katoličke Crkve - iznošenjem i širenjem neistina, širenjem lažnih vijesti, poticanjem javne hajke i linča, ismijavanjem, omalovažavanjem, i dr., a može uključivati i zločine iz mržnje zbog vjeroispovijedi i javno poticanje na nasilje i mržnju zbog vjerske pripadnosti kako su definirani Kaznenim zakonom (čl. 87., st. 1. i čl. 325., st. 1.).

Napadi na Crkvu kao instituciju

Napadi na **katoličku kulturu** i **Katoličku Crkvu kao instituciju** obuhvaćaju lažne i izmišljene vijesti i informacije prilikom kreiranja kojih se služi parcijalnim, neprovjerenim i pojedinačnim primjerima kao sredstvom napada na Crkvu u cjelini. Rezultat takvih napada sustavne su anticrkvene difamacijske kampanje koje se služe stereotipnim i generaliziranim tvrdnjama s elementima govora mržnje i klevete koji su definirani Kaznenim zakonom (čl. 325., st. 1. i čl. 149., st. 1.).

Nasilje i napadi na objekte i imovinu Katoličke Crkve

Nasilje i napadi na objekte i imovinu Katoličke Crkve uključuju **provale, krađe, razbojništva, oskvrnuća i devastaciju Crkvene imovine i objekata, ali i fizičko nasilje** te prijetnje i zastrašivanja nasiljem prema katolicima zbog njihove vjere i vjerskih uvjerenja. Također mogu uključivati zločine iz mržnje (čl. 87, st. 21. Kaznenog zakona).

Izvješće o netrpeljivosti i napadima na Katoličku Crkvu i katoličke vjernike u Hrvatskoj u 2021. godini

Uvod

Prikupljeni podaci

Svi slučajevi navedeni u izvješću dokumentirani su na temelju vijesti i objava u medijima u razdoblju između **1. 1. i 31. 12. 2021.**

Vezano za druge izvore podataka, prema saznanjima udruge U ime obitelji **nadležne institucije u Republici Hrvatskoj ne prikupljaju i ne obrađuju podatke o slučajevima nasilja i napada te netolerancije i diskriminacije na temelju vjeroispovijedi**, kao ni o zločinima iz mržnje na temelju vjeroispovijedi te o javnom poticanju na nasilje i mržnju zbog vjerske pripadnosti, a iz kojih bi se mogle dobiti informacije koliko je bilo takvih slučajeva prema pojedinoj vjeroispovijedi u Hrvatskoj.

Udruga U ime obitelji uputila je **Ministarstvu unutarnjih poslova** zahtjev za pristup informacijama o podacima o zločinima iz mržnje zbog vjeroispovijedi, o javnom poticanju na nasilje i mržnju zbog vjerske pripadnosti, slučajevima kaznenih djela protiv imovine Katoličke Crkve te o prekršajima diskriminacije na vjerskoj osnovi u Hrvatskoj u 2021. godini. Ministarstvo unutarnjih poslova je dio pitanja prosljedio Ministarstvu pravosuđa i uprave te je **utvrđeno da nijedno od navedenih ministarstava ne raspolaže podacima prema parametrima koje je zatražila Udruga, odnosno ni jedna Vladina institucija ne bilježi sustavno podatke o kršenju Ustava i zakona u navedenim područjima.** Navedena kaznena djela ni jedna institucija statistički ne razdvaja prema prisutnosti vjerske motiviranosti unatoč tome što se ista neminovno dokazuje prilikom pravosudnih postupaka. Ni Ministarstvo unutarnjih poslova, ni Ministarstvo pravosuđa i uprave unatoč preporukama Udruge iz 2020. godine **nisu ažurirali metodologiju prikupljanja podataka o kršenju prava na vjeroispovijed.**

Prema nepotpunim podacima koje je udruga U ime obitelji do objave ovog izvješća zaprimila od Ministarstva unutarnjih poslova u 2021. godini počinjena su ukupno **minimalno 52 kaznena djela koja su bila vjerski motivirana.** Radi se o kaznenim djelima zločina iz mržnje prema vjeroispovijedi i teškim krađama kojima je objekt bila imovina vjerskih zajednica.

U Hrvatskoj su u 2021. godini počinjena **103 prekršaja** prema Zakonu o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12) te ukupno 20 kaznenih djela javnog poticanja na nasilje i mržnju (KZ čl. 325), no budući da statistički podaci Ministarstva unutarnjih poslova ne

klasificiraju slučajeve kršenja zakona prema motivu navedenih kaznenih djela, bez uvida u konkretne spise, **nemoguće je utvrditi koliko je od 123 kaznena djela bilo motivirano vjerskom pripadnošću žrtava, a još manje koji je udjel tih žrtava bio katoličke vjeroispovijedi.**

Što se tiče **kaznenih djela** - od spomenuta 52 kaznena djela ukupno je zabilježeno 8 slučajeva kaznenih djela počinjenih u vezi s člankom 87., st. 21 KZ-a – zločin iz mržnje prema vjeroispovijedi u 2021. godini:

- 118. čl. KZ-a – Teška tjelesna ozljeda – 3 slučaja
- 139. čl KZ-a – Prijetnja – 3 slučaja
- 141. čl KZ-a – Narušavanje nepovredivosti doma i poslovnog prostora – 1 slučaj
- 235. čl KZ-a – Oštećenje tuđe stvari – 1 slučaj.

Zabilježena su također 44 slučaja kaznenih djela prema članku 229., st. 1., t. 6 - Teška krađa. **Teška krađa odnosi se na otuđivanje predmeta koji se koriste u vjerske namjene ili su se nalazili unutar sakralnoga prostora.** Ova 44 djela, kao ni prethodnih osam kaznenih djela iz mržnje prema vjeroispovijedi ne odnose se isključivo na kaznena djela počinjena protiv katolika i Katoličke Crkve. Unatoč tome može se pretpostaviti da je velika većina od navedene 44 teške krađe počinjena nad imovinom Katoličke Crkve. Dio tih krađa o kojima su izvještavali mediji, popisan je u trećem poglavlju ovoga Izvješća.

Ministarstvo pravosuđa i uprave prosljedilo je upit udruge U ime obitelji općinskim sudovima, koji unatoč istoj metodologiji raspolažu ponešto detaljnijim podacima o spornim kaznenim djelima motiviranim vjerskom mržnjom. U Republici Hrvatskoj postoje **32 općinska suda**, a Udruga je do izrade izvješća zaprimila odgovor s **26 sudova**.

Općinski sudovi u Crikvenici, Virovitici, Požegi, Slavonskom Brodu, Bjelovaru, Koprivnici, Metkoviću, Velikoj Gorici, Čakovcu, Varaždinu i Općinski kazneni sud u Zagrebu odgovorili su na upit udruge U ime obitelji konstatacijom da nije bilo u radu predmeta koji se odnose na zločine iz mržnje zbog vjeroispovijedi, ni predmeta javnog poticanja na nasilje i mržnju, a ni slučajeva u kojima je objekt kaznenog djela imovina Katoličke Crkve.

Općinski sud u Osijeku obavijestio je udrugu U ime obitelji da je pri tom sudu u 2021. godini vođen jedan postupak u slučaju kaznenog djela poticanja na nasilje i mržnju.

Općinski sud u Gospiću udruzi U ime obitelji dostavio je podatak da je tijekom 2021. godine zabilježen jedan slučaj kaznenog djela teške krađe kojem je objekt bila imovina Katoličke Crkve, a taj je predmet okončan oslobađajućom presudom.

Općinski sud u Karlovcu odgovorio je da su dva kaznena predmeta utvrđena - poticanje na nasilje i mržnju (čl. 325. KZ/11) u kojima nije donesena odluka jer su postupci u tijeku. Također su dodali da ne raspolažu podacima u kojima je objekt kaznenog djela imovina Katoličke Crkve jer se upisnici ne vode na način da bi bilo vidljivo da je objekt kaznenog djela Katolička Crkva.

Općinski sud u Sisku odgovorio je da nije bilo zabilježenih predmeta glede zločina iz mržnje zbog vjeroispovijedi. Utvrđena su tri slučaja javnog poticanja na nasilje i mržnju, dok statističke podatke zatražene o broju prijavljenih i utvrđenih slučajeva u kojima je objekt kaznenog djela imovina Katoličke Crkve nije moguće utvrditi.

Općinski sud u Zlataru odgovorio je da je zabilježen jedan kazneni postupak za javno poticanje na nasilje i mržnju u kojem je predmetu donesena osuđujuća presuda. Utvrđena su dva kaznena postupka u kojima je objekt kaznenog djela imovina Katoličke Crkve i to zbog kaznenog djela iz čl. 235., st. 1. KZ-a (oštećenje tuđe stvari) u kojem je donesena osuđujuća presuda te kazneno djelo iz čl. 222. KZ-a (teška kaznena djela protiv opće sigurnosti) u kojem predmetu još nije donesena odluka.

Na Općinskom sudu u Rijeci vodilo se šest postupaka zbog počinjenja kaznenog djela javnog poticanja na nasilje i mržnju, od čega su tri postupka okončana osuđujućom presudom.

Općinski sud u Vinkovcima odgovorio je da je utvrđen jedan zločin iz mržnje zbog vjeroispovijedi (čl. 87, st. 21 KZ-a) te jedna osuđujuća nepravomoćna presuda.

Općinski sud u Vukovaru odgovorio je da su utvrđena dva slučaja vezana uz javno poticanje na nasilje i mržnju, od kojih je u jednom donesena osuđujuća presuda. Nije utvrđen ni jedan slučaj kaznenog djela u kojem je objekt kaznenog djela imovina Katoličke Crkve.

Općinski sud u Dubrovniku dostavio je podatak da je pokrenut jedan prekršajni postupak zbog kršenja Zakona o suzbijanju diskriminacije koji je i okončan osuđujućom presudom.

Općinski prekršajni sud u Zagrebu dostavio je podatke da su u 2021. godini podignuta dva optužna prijedloga zbog kršenja Zakona o suzbijanju diskriminacije po osnovi vjeroispovijedi.

Općinski sud u Novom Zagrebu odgovorio je da nije bilo kaznenih postupaka glede zločina iz mržnje zbog vjeroispovijedi. Utvrđen je i jedan slučaj javnog poticanja na nasilje i mržnju te je predmet riješen, pravomoćnim rješenjem o odbačaju.

Kako je vidljivo iz prethodnih odgovora nadležnih institucija, unatoč brojnim napadima na Katoličku Crkvu u Hrvatskoj, nadležne institucije do sada nisu činile dovoljno kako bi zaštitile vjernike katolike od kršenja i nepoštivanja njihovog ustavnog prava na slobodu vjeroispovijedi. Ovo je Izvješće, između ostalog, udruga U ime obitelji oblikovala i kao

predložak za vođenje evidencije o kršenju vjerskih sloboda. Ovim putem U ime obitelji potiče sva nadležna tijela izvršne, sudske i zakonodavne vlasti da implementiraju metodološki predložak ovoga izvješća u vlastitim radnim dokumentima u funkciji zaštite hrvatskih građana od diskriminacije.

Izvješća o statusu ljudskih prava

Godišnje **Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021. godinu** u Hrvatskom saboru predano je 31. ožujka 2022. godine.⁷ Izvješće sadrži **234 stranice**, a u njemu je **diskriminacija temeljem vjere i sloboda vjeroispovijedi obrađena tek na dvije nepune stranice**. Pučka pravobraniteljica u Izvješću spominje pritužbe katolika na kršenje prava na slobodu vjeroispovijedi u kontekstu **cjepiva i jedan slučaja diskriminacije drugih od strane katolika**.

„U 2021. godini građani su nam se, zbog diskriminacije temeljem vjere i slobode vjeroispovijedi, ponajviše obraćali zbog uvođenja COVID potvrda, odnosno radi cijepljenja“, navodi se u izvješću te se u njemu dodaje da se „Kongregacija za nauk vjere očitovala jasno istaknuvši da su sva odobrena cjepiva moralno prihvatljiva te u tom pogledu nema zapreka da katolici prime cjepivo“.

U slučaju diskriminacije na temelju vjeroispovijedi počinjenu od strane katolika, pučka pravobraniteljica **Tena Šimonović Einwalter** navodi slučaj „diskriminatornog oglasa za najam stana“ u kojemu je osoba pozvala da se na oglas jave potencijalni najmoprimci rimokatoličke vjeroispovijedi.

Osim navedenih „obraćanja“ katolika u izvješću se ne navodi ni jedan primjer diskriminacije prema katolicima. Navodi se jedan primjer diskriminacije muslimana, u slučaju kada poslodavac nije imao zakonsku osnovu tražiti potvrdu o pripadnosti vjerskoj zajednici.⁸

Sasvim je jasno da se povrede prava na slobodu vjeroispovijedi ne mogu svesti na dva sporadična slučaja, a u Izvješću pravobraniteljice također je sporan i metodološki okvir u kojem se različite vjeroispovijedi ne promatraju zasebno. Niz je tako razloga koji ovo izvješće čine krajnje neozbiljnim i o pitanju povreda prava na slobodu vjeroispovijedi krajnje nezadovoljavajućim.

U godišnjem izvješću hrvatske podružnice **Kuće ljudskih prava - Ljudska prava u Hrvatskoj: Pregled stanja za 2021. godinu, pravo slobode vjeroispovijedi uopće se ne spominje.** Jedini zabilježeni slučaj diskriminacije na temelju pripadnosti nekoj

vjeroispovijedi spomenut je u poglavlju **Prava izbjeglica u kojem se spominju zamijećeni slučajevi diskriminacije zbog vidljivih religijskih obilježja poput hijaba.** ⁹

Usporedimo li samo dostavljene podatke Ministarstva unutarnjih poslova kao i podatke sudova u Republici Hrvatskoj, koje je za 2021. zatražila i dobila udruga U ime obitelji, **sasvim opravdano možemo postaviti pitanje kako to da u navedenim izvješćima o statusu ljudskih prava u Hrvatskoj nedostaju podaci o povijedi prava na vjeroispovijed.** I premda to nije u skladu s proklamiranim vrijednostima jednakosti i ravnopravnosti, organizacije civilnog društva imaju pravo u svojem radu i izvještajima primjenjivati vlastitu metodologiju. Međutim, pučka pravobraniteljica koju je na tu funkciju 2021. na razdoblje od 8 godina imenovala većina zastupnika Hrvatskog sabora, najviše zakonodavne vlasti u RH – ima ne samo obavezu nego i dužnost tretirati građane kao ravnopravne i jednake. Pravobraniteljica je u svom izvještaju pak diskriminirala građane katoličke vjeroispovijedi odričući im pravo na vlastitu prosudbu razine ugroženosti svojih Ustavom zajamčenih prava na slobodu vjeroispovijedi kada su u pitanju bile pritužbe vezane za problematiku cijepjenja. **No mnogo veću razinu zabrinutosti uzrokuje ignoriranje apsolutno svih napada na slobodu vjeroispovijedi.** Ovo se izvješće stoga može smatrati i dopunom postojećih izvješća o statusu i razini ugroze ljudskih prava u Republici Hrvatskoj budući da postojeća izvješća za 2021. godinu rečeno pravo i ne tretiraju kao ljudsko pravo.

Najveći napadi na Crkvu u 2021. godini

U širenju netrpeljivosti prema Katoličkoj Crkvi, posredstvom dijela glavnostrujaških medija, kontinuirano sudjeluje novinar **Drago Pilsel**. On sustavno napada Katoličku Crkvu, njezin nauk, a u svojim istupima i objavama na društvenim mrežama ne služi se argumentima već **blaćenjem i ismijavanjem** nauka Katoličke Crkve, biskupa i svećenika te širenjem predrasuda. U aktivnostima Drage Pilsela vjerojatno postoji sukob interesa, odnosno elementi subjektivnosti i osobne osvete prema Katoličkoj Crkvi budući da je **jedina osoba u povijesti Hrvatskog društva katoličkih novinara koja je isključena iz te strukovne, inače tolerantne i uključive, udruge još 2002. godine.** ¹⁰ Uz njega se u napadima na vjernike i Katoličku Crkvu istaknula povjesničarka i teologinja **Anna Maria Grünfelder**. Grünfelder mediji predstavljaju kao „katoličku teologinju“ te se s godinama prometnula u jednu od najpojavljivanijih kritičarki Crkve u glavnostrujaškim medijima. ¹¹ Njezino mišljenje kao i mišljenje Drage Pilsela, kako dokazuju napadi evidentirani u ovom izvješću, dio medija predstavlja kao dominantni anticrkvni glas „stručnjaka“, teologa iz Katoličke Crkve. Ni Pilsel ni Grünfelder ne predstavljaju nikakvu struju mišljenja osim svoje vlastite, a koja

predstavlja zanemariv udio u unutarcrkvenim teološkim i inim raspravama. Zanimljivo je tako primijetiti da samo na najvećem Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu svake akademske godine diplomira oko 150 studenata,¹² a na zagrebačkom, baš kao i na đakovačkom, splitskom i drugim teološkim fakultetima **rade stotine profesora, teologa i vrhunskih stručnjaka s diplomama najprestižnijih europskih fakulteta**, a većina glavnostrujaških medija sustavno predstavlja mišljenja marginalnih teologa koja nemaju nikakvu ili gotovo nikakvu težinu kako u kleričkim i laičkim institucijama Katoličke Crkve, tako i u teološkim promišljanjima.

Atmosferi hajke na vjernike i svećenike doprinijela je većina glavnostrujaških medija. Osim diskriminatornih napada na vjernike, **mediji su i u 2021. godini sudjelovali u širenju teza kako su vjernici i Crkva privilegirani u odnosu na ostale kada su u pitanju mjere za suzbijanje pandemije**, pa se tako kritiziralo svako održavanje misa u zatvorenom prostoru, a pogotovo održavanja većih procesija tijekom obilježavanja blagdana.

Godina 2021. donijela je znatno povećanje neosnovanih kritika Crkve koja se prema oprobanom modelu prikazivala nazadnom, zadržtom, pohlepnom i rastrošnom, ali se dugogodišnja difamacijska kampanja protiv navodnog bogatstva Crkve, Vatikanskih ugovora, vjeronauka u školama, navodne povezanosti Crkve s totalitarnim režimima i kampanje protiv bl. Alojzija Stepinca; tijekom ove godine **premjestila na polje difamiranja Crkve u kontekstu pandemije kao i na upućivanje lažnih optužbi Crkvi za nesudjelovanje u obnovi nakon potresa**, čak štoviše optužbi za nebrigu za potresom pogođene građane i obnovu Crkvenih zdanja nauštrb građana.

Promotrimo li nezavisno od tematike ovoga Izvješća najveće izazove s kojima su se hrvatsko društvo i politika suočavali tijekom 2021. godine, može se uočiti da su pandemija i posljedice razornih potresa svakako bili najveći i najvažniji među tim izazovima. **Stoga su podaci o najvećim napadima na Crkvu upravo iz ovog rakursa izuzetno zabrinjavajući** budući da ukazuju na fenomen koji društveni znanstvenici nazivaju *Scapegoating* - traženje žrtvenog jarca.

U suvremenom društvu ukorijenjenom na postavkama liberalne demokracije javnost bi trebala biti izvještavana **objektivno, pravovremeno i istinito**, a fenomen okrivljavanja odabranih društvenih skupina kao krivaca za svaki socijalni problem **ne ukazuju samo na demokratski deficit nego i deficit odgovornosti za izgovorenu i napisanu riječ**, kao i na nisku razinu političke i profesionalne novinarske kulture okrenute senzacionalizmu i sklone etiketiranju Crkve protiv koje se kampanje **s gotovo identičnom matricom optuživanja vode već više od 70 godina**.

1. Netolerancija i diskriminacija spram katolika

Napadi na vjernike

Napadi na pojedince na temelju vjere uključuju **medijsku hajku**, ismijavanje pojedinih osoba – vjernika, svećenika i biskupa, iznošenje neistina i kleveta o osobama na temelju njihove vjere te objavljivanje lažnih vijesti s ciljem nanošenja štete njihovu ugledu.

Naime, **dok se kritika, preispitivanje i kritičko prosuđivanje mišljenja i stavova pojedinaca i institucija u pluralnom društvu smatra korisnom i potrebnom**, hajke – unisone, sveobuhvatne, jednostrane i stereotipizirane javne kritike s elementima govora mržnje, protiv katoličkih svećenika, biskupa i vjernika dio su negativnog trenda u hrvatskom društvu koji je protivan demokratskim vrijednostima te imaju cilj ocrnjivanje Katoličke Crkve i širenje netrpeljivosti spram vjernika katolika.

Ovdje donosimo neke od konkretnih primjera napada na vjernike katolike, ne ograničavajući se samo na njih.

a) Napadi na vjernike laike

Nakon 10. veljače 2021., kada je ispred zagrebačke katedrale održana tradicionalna svečana misa na Stepinčevo u spomen na smrtni dan blaženog Alojzija kardinala Stepinca, dio je medija pokrenuo napad na vjernike katolike brojnim tekstovima i netočnim naslovima. Osobito je napadima bila izložena **prof. dr. Alemka Markotić**, ravnateljica Klinike za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ i članica Stožera civilne zaštite zbog njezina sudjelovanja u molitvi vjernika tijekom svete mise. Mediji su Markotić **neutemeljeno optuživali za kršenje protupandemijskih mjera koje je propisao Stožer civilne zaštite, odnosno za neodgovornost, širenje zaraze i licemjerje unatoč tomu što je za održavanje svete mise bila ishoda potrebna dozvola i unatoč tomu što se sveta misa održavala na otvorenom trgu na kojem se moglo pridržavati propisanih mjera socijalne distance**. Svečane svete mise na Stepinčevo u zagrebačkoj katedrali u kojoj je sahranjen blaženi Alojzije Stepinac, mučenik komunističkog totalitarnog i ateističkog režima, održavale su se redovito u periodu prije demokratskih promjena 1990. godine i unatoč neodobravanju koje su prema tom događanju pokazivale komunističke vlasti. Sudjelovanje dr. Markotić na svetoj misi iskorišteno je kao povod za iskazivanje netolerancije prema vjernicima, iskaljivanje frustracija nagomilanih zbog posljedica pandemije kao i za vulgarnu demonstraciju nezadovoljstva javnim iskazivanjem vjere ljudi na odgovornim društvenim pozicijama i javnog prakticiranja vjere općenito.

Ovo su neki od naslova kojima se diskreditirala dr. Markotić i slavlje svete mise na Stepinčevo:

- Index: „WTF Markotić govorila na masovnom okupljanju na misi u Zagrebu”¹³
- Telegram – „Apsolutno nevjerojatno. Ljudi masovno kršili mjere na misi za Stepinca, Alemka Markotić držala im govor“¹⁴
- Zagreb info – „KAKO JE OVO MOGUĆE? Alemka Markotić drži govor stotini vjernika natiskanih ispred katedrale, distance nema!”¹⁵
- 24 sata – „Markotić upozorava na koronu, a onda ode ispred Katedrale pa govori pred gomilom vjernika“¹⁶
- Jutarnji list – „Na misi povodom Stepinčeva bio veći broj vjernika, među njima i viđeniji političari, ali i Alemka Markotić“¹⁷
- RTL – „Jesu li kršili mjere? Alemka Markotić govorila na misi ispred katedrale“¹⁸
- Večernji list – „Masovno okupljanje ispred Katedrale: Među prisutnima Alemka Markotić, Grlić Radman te Bandić“¹⁹
- Tris: „Bogovi i volovi: Za Crkvu razumijevanje, za ugostitelje prekršajna kazna od 30 tisuća kuna!”²⁰

Frustracije ograničenjima kretanja, okupljanja i svakodnevnog normalnog funkcioniranja zbog okolnosti pandemije dio medija je, s različitim intenzitetom, usmjerio na Crkvu i dr. Alemku Markotić što je klasičan primjer već spomenutog *Scapegoatinga*. Dr. Markotić zbog svojeg je sudjelovanja na svetoj misi **bila stigmatizirana u javnosti te izložena neutemeljenim uvredama i lažima, premda na spornoj svetoj misi nije kršila propisane mjere. Kao ni ostali okupljeni vjernici.** Također, pravo na slobodu vjeroispovijedi kako objašnjava *Opća deklaracija o ljudskim pravima*, „uključuje (...) slobodu da pojedinačno **ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeroispovijed** ili uvjerenje poučavanjem, bogoslužjem, praktičnim vršenjem i obredima”,²¹ u medijskim je napisima **banalizirano i izjednačavano s režimom rada ugostiteljskih objekata.** Unatoč tomu što objektivno razlozi za napad nisu postojali i što nisu izneseni valjani argumenti na temelju kojih bi se dokazalo nepridržavanje mjera protupandemijske zaštite, kao što nisu argumentirani ni razlozi na temelju kojih bi se mogla uspostaviti veza između režima rada ugostiteljskih objekata i slavljenja misnih slavlja ispred sakralnog prostora, medijska je hajka ne samo etiketirala i sotonizirala dr. Markotić i vjernike katolike već im se iz pozicije samopercipirane moralne superiornosti sugerirala nesolidarnost s oboljelima i potencirala odgovornost za smrtnost od virusa što je iskaz huškačkog govora mržnje.

Dana 13. veljače 2021. Matija Babić, osnivač portala Index.hr piše: „... nečija će majka vrlo vjerojatno umrijeti jer je majka žene bliske Kaptolu i HDZ-u cijepljena preko reda“, tvrdeći da je dr. Markotić cijepila svoju majku „preko reda“ i onda to dovodi u vezu s „Kaptolom“. Babić pri tom ne spominje kontekst oko cijepljenja majke dr. Markotić koja je na novinarske upite izjavila da njezina majka ima 84 godine i više kroničnih bolesti, što je predstavljalo osnovu za cijepljenje.²² Također, Babić bez ikakvih argumenata naziva dr. Markotić „osobom bliskom Kaptolu“ zbog njezina javnog deklariranja pripadnosti Katoličkoj Crkvi. Dovodi je u vezu s **„vrlo vjerojatnom“ smrću nečije majke**. Babić time otvoreno diskriminira dr. Markotić te objedama, etiketama i nelogičnim analogijama stvara ozračje linča prema dr. Markotić, kao katolkinji.

Početak ožujka 2021. vjeroučiteljica **Osnovne škole Milana Brozovića iz Kastva** zadala je učenicima **8. razreda upitnik kreiran prema upitniku koji je izdala Europska komisija**. Cilj upitnika je kod djece suzbijati predrasude, poticati toleranciju i svijest o različitosti. Zbog zadatka da djeca među ponuđenim osobama odaberu one s kojima bi željeli putovati u vlak, a u kojem se između ostalih navode i sljedeće: srpski vojnik iz Bosne, prostitutka i Rom, vjeroučiteljica je bila izložena napadima i blaćenju na društvenim mrežama koje je bilo pokrenuto nakon objave te vijesti na televiziji **N1**.²³ Vjeroučiteljicu se zbog navođenja ljudi različitih kultura, spolova, karakteristika i stilova života, a koje je imalo cilj promociju tolerancije i suzbijanje diskriminacije, paradoksalno optuživalo za netoleranciju, isključivost, vrijeđanje i diskriminaciju. Pa iako je dokazano da se osobe poput srpskog vojnika iz Bosne navode i u upitniku koji je sastavila Europska komisija, **predvodnici medijske hajke protiv vjeroučiteljice nisu joj se ispričali**, vijest nisu demantirali ili u krajnjem slučaju, ako se upitnik i dalje smatra neprimjerenim, zbog diskriminacije i netolerancije odlučili **napasti Europsku komisiju**.

Slučaj spornog upitnika o toleranciji iskorišten je i za politički napad na vjeroučitelje, nastavu vjeronauka i Crkvu općenito. **Stranka Glas tako je objavila priopćenje prepuno predrasuda, neznanja i netolerancije prema katolicima u kojem negira pravo vjeroučitelja da učenike na nastavi vjeronauka podučavaju toleranciji**. Naveli su sljedeće: „Zadaća iz vjeronauka u kastavskoj osnovnoj školi ne može biti poticaj za raspravu o toleranciji u kontekstu nastave iz vjeronauka. Ako ništa drugo, dobro su nam poznati stavovi hrvatske Katoličke crkve o homoseksualcima i pobačaju, i teško da možemo povjerovati da su se u zadaći vjeroučiteljice koju zapošljava ta ista crkva oni našli s namjerom da se učenike potiče na otvoren i tolerantan stav“.²⁴ U hajku se uključila i **saborska zastupnica Nove ljevice Rada Borić** koja je također paušalno napala vjeroučitelje iznoseći tvrdnju u koju malo tko može povjerovati: „Imali smo vjeroučitelje koje su zagovarali reviziju povijesti, a ima i pritužbi da u takvim anketnim listićima djeca moraju ocjenjivati svoje roditelje koji će, ako nisu vjernici, završiti u paklu.“²⁵

Dana 16. lipnja 2021. Bojan Glavašević, saborski zastupnik izabran na listi platforme Možemo i član Kluba zastupnika zeleno-lijevog bloka, nevladine organizacije poput U ime obitelji, Vigilare i *Ordo iuris*, podupire veliki broj vjernika katolika naziva ekstremističkim i fundamentalističkim organizacijama ne navodeći za to nikakve argumente pri čemu *de facto* etiketira sve organizacije čije su vrijednosti u korelaciji s kršćanskim vrijednostima i/ili katoličkim naukom. Glavašević također iznosi i neistinite podatke o financiranju tih organizacija između 2009. i 2018. ustvrdivši da su te tri nevladine organizacije primile 707 milijuna američkih dolara od privatnih financijera iz SAD-a, Ruske Federacije i nekih europskih zemalja.²⁶ U ime obitelji reagirala je na neistinite Glavaševićeve tvrdnje, navodeći da udruga U ime obitelji oko 70 % svojih financija zahvaljuje malim donacijama velikog broja hrvatskih građana, a da 2009. uopće nije postojala.²⁷

Dana 22. kolovoza 2021. teologinja Anna Maria Grünfelder na portalu Autograf uopćeno, neargumentirano i s očitim predrasudama proziva stotine tisuća hodočasnika da ne razumiju smisao svog hodočašća u marijanska svetišta na Veliku Gospu. Dovodi u pitanje osobnu pobožnost „hrvatskih hodočasnika“ pa tako piše: „Usuđujem se ustvrditi da ni kod hrvatskih hodočasnika i hodočasnica nisam primijetila produbljeno razmišljanje o smislu njihove odluke da propješače kilometre i kilometre, neki bosu, u pokretu u mrkloj noći. Biskupi i propovjednici će propovijedati ono što moraju.”²⁸

Dana 31. kolovoza 2021. novinar Nenad Jarić Dauenhauer u članku za **Index. hr** opisuje navodnu „retradicionalizaciju“ kroz koju prolazi **Pravni fakultet u Zagrebu** povezujući je s time da je bivša dekanica tog fakulteta i tadašnja pročelnica Katedre za obiteljsko pravo **prof. dr. Dubravka Hrabar** „bliska hrvatskim katoličkim konzervativcima“. Na linč profesorice Hrabar Dauenhauer je bio potaknut Facebook objavom prof. Hrabar u kojoj se spominju anđeli čuvari. Dauenhauer očito smatra da vrhunski intelektualci „ne mogu“ biti vjernici. Osim što se katolike u cijelosti u članku etiketira kao nazadne i zadrte, u članku se *de facto* zagovara da se konzervativnim intelektualcima, koje se slijedom prikazuje kao katoličke fundamentaliste, ograniči javno i akademsko djelovanje čime ih se diskriminira na temelju vjeroispovijedi.²⁹

Dana 27. rujna 2021. novinar Tomislav Klauški je, vezano za svirepo ubojstvo troje male djece od strane oca, na svom Twitter profilu to ubojstvo povezo s vjericima koji ispred bolnica mole, svjedoče i pružaju pomoć trudnicama koje razmišljaju o pobačaju. Napisao je: „**Jesu li molitelji molili za ovu ubijenu djecu?**“³⁰ Time je kao i u slučaju linča dr. Markotić nelogičnom i zlonamjernom usporedbom s ubojstvom male djece povezo vjernike katolike, u konkretnom slučaju zajednicu vjernika koja ne samo da nema veze ni sa kakvim ubojstvom, nego, upravo suprotno, pomažu roditelje i obitelji s malom djecom na mnoge načine te se zalažu za zaštitu prava na život od začeća do prirodne smrti svakog djeteta i čovjeka.

Početak listopada 2021., prim. dr. sc. **Darko Richter**, dr. med. izabran je za ravnatelja Dječje bolnice Srebrnjak. Samo nekoliko dana poslije mediji su počeli vršiti velik pritisak zbog njegova imenovanja. On je 8. listopada objavio da se povlači s mjesta ravnatelja DB Srebrnjak. No, tijekom studenoga je svoju ostavku povukao.³¹ **Index.hr**³² kritizirao je Richtera zbog stavova o umjetnoj oplodnji, a Richter je otkrio da su ga predstavnici gradonačelnika Tomislava Tomaševića tražili da kao ravnatelj **ne sudjeluje na Hodu za život**,³³ građanskoj manifestaciji za zaštitu života nerođene djece i pružanje potpore majkama i očevima. Predstavnici gradske vlasti izvršili su nezapamćen što formalni što neformalni i neustavni pritisak na dr. Richtera isključivo jer se javno zalagao za univerzalne vrijednosti koje zastupa i Katolička Crkva te jer je u prijašnjem intervjuu za Glas Koncila svjedočio svoju vjeru i važnost božanskog zakona.³⁴ Koordinatorica Hoda za život Hrvatska Andreja Duvančić u priopćenju je objasnila da **su članovi Platforme Možemo** samim činom zabrane dolaska dr. Richteru na Hod za život, prekršili 38. i 42. članak Ustava.³⁵ **Slučaj dr. Richtera primjer je teške povrede prava na slobodu vjeroispovijedi jer su političke vlasti otvoreno uvjetovale zaposlenje javnim odreknućem od katoličkih vrijednosti.** U ovom kontekstu valja spomenuti i činjenicu da su u širenju lažnih vijesti o Richteru sudjelovale i **Novosti Srpskog narodnog vijeća**. U studenom su iz tog medija priznali kako su krivo prenijeli njegovu izjavu s jednog simpozija, odnosno da je izjavu „Ne vjeruj Srbinu!“ kazala Richterova prabaka, a ne on.³⁶

Dana 2. studenoga 2021. novinar Boris Dežulović je na N1 portalu objavio članak, kojim vrijeđa vjernike, ali i sve uljuđene članove hrvatskog društva, napisavši između ostaloga: “Jebale vas komemoracije, rekvijemi i mise zadušnice. Jebale vas minute šutnje, dani žalosti i noći svijeća.”³⁷

Dana 29. studenoga 2021. portal Lupiga prenosi s bosanskohercegovačkog portala **Polis** članak **fratra Drage Bojića**. Polis je portal za društvena, kulturna i religijska pitanja koji sebe opisuje kao „integrirajuće i dijaloški nastrojen“, a često uvredama napada Katoličku Crkvu.³⁸ Bojić donosi tekst kojim se vrijeđaju vjernici i Crkva **na temelju izjave Hrvatske biskupske konferencije o pravu na izbor kad je riječ o cijepljenju protiv koronavirusa**. Vjernike naziva: „glupima, osobama koje preziru znanost, osobama kojima je Bog dao razum koji ne koriste, **je li vjera zaglupljuje ljude, ili su ljudi ti koji zaglupljuju vjeru**” i sl.³⁹ Bojić u nedostatku argumenata protiv stava Katoličke Crkve o pravu na izbor kad je riječ o cijepljenju protiv koronavirusa – koristi uvrede potpuno neprimjerene ne samo u kontekstu govora o vjerskim osjećajima kao važnoj karakteristici identiteta već neprimjerene u svakom javnom diskursu, doprinoseći daljnjem srozavanju kulture komunikacije u društvu. Fra Bojić je inače doktor teologije, studije je završio na **Franjevačkoj teologiji u Sarajevu gdje mu je od 2013. onemogućeno držati predavanja upravo zbog njegova uplitanja u politička pitanja i djelovanja nesukladnog franjevačkim regulama**.⁴⁰ Živi i radi u Jajcu. Veliki dio hrvatskih medija prenosi ga češće nego ijednog drugog franjevca ili doktora teologije u

Hrvatskoj. Prenaglašeno predstavljanje njegovih stavova u hrvatskim medijima, slično je predstavljanju mišljenja teologa Drage Pilsela i Anne Marie Grünfelder. Radi se o svojevrsnoj medijskoj manipulaciji kojom se nadreprezentacijom stava pojedinih disidentskih teologa stvara dojam da njihovo mišljenje o Katoličkoj Crkvi, njezinom nauku ili nekom pitanju – dijeli većina fratara, teologa ili svećenika. **Izostanak jasnog konteksta i namjerno oduzimanje pristupa javnosti mišljenju većine katoličkih teologa, fratara i svećenika podsjeća na jednu od taktika totalitarnih režima** (nacionalsocijalizma i komunizma) koje njemačka povjesničarka **Brigit Mitscherlich** opisuje u DR Njemačkoj: bio bi odabran svećenik teolog ili laik koji se predstavlja kao katolik, a napada crkveni nauk ili svećenike i biskupe, u medijima bi bio označen kao „progresivan katolik“, bio bi hvaljen te bi mu se otvarao javni prostor kako bi napadao Crkvu „iznutra“. ⁴¹ Poštujući pravo svakoga medija da vodi vlastitu uredničku politiku i da na temelju kritičkog stava komentira svaku društvenu pojavu, pa tako i djelovanje Katoličke Crkve, na ovom mjestu valja naglasiti kako anticrkvene i antireligijske medijske hajke često slijede jasnu i nedvosmislenu ideološku potku u korist koje se **teološkim akademskim naslovima pojedinaca** manipulira kako bi se „ilustriralo“ razdor između „progresivnih“ i „radikalnih“ katolika u Hrvatskoj. Pri čemu su kao „progresivni“ uvijek označeni oni koji napadaju Katoličku Crkvu i njezin nauk. Isto tako, fra Bojićeve uvrede kojima vjernike, koji u hrvatskom društvu čine predominantnu većinu, označuje kao „glupe i zaglupljene“ predstavljaju nastavak identične ideološki motivirane medijske hajke kakva je vođena u vrijeme komunističkog režima koji je nastojao ugušiti svaku slobodu vjeroispovijedi prikazujući vjernike upravo kao osobe niskog intelekta - kao zatucane, nazadne mračnjake nespremne prihvatiti napredak, znanstvene spoznaje i razumsko promišljanje općenito. Ako se pod krinkom medijskih sloboda postupa prema istim obrascima kao i u vrijeme totalitarnog komunističkog režima, opravdano se postavlja pitanje relevantnosti takvih kritika, njihove utemeljenosti u stvarnosti i objektivne motivacije objavljivanja takvih tekstova.

U prosincu 2021. saborski zastupnik izabran iz reda Hrvatskih suverenista na listi Domovinskog pokreta, **Hrvoje Zekanović** optužio je, između inih, i vjernike za zarazu koronavirusom onih osoba koje su na respiratoru: „Zanima me kako će se ispovjediti oni koji obilaze molitvene zajednice i hodočaste, objasniti zašto netko na respiratoru pati i to samo zato što su više vjerovali Facebooku, a ne zdravom razumu.“ ⁴² Nakon ovoga istupa kojim je izvrijeđao ne samo vjernike, nego i pripadnike različitih društvenih skupina koji se nisu slagali sa službenom politikom vezanom za koronavirus, Zekanović je isključen iz Kluba zastupnika Hrvatskih suverenista te iz članstva u istoimenoj stranci.

Tijekom 2021. novinarka Hrvatske radiotelevizije Jelena Jindra na portalu **H-Alter** objavljuje seriju od 10 članaka o radu Poliklinike za zaštitu djece i mladih u Zagrebu. Serija članaka nosila je naziv „Sustav za zaštitu ili zlostavljanje djece?“, a bio je izravno financiran sredstvima Agencije za elektroničke medije. Između ostaloga, „loš“ rad ravnateljice

Poliklinike, prof.dr.sc. **Gordane Buljan Flander**, Jindra je ilustrirala na sljedeći način: „Na zoom-edukacijama, koje održava za vrijeme radnog vremena iz ravnateljskog ureda, mijenja umjetničke slike sakralnih motiva. **Krunicu više ne skriva u odjeći**. Poliklinika je među prvim javnozdravstvenim ustanovama potpisala Sporazum o suradnji s Hrvatskim katoličkim sveučilištem. A od 1. ožujka 2021., uz blagoslov kardinala Josipa Bozanića, sudjeluje i u radu Centra za promicanje dobrobiti ranjivih osoba Hrvatskog katoličkog sveučilišta”.⁴³ **Novinarka dakle označava „lošim“ i neprihvatljivim bilo kakvo javno iskazivanje vjeroispovijedi do te mjere da zamjera čak i to što se krunica kao vjerski simbol „ne skriva“**. Također, novinarka kao nešto negativno označava suradnju javnozdravstvene ustanove kojoj je dr. sc. Flander na čelu s Hrvatskim katoličkim sveučilištem. Ovu suradnju Jindra prikazuje kao svojevrsni presedan **pri čemu čitateljima uskraćuje informacije važne za donošenje informiranog zaključka** - da osim s Poliklinikom za zaštitu djece i mladih **Medicinski fakultet Hrvatskog katoličkog sveučilišta** surađuje s **više od trideset medicinskih ustanova diljem Hrvatske**.⁴⁴

U razdoblju od **12. srpnja do 22. rujna** objavljen je spomenuti serijal članaka na portalu **H-Alteru** na koje se onda nadovezala šira medijska hajka protiv osnivačice Hrabrog telefona i dugogodišnje uspješne ravnateljice jedine hrvatske poliklinike za zaštitu djece i mladih. U člancima se pokušavala dovesti u pitanje stručna i znanstvena relevantnost prof. Buljan Flander i djelatnika Poliklinike, a o karakteristikama i razmjerima zlorabe medija u političke svrhe dovoljno govori činjenica da je **Općinski građanski sud u Zagrebu** 22. rujna portalu H-Alter **odredio mjeru privremene zabrane objavljivanja daljnjih članaka o ovoj temi**.⁴⁵ Medijski pritisak zbog ove sudske odluke produbljen je i nastavljen i kroz nekritičko prenošenje navoda novinarkinje Jindre u glavnostrujaškim medijima. Rezultirao je ostavkom prof. Flander. Uputila ju je izravno gradonačelniku Zagreba Tomaševiću u izravnom TV nastupu napisavši: „Gospodine gradonačelnice, **nakon što tri mjeseca nisam uspjela doći do vas, tražeći podršku za rad ustanove, ja vam večeras podnosim neopozivu ostavku**.”⁴⁶ Nakon podnošenja ostavke na mjesto ravnateljice, prof. Flander dala je i otkaz u Poliklinici za zaštitu djece i mladih Grada Zagreba. Budući da je profesorica Buljan Flander uz napade na profesionalnoj i osobnoj razini bila i žrtva diskriminacije po vjerskoj osnovi, donosimo intervju u kojem smo razgovarali o povredama njezina prava na slobodu vjeroispovijedi.

Intervju s prof. dr. sc. Gordanom Buljan Flander

U ime obitelji: Kako je i zašto, prema Vašem mišljenju, došlo do medijskog napada na Vas?

Prof. Buljan Flander: Tijekom svih 20 godina mog rada u Poliklinici koja je osnovana kao specijalizirana ustanova za zaštitu zanemarene i zlostavljane djece i ja i drugi stručnjaci bili smo pod kontinuiranim pritiskom kako roditelja tako i drugih odraslih osoba koji zlostavljaju, zanemaruju ili na neki drugi način krše prava svoje djece, i o čijim smo ponašanjima prema djeci sukladno zakonskoj obavezi obavještavali nadležne institucije. Primjerice, zadnjih pet godina mog mandata, od 2016. do 2021. prema podacima MUP-a smo prijavili **900 sumnji na zlostavljanje djece**. Tako da u pet godina smo dobili barem 900 neprijatelja.

Pri tome, želim naglasiti da se u 80 % slučajeva zlostavljanja djece radi o obiteljskom nasilju **pri čemu emocionalno i fizički podjednako zlostavljaju majke i očevi**. Takvi roditelji/skrbnici/odrasle osobe često su prijetili stručnjacima, a posebno meni kao ravnateljici želeći da im naredim da promijene svoje nalaze, da će nas izvrnuti sramoćenju i difamiranju kroz medije i preko društvenih mreža. **Nažalost, u mom radu sam često čula prijetnju koja doslovce glasi „Dat ćemo vas u novine!“ ili „Dat ćemo vas na televiziju“**. Osim medijima ti roditelji odnosno drugi odrasli koje smo suočavali s njihovim neprimjerenim ponašanjem prema djeci, **obraćali su se i raznim udrugama i inicijativama tražeći zaštitu svojih, a ne dječjih prava**. Prijavljivali su nas, gradonačelniku, policiji, DORH-u, komorama, ministarstvima, pravobraniteljima...

Velik dio mog posla ravnateljice odnosio se na stalna očitovanja po prijavama roditelja nezadovoljnih nalazima koji im nisu bili „po volji“. I sustav je odreagirao na sve pritužbe, imali smo inspekcije i kontrole, a svi nalazi su bili uredni. Gradonačelnik Milan Bandić u čijem mandatu je Poliklinika i osnovana nikada nije podlegao pritiscima niti muških niti ženskih udruga, niti pojedinaca niti društvenih mreža niti portala, te je nama stručnjacima uvijek davao podršku i govorio **neka i dalje samo radimo u skladu s pravilima struke i znanosti i da je sasvim razumljivo da će ustanova koja štiti djecu od zlostavljača biti napadana od odraslih i da zlostavljači nikad neće priznati da su zlostavljači**.

S promjenom gradske vlasti udruge, inicijative i pojedini roditelji su pojačali pritiske, a aktualni gradonačelnik Tomašević za to je vrijeme odbijao i ignorirao sve moje zahtjeve za sastanak na kojem bih ga informirala o specifičnostima našeg rada, da smo mi ustanova koja daleko najviše prijavljuje zlostavljanje djece i od majke i od očeva. Vjerovala sam da će i novi gradonačelnik zaštititi gradsku ustanovu koja pomaže najranjivijoj i najviše traumatiziranoj djeci.

Mislila sam da nije informiran čemu smo sve izloženi. **No gradonačelnik je našao vremena nazvati me na dan kad je portal koji je širio laži o mom i radu Poliklinike kako bi mi rekao da ne samo da nemam više njegovo povjerenje, nego je i jasno rekao da to što mi u Poliklinici radimo u zaštiti emocionalno zlostavljane djece u visokokonfliktnim**

razvodima nije znanstveno utemeljeno i da će nam poslati vanjsku evaluaciju. Dakle, ne samo da je bio informiran, nego je i jasno pokazao na čijoj je strani. Tek poslije sam iz medija doznala da je glavni urednik portala u stranci Možemo, te da njih dvojica već godina surađuju kroz svoje udruge. Mjesecima prije ovog razgovora s gradonačelnikom, mene i moju djecu kao i neke djelatnike Poliklinike su razni ljudi presretali i napadali i na ulici, nakon što je krenula hajka s tog portala.

U ime obitelji: Kakve su sve optužbe iznošene protiv Vas i koliko je medijska hajka potrajala?

Prof. Buljan Flander: Usprkos tome što smo novinarki i glavnom uredniku portala dostavili točne informacije o našem radu, iz tjedna u tjedan su se pisale grozne laži o nama. Napalo se na mene i Polikliniku iz svih oružja, pa je tako pisano da „proizvodimo“ ogroman broj otuđene djece kako bismo zlostavljanim majkama oduzimali djecu i davali ih očevima zlostavljačima. Novinarku ni taj portal nije zanimala činjenica da Poliklinika kao zdravstvena ustanova **niti daje niti oduzima djecu**. Iz cijele priče o „ogromnom“ broju otuđene djece izašla je istina tek poslije na zahtjev saborskog odbora, a koja nikad nigdje nije objavljena, da je u **zadnjih 18 mjeseci mog mandata u Poliklinici utvrđeno samo 10 djece kao otuđene** od svojih roditelja. U sedam slučajeva su otuđitelji bili očevi, a u samo tri slučaja majke. **U inspekcijskom nalazu Ministarstva zdravstva nakon moje ostavke rečeno je da nisu utvrđene nepravilnosti i sve je rađeno u skladu s pravilima struke.** Evidentno je da se radilo o konstrukcijama koje nemaju nikakvo uporište u stvarnosti, kao i da je jedini cilj bio maknuti mene s mjesta ravnateljice ustanove koja štiti zlostavljanu djecu, a ne roditelje.

Nakon moje ostavke prestali su svi napadi na Polikliniku, uopće se više ne spominju svi ti nalazi Poliklinike koje su dosad pisali stručnjaci Poliklinike, kao da sam ja sama napisala 25 000 multidisciplinarnih nalaza.

U ime obitelji: Medijska hajka vođena protiv Vas bila je dakle politički motivirana, a između ostalog, napadnuti ste i zbog svoje javno deklarirane katoličke vjere. Što Vam se točno spočitavalo?

Prof. Buljan Flander: Osim kao ravnateljica, znanstvenica, psihoterapeutkinja i klinički psiholog, napadnuta sam i kao vjernica. **Moju vjeru je novinarka koristila kao svoj argument da pojača dojam u javnosti da kao vjernica nisam stručna niti znanstvena. Pretpostavka je valjda da su vjernici nazadni pa ne mogu biti znanstvenici, psihoterapeuti, kliničari, ravnatelji...** Napominjem da sam i u komunizmu, a radila sam od 1980. u Dječjoj bolnici u Klaićevoj kao psiholog, uvijek nosila križić oko vrata, i apsolutno nikad nisam zbog toga doživjela nikakvu neugodnost, prozivku, niti me je ikad itko kao psihologinju pitao išta o tome. **Očito se napad na mene kao vjericu dogodio u momentu kad je došlo do sprege politike i odiuma prema vjernicima.** Nažalost, u 2021. godini u slobodnoj Hrvatskoj smatram da su mi prekršena ustavna prava na slobodu vjeroispovijedi,

jer je moja vjera postala predmet omalovažavajuće poruke o mojoj stručnosti i znanstvenosti u javnom napisu u jednom mediju. Uvijek ponosno ističem da mi vjera značajno pomaže u mom radu i u nošenju s teškim pričama koje čujem od djece s kojom radim, posebno kad je riječ o teškim traumama seksualnog zlostavljanja. I istraživanja potvrđuju da su vjera i zahvalnost značajni faktori otpornosti u zaštiti mentalnog zdravlja.

U ime obitelji: Smatrate li da je Vaše pravo na slobodu vjeroispovijedi povrijeđeno? Jeste li podnijeli tužbu protiv novinarke koje je predvodila hajku?

Prof. Buljan Flander: Da, protiv novinarke portala i glavnog urednika portala sam podnijela tužbu, proces je već započet.

U ime obitelji: Je li analizirani slučaj jedini put da ste kao djelatnica u zdravstvu i građanka bili diskriminirani prema vjerskoj osnovi?

Da, jedini put.

U ime obitelji: Prema podacima koji su prikazani u ovom Izvješću tijekom 2021. i 2022. godine liječnici i zdravstveni djelatnici su, uz svećenike, bili najnapadanija profesija po vjerskoj osnovi u Hrvatskoj. Što mislite zašto je tome tako?

Prof. Buljan Flander: Liječnici su tijekom pandemije posebno bili istaknuti, pa se napad na njihovu vjeru koristio da bi ih se, kao i mene, difamiralo kao stručnjake i znanstvenike.

U ime obitelji: Tijekom 2021. godine nisu jenjavali napadi na liječnike u kontekstu pandemije pa se primjerice uglednim liječnicima spočitavalo pohođenje svetih misa, dok je 2022. godina donijela do sada možda i najbrutalnije medijske i institucionalne napade na pravo na priziv savjesti liječnika. Kako komentirate ove slučajeve?

Buljan Flander: Smatram da su pojačani napadi na vjernike liječnike i zbog priziva savjesti vezani uz „dozvolu“ politike i političara i svjetonazor koji se nameće iz Europske unije.

U ime obitelji: Koji su, prema Vašem mišljenju, faktori u društvu koji najviše utječu na atmosferu diskriminacije i diskriminaciju prema vjerskoj osnovi?

Prof. Buljan Flander: Općenito vlada jedna negativna atmosfera u društvu, govor mržnje i netolerancija s najviših političkih razina pa naniže. Mnogi komentiraju kulturu i poniznost kakvu pokazuje Zlatko Dalić u svojem ophođenju prema svima, a to bi trebao biti standard ponašanja i u javnosti i u obitelji, koji bi onda i našoj djeci bio primjer. Drago mi je da izbornik Dalić otvoreno govori o tome koliko se u svom radu oslanja na snagu vjere.

U ime obitelji: Što mislite kako bi se u hrvatskom društvu mogla podići razina vjerske tolerancije?

Prof. Buljan Flander: Vjernici bi trebali biti glasniji u zaštiti svojih prava, te bi trebali biti više prisutni i izvan katoličkih medija i specijaliziranih emisija. **Naš se glas treba čuti, kako ne bi glasna manjina i dalje propagirala priču da su vjernici zatucani i nazadni pa da zbog toga ne mogu biti dobri znanstvenici i stručnjaci.** Nakon odlaska iz Poliklinike nastavila sam raditi u svojoj privatnoj psihoterapijskoj praksi, a kao redovita profesorica predajem na zagrebačkom i osječkom sveučilištu te još nekim fakultetima. I dalje držim edukacije u zemlji i inozemstvu, i nikome, niti mojim klijentima niti studentima niti edukantima, ne smeta moja vjera niti me itko o tome propituje, jer im moje znanje, stručnost i kliničko iskustvo nisu vezani uz vjeru.

Budući da je slučaj prof. dr. Buljan Flander rezultirao njezinom ostavkom i otkazom, svakako predstavlja jedan od slučajeva u kojima se pravo na slobodu vjeroispovijedi kršilo s najozbiljnijim posljedicama. Diskriminacija tadašnje ravnateljice Poliklinike za zaštitu djece i maloljetnika kao katolkinje **počinjena je u sprezi medijskih i političkih moćnika** u cilju njezine potpune osobne i profesionalne diskreditacije. Ovaj sramotni primjer dokazuje razmjere posljedica do kojih dolazi **kada se u javnom diskursu poseže za netolerantnim, mrziteljskim i stereotipnim prikazivanjem vjernika**, na način vrlo sličan onome koji je u komunističkoj Jugoslaviji javno deklariranim vjernicima gotovo uvijek onemogućavao napredovanje u njihovoj profesiji.

a) Napadi na svećenike i biskupe

STUDIJA SLUČAJA: Napad na biskupa Vladu Košića zbog propovijedi u Gvozdanskom

Dana 10. siječnja 2022. sisački biskup mons. Vlado Košića na blagdan Krštenja Gospodinova predslavio je svetu misu u Gvozdanskom povodom 443. obljetnice herojske protuosmanske obrane kaštela Gvozdansko. Biskup je u homiliji između ostalog istaknuo da su hrvatski narod tijekom povijesti tlačili Turci, komunisti i Srbi, a sada su mu najveći neprijatelji potres, pandemija i demografsko pustošenje. Biskup je u dijelu propovijedi istaknuo:

„Ta borba do kraja resila je i resi naš hrvatski narod, **bilo da su nas tlačili Turci, bilo komunisti, bilo Srbi.** Sve smo te zulume, progone i agresije hrabro odbijali, jer smo imali pojedince koji su nas vodili u tom otporu i borbi za svoju zemlju. Danas nema više pred Gvozdanskim i Hrvatskom ni Turaka ni komunista ni Srba (ako nekih i ima, pritajili su se). Pa ipak naš je opstanak i na Banovini i u domovini Hrvatskoj na neprestanoj meti neprijatelja te se i te kako za njega i danas trebamo boriti.“⁴⁷

Zbog navedenog dijela propovijedi biskup Košić našao se u središtu javne hajke. Medijski i politički nosioci hajke nastojali su ga prikazati u što negativnijem svjetlu. Ovaj slučaj serije javnih napada na biskupa Košića izdvojen je **kao ogledan primjer načina na koji se u javnom prostoru namjerno netočno i zlonamjerno interpretiraju propovijedi i izjave biskupa i svećenika. Te također kao ogledan primjer standardiziranih optužbi kojima se biskupe i svećenike u javnom prostoru nastoji prikazati u što lošijem svjetlu.**

Dana 12. siječnja 2021. na portalu Tris, Marko Vučetić, bivši saborski zastupnik izabran na listi Mosta, danas predsjednik Gradskog vijeća grada Zadra izabran na listi Socijaldemokratske partije, referirao se na propovijed sisačkog biskupa. Vučetić je iz nepoznatog razloga biskupa nazvao izdajicom te je u članku istaknuo da ne vjeruje u Košićeva boga, a za biskupa piše:

„Kako je poznat kao čovjek specifične vjere, eventualno bi tlačenje mogao oprostiti potresu. D. Kordiću nema što opraštati, taj je, bez sumnje, aktivno provodio Košićeve politike “kršćanske ljubavi”. Zato mu je i ljubio ruke. Poznato je da ruke simboliziraju sve ono što je čovjek u životu činio. Košić je zapravo poljubio Kordićeve čine kao vlastite čine. Te čine je Košić posvojio i oni su postali njegovi čini.”⁴⁸

Dana 12. siječnja 2021. povjesničar Hrvoje Klasić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u nastupu na **N1 televiziji** napao je **biskupa Košića** zbog iste propovijedi zbog koje je bio meta napada i Marka Vučetića. Uz mnoge druge uvrede, za Klasića je biskup „...uvijek sramota, a sada je posebna sramota.” Uz napad na biskupa Košića, Klasić je ustvrdio i da vrh Katoličke Crkve misli isto kao i biskup Košić jer Hrvatska biskupska konferencija nije osudila Košićev navod da su se Hrvati sukobljavali s Turcima, komunistima i Srbima.⁴⁹ Uzevši u obzir Klasićevu često u javnom prostoru zastupanu tezu da je Domovinski rat u Hrvatskoj imao karakter građanskog rata,⁵⁰ odnosno prema tome **ratovanje hrvatskih snaga s pobunjenim Srbima**, čini se apsurdnim da Klasić zbog ove izjave kritizira biskupa Košića.

Dana 15. siječnja 2021. portal Lupiga prenosi difamirajući članak **fratra Drage Bojića** s bosanskohercegovačkog portala **Polis** o **biskupu Košiću** u kojem ga napada kako slijedi: „(...) poznat je po opravdavanju ustaškog pokreta i po podržavanju ratnih zločinaca, a hrvatsku javnost je ovih dana ponovno šokirao s propovijedi na misnom slavlju u župnoj Crkvi Sv. Filipa i Jakova u Gvozdanskom na blagdan krštenja Gospodinova 10. siječnja.”⁵¹

Dana 24. siječnja 2021. bivši protestantski pastor i aktualni kolumnist portala Index.hr **Željko Porobija** u članku za portal **Indeks.hr** pridružio se pokrenutoj lavini medijskog blaćenja biskupa **Vlade Košića**. U svom ga je članku također omalovažavao dovodeći njega i Crkvu u kontekst bogaćenja, pa tako obraćajući se Košiću u drugom licu piše: „Ili je sva tajna,

crni moj biskupe, u tome što od sveg tog novca koji su ovi revno pokrali, pritom riskirajući živote običnih ljudi - i Hrvata i naših vjekovnih susjeda Srba - nešto kapne i u škrabicu? **Ono, milijardica kunića godišnje pa se, kako vele ljudi iz tvog rodnoga kraja, ne bi šteli zamerati.** Ništa, onda uživaj u novcima, Vlado. Ali nas nemoj gnjaviti Evandeljem u koje ni sam ne vjeruješ.”⁵²

Svi istaknuti napadi na sisačkog biskupa Vladu Košića primjer su kreiranja strukturirane difamacijske kampanje koja se jednakom žestinom događa gotovo svaki put kada se u javnosti pojavi izjava nekog klerika koja iz pozicije kršćanskog nauka **na kritički način progovara o hrvatskoj društvenoj stvarnosti.** Rečenica oko koje se vrti cijela difamacijska kampanja izvučena je iz konteksta, a treba je promatrati prije svega u kontekstu obljetnice zauzimanja kaštela Gvozdansko od strane Osmanlija 1578. godine kada su se malobrojni preostali i višemjesečnom opsadom izmoreni branitelji zajedno sa svim civilnim stanovništvom smrznuli u utvrdu koju su odlučili braniti pod svaku cijenu.⁵³ **To je stradanje biskup povezao s Domovinskim ratom do kojega je došlo tako što je dio srpskog (!) stanovništva u Hrvatskoj podigao oružanu pobunu protiv demokratski i legitimno izabrane hrvatske vlasti, a ta pobuna poslije je prerasla u otvorenu agresiju tzv. Jugoslavenske narodne armije pod kontrolom srbijanskih (!) vlasti i srpskih (!) paravojnih postrojbi na samostalnu Republiku Hrvatsku pri čemu je okupiran i prostor na kojem se nalazi kaštel Gvozdansko.**

Zbog toga što je u propovijedi povezao situaciju bremenite prošlosti prostora o kojem je govorio s aktualnom situacijom Vlado Košić je najprije od strane Marka Vučetića poistovjećen s ratnim zločinom za koji je na temelju **zapovjedne odgovornosti** osuđen nekadašnji potpredsjednik Hrvatske Republike Herceg-Bosne **Dario Kordić**, zatim je prozvan protivnikom srpskog naroda i Srpske pravoslavne crkve od strane Hrvoja Klasića da bi od strane Drage Bojića bio klasificiran kao „poznat po opravdavanju ustaša“ te konačno u sumanutom članku bio bez ikakvih argumenata i podataka od Željka Porobije prozvan uživateljem „milijardice“ kuna hrvatskog državnog proračuna. **Nevezano za temu o kojoj se doista radi, a tema je herojska obrana Gvozdanskog koju Ive Mažuran s pravom uspoređuje s bitkom u Termopilskom klancu, proces napada uvijek ima istu logiku.**

Crkva ili osoba koja je nastupa s Crkvene pozicije okrivljava se za hrvatski ekspanzionistički nacionalizam i poistovjećuje sa svime što se smatra negativnom pojavnošću u hrvatskoj politici, optužuje se za mržnju, isključivost i netrpeljivost, zatim se Crkvu nastoji povezati s nekim od totalitarnih poredaka te se konačno Crkvu krivi za bogaćenje, korupciju i gospodarsku situaciju u Hrvatskoj koja je navodno uzrokovana enormnim izdvajanjem novca poreznih obveznika za Crkvu.

Ako se cijela slika rasprave o društvenoj ulozi Crkve može svesti na svega nekoliko perpetuirajućih tema i ako uočimo da napadi rijetko govore o stvarnom problemu koji je

postavljen (vidi primjer napada na biskupa Šaška i saljskog župnika), a češće su usmjereni na poopćeni, materijalno i informativno nedokumentirani set argumenata utemeljenih na stereotipima i neistinama, opravdano se možemo zapitati imaju li rasprave o pojedinim pitanjima ikakav smisao osim diskreditacije i minorizacije Crkve?

Javnu medijsku hajku zbog izgovorene riječi prije svega upućene okupljenim vjernicima unisono su povelili kolumnisti - teolozi i povjesničar **koncentrirajući se pri tome na etiketiranju, a ne na iznošenju protuargumenata koji bi opovrgavali riječi biskupa Košića**. Na temelju toga, ali i na temelju uvida u shematizirani spektar anticrkvenih optužbi, jasno se može uvidjeti diskriminatorna kampanja diskreditacije, etiketiranja i sotonizacije Katoličke Crkve koja se na ovom primjeru može uočiti jednako kao i na primjeru progona Crkve u vrijeme komunističkog režima, osobito na primjeru medijske difamacijske kampanje koja je prethodila uhićenju zagrebačkog nadbiskupa Stepinca 1946. godine.⁵⁴ Zabrinjavajuće je da je suvremena medijska scena koja bi u atmosferi društva liberalne demokracije morala biti slobodna od predrasuda i usmjerena na objektivno informiranje, i dalje obilježena obrascima totalitarne propagande koja etiketiranjem totalitarnih sklonosti i nacionalnog šovinizma želi prikriti vlastite totalitarne nazore i postupke.

Studijom slučaja koja prati dinamiku javnih napada na sisačkog biskupa Vladu Košića pokazano je da se u zlonamjernim interpretacijama riječi biskupa i svećenika mogu uočiti zakonitosti difamacijske kampanje koja se sustavno provodi **prema ustaljenom propagandnom obrascu**. Za studiju slučaja izdvojen je sisački biskup zato što, vjerojatno zbog izravnog načina komunikacije o važnim društvenim pitanjima, **velik dio medija gotovo svaki istup i djelovanje biskupa Košića nastoji prikazati a priori negativno**. Vjerojatno s ciljem da odustane od aktivnog uključivanja u važna društvena pitanja – što mu dopuštaju i crkveni i svjetovni zakoni, a vjernici od njega očekuju.

Dana 8. siječnja 2021. novinarka **Višnja Gotal** na portalu **Jutarnjeg lista** objavljuje tekst u kojem se na temelju nepotpunih i jednostranih informacija podmeće da župniku topuske Župe Pohoda Blažene Djevice Marije, fra Goranu Rukavini, smeta kamion parkiran pored župne kuće kojim se dopremala hrana koja se spremala za pravoslavne vjernike stradale u potresu. Prozvani se župnik javio u redakciju Jutarnjeg lista odbacujući navedeno kao neutemeljeno i netočno. Župnik vjeruje da im je jedini cilj narušiti njegov ugled kao župnika,

potaknuti podjele u društvu i stvaranje pogrešnog dojma u javnosti. Ističe kako je čitavo vrijeme aktivno uključen u pružanje pomoći svojim župljanima i stanovnicima općine Topusko, Gline i okolice koje ni u jednom trenutku nije dijelio po vjerskoj niti drugoj pripadnosti te da je zamolio premještanje kamiona s hladnjačom na sigurniju stranu jer je neprekidno radio te bučio po noći i uzrokovao vibracije tla.

Dana 25. travnja 2021. pater Dominik Gerbic održao je svetu misu koju je izravno prenosila Hrvatska radiotelevizija. U propovjedi je kritizirao zatvaranje crkava u vrijeme koronakrize te je govorio o kardinalu Stepincu, politici, političarima i dr. Velik dio **medija pokrenuo je pravu hajku na svećenika**. Osim brojnih hrvatskih medija, u hajci su sudjelovali čak i srpski mediji koji govore o ustaškoj misi i klerofašizmu uživo na nacionalnom servisu. Sam se **HRT** ogradio od stavova patera Gerbica. Razlog hajke na patera Gerbica bila je, između ostaloga, sljedeća izjava: „Po uzoru na našega pastira trebaju biti ne samo svećenici nego i političari. Jer većina njih kažu da su katolici. Za njih vrijede ista pravila kao što vrijede i za mene i za vas. A što se događa? Svako naše ‘da’, pa reći ću to, i za HDZ, i SDP, i Možemo! i svim lijevima je ‘ne’ za Hrvatsku! I tu se mora jednom podvući crta. Mi moramo izaći iz tog simulakruma, iz privida vjere, i ući u stvarnost onoga što se zove Isusom, dobrim pastirom”.⁵⁵ **Mediji u Hrvatskoj** uglavnom su Gerbicu zamjerali spominjanje političkih stranaka:

- **Slobodna Dalmacija:** „Sramota na ekranima: svećenik na misi koju je prenosila televizija spominjao ‘bradate sveštenike opasnih namjera’, davao upute za izbore. HTV se žurno ogradio!”⁵⁶
- **Večernji list:** „Svećenik na misi koju je prenosio HRT davao upute za koga ne glasati, HRT se ogradio od njega”⁵⁷
- **Jutarnji list:** „Crkva se slaže s idejama patera Gerbica, u njegovoj viziji jedna druga stvar im je problem”⁵⁸.

Srbijanski mediji s druge su pak strane Gerbicu spočitavali što je u propovijedi spomenuo blaženog Alojzija kardinala Stepinca:

- **Kurir:** „ŽUPNIK GREBIC O STEPINCU: Dao je krv i položio život štiteći nas od komunista! Ugrožavaju nas bradati sveštenici opasnih namjera!”⁵⁹
- **Informer:** „(VIDEO) USTAŠKI PIR NA HRT, SVEŠTENIK DOMINIK GERBIC VELIČAO STEPINCA, A SVEŠTENIKE SPC NAZVAO BRADATIM ZLOČINCIMA!”⁶⁰
- **Novosti:** „USTAŠKA MISA NA HRT-U: Skandalozan govor hrvatskog sveštenika, klerofašizam uživo na nacionalnom servisu!”⁶¹

Dana 1. svibnja 2021. medijskom linču bio je izložen **župnik Sali Tomislav Vlahović** zbog, kako su pisali mediji, vješanja zastave s „ustaškim“ sloganom „Za dom spremni”.⁶² **Župnik Vlahović je 1. svibnja 2021.** u povodu godišnjice vojno-redarstvene akcije **Bljesak** osobno izvjesio na **zgradi Župe Sali na Dugom otoku zastavu HOS-a s njihovim službenim**

sloganom „Za dom spremni”. Radi se o službenom pozdravu Hrvatskih obrambenih snaga (HOS-a) koje su ostvarile izrazito velik doprinos u obrani Hrvatske na samom početku Domovinskog rata i čiji su pripadnici regularni hrvatski branitelji po *Zakonu o pravima hrvatskih branitelja* (čl. 2., st. 1.). **Navedenu zastavu s grbom HOS-a dopušteno je rabiti u Republici Hrvatskoj** u svrhu komemoriranja žrtava Domovinskog rata koje su poginule noseći istaknuti grb.⁶³ Na temelju toga može se ustvrditi da su mediji prešutjeli cjelovitost informacije te na taj način manipulirali javnošću u cilju diskreditacije katoličkog svećenika.

Dana 19. kolovoza 2021. Drago Pilsel je na svom Twitter profilu ustvrdio: „Svugdje se javljaju biskupi, kao u Irskoj, koji apeliraju na pomoć afganistanskim bjeguncima i izbjeglicama. Ovi naši, pak, s Plenkovićem pripremaju Stepinčev desant na Izrael.”⁶⁴

Dana 11. rujna 2021. na portalu **Novosti** čiji je izdavač Srpsko narodno vijeće koje godišnje za izdavanje Novosti iz državnog proračuna dobiva najmanje 3,5 milijuna kuna, nešto manje od pola milijuna eura,⁶⁵ a za čije je izdavanje odgovorna osoba, za izdavača, saborski zastupnik Samostalne srpske demokratske stranke koja je dio vladajuće većine u Hrvatskom saboru Milorad Pupovac, **novinar Hrvoje Šimičević** konstruira priču o objavi jumbo plakata od strane predsjednika Udruge hrvatskih pravoslavnih branitelja Gorana Macure, koji pozivaju građane pravoslavne vjeroispovijedi da se na Popisu stanovništva izjasne kao Hrvati i pripadnici Hrvatske pravoslavne crkve, konstruirajući da je arhiepiskop Hrvatske pravoslavne Crkve Aleksandar: „**S biskupom Vladom Košićem** blagoslovio onu izgrađenu kuću na Baniji koja je **po svemu sudeći** dovela do uspostave financijsko-organizacijskih veza što su rezultirale naknadnim plakatnim aktivnostima.”⁶⁶ Premda je Šimičević kao financijera kampanje naveo australskog poduzetnika hrvatskih korijena Marka Franovića, nije ispustio iz vida bez ikakvih dokaza iznijeti tezu da je u financiranje plakata uključena **i Katolička Crkva preko biskupa Košića**. Novinar Šimičević ove je netočne informacije plasirao u javnost, **po svemu sudeći**, na temelju osobne netrpeljivosti i predrasuda prema Katoličkoj Crkvi.

Dana 10. listopada 2021. portal **Index** piše o mladom splitskom svećeniku **don Mihaelu Jelaviću Jurišiću**, negirajući svećeniku pravo na iznošenje stavova o koronavirusu, maskama i cijepljenju putem društvene mreže Facebook, tj. Facebook stranice njegove župe. Portal ga optužuje za širenje „antivakserstva” već u samom naslovu članka: „Svećenik širi antivakserstvo na župnoj stranici...”.⁶⁷ Don Jurišić je na Facebook stranici župe podijelio objavu Marina Miletića, saborskog zastupnika Mosta, koji je poručio stožeru civilne zaštite da će doživjeti otpor jer nisu htjeli slušati zdrav razum.

Dana 24. studenoga 2021. novinar Vedran Sršen na bosanskohercegovačkom portalu **Tačno.net** netočno je naveo što je pomoćni zagrebački **biskup Ivan Šaško**, rekao u propovijedi u Vukovaru, na Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje. Bez temelja u izrečenom, Sršen je biskupa Šaška optužio za „politički obojenu propovijed” u kojoj „veli

fašizam” zalažući se za pozdrav „Za dom spremni”.⁶⁸ Biskup Šaško se, međutim, referirao na simbole koji su hrvatski vojnici koristili u Domovinskom ratu istaknuvši da je kod odluke o prihvatljivosti simbola „dovoljno vidjeti koje su i kakvo znakovlje nosili ljudi koji su Vukovar razarali, a koje su znakovlje nosili na odorama ljudi koji su Vukovar branili, štitali živote prinoseći svoje živote”.⁶⁹ Kao i u slučaju saljskog župnika i u slučaju vukovarske homilije biskupa Šaška **došlo je do namjernog poopćavanja u kojem se HOS i njegove simbole poistovjećuje s ustaštvom – inače retorika kojom su se velikosrpski osvajači koristili tijekom osvajačkog pohoda na Republiku Hrvatsku.** Na ovaj se način Crkva etiketira kao podržavateljica ustaštva, a time i nacizma i fašizma što je neutemeljeno u argumentima i stvarnom stanju. Ova optužba bila je jedna od glavnih okosnica komunističke propagande protiv Katoličke Crkve u razdoblju od 45 godina komunističkog režima u Hrvatskoj.

Zanimljivo je primijetiti kako su lažne i manipulativne optužbe na račun biskupa Šaška objavljene upravo na portalu Tačno.net za čije je objavljivanje zaslužno mostarsko udruženje pod nazivom „Centar za kritičko mišljenje”.⁷⁰ Kako se navodi na portalu, udruženje je financirano od strane američkih organizacija *National Endowment for Democracy* i *United States Agency for International Development*, bosanskohercegovačkog Centra za promociju civilnog društva, slovenske organizacije Otvorena mreža te njemačkih organizacija *Forum Ziviler Friedensdienst* i *Heinrich Böll Stiftung*, zaklade koju je osnovala i podupire njemačka stranka Zeleni.⁷¹

2. Napadi na katolički nauk i vjeru

Napadi na katolički nauk i vjeru odnose se na **namjerno lažno ili pogrešno tumačenje katoličkog nauka, povijesnih činjenica ili vjerskih istina s ciljem da se druge navede na krive zaključke ili da se difamira i omalovaži Katoličku Crkvu i vjeru.**

a) Lažno prikazivanje i ismijavanje katoličkog nauka

Dana 15. kolovoza 2021. Petar Kuzmič, pentekostni pastor u Prekomurju u Sloveniji, na portalu Autograf Drage Pilsela umanjuje vrijednost i štovanje Gospe u Hrvatskoj i **vrijeđa vjernike**. Navodi da „Velika Gospa nije svekršćanski nego rimokatolički marijanski blagdan najvjerojatnije poganskog podrijetla”, te „Bogu hvala što jedan od nepotrebno prekobrojnih državnih blagdana – blagdan Velike Gospe – ove godine pada u nedjelju. Ovaj put nam vjera ne može služiti kao izgovor za nerad.”⁷²

Dana 10. rujna 2021. Bojana Guberac na portalu Lupiga piše o „cancel kulturi”, tj. kulturi otkazivanja u kojoj se neke osobe cenzurira u javnom prostoru zbog iznošenja stavova koji se smatraju spornima. Guberac u članak ugrađuje i razgovor sa satiričarem Bornom Sorom koji izvrće nauk Katoličke Crkve i tvrdi da bi katolici progonili biskupe koji ne podržavaju zlostavljanje žena: „Kod nas biskup izađe van i kaže da su žene štracce jer se karaju prije braka. Kod nas je to normalno. Biskup da izađe van i kaže da muškarce odgajamo da zlostavljaju žene i da je Crkva kriva za to, vrištali bi vjernici da je komunistički pop i da se goni u pravoslavlje ako ne voli katoličanstvo“.⁷³

Dana 8. listopada 2021. u emisiji **RTL Direkt** povodom tragične smrti 15-godišnjeg dječaka zbog neprimanja adekvatne medicinske skrbi u hinduističkom hramu kraj Pule objavljen je prilog koji prikazuje odnos pojedinih religija prema nekim medicinskim zahvatima koji su u suprotnosti s naukom tih religija. U prilogu se navodi: „Jehovini svjedoci ne žele primiti krv, scijentolozi ne piju lijekove. **Katolički liječnici protive se medicinski potpomognutoj oplodnji, ne izvode pobačaje, pacijenticama ne prepisuju „tablete za dan poslije“.** Vjernici svih religija vjeruju da liječi Bog.”⁷⁴ Ovom manipulativnom tvrdnjom kojom se medicinski verificirani i nužni postupci liječenja uspoređuju s pobačajem koji se ni po kojoj osnovi ne može svesti pod nužnu medicinsku njegu, katolički nauk pristrano je diskreditiran i relativiziran te stavljen u ravan s nepovezanim odredbama sekta/religija, a sve sa ciljem blaćenja nauka Katoličke Crkve koji kontinuirano, kroz tisućljeća štiti pravo čovjeka na život od začeca do prirodne smrti.

b) Iznošenje neistina o blaženom Alojziju kardinalu Stepincu

Početak 2021. kontroverzni film „**Dara iz Jasenovca**” srbijanske produkcije bio je kandidiran za filmsku nagradu Oscar koji na koncu nije dobio.⁷⁵ Osim što je obilježen snažnom mitologiziranom propagandnom manipulacijom i izvrtanjem gotovo svih povijesnih činjenica, kritičari su film ocijenili izrazito antihrvatskim i antikatoličkim. **U filmu se tako bez ikakvog utemeljenja u stvarnim događajima časne sestre prikazuju**

zlostavljačicama djece u logoru Jasenovac, dok se na zidovima prostorija logora kraj slike poglavnika Ante Pavelića, vođe marionetske, ustaške Nezavisne Države Hrvatske, mogla uočiti i slika nadbiskupa Stepinca što **nema apsolutno nikakvo utemeljenje u povijesnim izvorima** i predstavlja namjernu i svjesnu obmanu.⁷⁶ Ovaj film koji se ne može klasificirati nikako drugačije nego kao groteskno velikosrpsko propagandno poigravanje s traumama žrtava ustaškog terora, osobito je angažiran na lažnom i u izvorima neutemeljenom prikazivanju Katoličke Crkve i njezinih službenika - časnih sestara i svećenika kao suradnika i provoditelja zločina čime se suvremena velikosrpska propaganda dosljedno nastavlja na ideološku potku komunističke propagande.

Dana 3. veljače 2021. episkop pakračko-slavonski **vladika Jovan Ćulibrk** sudjelovao je u emisiji „Pressing” **N1 televizije**. Na pitanje voditelja **Ilije Jandrića**, što zamjera nadbiskupu Stepincu, odgovorio je, suprotno svim činjenicama koje se znaju o nadbiskupovoj osobi, djelovanju i životu: „To što se desilo u NDH-a je jedna duboka, preduboka rana, vrišteća do neba i nemam osjećaj da je on tu ranu doživio.”⁷⁷

Dana 11. veljače 2021. **TV kritičarka Zrinka Pavlić na Tportalu** donosi kritiku filma Višnje Starešine „**Stepinac: kardinal i njegova savjest**”. Starešina je u svom filmu između ostalog donijela svjedočanstava više Židova u čijem je spašavanju ili spašavanju članova njihovih obitelji sudjelovao kardinal Stepinac, suprotstavljajući se ustaškim vlastima. Sam se dokumentarni film temelji na impozantnoj količini arhivskoga gradiva i intervjuua s velikim brojem sugovornika. No, Pavlić tvrdi da autorica filma pristrano prikazuje kardinala Stepinca, donoseći samo njegove pozitivne strane. Novinarica tako ustraje u ponavljanju tobožnjih neodređenih teza o zagrebačkom nadbiskupu kao kompleksnoj i kontroverznoj povijesnoj ličnosti te tvrdi da će „tek dokumentarni film koji će se pozabaviti i njegovim 'lošim stranama i postupcima' biti nepristran”.⁷⁸ Premda Starešini zamjera pristranost, kontraargument Stepinčevu djelovanju kako je prikazano u filmu ne pronalazi.

Dana 18. veljače 2021. **novinar Marinko Čulić na portalu Novosti**, čiji je izdavač Srpsko narodno vijeće, a odgovorna osoba, za izdavača političar i saborski zastupnik Samostalne demokratske srpske stranke Milorad Pupovac, u članku „Štepinčevo” (kako autor pogrdno naziva Stepinčevo, tj. „propagandno štepanje najnižeg promidžbenog ranga”), između ostaloga što navodi o Katoličkoj Crkvi i Stepincu, osvvrće se i na kanonizaciju Stepinca, pa poručuje Kaptolu: „... neka se okane ćorava posla, jer Stepinac nije simbol moderne antifašističke Katoličke Crkve kakva danas dominira u Njemačkoj i šire u Europi. A s njima je još i puno gore, jer su simbol retrogradne Crkve, kojoj je hrvatski fašizam bio dovoljno dobar da ga opsesivno žele vratiti u život”.⁷⁹

Dana 21. veljače 2021. **Aleksandar Stanković, voditelj HRT-ove emisije „Nedjeljom u 2”**, oprostio se na svom Facebook profilu od kantautora Đorđa Balaševića, povezujući smrt poznatog srpskog pjevača s velikosrpskim napadima na proglašenje svetim blaženog Alojzija

Stepinca. Stankovićeve objava „Beatifikacija. Balašević IN, Stepinac OUT”, izazvala je oštre reakcije brojnih korisnika ove društvene mreže.⁸⁰

Dana 23. veljače 2021. portal Lupiga prenosi s bosanskohercegovačkog portala **Polis** članak **jajačkog franjevca Drage Bojića** kojemu je zbog iznošenja političkih stajališta zabranjeno predavanje na sarajevskom teološkom fakultetu. U članku se uspoređuju blaženi Alojzije Stepinac, svećenik Svetozar Rittig i fra Josip Markušić. Podsjećamo, Polis je portal za društvena, kulturna i religijska pitanja koji sebe opisuje kao „integrirajuće i dijaloški nastrojen“, a financiraju ga brojne inozemne fondacije i zaklade. U članku se iznose brojne neistine i paušalne ocjene kojima se omalovažava kardinal Stepinac i vrijednost njegovih djela. **Potpuno suprotno činjenicama, ocjenjuje se da štovanje blaženog Alojzija Stepinca među hrvatskim katolicima nije zaživjelo unatoč tome što Crkvena hijerarhija ulaže velike napore da ga približi običnim vjernicima.** Autor na temelju parcijalnih *a priori* zaključaka donosi nelogične sudove o životu i djelu nadbiskupa Stepinca tvrdeći između ostalog i: „Jednako je neprihvatljivo, i u etičkom i u povijesnom smislu, Stepinčevu podršku ustaškoj državi pravdati ondašnjom „vatikanskom politikom...“. Bojić nigdje nije objasnio na temelju čega donosi sud da je Stepinac podržao ustašku politiku.⁸¹

Dana 19. ožujka 2021. bivši mitropolit zagrebačko-ljubljanski, **patrijarh Srpske pravoslavne Crkve Porfirije**, u Dnevniku **HTV-a** izjavio je da je patrijarh Irinej, kada je kardinala Stepinca opisao kao „ustaškog vikara“: „samo izrazio nedoumice u vezi s kanonizacijom Stepinca“. Rekao je kako u rukama ima pisma koja je Stepinac upućivao papi Piju XII. i u kojima se zaista mogu naći mjesta koja su „duboko problematična“.

„O sadržaju svih pisama nadbiskupa Stepinca papi Piju XII. stručnjaci su rekli svoj sud – teološki i povijesni. Ni u jednom pismu nema ništa protiv kršćanske vjere i čudoređa. Nema u njima problematičnih mjesta; ne daju povod za prijepore – još manje za sumnju u čistu savjest i svetački značaj Alojzija Stepinca“, istaknuo je msgr. **prof. dr. sc. Juraj Batelja**.⁸²

Nastavljajući se na neutemeljene optužbe patrijarha Porfirija, **u ožujku 2021. povjesničar Hrvoje Klasić na N1** ponavljao je tvrdnje patrijarha Porfirija: **neutemeljeno je govorio o** pismima nadbiskupa Stepinca upućenima papi Piju XII. ne iznoseći detaljno niti kontekst niti cjelovit sadržaj pisma, a dovodeći u sumnju Stepinčevu čestitost.⁸³

Dana 21. travnja 2021. u razgovoru s novinarom Dragutinom Štavljaninom, za **Radio Slobodna Evropa, Ivo Goldstein** je ustvrdio da iako se Crkva u načelu protivila rasno utemeljenim ideologijama, pa tako i ustaštvu, Katolička Crkva u Hrvatskoj i Stepinac odabrali su bliskost nacifašističkoj strani. Po njemu, Katolička Crkva ne može pobjeći niti od odgovornosti za tzv. prekrštavanje Srba, te iznosi još niz pristranih ocjena uperenih kako protiv kardinala Stepinca tako i protiv Crkve u cjelini.⁸⁴ Dodajmo samo činjenicu da je Stepinčevu krivnju za takozvano prekrštavanje Srba, a zapravo vjerske prijelaze s pravoslavne na katoličku vjeru na montiranom sudskom procesu argumentima i stvarnim

Stepinčevim pismima i porukama opovrgnuo Stepinčev branitelj dr. Ivo Politeo. Premda je činjenica da je Stepinac u zajedništvu s ostalim biskupima, dao naputak svećenicima da omoguće vjerski prijelaz pravoslavicima koji to žele, Stepinčeva je misija glede takozvanog prekrštavanja bila samo jedna : spasiti što veći broj života što se bjelodano može razaznati već i **ako uzmemo u obzir činjenicu da je nadbiskup uputio svećenike da prijelaz omoguće svakome tko ga zatraži bez poštovanja odredbi kanonskog prava te je ukazao da pravoslavicima ostavlja mogućnost povratka na pravoslavlje kada za njih opasnost prestane.**⁸⁵ Unatoč totalitarnom karakteru Stepinčeva suđenja, njegov branitelj nije se libio iznijeti činjenice i o ovoj točki optužnice, dok se unatoč demokratskom karakteru suvremene Hrvatske, Goldstein i dalje ne libi fiktivnim dokazima montiranog sudskog procesa još jednom suditi Stepincu, pa onda u maniri komunističke partije i cijeloj Katoličkoj Crkvi i hrvatskom narodu.

Dana 25. travnja 2021. povjesničar Hrvoje Klasić u intervjuu **Dnevnom avazu** o Stepincu iznosi neistinu da je Stepinac svim srcem podržao osnivanje NDH. Istina je da je Stepinac branio pravo hrvatskog naroda na njegovu državu, a ne NDH, kako je objasnio msgr. prof. dr. sc. Juraj Batelja.⁸⁶

Dana 2. svibnja 2021. patrijarh Srpske pravoslavne Crkve Porfirije Perić, nastavlja napadati blaženog Alojzija Stepinca u **beogradskim Novostima**, ponavljajući da ima problem s određenim Stepinčevim postupcima, riječima i stavovima.⁸⁷ On je tada s jedne strane opetovano propustio konkretno objasniti na koje se stavove, riječi ili postupke referira, **a s druge strane je propustio navesti da je Stepinac sustavno radio na spašavanju Židova i Srba tijekom Drugog svjetskog rata, da je bio osuđen na montiranom političkom procesu u Jugoslaviji kako bi se u hrvatskom narodu našao okrivljenik ravan četničkom vođi Draži Mihajloviću** i na taj način „stvorila ravnoteža“ između dvaju najvećih naroda u drugoj Jugoslaviji.⁸⁸

Dana 13. lipnja 2021. povjesničarka i teologinja Anna Maria Grünfelder je na portalu **Autograf** ustvrdila kako bi Crkva trebala preuzeti odgovornost za koncentracijske logore za vrijeme NDH, pa tako piše: „Meni pada na um preuzimanje odgovornosti za ponašanje pod diktaturom (čitaj: Jasenovac) i zamišljam zajedničku izjavu hrvatskih biskupa o tome kako im je žao što njihovi prethodnici nisu znali primjereno reagirati. Takvu izjavu ne može nitko iznuditi od njih, no bila bi i više nego primjerena“.⁸⁹ Kako je Crkva za vrijeme Drugog svjetskog rata trebala bolje reagirati ostaje nejasno kao i zašto povjesničarka zapada u očiti anakronizam (prikaz i tumačenje prošlosti isključivo iz perspektive sadašnjosti) koji veliki francuski povjesničar Lucien Febvre naziva grijehom grijehova povjesničara.⁹⁰

Dana 11. srpnja 2021. Drago Pilsel u kolumni za **Nacional** iznosi neistine o kardinalu Alojziju Stepincu, govoreći da Stepinca iako nije ratni zločinac, „možemo (...) teretiti za kunktatorstvo, za šutnju i kukavičluk ili ga okvalificirati kao osrednjeg, nedoraslog diletanta,

kao moralno deficitarnu osobu“.⁹¹ Kao i **Porfirije, Klasić, Goldstein i Grünfelder, ni Pilsel** ne nudi nikakve argumente protiv blaženog kardinala Stepinca niti se iz njegova teksta može naslutiti zašto bi se Stepinca teretilo za „kunktatorstvo, šutnju, kukavičluk, diletantizam i moralni deficit“.

Medijski napadi na zagrebačkog nadbiskupa blaženog Alojzija kardinala Stepinca u 2021. godini **nisu se temeljili ni na jednoj dokazanoj znanstvenoj hipotezi utemeljenoj na relevantnom i vjerodostojnom povijesnom izvoru koji bi ukazivao na nadbiskupovu političku, pastirsku, moralnu ili duhovnu odgovornost za bilo što, nego su isključivo motivirani a priori donesenim ideološkim stavom.**

S jedne strane je stav u kojem se skriva prežitak zločinačke i totalitarne intencije komunističkih vlasti da se obezglavlivanjem Crkve na čelu s nadbiskupom Stepincem obračuna s najsnažnijom vjerskom zajednicom u zemlji i glasnim kritičarem socijalističke revolucije. Apologeti takvog stava sustavno se odbijaju odmaknuti od totalitarnog naslijeđa i sustavno su, kako po pitanju napada na kardinala Stepinca, tako i po drugim pitanjima, angažirani u kampanjama blaćenja, klevetanja i diskreditacije Katoličke Crkve. **S druge strane stavove protiv nadbiskupa Stepinca iznose apologeti također zločinačke i totalitarne velikosrpske ideologije, za koje mit o Jasenovcu i stradanju Srba u NDH čine važan nacionalno-martirološki narativ kojeg se grčevito drže jer bi se odustajanjem od istog morali suočiti s činjenicama o količini počinjenog zla pod okriljem iste ideologije.**

Udruga U ime obitelji poziva sve dionike društva, a osobito članove akademske zajednice, da se aktivno uključe u javnu raspravu o nadbiskupu Alojziju Stepincu kao povijesnoj ličnosti u kojoj će se raspravljati o novim izvorima, interpretacijama i ostvarenjima o ovoj važnoj osobi hrvatske povijesti.

2. Napadi na Crkvu kao instituciju

Napadi na Katoličku Crkvu u kontekstu pandemije COVID_19

Godinu 2021. na svjetskoj su razini obilježili: nastavak pandemije COVID-19, kampanje za cijepljenje protiv te bolesti te borba s medicinskim, gospodarskim, političkim i društvenim

posljedicama pandemije. Premda je Crkva kao dio društva dijelila sudbinu naroda te i sama bila podređena različitim i često mijenjanim oblicima mjera sprječavanja širenja zaraze COVID-om, zamjećuje se izuzetan porast napada na Crkvu u tom kontekstu u 2021. godini. Razlog za porast napada na Crkvu nije **postojao u objektivnoj stvarnosti, a karakteristike napada ukazuju na fenomen *Scapegoatinga*, odnosno usmjeravanje društvenih frustracija zbog situacije krize na odabranu skupinu**. Opravdanje za takve napade, kritičari Crkve tražili su u činjenici da je dio vjernika kao i velik dio građana u cjelini, **izražavao bojazan prema cijepljenju, opravdanosti i smislenosti pojedinih protupandemijskih mjera**. Najčešće se Crkvu pak napadalo zbog činjenice da su se u posebno određenim i ograničenim okolnostima **održavale svete mise** čime se, kako je spomenuto, osiguravalo osnovno ljudsko pravo na prakticiranje vjere što su određeni političari i mediji u javnosti svakodnevno izjednačavali s režimom rada teretana, ugostiteljskih objekata i trgovina. Crkva se posebice našla na vjetrometini javnoga blaćenja kada se **Stalno vijeće Hrvatske biskupske konferencije 12. studenoga 2021.** očitovalo o pitanju moralne prihvatljivosti cjepiva. Prenoseći stav Kongregacije za nauk vjere, **vijeće je ističući moralnu prihvatljivost cjepiva protiv COVID-a, također pozvalo „na proizvodnju, odobravanje, distribuciju i ponudu etički prihvatljivih cjepiva** koja ne stvaraju konflikt u savjesti“, kao i **na poštivanje prava na priziv savjesti i dragovoljnost odlučivanja o cijepljenju te na izgradnju zdrave međuljudske klime**.⁹² Hajku protiv Hrvatske biskupske konferencije, vjernika i Crkve u cjelini predvodili su pojedini medijski djelatnici, a sudjelovala je i jedna strukovna udruga liječnika - Hrvatska udruga bolničkih liječnika.

Dana 8. veljače 2021. novinar **Petar Brlečić** na **RTL-ovu portalu Danas.hr** objavljuje članak u kojem proizvoljno tvrdi da je Katolička Crkva tijekom cijelog trajanja pandemije imala povlašten položaj. Tako između ostalog navodi: „A kako je politika išla sama sebi na ruku, tako je ista ta politika uredno išla na ruku Crkvi u Hrvata kad god je to trebalo. Sva velike procesije, svi značajni blagdani zaslužili su ekspresno jednokratno redefiniranje mjera kako bi Crkva, a onda i puk u kojem su glasači, bio zadovoljan.“⁹³ Protupandemijske mjere doživjele su velik broj izmjena tijekom gotovo dvogodišnjeg razdoblja njihova važenja. Svaki novi paket mjera imao je drugačije reperkusije na pojedine sastavnice društva. Pa tako i na Crkvu. Ovakav prikaz pogodovanja Crkvi je manipulativan, a optuživanje da se time kupuju glasovi birača stereotipno je i neutemeljeno na dokazima.

Dana 10. veljače 2021. novinar i aktivist **Drago Pilsel** na svom je Twitter profilu lažno optužio **kardinala Josipa Bozanića** da je organizirao kršenje epidemioloških mjera protiv pandemije koronavirusa: „Zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić je organizirao masovno kršenje epidemioloških mjera (samo svećenika ima preko 100) ispred zagrebačke katedrale u povodu 61. godišnjice smrti Alojzija Stepinca. HDZ i Crkva poručuju građanima: možemo što god želimo, a vi se fućkajte.“⁹⁴

Dana 13. veljače 2021. Pilsel ponavlja iste objede potpuno nelogično tvrdeći da Katolička Crkva „krši epidemiološke mjere“, a onda citira kako **kanonik Zlatko Koren** hvali jednu od ključnih osoba Stožera koji određuje epidemiološke mjere: „Da ne bude nikakvih dvojbi: namjera Josipa Bozanića jest bila kršiti epidemiološke mjere, žestoko, a time se njegovi i hvale. Kanonik Prvostolnog kaptola zagrebačkog mons. Zlatko Koren: 'Kao Crkva i kao narod trebamo se ponositi što imamo osobe poput gospođe **Alemke Markotić**'.“⁹⁵

Početak rujna 2021. portal **Index.hr** poveo je medijsku hajku na **vjeroučitelja Ivana Pokupca** koji radi u Osnovnoj školi Ljudevita Modeca u Križevcima, jer je na svom Facebooku objavio da njegovi učenici „**nikad neće nositi maske**“ niti će, kako piše, „**na njegovoj nastavi biti cijepljeni**“. Vjeroučitelj je objasnio da je i jedno i drugo isključivo **odluka i odgovornost njihovih roditelja**.⁹⁶ Medijska hajka u ovom je slučaju pokrenuta potpuno neopravdano budući da je vjeroučitelj Pokupac nastavu održavao u nižim razredima osnovne škole u kojima nošenje maske nije bilo propisano te također cijepljenje pod nastavom nije bilo provođeno. Načelan stav podijeljen na društvenoj mreži iskorišten je kako bi se Crkvi i vjernicima dodatno prišila negativna etiketa protivnika cijepljenja i znanstvenih spoznaja.

Dana 1. studenoga 2021. **Drago Pilsel** je putem Twittera pozvao **na zabranu rada necijepljenim svećenicima**, đakonima i pastoralnim službenicima: „(Nad)biskupi bi trebali zabraniti rad s ljudima svim svećenicima, đakonima i pastoralnim službenicima koji nisu cijepljeni (traži se hitna reakcija HBK) kao što se na teritorij Vatikana, naredbom pape Franje, ne može ući bez potvrde o cijepljenju.“⁹⁷

Dana 1. studenoga 2021. **urednik Zoran Šprajc** je u TV emisiji **RTL Direkt** uvredljivo kardinala Josipa Bozanića, nazvao „porculanskim“ kardinalom, te je postavio pitanje: „Je li na ovaj sveti dan u ime umrlih svetaca i uoči Dušnog dana zagrebački nadbiskup Josip Bozanić rekao išta što bi moglo spasiti koju kršćansku dušu koja još uvijek ne vjeruje da cijepljenje pomaže?“, prozivajući kardinala za izostanak pozivanja na cijepljenje protiv koronavirusa. Također, **implicirao je i krivnju Crkve za umrle od koronavirusa**.⁹⁸

Dana 13. studenoga 2021. **Hrvatska udruga bolničkih liječnika – HUBOL** kojoj je na čelu dr. Ivana Šmit na svojoj Facebook stranici izrazila nezadovoljstvo mišljenjem **Stalnog vijeća HBK** u smislu da se u društvu stvorilo ozračje određenih pritisaka i da cijepljenje protiv koronavirusa **mora biti dobrovoljno, bez prisile i uvjetovanja**. Na stranici udruge tako između ostalog pišu: „Poštovani hrvatski nadbiskupi i biskupi, sljedeći put kad Vas pozovu da udijelite bolesničko pomazanje necijepljenom bolesniku oboljelom od covid-19 bolesti ili budete čitali brojeve umrlih po kojima je Hrvatska među 10 posto zemalja u svijetu s najvišom stopom smrtnosti od ove bolesti, imajte na umu da ste svojim (ne)djelovanjem tome pomogli.“⁹⁹ Svojim je uvredljivim i huškačkim istupom HUBOL je zaniijekao pravo hrvatskog episkopata da iznese svoj stav o temi važnoj za sve vjernike i sve građane u Hrvatskoj, tj. da se suprotstavi prisili u cijepljenju eksperimentalnim cjepivom. Zamjenom teza i ciničnim

izvrtnjem izjave HBK, HUBOL je ne samo kreirao atmosferu nepovjerenja nego i potpuno suspendirao mogućnost javnog dijaloga o ovom pitanju ne skrivajući pritom svoje totalitarne nazore koji plediraju ušutkati bilo kojeg društvenog činitelja koji bi se protivio njihovim stavovima. Svojim vulgarnim istupom, ova je udruga, kako navodi Glas Koncila,¹⁰⁰ ogrezla u zabrinjavajuće autoritaran scijentizam žrtva čijeg su totalitarnog stava bili vjernici i Crkva u cjelini.

Dana 20. studenoga 2021. teologinja Anna Maria Grünfelder na portalu **Autograf** optužila je biskupe, na temelju objave njihova stava o potrebi dobrovoljnosti cijepjenja protiv koronavirusa, za promicanje ideja „antivakserstva”.¹⁰¹

Dana 20. studenoga 2021. novinar **Ante Tomić** se na portalu Autograf izruguje s vjernicima i biskupima oko stavova o testiranju na koronavirus i izjave Hrvatske biskupske konferencije u kojoj se na temelju znanstvenih studija preporučuje primjenu neinvazivnih metoda testiranja.¹⁰²

Dana 22. studenoga 2021. Drago Pilsel se nastavno na izjavu Hrvatske biskupske konferencije o dobrovoljnosti cijepjenja, pridružuje pritisku medija te upozorava: „Pitanje je jednostavno: žele li biskupi ostati zapamćeni kao oni koji su pridonijeli da Hrvatska u ovo doba ima više mrtvih nego u Domovinskome ratu? Žele li imati krv nedužnih (premda i neodgovornih građana) na svojim rukama i mitrama?”¹⁰³

Dana 24. studenoga 2021. novinarka Martina Pauček Šljivak na portalu **Index.hr** spočitala je članici Stožera civilne zaštite Republike Hrvatske **prof. dr. Alemki Markotić** sudjelovanje u emisiji Laudato televizije u kojoj su se mogli čuti izrazi sumnje u djelotvornost cjepiva protiv koronavirusa. Novinarka tako piše: „Markotić je toliko lojalna Crkvi da je spremna slušati najgluplje laži o cjepivima.“ Novinarka je u članku tako iznijela niz objeda proglašavajući *de facto* religioznost dr. Markotić nespojivom s njezinom liječničkom profesijom i angažmanom u Stožeru civilne zaštite.¹⁰⁴

Dana 6. prosinca 2021. Drago Pilsel je na portalu **Autograf** prozvao kardinala Josipa Bozanića ustvrdivši da stoji iza prikupljanja potpisa za raspisivanje referenduma. Referendumsku inicijativu protiv tzv. Stožerokracije pokrenula je stranka Most. Pilsel spominje i da je „njegov“ (misleći pri tome na kardinala Bozanića) list Glas Koncila pohvalio “nezakoniti” prosvjed protiv COVID potvrda koji je održan u subotu 20. studenoga 2021. u Zagrebu, negirajući i pandemiju i cjepiva¹⁰⁵ te je u svom stilu bez jasne argumentacije nastavio ranije započetu kampanju optuživanja Crkve za umrle od COVID-a.

Hajka na slavljenje misa zadušnica za blajburške žrtve

Povodom Dana sjećanja na blajburške žrtve **15. svibnja 2021.**, pojedini političari pokrenuli su hajku oko slavljenja misa za žrtve ratnih zločina u Bleiburgu, pogrešno stavljajući slavljenje svetih misa za pokojnike u Katoličkoj Crkvi u kontekst veličanja totalitarnih režima, unatoč kontinuiranoj i opetovanoj osudi predstavnika Katoličke Crkve svih totalitarnih režima. Naime, u Katekizmu Katoličke Crkve o molitvi i misama za pokojne stoji: „Crkva je, od prvih vremena, častila spomen mrtvih i za njih prinosila molitve, poglavito misnu žrtvu, da bi, očišćeni, mogli prispjeti k blaženom gledanju Boga” (KKC 1032) te citira sv. Ćirila Jeruzalemskog koji kaže „Upućujući Bogu molitve za preminule, pa bili oni i **grešnici**, mi (...) prikazujemo Krista, žrtvovanog za naše grijeha, da Bog, prijatelj ljudi, bude milostiv njima i nama” (KKC 1371). **Dakle, samim slavljenjem svete mise zadušnice, vjernici ne slave pokojne niti njihova djela, nego se mole za spas njihovih grešnih duša.** Tako da, premda su na blajburškom polju i brojnim drugim stratištima nepravedno i bez suđenja pobijeni kako pripadnici oružanih snaga Nezavisne Države Hrvatske tako i brojni civili koji su bježali pred snagama Jugoslavenske armije, opće je poznato da slavljenjem svete mise ustaški zločini ni po čemu se ne opravdavaju te se ratni zločinci iz njihovih redova ne rehabilitiraju, već se vjernici prinose misnu žrtvu za spas duša preminulih. Tijekom 2021. godine hajka na održavanje mise na blajburškom polju intenzivirala se, osim sredinom svibanja i početkom prosinca zbog najava da će austrijske vlasti zabraniti održavanje svete mise na blajburškom polju.

Dana 1. prosinca 2021. Marijan Vogrinec je na portalu **H-Alter** komemoraciju žrtvama Titovog zločina u Bleiburgu prozvao (pro)ustaškim dernekom, koji podržava vrh Crkve (za Vogrinca tzv. Crkva u Hrvata) koja „svakog svibnja tim povodom **slavi mise na livadi nedaleko od Bleiburga i blagoslivlja petnaestak tisuća proustaških sudionika**”. Ovim člankom Vogrinec: opravdava svirepi čin nekažnjenog ubojstva mnoštva ljudi – i vojnika i civila bez ikakvog sudskog postupka po civilizacijskim mjerilima; omalovažava sve žrtve brutalne osvete te optužuje Katoličku Crkvu i vjernike koji se okupljaju na komemoraciji i misi nazivajući ih „najmarginalnijim izljevima hrvatske inačice genocidnog nacifašizma.”¹⁰⁶

Dana 4. prosinca 2021. Hrvoje Šimičević je na portalu **Novosti Srpskog narodnog vijeća**, prenio vijest da će se komemoraciju na Bleiburgu i misu preseliti na Udbinu pred Crkvu hrvatskih mučenika u članku pod naslovom: „Ustaše se vraćaju kući”. Samu komemoraciju naziva ustaškim dernekom, pri čemu se na krajnje neprimjeren način izruguje s ubijenima te ismijava udbinsku crkvu: „Uz blagoslov i znanje Kaptola, krajnje desno krilo Katoličke Crkve pripremalo je ovaj prostor, s vrhuncem u zamisli miksanja kostiju u 'svehrvatskom grobu', cijelu jednu dekadu”.¹⁰⁷

Izražavanje mržnje i netrpeljivosti prema Crkvi

Početak travnja 2021. tijekom održavanja mise u župi blaženog Alojzija Stepinca na Savici u Zagrebu **prerezan je razglas**. Župljani su na incident odgovorili intenzivnom molitvenom akcijom „72 sata milosrđa za susjeda!”¹⁰⁸ Nastavno na opću atmosferu relativizacije prava na vjeroispovijed kako je definirano Općom deklaracijom o ljudskim pravima, diverzantski napad na župnu zajednicu **kojoj aktivističke ateističke organizacije već desetljećima onemogućavaju izgradnju Crkve**, ponovno postavlja pitanje društvenih posljedica neodgovornog javnog blaćenja, vrijeđanja i medijskih hajki.

Dana 26. ožujka 2021. na portalu **RTL-ovom portalu Danas.hr** objavljena je kolumna **Ive Anića** u kojoj se zbog javnog iskazivanja vjere riječki vjeroučitelj, saborski zastupnik stranke Most i kandidat za gradonačelnika Rijeke, vrijeđa, diskreditira i ismijava. Anić stvara moralnu paniku predstavljajući Miletića kao produkt mržnje i netrpeljivosti koju širi Katolička Crkva u Hrvatskoj: „Društvo koje je nastalo na mržnji prema drugačijima, društvo koje mržnju njeguje i tolerira, na koncu je moralo dati Marina Miletića, kao što nam je dalo Damira Stojića, Ivicu Raguža kojem su žene drugotne i odbijaju poslušnost.”¹⁰⁹

Dana 13. srpnja 2021. tjednik **Nacional** ponovno je objavio članak iz 2017. u svojoj rubrici „Najbolje od Nacionala” u kojem novinar i književnik Jasen Boko, rođen u Splitu 1961., diplomirao književnost i dramaturgiju u Beogradu, iznosi svoje subjektivne stavove prepune stereotipa i predrasuda. Kao jedini cilj njegova teksta nameće se širenje netrpeljivosti i izražavanje mržnje prema Crkvi: „Crkva još nije reagirala na knjigu jer se trenutačno u Hrvatskoj bavi za nju bitnijim stvarima, recimo odlučivanjem o ženskom tijelu, bogohulnim izjavama da žena može biti jednaka muškarcu i tvrdnjama da se svećenici s oltara ne bi trebali miješati u upravljanje državom i njezinim građanima. Ruke biskupa pune su posla oko reforme školskog sustava koji treba počivati na vjeronauku, a da ne spominjem te zahtjeve vražje djece, nevladinih udruga i dijela srpsko-četničko-jugoslavensko-udbaške javnosti za demokratizacijom, transparentnošću, poništenjem Vatikanskih ugovora, a pogotovo onima koji traže smanjivanje količine novca poreznih obveznika koji se svakodnevno prebacuje u popovske džepove. Borba Crkve da ovu zemlju zadrži u srednjem vijeku i ne dopusti joj pretvaranje u sekularnu državu, u kojoj premijer i predsjednica neće po svoje mišljenje ići kod kardinala, jednostavno ne ostavlja mjesto za bavljenje nekom knjigom koje ionako, osim ako ih izdaje Verbum, dolaze iz samog pakla.”¹¹⁰

Dana 17. srpnja 2021. politički analitičar **prof. dr. sc. Žarko Puhovski** na **N1** teško je oklevetao Katoličku Crkvu ustvrdivši da osuđeni za pedofiliju kao ugledni umirovljeni svećenici žive na Kaptolu. Puhovski je Rimokatoličku Crkvu proglasio za „osnovnu logističku potporu pedofiliji u svijetu“. Apsurdnost njegovih tvrdnji nadmašuje jedino očita namjera da generalizacijama i uvredama širi mržnju i netrpeljivost prema Katoličkoj Crkvi i vjernicima.¹¹¹

Dana 18. srpnja 2021. austrijska povjesničarka i teologinja **Anna Maria Grünfelder** optužila je Crkvu za uopćenu otupljenost nositelja Crkvenih funkcija na spolne uloge i osobine koje tradicionalno podliježu podsmijehu i omalovažavanju te da je prenošenje seksističkih stavova na nove svećeničke generacije osigurano.¹¹² Na temelju kojih uvida i kakvog istraživanja autorica stječe ovakve stavove ostaje nepoznanica.

Dana 19. kolovoza 2021. mjesec dana nakon Nacionala i portal **Index** objavljuje iskustva Jasena Boke koji priča o svom posjetu Afganistanu, državi koju su ponovno preuzeli talibani. Težak položaj žena u Afganistanu potpuno neopravdano Boko uspoređuje s položajem žena u Hrvatskoj navodeći da je Hrvatska zemlja u kojoj je „deklarirana ravnopravnost žena, a u kojoj poznati svećenik Ivan Raguž ne snosi posljedice za riječi izrečene o pravima žena.“¹¹³ Boko se u tekstu referira na rečenicu prof. dr. sc. Ivice Raguža, dekana Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Đakovu objavljenu u tekstu „Marijina poslušnost i žene danas“ u Glasu Koncila zbog koje se našao u središtu difamacijske kampanje 2016. godine. Objašnjavajući katolički nauk o stvaranju Raguž je u teološkom smislu ustvrdio: „Neposlušnost se izriče u traženju svojih prava za jednakošću koja briše razlike, u tome da žena ne želi prihvatiti da je ona od Adama, a ne Adam od nje, da je ona drugotna, a muškarac prvotan.“¹¹⁴

Dana 25. rujna 2021. portal **057info** prenio je da su iz Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Zadra ogorčeni time da je Zadar pun ustaških i nacističkih grafita. Iznad jednog grafita nacrtan je križ. To, prema predsjedniku Udruge Miljenku Letiniću, znači da se s time slažu i Crkva i vlast.¹¹⁵

Dana 28. rujna 2021. Antifašistički vjesnik je objavio fotografiju uz tekst „Pronađi nekoga tko će te gledati kao što širokobriješki fratar gleda Poglavnika”,¹¹⁶ aludirajući na to da je Crkva podržavala NDH, ponavljajući komunističke neistine. Pri tom se beskrupulozno izruguje sa sudbinom **dvanaestorice franjevačke širokobriješke braće koje su vojnici Narodnooslobodilačke vojske zvjerski pobili 1945.** bez suda i pod neosnovanom optužbom da su bili suradnici vlasti Nezavisne Države Hrvatske.¹¹⁷ Franjevačka braća su po partizanskom uspostavljanju kontrole nad Širokim Brijegom odvedeni iz njihova samostana te su u jednom bunkeru bili zavezani i zapaljeni. U danima nakon toga, u borbama oko Širokog Brijega, partizanske su jedinice pobile još 18 članova franjevačkog bratstva.¹¹⁸

U listopadu 2021. objavljeno je više članaka na temu pedofilije u Crkvi. U tim se člancima mahom tvrdi da Crkva prikriva zlodjela pedofilije, osobito Katolička Crkva u Hrvatskoj, da se Crkva ne suočava s njima te da je Crkvi više pedofilije nego u drugim društvenim skupinama ili institucijama. Autori pri tome ne donose činjenice koje bi govorele u prilog tvrdnjama o zataškavanju zločina pedofilije, dok je dokazano da zločini pedofilije sigurno nisu češći u Katoličkoj Crkvi nego u drugim vjerskim zajednicama ili društvenim skupinama. Iznošenje ovakvih neistina o svećenicima i Crkvi ima za cilj širenje netrpeljivosti prema Crkvi i

zasigurno nije u službi borbe protiv pedofilije kao što autori takvih tekstova često vole prikazivati.¹¹⁹

Dana 8. rujna 2021. Drago Pilsel je na svom Twitter profilu ustvrdio: „Autonomni grad Buenos Aires (dakle, bez velikog prigradskog prstena) je nešto manji od Hrvatske koja ima, neslužbeno se saznaje, 3,8 milijuna stanovnika. Iz naše zemlje rapidno nestaju mladi i radnici. Velika pobjeda Andreja Plenkovića i HDZ te Josipa Bozanića i HBK.“¹²⁰ Koja je logika povezivanja kardinala Bozanića i Hrvatske biskupske konferencije s promjenom broja stanovnika Republike Hrvatske ostaje nejasno.

Kontinuirano neutemeljeno napadanje Katoličke Crkve za korupciju i bogaćenje

Dana 5. siječnja 2021. portal **Tris** pokušao je relativizirati pomoć Crkve potresom pogođenoj Banovini, ne istražujući stvarne činjenice o pomoći Crkve nakon potresa. Tvrdili su da su se, otkako je razoran potres pogodio područje Banovine, a pomoć se građana stala slijevati sa svih strana, u hrani, odjeći, obući, novcu; mnogi pitali što je Crkva, kao „**najbogatija institucija u državi**“, učinila kako bi pomogla stradalom narodu. Za njih, Crkva je “saučesnik” političarima u zanemarivanju nekih ljudi i nekih dijelova hrvatske države.¹²¹ Već i sama frazeološka intonacija teksta pokazuje potpuno odsustvo bilo kakvog suvislog podatka koji bi opravdao konstataciju da Crkva nije sudjelovala u pomoći nakon potresa. Tekst se temelji isključivo na *a priori* anticrkvenom stavu utemeljenom na predrasudama.

Dana 24. veljače 2021. Slobodna Dalmacija je objavila članak **Davora Krile** pod naslovom „Objavljeni novi podaci o nekretninama Katoličke Crkve: ‘Kraljevstvo zemaljsko’ mjeri se milijardama eura. Crkva u Hrvata najveći je naš veleposjednik“. U njemu se pokušava postaviti teza o impozantnom bogatstvu Katoličke Crkve sadržanom u nekretninama, koje je suprotno „Crkvi siromaha“, kakvom ju je definirao Isus Krist.¹²² I dok brojne nekretnine Katoličke Crkve predstavljaju velikim dijelom kulturno blago Hrvatske – sama činjenica da je Katolička Crkva vlasnik brojnih nekretnina svjedoči o mudrom ekonomskom upravljanju. Što se tiče autora teksta, u pisanju bez predrasuda moglo bi mu pomoći da zamisli Dalmaciju bez katedrale svetog Dujma, katedrale svetog Jakova, katedrale svete Stošije, katedrale Gospe Velike, nekadašnje ninske katedrale - današnje crkvice svetog Križa, nekadašnje trogirске katedrale - današnje crkve svetog Lovre, crkve svetog Donata i crkve svetog Vlaha, budući da su to najvrijednije nekretnine koje Crkva posjeduje na jugu Hrvatske, koje je kroz stoljeća izgrađivala i do danas očuvala na ponos svjetskoj kulturnoj baštini (primjerice UNESCO-u).

Dana 2. srpnja 2021. tjednik **Gloria** objavio je članak o književnici poznatoj po vulgarnostima **Vedrani Rudan**, koja u svojoj novoj citiranoj knjizi "Puding od vanilije" blati Katoličku Crkvu, jer se, kako ona tvrdi, u Crkvi sve može riješiti novcem: „Pop me zamolio da kupim novo zvono za Crkvu i rekao da smo time riješili sakramente.”¹²³

U kolovozu 2021. mediji su komentirali najavu ministra vanjskih poslova Gordana Grlića Radmana da će Hrvatska u Betlehemu dobiti svoju kapelicu za koju će Vlada dati 450.000 eura. Neki su između ostaloga prenijeli komentar redatelja **Daria Juričana** bliskog političkoj stranci Možemo, koji gradnju kapelice povezuje s korupcijom, a koja je „neizostavna komponenta hrvatske povijesti” te je povezuje s Crkvom i kardinalom Bozanićem.¹²⁴ Anka Mrak Taritaš, saborska zastupnica i predsjednica stranke Glas optužila je Vladu da investicijama u sakralnu arhitekturu kupuje glasove: „Plenkovićeve Vlada uvijek je znala mudro postaviti prioritete, pa tako i ovaj put - prvo svi njihovi klijenti i Crkva koja osigurava glasove, a tek ako išta ostane ono što građanima stvarno treba.”¹²⁵ Među spomenutim medijima koji su komentirali izgradnju kapelice bio je i portal **Telegram**,¹²⁶ čiji novinar **Marko Repecki** govori da mu je gradnja kapelice „iritantna”. On u članku iznos koji se planira izdvojiti za kapelicu pogrešno dovodi u kontekst obnove od potresa.

Dana 20. rujna 2021. portal **Tris** objavio je članak u kojemu se optužuje **Grad Šibenik** za neutemeljeno dodjeljivanje gradskog priznanja crkvenim službenicima i institucijama: „Ove godine Grad Šibenik će, u žarkoj želji da kupi svoje mjesto u raju preko dokazivanja privrženosti majci Crkvi, čak s dvije Nagrade Grada, inače najvećim gradskim priznanjem, okititi isključivo crkvene službenike i institucije”¹²⁷. Pri tom članak implicira da Crkva ne bi smjela dobivati nikakva priznanja za svoje društvene zasluge. Nagrade Grada dobili su fra Ivan Bradarić „za doprinos u području religijske kulture” i Caritas Šibenske biskupije „za osobit doprinos u socijalnoj i duhovnoj pomoći građanima u vremenu pandemije bolesti COVID-19”, dok je **Plaketom Grada** nagrađen **don Oleg Petrović** „za dugogodišnje zalaganje za očuvanje sakralne baštine na području **Šibenika i Šibenske biskupije**“. Crkva je institucija u društvu, a njezini svećenici su građani tog društva. Nije jasno zašto bi trebali biti isključeni iz mogućnosti da dobiju priznanje, osim ako ih se ne želi lišiti građanskih prava. Također, iz obrazloženja dodjeljivanja priznanja dvojici svećenika i Caritasu kao instituciji jasno je da nitko od laureata nije nagrađen za pastoralnu skrb, **već za aktivnu djelatnost u civilnom društvu u kulturi i socijalnoj skrbi**. Ovakav članak portala Tris stoga je ne samo uvredljiv, neargumentiran i diskriminatoran, nego je u svojoj srži **opresivan i totalitaran** budući da i ne skriva želju da Crkvi omogući bilo kakvo pravo javnosti.

Dana 1. listopada 2021. portal **Index** prenosi tekst zahtjeva **Darija Juričana** da mu se preda tijelo pokojnog zagrebačkog gradonačelnika Milana Bandića, pa tako piše: „Bandićev prst za ćapanje stavit će se na raspolaganju Katoličkoj Crkvi, koja ga je uvijek podupirala, da ga kao relikviju izloži u zagrebačkoj Katedrali.”¹²⁸

Dana 28. listopada 2021. Marko Vučetić, bivši saborski zastupnik izabran na listi Mosta, danas predsjednik Gradskog vijeća Zadra je za Autograf doveo u korelaciju zabrinutost biskupa za poražavajuće podatke o broju stanovnika Hrvatske s time da biskupi, kako tvrdi, nemaju problem s političkom korupcijom. Njegove tvrdnje nemaju nikakvo utemeljenje u stvarnosti.¹²⁹

Dana 9. prosinca 2021. novinar **Drago Pilsel** je na svom Twitter profilu ustvrdio da Informativna katolička agencija širi nacionalističko ludilo zbog toga što prenosi priopćenje Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata: „Ovih dana, a prigodom 30 godina od zločina počinjenog nad obitelji Zec, hrvatski mediji, a i političari, natječu se tko će više insinuirati genocidnost hrvatskog naroda”.¹³⁰ 40 000 protjeranih Hrvata iz Vojvodine tijekom 90-ih godina za Pilsela su nacionalistički luđaci, a IKA njihov nacionalistički poligon.

3. Nasilje i napadi na objekte i imovinu Katoličke Crkve

Provale u Crkvene objekte i krađe

Dicmo

Dana 2. na 3. siječnja 2021. nepoznati počinitelj **provalio** je u prostorije crkve na području Dicma i tom prilikom **otudio** manju količinu novca.¹³¹

Varaždin

U siječnju 2021. trojica mladića su tijekom dva dana **krala** milodare iz župne crkve sv. Nikole u središtu grada, na Trgu slobode u Varaždinu. Prvi dan otuđili su iznos od nekoliko tisuća kuna, dok su idući dan provalili u drugu kutiju za milodare i otuđili iznos od oko 1.000 HRK.¹³²

Dana 8. lipnja 2021. osumnjičena osoba je u crkvi sv. Nikole na Trgu slobode u Varaždinu **nasilno otvorila** zaključanu škrabicu za milodare i **otuđila** iznos od više od 1.000 kn.¹³³

Dana 30. lipnja 2021. ukradeni su milodari iz crkve u Varaždinu.¹³⁴

Bisko

U siječnju 2021. u mjestu Bisko nepoznati počinitelj **provalio** je u crkvu i **otuđio** manju količinu novca.¹³⁵

Ivanec

Dana 28. ožujka 2021. provaljeno je u župni ured u Ivancu, **otuđeni** su zvučnik i drugi predmeti, a procijenjena šteta je oko 1.000 kn.¹³⁶

Zagreb

Dana 15. travnja 2021. policija je uhitila počinitelja za kojeg sumnja da je u vjerskoj ustanovi u zagrebačkoj Ulici Jurja Barakovića **nasilno otvorio** metalne kasice za prikupljanje milodara i **otuđio** novac. **Dana 27. 4. 2021.** u istoj je vjerskoj ustanovi iz prostorije u kojoj se održavaju vjerska slavlja, s oltara **otuđena** vjerska knjiga.¹³⁷

Zadvarje

Između 29. svibnja i 1. lipnja 2021. u mjestu Zadvarje **provaljeno** je u crkvu odakle su **otuđeni** razni pozlaćeni predmeti. Procijenjena materijalna šteta iznosi oko 5.000 kn.¹³⁸

Podstrana

Dana 14. srpnja 2021. ukraden je milodar iz crkve u Podstrani.¹³⁹

Slatina, Crnac, Orahovica

Tijekom **lipnja i srpnja 2021.** dvojica lopova, starih 20 i 21 godinu s područja Slatine više su puta **provalili** u župne urede na području Orahovice, Slatine i Crnca te **pokrali** novac koji su vjernici ostavili za milodare.¹⁴⁰

Dana 14. rujna 2021. provaljeno je u župni ured u Slatini, te je **otuđeno** 2.500 kn.¹⁴¹

Gorica, Sukošan

Dana 9. kolovoza 2021. u Gorici je **provaljeno** u crkvu i **otuđen** je novac.¹⁴²

Makarska

Dana 5. na 6. rujna 2021. državljani Rumunjske **opljačkali su** samostan u Makarskoj.¹⁴³

Sumnja se da je 44-godišnji počinitelj u **srpnju 2021.** u Igranima **provalio** u mjesnu crkvu iz koje je **otuđio** manji iznos novca. Isti mjesec je u Tučepima **pokušao provaliti** preko sporednih vrata u crkvu no taj put nije bio uspješan. **Tijekom prosinca 2021. i siječnja 2022.** iz crkve u Tučepima **ukrao** je pozlaćene vjerske predmete i prijenosno računalo.¹⁴⁴

Ludbreg

Dana 12. listopada 2021. u crkvi u Ludbregu **provaljeno** je u dvije metalne kase za milodare iz kojih je **ukraden** novac, a materijalna šteta procjenjuje se na više stotina kuna.¹⁴⁵

Donje Komarevo, Sisak

Dana 18. listopada 2021. provaljeno je u župni ured u Donjem Komarevu iz kojeg je **ukraden** novac.¹⁴⁶

Drniš

Dana 23. prosinca 2021. lopov je **provalio** u prostorije župnog ureda u Drnišu. Provalnika je zatekao župnik, a netom prije je **ukrao** novac od prodaje kalendara i svijeća.¹⁴⁷

Oskvrnuća i devastiranje Crkvenih objekata i imovine

Zakučac, Omiš

U veljači 2021. oštećena su vrata i prozori na crkvi Male Gospe u Zakučcu kraj Omiša.

Ova je Crkva već nekoliko godina meta vandala koji oštećuju Crkvu, pokušavaju provaliti te razbijaju prozore i uništavaju vrata.¹⁴⁸

Zagreb

Tijekom cijele godine župa sv. Nikole biskupa, Stenjevec II. **na meti je vandala**. Župnik, velečasni Mario Bičak, govori o gotovo svakodnevnoj šteti. To traje **više godina**, a svakako i gotovo sedam godina otkako je župnik u ovoj župi. Mladi koji imaju problema s ovisnostima redovito su na vratima crkve noću, pljuju, bacaju opuške, trgaju drveće i klupe po dvorištu, proljevaju lampione koji gore pred raspelom i kapelicom Gospe Fatimske i sl.¹⁴⁹

Dana 13. lipnja 2021. oskvrnuta je crkva Sv. Duha na Jarunu. Na vratnicama je pronađeno uvredljivo sotonističko znakovlje. Obrnuti križ, tri šestice i okruženi pentagram sotonistički su znakovi, iscrtani na ulaznim vratima crkve kao grafiti.¹⁵⁰

Šibenik

Dana 12. svibnja 2021., ujutro prije 6 sati, vandali su **išarali** crkvu sv. Petra u Šibeniku grafitima.¹⁵¹

Vrhljani

Dana 8. lipnja 2021. oskvrnuta je crkva Svetog Duha kod mjesta Vrhljani i Rapavela na području župe Višnjan sramotnim grafitima i neprimjerenim porukama.¹⁵²

Izvješće o netrpeljivosti i napadima na Katoličku Crkvu i katoličke vjernike u Hrvatskoj u 2022. godini

Uvod

Prikupljeni podaci

Podaci na temelju kojih je sastavljeno ovo izvješće odnose se na razdoblje između 1. siječnja i 31. prosinca 2022. godine. Podaci medijskih napisa služili su kao izvor podataka o pojedinim slučajevima napada na Katoličku Crkvu i vjernike katolike, a nerijetko su upravo sami tekstovi bili ti napadi pa su kao takvi i analizirani.

Budući da smo u Izvješću za 2021. godinu detaljno predstavili način na koji statističke podatke o povredama vjerskih sloboda evidentiraju nadležna ministarstva unutarnjih poslova, pravosuđa i uprave, te uzevši u obzir da se prema saznanjima udruge U ime obitelji

obrazac evidentiranja zločina motiviranih mržnjom radi vjeroispovijedi nije promijenio, smatrali smo svrsishodnim podatke o kršenju vjerskih sloboda zatražiti od drugih nadležnih državnih institucija koje se bave zaštitom ljudskih prava.

Dopis smo uputili **Uredu pučke pravobraniteljice** – najvišem tijelu zaštite ljudskih prava u Hrvatskoj, čija je primarna zadaća praćenje statusa prava i njihove povrede. Ured pravobraniteljice Tene Šimonović Einwalter zamolili smo da nam dostavi podatke o socijalnim trendovima o pitanju statusa i povreda ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi u Hrvatskoj u 2022. godini. Gospođa Šimonović Einwalter imenovana je na položaj pučke pravobraniteljice na razdoblje od 8 godina. Njezino imenovanje podržala je vladajuća većina predvođena HDZ-om, a za nju je tajnim glasovanjem glasalo 115 od ukupno 151 zastupnika. Iz Ureda pučke pravobraniteljice obavješteni smo da je izrada Izvješća za 2022. godinu u tijeku te da nam traženi podaci ne mogu biti ustupljeni prije podnošenja godišnjeg izvješća Hrvatskom saboru. Pučka pravobraniteljica također je i pozdravila napore u prikupljanju podataka o povredama slobode vjeroispovijedi. Obrazac financijskog izvještaja za 2022. godinu objavljen na službenim stranicama Ureda ističe da je rad Ureda pučke pravobraniteljice Republiku Hrvatsku u 2022. godini stajao **15 153 600**.¹⁵³

U Izvješću pučke pravobraniteljice za 2022. godinu koje je objavljeno i Hrvatskom saboru predstavljeno u **ožujku 2022.**, u kontekstu povreda prava na vjeroispovijed katolika istaknuto je da je Hrvatska biskupska konferencija: „ukazala na prisutnost govora koji ocjenjuju neprihvatljivim i uvredljivim te na neprihvatljivo medijsko izvještavanje o religiji.“¹⁵⁴ Naveden je slučaj verbalnog i fizičkog napada na 62-godišnjeg svećenika na Stepinčevo 10. veljače koji je proslijeđen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske te slučajevi vandalizacije objekata Katoličke Crkve u Šibeniku i Zagrebu. Pučka pravobraniteljica u Izvješću je istaknula i da je zaprimila pritužbu o zabrani provedbe Caritasove korizmene humanitarne akcije „Srcem se najviše daje“ od strane Grada Siska. Istaknuto je da je slučaj proslijeđen pravobraniteljici za djecu uz ocjenu da se: „sve vjerske aktivnosti u javnim ustanovama, pa i one humanitarnog karaktera, trebaju provoditi uz poštivanje i uvažavanje slobode vjeroispovijedi onih koji u njima sudjeluju, kao i onih koji imaju drugačija vjerska uvjerenja ili nisu vjernici.“¹⁵⁵

Pravobraniteljica je u Izvješću također istaknula da građani podnose pritužbe njezinu Uredu u kontekstu teškoća na koje nailaze prilikom „ispisivanja iz članstava u Katoličkoj Crkvi“. Pravobraniteljica nije navela koliki je broj pritužbi o tom pitanju zaprimila, već je istaknuto da: „bi bilo korisno da HBK, uvažavajući odredbe kanonskog prava, pojasni postupak ‘brisanja’, odnosno mogućnosti koje su građanima dostupne, kako bi mogli slobodno birati svoju vjeru te iz iste istupati.“¹⁵⁶

Uredu Vlade Republike Hrvatske za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kao i Odboru Hrvatskog sabora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina također smo

uputili zahtjev da se očituju o statusu ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi u 2022. te u 2021. godini. Ured i Odbor zamolili smo i da nam dostave popis djelatnosti i aktivnosti koje su proveli u cilju prevencije vjerski motiviranog nasilja te promocije ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi te smo zamolili obje institucije da se očituju o aktima koji su u navedenom razdoblju doneseni s tim ciljem. Do zaključivanja ovoga izvješća Ured Vlade kojemu je na čelu **Alen Tahiri** nije odgovorio na naš upit. U 2022. godini iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za rad Vladina **Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** izdvojeno je **264 457 265 kuna**.¹⁵⁷

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kojemu je na čelu prof. dr. sc. Milorad Pupovac, predstavnik srpske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru i predsjednik Samostane srpske demokratske stranke koja je dio koalicijske Vlade premijera Plenkovića u svojem nas je odgovoru s jedne strane uputio **na godišnje izvješće Ureda pučke pravobraniteljice**, a s druge strane na **Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina** i podatke koji ta dva ureda imaju obvezu prikupljati. Nadležni saborski odbor obavijestio nas je također i da je **tijekom 2022. godine na adresu Ureda upućena jedna predstavka kojom su se građani požalili Odboru na kršenje prava na slobodu vjeroispovijedi**. Predstavka je bila naslovljena: „Ponižavajući i ismijavajući govor predstavnika Saveza crkava 'Riječ života' Damira 'Šićka' Alića protiv katolika, potencijalno govor mržnje“.

Potpredsjednici Vlade zaduženoj za ljudska prava i predsjednici Savjeta za ljudska prava također smo dostavili zahtjev za očitovanje o statusu ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi u 2021. i 2022. kao i zahtjev za informiranje o donesenim pravnim aktima u smjeru zaštite ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi te poduzetnim aktivnostima i djelatnostima koje je potpredsjednica provela u cilju zaštite vjerskih sloboda u Hrvatskoj.

Iz ureda potpredsjednice Vlade **Anje Šimprage, potpredsjednice Samostalne srpske demokratske stranke**, obavijestili su nas je da prema *Protokolu o postupanju u slučaju zločina iz mržnje*, koji je Vlada usvojila 8. travnja 2021., nadležnost za prikupljanje i objavu statističkih podataka o zločinima iz mržnje ima **Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina (kojem je na čelu Alen Tahiri i koji nije odgovorio na naš upit)** te da isti ured ima i krovne ovlasti u organizaciji sustava borbe protiv suzbijanja nasilja iz mržnje. Također, iz potpredsjedništva ureda istaknuli su da potpredsjednica Vlade Šimpraga sudjeluje u organizaciji i pokroviteljstvu brojnih događaja zaštite ljudskih prava te podsjećaju da je na inicijativu Šimpragina prethodnika, koji je Vladu napustio zbog istrage o svojoj upletenosti u korupcijsku aferu, **Borisa Miloševića**, također iz Samostalne demokratske srpske stranke, odlukom Vlade 20. siječnja 2021. osnovan **Savjet za ljudska prava kao međuresorno i savjetodavno tijelo Vlade** kojem je **cilj prepoznavati i reagirati „na nove izazove ljudskim pravima“**. Ured potpredsjednice Vlade zadužene za ljudska prava prošle je godine imao proračun od **1 093 242 kune**.¹⁵⁸

Institucionalna regulacija, prereregulacija i koordinacija inicijalno je samo formalni obol stvaranju društva jednakosti, a da institucionalne nadležnosti prečesto ostaju mrtvim slovom na papiru dokazuju i dopisi koje smo poslali nadležnim tijelima. Iako se iz analiziranih dopisa može uočiti da su nadležna državna tijela svjesna svojih zakonskih odgovornosti, borba za suzbijanje zločina iz mržnje zbog vjeroispovijedi ne zadobiva gotovo nikakvu pozornost i ostaje načelna. Kvalitetu rada Vladina Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina koji je prema Protokolu, na koji upućuje potpredsjednica Vlade i predsjednik nadležnog saborskog odbora, najviše tijelo za prikupljanje podataka o zločinima iz mržnje **ilustrira činjenica da su tek početkom 2023. objavili statističke podatke o zločinima iz mržnje za 2021. godinu.**

U Hrvatskoj u kojoj je, podsjećamo, u periodu komunističkog totalitarnog režima ubijeno **664 službenika Katoličke Crkve**,¹⁵⁹ te u kojoj je samo u periodu Domovinskog rata **od 1991. do 1995. srušeno ili oštećeno 639 objekata Crkve**,¹⁶⁰ institucije imaju obvezu i dužnost agilnije, sustavnije, sveobuhvatnije, pravovremeno i djelotvornije pratiti status povreda ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi i zločine počinjene zbog mržnje prema vjeroispovijedi. Na obvezu kvalitetnijeg praćenja statusa ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi obvezuje i činjenica da je prema objavljenim financijskim izvješćima samo za Ured pučke pravobraniteljice, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i ured potpredsjednice Vlade zadužene za ljudska prava u 2022. godini iz državnog proračuna **izdvojeno nešto više od 280 700 000 kuna.** Također, institucije državne vlasti koje na raspolaganju imaju zakonom propisane mogućnosti poput **sazivanja tematske sjednice saborskog Odbora, edukacije i promocije ljudskih prava te suradnje s nacionalnim i međunarodnim organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom ljudskih prava, imaju dužnost istim se ovlastima koristiti osobito na temelju činjenice da je vjerska netolerancija koju prema katolicima i Katoličkoj Crkvi širi dio glavnostrujaških medija, političkih stranaka i nevladini udruga vidljivo prisutna.**

Najveći napadi na katolike u 2022. godini

Uočeni trend *Scapegoatinga*, tj. fenomena traženja žrtvenog jarca kojega se okrivljava za brojne probleme u društvu, u 2022. godini se nastavio te sukladno tomu čini velik dio ovog izvješća. Prošlogodišnji trendovi tretiranja Katoličke Crkve i katolika žrtvenim jarcima nastavio se i u ovoj godini optužbama u kontekstu pandemije i potresa, a proširen je i na brojne druge teme koje su bile aktualne u javnosti. Katolička Crkva povezivala se i na neki način okrivljavala za aktualne korupcijske afere, napose korupcijsku aferu u jednoj od najvećih tvrtki u Hrvatskoj - INA-i u kojoj se okrivljenici sumnjiče da su tu tvrtku u kojoj 44,8 % vlasništva ima Republika Hrvatska oštetili za iznos u visini od milijardu kuna. Katolička

vjeroispovijed dijela okrivljenika i članova njihovih obitelji izdvajala se, naglašavala i izvirgavala ruglu stvarajući dojam da su ti ljudi moguće korumpirani zato što su katolici, a ne upravo zato što se ne pridržavaju nauka Katoličke Crkve. Isto tako, premda su katolici na temelju pogreške Državnog zavoda za statistiku oštećeni pogrešnim podacima o njihovu postotnom udjelu u hrvatskom društvu prema rezultatima Popisa stanovništva u 2021. godini, ta pogreška u službenim rezultatima popisa nije ispravljena te su međunarodnim institucijama upućeni pogrešni podaci o udjelu katolika u hrvatskom društvu. Štoviše, Katoličku se Crkvu u javnom prostoru proglašavalo odgovornom i za enormnu depopulaciju koja je na popisu utvrđena. Crkva je bila žrtveni jarac u obračunima sa svim vrijednostima koje se u društvu smatraju tradicionalnima, konzervativnim i nacionalnima. Dio medija je u maniri najsmjelijih teorija zavjere Crkvu proglašavao pokretačem izmišljene klerikalizacije hrvatskog društva, nacionalne isključivosti i netrpeljivosti. Crkvu se kao žrtvenog jarca u javnosti napadalo neargumentirano ili slabo argumentirano, a najčešće je opravdanje za napad na Crkvu proizlazilo iz proizvoljnih mišljenja utemeljenih na stereotipima i predrasudama te anticrkvenim aksiomima, primjerice: „Svi znaju da je Crkva povezana s HDZ-om“,¹ „Crkva je bogata“, „Svećenici su pedofili“ i sličnih konstrukcija.

U minuloj godini **intenzivirali su se javni napadi na nauk Katoličke Crkve**. Kolumnisti i političari specijalizirani za napade na Katoličku Crkvu poput Željka Porobije, Marka Vučetića i Drage Pilsela u pojedinim su medijima na tjednoj bazi objavljivali kolumne koje vrijeđaju i paušalno ocjenjuju katolički nauk miješajući pseudoargumente s iskazima mržnje, netrpeljivosti i namjerno podmetnute blasfemije. Nažalost, nastavljeni su i napadi na **bl. Alojzija kardinala Stepinca** koji su se nadasve očitovali uplitanjem u isključivo pitanje Katoličke Crkve o njegovoj svetosti o kojoj bi, sudeći prema iznesenim mišljenjima, svi trebali imati pravo glasa, bili oni pripadnici Katoličke Crkve ili ne.

Promotrimo li dosad izneseni sukus tema u 2022. godini, uvidjet ćemo da je riječ o **javnim istupima i medijskim napisima koji štete ugledu Katoličke Crkve, njezinoj pastoralnoj aktivnosti i društvenoj atmosferi jednakosti, tolerancije i uvažavanja**. Takvo djelovanje u konačnici rezultira sve prisutnijim govorom mržnje, snižavanjem razine kulture javnog diskursa i posljedično dovodi do najtežih oblika diskriminacije - nasilja i sukoba.

U Gradu Zagrebu u 2022. godini katolici i Katolička Crkva bili su izloženi **sustavnom, sveobuhvatnom i konstantnom institucionalnom nasilju koje nad građanima i ustanovama glavnog hrvatskog grada Zagreba provodi platforma Možemo! na čelu s gradonačelnikom Tomislavom Tomaševićem**. U 2021. godini analizirali smo slučajeve iznuđenih ostavki **prof. dr. sc. Gordane Buljan Flander i prim. dr. Darka Richtera** s čelnih

¹ Hrvatska demokratska zajednica – stranka koja predvodi parlamentarnu većinu u Hrvatskom saboru, obnaša vlast i čiji je predsjednik stranke ujedno i hrvatski predsjednik Vlade (2016.)

pozicija zagrebačkih zdravstvenih institucija koje su, između ostalog, bile motivirane ili čak opravdavane javno deklariranom vjerskom pripadnošću dvoje ravnatelja. U 2022. **pravo na slobodu vjeroispovijedi** predstavnici gradske vlasti su djelatno, aktivno i zauzeto kršili na svakom koraku počevši od ideološkog prevrednovanja Kliničke bolnice Sveti Duh o čemu smo razgovarali s **prof. dr. sc. Dubravkom Habekom**, ginekologom koji je nakon dugogodišnje karijere dao otkaz u navedenoj bolnici, preko javnog opravdavanja ubijanja svećenika i pozivanja na nova ubojstva od strane glavnog PR savjetnika platforme Možemo! Josipa Jagića, zabrane blagoslova Dječjeg vrtića Sesvete u Kašini na koji je župnog upravitelja pozvao Mjesni odbor „Kašina“ do organizacije festivala Queer Momenti u crkvenim prostorijama unatoč ugovoru Župe svetog Blaža i Grada Zagreba koji je takvo što zabranjivao. Institucionalno nasilje uz dužnosnike Grada Zagreba provodili su i dužnosnici **Grada Siska** predvođeni gradonačelnicom, SDP-ovom Kristinom Ikić Baniček koja je, na primjer, zabranila djelovanje crkvene udruge *Caritas* u sisačkim školama, diskriminirajući korizmenu akciju prikupljanja hrane za pučku kuhinju, humanitarnu aktivnost profesora, roditelja i djece – isključivo zbog njihove pripadnosti Katoličkoj Crkvi. Institucionalno nasilje očitovalo se i u napadu **pravobraniteljice za osobe s invaliditetom Anke Slonjšak** na benkovačkog svećenika **don Anđelka Buljata** na temelju netočnih medijskih napisa koji su netočno tvrdili da je svećenik uskratilo primanje sakramenta Euharistije dječaku u spektru autizma. Anku Slonjšak pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom 2008. godine imenovala je parlamentarna većina predvođena HDZ-om.

Osim zabrinjavajućeg trenda **institucionalnog nasilja** 2022. godinu obilježio je i trend znatnog porasta **antikatoličke propagande**. Propaganda se definira kao sustavno nastojanje da se, najčešće posredstvom masovnih medija, manipulira tuđim stavovima, uvjerenjima i postupcima.¹⁶¹ U hrvatskom javnom prostoru desetljećima je aktualna **propagandna diskreditacija zagrebačkog nadbiskupa blaženog Alojzija kardinala Stepinca** koja je nastavak totalitarne propagande komunističkog režima i velikosrpskih ideologa, a osim Stepinca u 2022. godini obilježja antikatoličke totalitarne propagande moglo se uočiti u napadima na vjernike koji su pod vodstvom udruge *Muževni budite svake prve subote u mjesecu molili kronicu na glavnom zagrebačkom Trgu bana Josipa Jelačića i trgovima drugih hrvatskih gradova*. Vjernici te molitvene inicijative bili su od dijela političara i medija izloženi difamaciji, dehumanizaciji i demonizaciji. Vjernici i Crkva u cjelini bili su žrtve propagande i **tijekom medijske i aktivističke kampanje za financiranje feticida javnim novcem**.

1) Netolerancija i diskriminacija katolika

a) Napadi na vjernike laike

Dana 9. veljače 2022. na portalu **Index.hr** **Željko Porobija objašnjava** da je održavanje svetih misa jedan od razloga zašto Hrvatska ima **2,5 puta veću smrtnost od COVID-a od Njemačke. Porobija** vrijeđa vjernike ističući da mnogi smatraju da poznavanje vjerskih dogmi nekoga kvalificira na području medicine. Piše: „I svi oni iz Stožera koji su nas uvjerovali da se virus ne širi po crkvama niti za vrijeme obljetnice Oluje i Vukovara.“¹⁶²

Dana 22. veljače 2022. novinarka tjednika **Novosti Ivana Perić** u članku „Poziv savjesti“, u kojem je sažela telefonske razgovore sa zaposlenicima bolnica za koje se vjerovalo da prije pobačaja savjetuju trudnice o alternativnim rješenjima i mogućim posljedicama, ismijava medicinsku sestru kninskog Doma zdravlja koja se u neformalnom telefonskom razgovoru pozvala na vjeru pa tako piše: „U kontekstu u kojem je u Hrvatskoj pravo na pobačaj u praksi već ozbiljno ugroženo, **propovijed** iz Knina kojoj smo bili izloženi...“.¹⁶³ Novinarka je u članku opisala niz poziva koje je uputila zdravstvenim ustanovama i medicinskom osoblju ne bi li telefonskim razgovorima dokazala svoju tezu o nedostupnosti pobačaja zbog medicinskog osoblja koje se poziva na priziv savjesti zbog svojih vjerskih osjećaja te je prikazala da je isto i dokazala na temelju jednog neformalnog razgovora. Temeljeći članak na transkriptu razgovora s medicinskom sestrom, nastojala ju je prikazati u što gorem svjetlu namjerno ističući i njezine vjerničke katoličke stavove, koje je iznijela u neformalnom razgovoru, i njezino korištenje žargonizama, kolokvijalizama i dijalektalizama. Novinarka manipulativno i uvredljivo diskreditira medicinsku sestru ismijavajući je zato što se deklarira vjernicom.

Dana 26. travnja 2022. zagrebačka Kinoteka bila je jedno od mjesta na kojem su se krajem travnja i početkom svibnja održavale projekcije filmova u sklopu festivala **Queer Momenti** koji organizator - **Udruga Domino** - opisuje: „Svojim cjelogodišnjim programom filmskih projekcija visoke umjetničke kvalitete nastoji promovirati drugačije vrste seksualnih identiteta i njihovih dijaloga.“¹⁶⁴ Kinoteka se nalazi preko puta zagrebačke Crkve svetoga Blaža, neposredno pored župne kuće i župnog pastoralnog centra te je u vlasništvu Župe svetog Blaža. Prije 17 godina denacionalizirana je i vraćena u crkveno vlasništvo. Odmah po povratku Kinoteke u vlasništvo Župe, potpisan je ugovor kojim je dana na upravljanje gradskom **Centru za kulturu i film Augusta Cesarca**. U ugovoru između Župe i Grada Zagreba, između ostalog se navodi: „Centar za kulturu i film Augusta Cesarca se nadalje obvezuje da dvoranu **neće koristiti za aktivnosti i sadržaje koji su protivni učiteljstvu Katoličke Crkve i kršćanskomu moralu**. Ako bi došlo do povrede morala i nauka Katoličke Crkve, Centar je suglasan da se iseli iz poslovnoga prostora i preda ga u posjed i na korištenje Župi sv. Blaža.“ Unatoč prosvjedima i upozorenjima koje je župnik, vlč. Borna Puškarić, uputio Centru zbog održavanja spomenutog festivala, nije bilo reakcija, pa je Župa bila primorana podnijeti tužbu Trgovačkom sudu kojom traži zabranu održavanja festivala u župnim prostorijama. Trgovački sud je, 25. travnja 2022., dan prije nego što je festival trebao započeti, **unatoč tome što je priznao da održavanje festivala može izazvati vrijeđanje vjerskih osjećaja i sablazan vjernika Župe, odbio izdati privremenu mjeru zabrane održavanja festivala u župnim prostorijama**. Vlč. Puškarić najavio je pokretanje postupka raskida ugovora s Gradom Zagrebom za što je dobio potporu župnog pastoralnog i ekonomskog vijeća te je zaključio: „**Mislim da ovaj slučaj otvara neka nova pitanja te jasno upućuje na izazove koji se nalaze pred nama**.“¹⁶⁵ Uzurpacija imovine Crkve i nesmotreno gaženje pravno valjanih ugovora svakako su novi izazovi te je upravo simptomatično što se Crkvi,

koju dio medija, političara i udruga gotovo svakodnevno u hrvatskoj javnosti proziva zbog nametanja morala, **sada brani prakticiranje morala unutar vlastitih prostora.**

Dana 14. rujna 2022. društvena mreža **Facebook** izbrisala je fotografiju koju su na službenoj Facebook stranici Tomislav Ivančić objavili članovi zajednice *Molitva i Riječ*, koju je i osnovao pokojni prof. dr. sc. Tomislav Ivančić, poznati teolog i propovjednik, začetnik nove evangelizacije i hagioterapije u Hrvatskoj. Na fotografiji se nalazio tekst „Moralna trulež društva“ iz Ivančićeve knjige *Vapaj duše*. Tekst je progovarao o izazovima koji su se našli pred suvremenim čovjekom, a koji vrijeđaju dostojanstvo ljudske osobe. Facebook, odnosno tzv. vršitelj provjere istinitosti podataka u Hrvatskoj - **Faktograf**, izbrisao je fotografiju i objavu uz poruku: „Vaša objava krši standarde zajednice u vezi s govorom mržnje i inferiornošću.“¹⁶⁶

Dana 12. rujna 2022. portal **Novosti**, kojima je izdavač Srpsko narodno vijeće, a odgovorna osoba „za izdavača“ je saborski zastupnik i predsjednik Samostalne srpske demokratske stranke Milorad Pupovac, proziva župana šibensko-kninskog Marka Jelića zbog činjenice da je, **na zahtjev Katehetskog ureda Šibensko-kninske županije**, izdao preporuku o skraćivanju sati u pet šibenskih srednjih škola **kako bi učenici koji pohađaju vjeronauk mogli pohoditi molitvu na početku školske godine u šibenskoj katedrali svetoga Jakova**. U tekstu se navodi: „A što s onima koji u Boga ne vjeruju? Hoće li jesti čips u školskom hodniku, kako je nekad glasila preporuka za djecu koja ne pohađaju vjeronauk.“¹⁶⁷ Autor teksta iznio je na temelju ovoga slučaja potpuno neutemeljenu optužbu o nepostojanju sekularne države u Hrvatskoj.

U listopadu 2022. godine na glavnom trgu glavnog hrvatskog grada Zagreba, Trgu bana Josipa Jelačića, započela je molitvena inicijativa pod vodstvom katoličkih udruga *Muževni budite* i udruge *Vitezovi Bezgrješnog Srca Marijina*. Katolički vjernici od listopada se okupljaju na glavnom zagrebačkom trgu svake prve subote u mjesecu te javno mole krunicu. Ovoj su se molitvenoj inicijativi pridružili brojni laici i svećenici, a molitvena se inicijativa proširila na velik broj hrvatskih gradova. Muškarci okupljeni u molitvi krunice svake se subote okupljaju ističući sljedeće nakane:

- „1. za domovinu, mir i obraćenje hrvatskog naroda,
2. za muškarce – da postanu duhovni autoriteti u obitelji koji će hrabro svjedočiti i prenositi katoličku vjeru,
3. za život u predbračnoj čistoći, za čednost u odijevanju i ponašanju te za obnovu katoličkih brakova,
4. za prestanak pobačaja i otvorenost bračnih parova životu,
5. za svete, autentične i beskompromisne crkvene pastire i nova duhovna zvanja,
6. za duše u čistilištu,

7. za osobne nakane.“¹⁶⁸

Dana 10. listopada 2022. Marko Vučetić, teolog i filozof, bivši saborski zastupnik s liste Mosta i aktualni predsjednik Gradskog vijeća grada Zadra izabran iz redova Socijaldemokratske partije, na portalu **Autograf** objavljuje članak: „Pa tko je uopće i pomislio da Ivu Sanadera treba osuditi?“ U članku je doveo u vezu molitvu krunice na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu koju je organizirala udruga *Muževni budite* s oslobađajućom sudskom presudom bivšem hrvatskom premijeru u slučaju Hypo banka. Vučetić tako navodi: „Pa tko je uopće i pomislio da Ivu Sanadera treba osuditi? Kako osuditi obitelji vjernog muškarca koji obitelji ne čini nikakvu štetu? Vjerujem da su sve ovo znali muškarci koji su na Trgu bana Jelačića molili za vjernost, duhovnost, čednost i zabranu propitivanja autoriteta muškaraca.“¹⁶⁹ Vučetić namjerno **manipulira** podacima **jer okupljeni vjernici u nakanama nisu isticali zabranu protivljenja autoritetu, već povratak „duhovnog autoriteta u obitelji“**. Dodajmo i činjenicu da je usporedba zlonamjerna te joj je očito cilj ocrniti molitelje krunice povezujući ih s procesom za kazneno djelo s kojim nemaju nikakve veze.

Dana 13. listopada 2022. Hrvoje Šimičević u Novostima koje izdaje Srpsko narodno vijeće, a za izdavanje je („za izdavača“) odgovoran saborski zastupnik Samostalne srpske demokratske stranke Milorad Pupovac, objavljuje članak „S koljena na koljeno“. Molitvu krunice na Trgu bana Jelačića autor stavlja u politički i financijski kontekst. Premda ukazuje na transparentne načine financiranja i povezanost organizatora molitve krunice sa sličnim organizacijama iz Europe, što organizatori i ne skrivaju, Šimičević donosi svoje zaključke neutemeljene u činjenicama: „Pozadina njihovog djelovanja pokazuje da imaju puno ambicioznije naume i ideje od pukog bogoboječnog trošenja koljena po trgovima. Radi se o pokušaju privlačenja istomišljenika koje u Hrvatskoj na drugi način nisu uspjeli vrbovati u svoje zaklade, udruge, inicijative i kružoke.“¹⁷⁰

Dana 15. listopada 2022. novinar Boris Dežulović u članku „Molitva djevice Marije“, objavljenom na portalu **Novosti**, grubo vrijeđa i omalovažava katolike okupljene u miroljubivoj molitvi krunice na glavnom zagrebačkom trgu i u nekolicini drugih hrvatskih gradova. Dežulović se ismijava s molitvenim nakanama vjernika okupljenih na poziv udruge *Muževni budite*, naziva okupljene „**debelim katoličkim mužjacima**“ te gnjusno i potpuno nepovezano proziva okupljene vjernike „što se ne mole za žrtve pedofilije koje su počinili svećenici“. Dežulović tako povezuje ljude koji mole krunicu na manipulativan i vulgaran način s **izmišljenim dijalogom** djevojčice i svećenika Ivana Čučeka koji je prije 20 godina bio osuđen za pedofiliju. Pri čemu udruga *Muževni budite* i okupljeni vjernici ni na koji način nisu povezani s pedofilijom. Tako između ostalog piše: „katolički muževi i očevi očito **smatraju kako je pedofilija u Crkvi dječja** igra prema sekularnim užasima poput, sakloni Bože, usvajanja djece u istospolnim zajednicama.“¹⁷¹

Dana 15. studenoga 2022. u hajku na vjernike koji svaku prvu subotu na Trgu bana Jelačića mole krunicu uključio se i portal **Tris** koji donosi članak pod naslovom: „Muško molitveno sjelo na Trgu bana Jelačića: kleči, moli, soli...“. U članku se ismijava i izruguje vjernike. Tako se navodi: „**Muškarci koji mrze žene**“, koji kleče na Trgu bana Jelačića i mole krunicu. Navodno za mir i domovinu, za obraćenje hrvatskog naroda. A zapravo, za povratak u Srednji vijek...“¹⁷²

S obzirom na to da se molitva krunice u organizaciji katoličkih muškaraca održava na glavnom zagrebačkom trgu, ali i na glavnim trgovima brojnih drugih hrvatskih gradova, svake prve subote u mjesecu, početak svakog od posljednja tri mjeseca u 2022. godini **bio je obilježen medijskim hajkama na okupljene vjernike u kojima su sustavno ponavljane iste mrziteljske fraze i konstrukcije.** Stari su se tekstovi i već iznesen popis objeda perpetuirali u nadolazećim mjesecima, a svakog mjeseca u kampanju se uključivao sve veći broj novinara i kolumnista u sve većem broju medija. Za to vrijeme nije zabilježeno da je ijedan medij u Hrvatskoj pisao napadačke tekstove koje bi karakterizirao govor mržnje prema Međunarodnom društvu za svjesnost Krišne čiji se pripadnici gotovo svakodnevno, a osobito u danima vikenda okupljaju u javnom zazivanju Krišne na glavnom zagrebačkom trgu. Štoviše, na stranicama zagrebačke podružnice društva ističe se kako se jedan od najvažnijih festivala ovoga pokreta *Ratha yata* svake godine tradicionalno obilježava ritualnom procesijom kočije u samom središtu Zagreba, od Europskog trga preko Trga bana Jelačića sve do Trga kralja Tomislava.¹⁷³ I premda pravo na prakticiranje vlastitih duhovnih praksi pripadnicima jednog duhovnog pokreta s malim udjelom sljedbenika u hrvatskom društvu ni jedan javni akter, ni medij ne dovodi u pitanje, indikativno je da istovjetno javno prakticiranje duhovnih praksi katoličkih muškaraca, odnosno molitva krunice na trgu, uzrokuje nesmiljenu kampanju medijskoga blaćenja, unatoč tomu što su tamo okupljeni vjernici pripadnici Katoličke Crkve čiji vjernici čine golemu većinu u hrvatskom društvu.

U prosincu je mrziteljsku i difamacijsku kampanju pokrenuo **Dragan Markovina** na portalu **Telegram 4. prosinca 2022.** Aktualni kolumnist Telegrama Markovina povjesničar je i publicist, aktivist te osnivač i prvi predsjednik političke stranke Nova ljevica, koja danas čini sastavni dio političke platforme Možemo! Markovina je člankom „Klečanje na trgovima **dio je šireg plana** katoličkih fanatika. Ako se liberalni dio društva ne trgne, mogli bi ga ostvariti“ nastojao dokazati da je u Hrvatskoj na snazi puzajuća klerikalizacija. Etiketirajući okupljene vjernike kao vjerske fanatike i zagovornike autokracije, Markovina ideje koje im implicira **uspoređuje s totalitarnim ideologijama** utemeljivši svoje krajnje uvredljivo i opasno zaključivanje isključivo na vlastitom dojmu i stavu.¹⁷⁴ Istog dana, **4. prosinca 2022.** **Željko Porobija** na portalu **Index.hr** objavljuje članak „Pitajte tipove s trga na temelju kojih tekstova misle da su muški duhovni autoriteti“. Porobija u tekstu nastoji diskreditirati neke poslanice svetih Petra i Pavla zaključivši da su vjernici okupljeni na Trgu bana Jelačića svoje molitvene nakane oblikovali na temelju tih biblijskih tekstova. Premda u dijelovima

hermeneutičke analize tekstova Porobija činjenično utemeljeno iznosi teološka istraživanja, ne propušta priliku vrijeđati vjernike na trgu i krajnje se neprimjerno rugati: „Je li baš Batarelo simbol te muževnosti, ostavljam vama na analizu. I što bi rekao Pavao da vidi ove naše molitelje? Mislim da bi mu dosta toga bilo nejasno, posebno činjenica da je već prosinac 2022. godine, a Isus još nije došao.“¹⁷⁵

Dana 5. prosinca 2022. nakon što je miroljubiva molitva krunice na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu održana treći put, u hajku protiv okupljenih vjernika uključio se i novinar te LGBT aktivist **Gordan Duhaček** na portalu **Index.hr** u članku „Tko stoji iza klečavaca na Trgu bana Jelačića?“ Duhaček u članku događaje prikazuje tendenciozno, o organizatorima podatke dostupne na internetu izvlači iz konteksta i namjerno njima manipulira te nacionalistička obilježja vidljiva na Facebook profilu udruge jednoga od sudionika čija udruga ni on osobno nije organizator skupa koristi kao dokaz „klerofašističkog karaktera“ molitvenog skupa: **„Sve zajedno upućuje na to da su klečavci na Trgu bana Jelačića još jedna manifestacija hrvatskog klerofašizma.“**¹⁷⁶ Nepovezane činjenice Duhaček pokušava sklopiti u koherentan slijed argumenata koji bi dokazivali pogubnost subotnjih molitava na glavnom zagrebačkom trgu, no uspijeva samo izraziti svoje nezadovoljstvo prema rečenom okupljanju stereotipno etiketirajući okupljene kao **klerofašiste, ekstremiste, ultrakatolike i zagovornike teokracije.** Istim argumentima u prosinačku hajku protiv katolika okupljenih u molitvi na hrvatskim trgovima uključio se **17. prosinca** i **Hrvoje Šimičević** na **Portal** **Novosti** u članku pod naslovom „Ekstremisti na koljenima“. Šimičević se također koristio metodom detaljnog proučavanja Facebook profila jednog od okupljenih vjernika proširivši analizu i na profile bliskih mu osoba koje su članovi udruge koja molitvu na trgu nije organizirala. Šimičević u članku namjerno poopćeno etiketira okupljene vjernike, bez argumenata ih, kao i Duhaček, naziva različitim pogrđnim imenima, pridjeva im, istovjetno svom članku na istu temu iz studenoga, karakteristike sličnih pokreta iz Poljske koje prikazuje pristrano, tendenciozno i uvredljivo. Autor teksta osim što primjerice **Međugorje naziva središtem europskog klerofašizma** navodi: **„Testosteronsko klečanje** u Hrvatskoj ima, dakako, i domaćih ekstremističkih začina, u vidu autohtonog fašizma.“¹⁷⁷ Uzevši u obzir činjenicu da je na temelju rezultata Međunarodne komisije za Međugorje papa Franjo tom marijanskom svetištu u Bosni i Hercegovini od 2018. godine imenuje apostolske vizitatore i u kojem se svake godine okupljaju hodočasnici iz cijeloga svijeta,¹⁷⁸ potpuno je neosnovano Međugorje definirati sjedištem klerofašizma. Taj primjer dodatno ukazuje na činjenicu da se svaki oblik katoličke javne pobožnosti i djelatnosti u pristranim kolumnama koje karakterizira govor mržnje često svodi pod isti diskreditirajući pojam klerofašizma. Podsjećamo da je jedna od glavnih optužbi na račun katolika s ciljem ograničavanja vjerskih sloboda i širenja mržnje prema Katoličkoj Crkvi tijekom 45 godina jugoslavenskog komunističkog režima – bila upravo optužba za klerofašizam.

Dana 27. prosinca 2022. Gordan Duhaček na portalu **Index.hr** prenosi i komentira dijelove teksta koje je prof. dr. sc. Josip Mužić, profesor Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu objavio na temu održavanja subotnjih molitava na glavnim trgovima hrvatskih gradova. Duhaček Mužića vrijeđa i etiketira nazivajući ga teoretičarem zavjere poznatom po fundamentalističkim stavovima, a s vjerskim stavovima vjernika okupljenih u molitvi izruguje se nazivajući ih, između ostalog, „klečavcima.“¹⁷⁹

Političkim etiketiranjem molitelja krunice te njihovim potpuno neutemeljenim povezivanjem sa zagovaranjem teokracije i „klerofašizma“ novinari i urednici na čitatelje su nastojali prenijeti emocije straha, nesigurnosti, odbojnosti i srdžbe. Kreiranjem narativa o opasnosti, ekstremizmu, radikalnosti i skrivenim namjerama okupljenih vjernika, stvara se toksična i mrziteljska društvena atmosfera u kojoj su dio medija, političara i aktivista proglasili dozvoljenim vrijeđati jednu društvenu skupinu, vjernike katoličke vjeroispovijedi, do razine dehumanizacije čime se kod čitatelja, primatelja navedenih poruka medija koji su napadali molitelje krunice postiže emocionalno rasterećenje. Socijalni psiholozi opisali su mehanizam „**emocionalnog rasterećenja**“ **konzumenta propagande kao jedan od krajnjih ciljeva propagande totalitarizma. Naime, ovaj mehanizam na društvenoj razini osigurava lažno konstruiranu psihološku racionalizaciju vlastitih pogrešaka društva te omogućava povratak vjere u vlastite snage.**¹⁸⁰ Okrivljavanjem osobe ili skupine ljudi za sve individualne i kolektivne probleme uz pomoć mehanizama totalitarne propagande **nastoji se postići svojevrsna društvena katarza kako bi se društvo uz pomoć dehumanizacije te posljedičnim isključivanjem i istrjebljenjem jedne društvene skupine**, ponovno osnažilo, homogeniziralo i okupilo oko zajedničkog cilja. Identično kao i kod totalitarne tehnike *Scapegoatinga*, pronalaženja krivca za neki društveni problem, ima za cilj pogrešno racionalizirati problem u konkretnoj osobi ili društvenoj skupini bilo zato da se određena društvena situacija iskoristi za uništavanje ugleda i smanjenja utjecaja sve do fizičkog uništavanja određene osobe ili skupine, bilo da se očekivanja javnosti da odgovorni riješe postojeće probleme – preusmjere na žrtvenog jarca, ili oboje. U slučaju totalitarne propagande pokreću se najprije propagandne akcije protiv onoga kojeg mediji ili politika predstavlja kao neprijatelja. Na taj se način široj populaciji pokazuje „odlučnost u razrješavanju problema“ te ih se mobilizira na ujedinjavanje protiv „zajedničkog neprijatelja“.

Da medijska propagandna kampanja protiv muškaraca okupljenih u javnoj molitvi krunice nije tek slučajno rezultirala učincima totalitarne propagande dokazuje i činjenica što se u medijskim napisima može uočiti cijeli niz sredstava kojima se totalitarne kampanje služe poput sredstva manipulacije istinom i uporabe laži, zatim sredstva upornog ponavljanja propagandnih poruka te sredstava specijalnog psihološkog rata.¹⁸¹ **Manipulaciju istinom** najočitije oslikava lažno prikazivanje istaknute molitvene nakane za povratkom duhovnog autoriteta u obitelji i objava jednog od stotina molitelja na društvenim mrežama - kao stava

svih okupljenih. **Uporno ponavljanje optužbi** poput one o puzajućoj klerikalizaciji te pogrđnih nadimaka, imena i dosjetki kreira se atmosfera **psihološkoga rata** koji ima više ciljeva. Jedan od ciljeva je diskreditacijom jedne društvene skupine izmijeniti njihove stavove, vrijednosti i mišljenja te ih prisiliti na pokornost. Odnosno, u ovom ih slučaju odvratiti od molitve krunice na javnom mjestu iako je to u skladu sa zakonom i Ustavom RH te isto čine druge vjerske skupine. Isto tako, cilj je propagandne kampanje protiv molitelja u maniri pamfletističkog obračuna stvoriti unutarnji razdor između katoličkih vjernika u Hrvatskoj - muškaraca koji mole krunicu s jedne strane i ostalih vjernika s druge strane s konačnim ciljem slabljenja ne samo javnog prakticiranja katoličke religioznosti i vjere, već i pogoršavanja položaja katolika i Katoličke Crkve u Hrvatskoj. Predvodnici javne kampanje protiv molitelja krunice pritom se prema svim teorijskim značajkama služe sredstvima totalitarne propagande što smatramo krajnje zabrinjavajućim fenomenom nespojivim s idealima liberalne demokracije.

Istraživanje koje su proveli američki znanstvenici **Alexander P. Landry i Kayla Mere** te izraelski znanstvenik Ram I. Orrom, a koje proučava karakteristike njemačke antisemitske propagande od 1927. do 1944. **empirijski je dokazalo da se agresivna dehumanizacijska kampanja** u njemačkoj javnosti najprije očitovala u **krajnjem poricanju mentalnih sposobnosti Židovima**, a po početku rata i zbog sve većih njemačkih vojnih gubitaka prerasla je u demonizaciju, odnosno Židovi su promatrani kao lukavi zavjerenici i krivci za njemačke poraze; kao demonska bića kod kojih „sposobnost racionalnog zaključivanja koegzistira s podljudskom moralnom izopačenošću“. ¹⁸² Jer su u analiziranim člancima muškarci okupljeni u molitvi krunice najprije **dehumanizirani** i potpuno **neutemeljeno prikazivani kao podržavatelji korupcije, kriminala i pedofila** te prozvani različitim **pogrđnim imenima** koja su im odbijala pridati ljudske karakteristike te su ih svodili na **razinu životinja** poput izraza „debeli katolički mušjaci“, nastupila je i **njihova demonizacija** koja je nastojala prikazati **podmuklost i lukavost tajnog plana „puzajuće klerikalizacije“**. Sijuci strah i moralnu paniku kolumnisti su javnost pozivali na **djelovanje protiv zajedničkog neprijatelja** riječima poput: „ako liberalniji dio društva ne reagira...“. Medijski napisi čak su na mobilizaciju društvenih snaga protiv muškaraca okupljenih u miroljubivoj molitvi krunice nastojali potaknuti pozivanjem na činjenicu da društva u prošlosti nisu pravovremeno reagirala na nedemokratske i totalitarne, rasističke i genocidne tendencije paradoksalno se pritom služeći upravo totalitarnom propagandom po svim osnovama. Sličan oblik propagandnog djelovanja zabilježen je i u vrijeme održavanja referenduma o braku, jedinog referendum koji je u slobodnoj Hrvatskoj održan na zahtjev građana i kojim su hrvatski građani 2013. osigurali zaštitu braka kao zajednice žene i muškaraca u hrvatskom Ustavu.

Do sličnih zaključaka **o zakonitosti totalitarne propagande** na hrvatskom je primjeru došao i **Boško Zuckerman Itković** koji je pokazao da je u prvim trima mjesecima ustaške

vlasti u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj proces protužidovske propagande bio proveden u tri faze. Prvu fazu odlikovalo je iznošenje optužbi protiv Židova u cilju njihove difamacije. Druga faza sastojala se od sustavne dehumanizacije i anatemizacije koja je utrla put demonizaciji. Treća faza neskriveno je zagovarala progon i genocid nad Židovima u NDH. Ove tri faze u praksi je oslikavala sinkronizacija kako bi se postigao sinergijski učinak propagandnog djelovanja i kako bi se javni prostor onesposobio za otpor početku sustavnijim masovnim deportacijama i istrjebljenju Židova.¹⁸³ Identičan slijed progona koji započinje difamacijom, prerasta u dehumanizaciju i završava demonizacijom vidljiv je u prikazanom slijedu članaka, a također je vidljivo da su se navedeni procesi ispreplitali očigledno radi postizanja sinergijskog učinka.

b) Napadi na svećenike

Dana 1. ožujka 2022. tjednik **Nacional** donosi naslov: „Crkva se upliće u izbor dekana na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu“. U članku se citira otvoreno, anonimno pismo zadarskom nadbiskupu Želimiru Puljiću grupacije potpisane kao **studenti vjernici** o, kako tvrde, protupravnom imenovanju svećenika njegove nadbiskupije i studenta poslijediplomskog studija na tom fakultetu **don Šimuna Šindije u Studentski zbor EFZG-a**. Premda anonimni „studenti vjernici“ u svom pismu ne optužuju ni nadbiskupa ni Crkvu za uplitanje u rad Ekonomskog fakulteta, uredništvo Nacionala, tendenciozno i potpuno neargumentirano zaključuje da se radi o tobožnjem uplitanju Crkve u funkcioniranje Ekonomskog fakulteta u Zagrebu.¹⁸⁴ Nacional u članku nije objasnio situaciju na Ekonomskom fakultetu u čijem je Studentskom zboru došlo do sukoba povezanih s imenovanjem predstavnika u Fakultetskom vijeće zbog čega je dekan prof. dr. sc. Jurica Pavičić 10. veljače raspustio Studentski zbor. Navedeni događaji zbivali su se u kontekstu izbora dekana Ekonomskog fakulteta koji su bili zakazani za 2. ožujka.¹⁸⁵ Nacional je u navedenom članku očigledno propagandno objavio vijest koja je išla u korist neke od sukobljenih strana te je u sve manipulativno i zlonamjerno upleo Crkvu.

U ožujku 2022. objavljen je **Bulletin Srpskog narodnog vijeća** pod naslovom „Historijski revizionizam, govor mržnje i nasilje prema Srbima u 2021.“ u kojem je napadnut **mons. dr. sc. Ivan Šaško**, pomoćni biskup zagrebački. **Srpsko narodno vijeće nacionalno je udruženje srpske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj kojemu je na čelu zastupnik srpske nacionalne manjine u Hrvatskom saboru, predsjednik Samostalne srpske demokratske stranke i član vladajuće većine u Hrvatskom saboru prof. dr. sc. Milorad Pupovac**. Mons. Šaško napadnut je, kako netočno navode autori, jer je Srbe nazvao neprijateljima.¹⁸⁶ Podsjećamo, mons. Šaško održao je homiliju na svetoj misi na Memorijalnom groblju žrtava Domovinskog rata u Vukovaru na nacionalni praznik Dan

sjećanja na žrtve Domovinskoga rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje 18. studenoga 2021. godine. Vukovar je najveći hrvatski grad zauzet tijekom velikosrpske agresije na Republiku Hrvatsku tijekom 1991. godine, simbol hrvatskog stradanja, otpora i težnje za slobodom i nacionalnom emancipacijom. Grad su srpske paravojne postrojbe i snage Jugoslavenske narodne armije držale u okruženju tijekom tri mjeseca unatoč potpunom nesrazmjeru u ljudstvu i naoružanju u korist agresora i neselektivnom granatiranju grada nad kojim je izvršen urbicid hirošimskih razmjera. Po osvajanju grada počinjeni su i drugi ratni zločini - masovna ubojstva i zločini protivni svim odredbama međunarodnog humanitarnog prava.¹⁸⁷

Vratimo li se doista na propovijed biskupa Šaška od 18. studenoga 2021., zbog koje je biskup već bio žrtva neutemeljenih napada i neposredno nakon što je sveta misa za vukovarske žrtve održana, uvidjet ćemo da on u većem dijelu propovijedi spominje tek neodređenog i nedefiniranog neprijatelja kao onoga koji je razorio grad. Između ostalog rekao je: „Neprijatelj je izabrao da nam bude neprijatelj. On je ovdje poražen. Može i dalje birati da ostane neprijatelj, a na nama je moliti da više ne ide tim putem, osobito jer zna da je **uz nanesene boli hrvatskomu narodu i svim Vukovarcima ponizio i svoj srpski narod**; osobito jer zna što treba činiti u odnosu prema nanesenomu zlu.“¹⁸⁸ Samo zlonamjernim, pristranim i tendencioznim tumačenjem lišenim razumijevanja osnovnih pravila sintakse moglo bi se zaključiti **da je biskup Šaško izjednačio cijeli srpski narod s pojmom neprijatelj**. Naprotiv, iz ovoga se citata jasno razumije da je neprijatelj bio pripadnik srpskog naroda kojega je počinjenjem zločina u Vukovaru ponizio. Ako naprotiv Srpsko narodno vijeće smatra da je posljednje rečeno netočno, tek se tada radi o **historijskom revizionizmu**, inače eufemističkoj krilatici smišljenoj za sustavnu **pseudoznanstvenu diskreditaciju političkih neistomišljenika**.

Homiliju koju je Srpsko narodno vijeće označilo revizionističkom, u cijelosti su prenijeli Hrvatska katolička mreža¹⁸⁹ i portal Narod.hr.¹⁹⁰ U prilog objektivnosti ovoga Izvješća, homiliju prenosimo u cijelosti.

Homilija zagrebačkoga pomoćnog biskupa Ivana Šaška na Dan sjećanja na žrtve Domovinskog rata i Dan sjećanja na žrtvu Vukovara i Škabrnje, u četvrtak 18. studenoga 2021., na euharistiji koju je predslavio na vukovarskom Memorijalnom groblju.

Liturgijska

čitanja:

Ef 2, 13 – 18; Ps 23, 1 – 4; Iv 12, 31 – 36a

1. U Vukovar dolazim s puno poniznosti. I sada sam s vama s tim osjećajem, nakon što nam je svojom živom riječju govorio Gospodin, svojim Duhom prisutan među nama, prisutan u nama.

Štoviše, osjećam se jako malenim i neznatnim pred veličinom onoga što je prikupio spomen u Vukovaru i izvan njega tijekom trideset godina. Nedostojan sam i nevažan pred vama, braćo i sestre, među kojima ima toliko izravnih svjedoka i čudesnih primjera, vrijednih da budu istaknuti ili da sami progovore o svome životnom putu, odnosno o životima onih koji su prešli u vječnost ostavljajući nam dragocjenosti svoje žrtve.

Pritom treba reći da svatko tko istinski osluškuje i razmišlja o događajima u Vukovaru prije trideset godina pa sve do danas ne može izbjeći izazov da pokuša govoriti o neizrecivome; da nastoji opisati neopisivo. Zbog toga nije čudno da se ponekad rađa krik pun boli, ponekad šutnja, ponekad zahvala, pri čemu uvijek ima mjesta za – molitvu.

2. Sva ta četiri izražaja plod su iskrenosti srca i susreta s Otajstvom. U njemu smo i sada puninom osjećaja, u dodiru sa smrću i s pitanjima koja nameće zlo, ali prožeti vjerom u uskrsnuće.

Jer: može li se – gledajući ove grobove, njihov broj, ali još više imena i godišta – može li se biti hladan, ohol i bezosjećajan? Može li se biti gluha za pitanja koja nam postavlja ovo mjesto, nakon svečanoga hoda Vukovarom? **U Vukovaru je beščutno nasilje željelo ostaviti ruševine i zgrada i ljudi**; umornu zemlju i razderana srca; pogažene savjesti i prognanu ljepotu; blatom i mržnjom okaljano ljudskost; razbijene snove okovane jezom; prazne domove i još praznije duše; grobišta iskopana zločinom i prekrivena ravnodušjem.

Tragovi svega toga i danas su vidljivi, ali nas nisu privukli poglavito oni. Što je stvarni razlog našega dolaska odjekuje u Isusovoj riječi: „Kad budem uzdignut sa zemlje, sve ću privući k sebi.“ Znakovito je da su posebno snažni napadi i razaranja Vukovara, kako svjedoče branitelji, započeli upravo 14. rujna 1991., na blagdan Uzvišenja Svetoga Križa. Bila je subota. I kada se činilo da Vukovar sve više biva pritisnut k zemlji, u tim je trenutcima Kristov križ bio uzdizan, da bi bilo jasnije vidljivo izranjeno Kristovo tijelo i Ljubav koja je pobijedila smrt.

Ta nas je istina i danas privukla.

3. U susretu s Vukovarom, nakon pogleda na mjesta obilježena zlom i patnjom, brzo sam shvatio da se zapravo nalazim na otvorenim stranicama evanđelja. Vukovar je to: otvorene stranice evanđelja. Na njima se i danas obnavlja i živi Vukovar; od njih može i treba živjeti Hrvatska.

U susretu i razgovoru s Vukovarcima i Vukovarkama, s hrvatskim dragovoljcima iz raznih krajeva, zadivilo me njihovo iznimno ljudsko i kršćansko svjedočanstvo. Bez obzira na sve Herode i Pilate, na sve nepravde i računice, izdaje i podmetanja, ovdje u svakome kutku nalazimo dragulje svetosti: Marijino osluškivanje Božje volje i radost služenja, Josipovu brižnost, pravednost i zaštitu, tolike Marte i Veronike, tolike Samarijance i Cirence.

Pitao sam se kako je moguće, odakle snaga, i u vrijeme razaranja i nakon rata, odakle snaga tim ljudima koji su gledali mučenja i ubojstva najbližih, gubitak doma; koji su sami trpjeli neizdrživa nasilja, prolazili ponižavanja, nosili traume silovanja i stigmatu neprihvaćenosti.

Odakle im snaga da pred vrijeđanjem istine i poštenja, pred nametanjem političkih zamisli koje su produbljivale rane, ne odustanu od dobra?

Odakle im snaga mira da, gotovo svakodnevno susrećući zločince, ne uzvrate mržnjom i da na očito ne-činjenje mjerodavnih institucija u uspostavljanju pravednosti budu beskrajno strpljivi i ne dopuste malodušju da prevlada?

Na takva su pitanja redoviti odgovori bili povezani s nečim što čovjeka nadilazi, s pouzdanjem u Boga i s nadom koja je i u toj tami tražila smisao. Za mene je to utjelovljeno Evanđelje, Križ koji privlači. Odatle snaga koja oprašta, premda nisu čuli ni traženje oprostjenja. To utjelovljeno evanđelje porazilo je neprijatelja i omogućilo da se uzdigne križ koji privlači. A taj isti križ, dok privlači, on i razlučuje.

4. Braćo i sestre, Vukovar i spomen na njegovu žrtvu važan je za svako vrijeme u kojemu živimo kao Crkva i kao narod. I danas dobivamo odgovore na goruća pitanja naše sadašnjice, ako ih želimo čuti i ako dublje razmotrimo što se to dogodilo u Vukovaru ujesen prije trideset godina.

Ako se o nečemu pitaš, ako se osjećaš nesigurnim, ako istinski tražiš – Vukovar će ti reći, zapravo Bog u njemu, otvoreno utjelovljeno evanđelje.

Zato osjećam da je vrijedno istaknuti barem četiri naglaska.

Prvo: Vukovarska žrtva poziva nas da u središte ne stavljamo neprijatelja. I u Kristu na križu susrećemo poziv da pogledamo, da razmotrimo što je učinio **Božji neprijatelj**, što čini čovjek, što činimo mi, kada pristanemo da nam taj neprijatelj bude vođa. No, naš pogled ne ostaje na toj strahoti nego smo vođeni onime što je učinila i što nam je darovala Božja ljubav.

Neprijatelj je izabrao da nam bude neprijatelj. On je ovdje poražen. Može i dalje birati da ostane neprijatelj, a na nama je moliti da više ne ide tim putem, osobito jer zna da je uz nanesene boli hrvatskomu narodu i svim Vukovarcima ponizio i svoj srpski narod; osobito jer zna što treba činiti u odnosu prema nanesenomu zlu.

Iz razmjera uništavanja vidi se da neprijatelju nije stalo ni do obitelji, ni do doma, ni do živih ni do mrtvih; da mu nije stalo ni do ljubavi ni do radosti, da mu nije stalo do vječnosti.

Ovaj grad, i kada je izvana izgledao najprljavijim; kada se mislilo da je ugašen svaki njegov sjaj, ostao je kristalno bistar, nedohvatljiv u svojoj ljepoti. **To je ono što neprijateljima smeta, ne želeći prihvatiti da taj sjaj i bistrina, ta svježina i njih poziva na život.**

Bilo bi nam drago da se i neprijatelji odlučuju za dobro, ali – bez obzira kako odlučio netko drugi – trideset nas je godina hrvatske slobode, ostvarene na vukovarskim i drugim žrtvama, naučilo **da smo mi u Hrvatskoj mnogo veća prijateljstva samima sebi, odnosno svojoj sreći.**

Vukovar će nam uvijek reći da nije učio mrziti i da mržnja nikada ne može pobijediti. Jednako tako Vukovar će reći da ljubav prema dobru prepoznaje nepoštivanje istine i sebičnost koja je sposobna u blato baciti biserje.

5. Drugo: Vukovar, sa svime što je postao, naš Vukovar nas nadilazi. Postao je simbol. Netko će prigovoriti da se u simbolu i od simbola ne može živjeti. No, upravo vrijedi suprotno: Nigdje nema toliko života koliko ga ima u simbolu. On nam – jer je veći od nas – ne prestaje objavljivati istinu, čak i u sasvim jednostavnim pojavama, događajima i doživljajima. Simbol, dok je simbol, ostaje živim: on okuplja, on povezuje, on komunicira; po njemu se prepoznajemo, u njemu otkrivamo smisao i vrjednote, s pomoću njega izražavamo osjećaje, pripadnost i nade.

Simbol se ne može određivati, stvoriti po nečijoj volji ili biti nametnut. On se rađa, on nastaje, uvijek povlačeći za sobom životnost. I znamo da je simbulogeneza, to rađanje simbola, jedan od najsloženijih kulturalnih i društvenih procesa, kojemu treba posvetiti puno pozornosti, proučavati ga, o njemu raspravljati.

No, kada je rođen, simbol je jednostavan; prepoznaju ga mnogi, ljudi raznih dobi i podrijetla, zvanja i obrazovanja; zahvaća i sažima iskustva ne samo skupina nego cijelih naroda. Upravo zbog toga simboli lako postaju i susretišta prijateljstva i poprišta sukoba.

U hrvatskome se društvu od vremena do vremena, s više ili manje očitim interesima, unese takozvani 'problem simbola', odnosno preispitivanje o tome koji su simboli prihvatljivi za suvremenu Hrvatsku. Stvara se dojam da u slobodnoj Hrvatskoj to pitanje nitko nije u stanju razmrsiti, odnosno da je mnogima stalo do toga da bude zamršeno.

Ako budete željeli čuti, Vukovar će vam reći...

Naime, ističe se da velika većina ljudi u hrvatskome društvu smatra nespornim polazištem Domovinski rat i vrjednote koje su omogućile život u slobodi. Znamo da svaki narod vuče određena opterećenja iz prošlosti i da opravdanost korištenja simbola treba proći provjeru smisla. Rat protiv Hrvatske, posebice u Vukovaru, zorno pokazuje tu provjeru.

Zbog toga nisu potrebna ni posebna vijeća ni povjerenstva, ni akademske rasprave ni duboke semiotičke i semantičke raščlambe. **Dovoljno je vidjeti koje su i kakvo znakovlje nosili ljudi koji su Vukovar razarali, a koje je znakovlje bilo na odorama ljudi koji su Vukovar branili, štitili živote drugih pronoseći svoje živote.**

To je lako provjeriti ne tražeći stručnjake, jer su tu razliku – ako im se istinito predstavi – u stanju prepoznati ljudi diljem Hrvatske i izvan nje, počevši od djece bilo kojega školskog uzrasta.

Čini se da je došlo vrijeme kada se, osobito mladima, mora odgovoriti na jednostavna pitanja, kao što su sljedeća dva: Kako je moguće da bude prihvatljivo znakovlje pod kojim je mrcvaren Vukovar? Koji su to totalitarizam zastupali i promicali ljudi koji su ovdje branili svoj dom?

I dovoljno je potražiti simbole koji su ostali na stratištu „Ovčare“ ili na minskim poljima, na kojima je ljudskost prožeta božanskom ljubavlju ostavljala dijelove tijela i živote, da bi ženama, starcima i djeci otvorila stazu do slobode.

6. Treće: Vukovar i Hrvatska branjeni su snagom povjerenja. To je bio oslonac jednih drugima, bez kojega nije bilo moguće podnijeti takve napore. Povjerenje – ta dragocjena snaga međuljudskih odnosa...

Braćo i sestre, zar ovih mjeseci, u teškoćama koje nas pritišću, ne vidimo narušenost, čak i izostajanje povjerenja u našem narodu? Ni tu kao Crkva ne smijemo zaboraviti privučenost Kristovim križem. U Bogu je svo naše pouzdanje, a križ Gospodinov i molitva pred njim pročišćuju naše pristupe Istinom. Za povjerenje je ključna istina.

Kako možemo očekivati povjerenje naroda u jednome važnom pitanju, ako istina izostaje u drugim važnim pitanjima? Ako istina nije uzeta kao kriterij za pročišćavanje spomena naše nedavne prošlosti; ako se neistina promiče glede Drugoga svjetskog rata i poraća te tadašnjih žrtava; ako se neistinom brani stečene povlastice nositelja i dionika komunističke ideologije i njihovih potomaka; ako vukovarski očevi i majke, supružnici i djeca – zbog tko zna kakvih „korektnosti“ – ne mogu osjetiti da nam je stalo do istine, možemo li drugdje očekivati povjerenje?

Ako želimo čuti, Vukovar nam govori...

7. Četvrto: Vukovar je uzor zajedništva. Iz povjerenja i smisla koji nadilazi ljudsku prolaznost ovdje je rođeno do tada i do danas neviđeno hrvatsko zajedništvo. Povezalo je ljude iz svih krajeva domovine i iseljništva; povezalo je pripadnike drugih naroda i, mada su međunarodne okolnosti bile iznimno nepovoljne, to je zajedništvo ipak probudilo puno savjesti i slabo učinilo jakim.

Kristov nam križ govori da ga ni najbliži nisu razumjeli i da su se i Isusu najbliži, kada je uzdignut sa zemlje, udaljili u strahu. No, taj isti križ postao je izvorom novoga zajedništva.

Trideset godina kasnije, što je s našim zajedništvom? Puno se o njemu govori, ali ga rijetko susrećemo, čak i među hrvatskim braniteljima. Možda smo povjerovali u neku drugu moć ili smo zaboravili da nas je privukla i povezala ona snaga i čežnja koju je Bog usadio u svakoga

čovjeka, a koju mi kršćani živimo u daru križa, u ljubavi, koju – jedinu – ni smrt ne može uništiti.

To vukovarsko zajedništvo, tako potrebno i samomu Vukovaru, sposobno je odgovoriti na svaku podjelu. Bolno je danas vidjeti bilo koji razdor i napetosti u našem društvu, proizišle iz neosjetljivosti, iz neodgovornosti u riječima, odlukama, planiranjima i postupcima. Dobro bi bilo da sve što je važno za našu domovinu provjerimo u svjetlu dara, kakav nam je ostavio Vukovar.

Ako ga budeš pitao, Vukovar će ti reći i mnogo više...

Reći će ti bitno: o otajstvu života, o zahvalnosti i prihvaćanju dara djeteta; reći će ti o obitelji, o ljubavi zaručnika, muža i žene, o odgoju i obrazovanju djece; reći će ti o bolima progonstva i odlaska iz domovine, ali i o razlozima povratka, o građenju i obnovi naizgled nestaloga; reći će ti o snazi mladosti koju Hrvatska treba i o naizgled nemogućemu koje s Božjom pomoći postaje mogućim.

8. Draga braćo i sestre, vidimo da je ovaj grad izvana sve ljepši i ljepši. Takav budi i prorokuje nadu, pokazujući i nudeći sjeme dobra. Vukovar sa svojom prošlošću pomaže nam da ne hodimo u tami, nego da imamo svjetlost; pomaže nam da ne zaboravimo što sve možemo, ako živimo istinu o svojoj malenosti.

Zato sam na početku naglasio poniznost, kojom završavam.

Znam da sve što sam rekao nije vrijedno: ni jedne povijene rane u Bolnici; ni jednoga koraka koji je donio hranu i vodu u sklonište; ni jednoga dječjeg pogleda u mraku; ni jednoga drhtaja nerođenih na stratištu; ni jednoga trena roditeljske strepnje pri rastanku; ni jednoga uskrsnog smiješka Jean-Michela (Nicoliera) pred krvnicima; ni jednoga odbleska vječnosti u hrabrosti ljudi koji su tješili i spašavali druge.

Moje će riječi u svojoj neznatnosti proći poput ovdje otpaloga lišća, ali neka barem nakratko budu ures na stazi ili grobnoj ploči s imenom koje čitaju umorne oči neke majke te prenesu moju duboku vjeru da suze ljubavi nisu uzaludne. One su ovdje utjelovile žive stranice evanđelja po kojima hodamo, na kojima se susrećemo i živimo; koje daju smisao potreban da bismo rasli u istini, pouzdanju, zajedništvu i slobodi.

Bog se očitovao u Vukovaru, u Kristu ranjenom i proslavljenom!

Amen.

Dana 27. svibnja 2022. nakon što su **predstavnici Mjesnoga odbora Kašina** pozvali upravitelja župe svetog Petra i Pavla u Kašini vlč. **Josipa Senjaka** da blagoslovi kamen temeljac i početak izgradnje tamošnje podružnice **Dječjeg vrtića Sesvete**, naknadno mu je javljeno da su zagrebačke gradske vlasti, predvođene gradonačelnikom **Tomislavom**

Tomaševićem iz redova **platforme Možemo!**, sudjelovanje svećenika na svečanosti otvorenja radova **zabranile**. Vlč. Senjak o tome se očitovao: „To je katolička sredina, i bez obzira na nečije ideologije, trebalo je poštivati volju ljudi u čijem se mjestu taj vrtić gradi i čija će djeca na kraju krajeva ići u taj vrtić kad se jednog dana završi.“¹⁹¹ Projekt izgradnje područnog odjela Dječjeg vrtića Sesvete u Kašini ima ukupnu vrijednost od 2,44 milijuna eura, od čega je 25 % financirano iz Nacionalnog fonda oporavka i otpornosti, a ostatak iz gradskog proračuna Grada Zagreba koji se popunjava između ostalog i prirezom koji plaćaju svi građani glavnoga grada, pa tako i stanovnici Kašine.¹⁹² Politička stranka **Zagreb je naš** čiji je osnivač aktualni gradonačelnik Zagreba Tomislav Tomašević, a koja je trenutačno na vlasti u Zagrebu pod okriljem platforme Možemo!, u javnosti se promovirala promidžbenom pjesmom „Zagreb je naš“ čiji stihovi među ostalim glase: : „Dosta ti je šerifa, znaš da bolje znaš, vratimo si kvartove, Zagreb je naš!“¹⁹³ Premda je ova pjesma korištena kao svojevrsni izborni program koji je poručivao građanima da će moći vratiti kvartove odnosno da će moći sami odlučivati o svojim lokalnim sredinama i potrebama, čini se da je tomu tako isključivo u slučaju kada se prijedlozi građana slažu s ideologijom platforme Možemo. Na primjeru dječjeg vrtića u Kašini **jasno se može uvidjeti da se volja građana lokalne sredine i njihovih legitimno izabranih političkih predstavnika na razini mjesnoga odbor ignorira isključivo zbog antikatoličkog i protureligijskog stava platforme Možemo!** što je očit primjer **kako kršenja proklamiranog načela supsidijarnosti tako i prava na slobodu vjeroispovijedi.**

Dana 6. srpnja 2022. Slobodna Dalmacija objavljuje članak u kojem se govori o pokrenutoj inicijativi obnove spomenika Borca kipara Antuna Augustinčića koji je u mjestu Gradac podignut 1972. godine u spomen na partizanski ustanak na podbiokovskom prostoru, a srušili su ga pripadnici imotske bojne 3. gardijske brigade 1992. godine. Članak, između ostalog donosi razgovor s načelnikom općine Gradac Matkom Burićem, iz redova Socijaldemokratske partije, koji je i pokrenuo inicijativu obnove spomenika. Opisujući rušenje spomenika, autor članka **Vinko Vuković**, navodi: „Tko je naredio rušenje nikad nije utvrđeno, ali se **ozbiljno sumnjalo na tadašnjega gračkoga župnika fra Antu Anića** koji je, navodno, na stup umjesto Augustinčićeva spomenika namjeravao postaviti veliki križ.“¹⁹⁴ Na optužbu bivšeg, blagopokojnog župnika **fra Ante Anića** koja i sama po sebi zvuči kao potpuno stereotipizirana optužba za koju očito ne postoji ni natruha kakvog dokaza, odgovorio je aktualni župnik **fra Bone Bulić** riječima: „Ne želimo da se lik i djelo pok. svećenika blati u jeftinom stjecanju političkih bodova lokalnih moćnika“.¹⁹⁵

Dana 4. kolovoza 2022. na stranicama **Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske Armando Černjul** donosi članak u kojem optužuje umirovljenog porečkog i pulskog biskupa **mons. Ivana Milovana** za širenje ustaštva jer je u Istarskoj Danici za 2019. godinu napisao da su **Brijuni bili komunistički pakao** što je elaborirao svjedočanstvima zatvorenika koji su ondje bili u logoru. Tu su vijest prenijeli mediji –

Hrvatski tjednik, Narod.hr, Braniteljski portal te neki blogeri budući da mons. Milovan opisivanjem partizanskih zločina novim i dosad neanaliziranim izvorima prikazuje stvarnu narav komunističkog režima i njegova vođe masovnog zločinca i diktatora Josipa Broza Tita. Ne uspjevši u cijelom članku nijednom rečenicom osporiti argumente koje je iznio biskup Milovan, autor se odlučuje za prokušanu metodu napada *ad hominem*, nazivajući i biskupa Milovana i navedene portale te vlasti RH ustašama i fašistima koji krše zakon i promoviraju ustaštvo što argumentira činjenicom da isti akteri progovaraju o krvoločnim zločinima komunista. Posebno radikalnan Černjul je bio prema biskupu u miru Milovanu napisavši, između ostalog, i sljedeće: „**Ako ima Boga, a moje dvije pokojne bake i djedovi tvrdili su da ima, onda se Bog odavno odrekao Ivana Milovana.**“¹⁹⁶ U napad na biskupa Milovana uključio se i bosanskohercegovački portal Tačno.net prenoseći Černjulov tekst.¹⁹⁷

Dana 21. prosinca 2022. na portalu **Telegram** novinarka **Katarina Knežević** objavljuje članak pod naslovom: „**Dok biskupu Košiću adventske kobasice smetaju, nadbiskup Uzinić ih priprema u pučkoj kuhinji**“. Novinarka objavljuje uvredljiv i neprimjeren tekst u kojem **adventsku karitativnu aktivnost nadbiskupa Uzinića** izvankontekstualno, zlonamjerno i temeljem namjerne obmane uspoređuje s božićnom čestitkom biskupa Košića koji je **čestitajući Božić potaknuo vjernike da duhovni i iskonski smisao Božića ne podrede komercijalnim i konzumerističkim sadržajima**. Novinarka time svjesno obmanjuje javnost u čemu možemo vidjeti nastavak sustavne medijske difamacijske kampanje uperene protiv djelovanja sisačkog biskupa i njegove biskupije.¹⁹⁸ Dokaz sustavnosti te kampanje je i članak koji je dan prije na istu temu objavljen na portalu **Index.hr** **20. prosinca** pod naslovom „Biskup Košić bijesan na kobasice: Otimaju smisao Božića, što je u njima kršćansko?“ Premda se u članku autor i ne trudi elaborirati redikulizirajući naslov, već prenosi božićnu čestitku iz koje naslov ni po čemu ne slijedi, autor članka ističe stereotipiziranu i standardnu objedu na račun biskupa Košića navodom da je „ljubio ruke ratnom zločincu“.¹⁹⁹ Razmjere ove antiintelektualne kampanje utemeljene na stereotipnom *a priori* prosuđivanju potpuno neutemeljenom na konkretnim činjenicama i događajima, možemo uočiti ako promotrimo popis medija koji su ovu vijest prenijeli. Dana 20. prosinca medijsku manipulaciju o protivljenju biskupa Košića „kobasicama“ prenijeli su: 24sata,²⁰⁰ Net.hr²⁰¹ i Dalmacija danas,²⁰² a 21. prosinca vijest je objavljena i na Plus portalu²⁰³ i portalu Slobodne Dalmacije.²⁰⁴

Članak novinarke Katarine Knežević kojim se biskupa Vladu Košića i nadbiskupa Matu Uzinića želi prikazati kao prototipe različitih djelovanja unutar Katoličke Crkve, primjer je ustrajne kampanje nekih medijskih djelatnika koji bez ikakvog uporišta u činjenicama nastoje prikazati Katoliku Crkvu podijeljenom među taborima. **Posrijedi je fenomen sukobljavanja biskupa koji ima sličan krajnji cilj kao i fenomen demonizacije muškaraca okupljenih u molitvi na trgovima, odnosno stvaranje percepcije o dvama**

sukobljenim taborim unutar Katoličke Crkve. Takva je predodžba potpuno zlonamjerna manipulacija što se na konkretnom primjeru može vidjeti u činjenici da se uspoređuju različite kategorije. Da je autorici teksta bilo stalo do objektivnog informiranja i novinarske etike, uspoređivala bi primjerice božićne poruke nadbiskupa Uzinića i biskupa Košića. Ona se ipak s druge strane odlučila u pristranom tekstu prikazati nadbiskupa Uzinića usmjerenim na brigu za druge, dok je biskupa Košića s druge strane htjela prikazati kao kakva moralizatora udaljenog od svakodnevnog života ljudi. Taj je narativ vrlo sličan propagandnim **nastojanjima komunističkih vlasti u neposrednom poraću Drugoga svjetskoga rata za vrijeme provođenja agrarne reforme.** Crkva se protivila **državnoj konfiskaciji velikog dijela svoje imovine uključujući i zemljoposjede cilj čega je bio lišavanjem Crkve svih prihoda potpuno onemogućiti pastoralno djelovanje i opstanak Crkve.** Kako bi opravdale svoju neobuzdanu krađu komunističke su vlasti u tisku objavljivale naslove poput „Narod odlučno traži da se kaptolska imanja razdijele agrarnim interesentima” te su **kreirale narativ o takozvanim “narodnim svećenicima”** koji su pristajali na agrarnu reformu, odnosno suradnju u provođenju socijalističke revolucije i u prevrednovanju tradicije. **Komunistička propaganada koristila je “narodne svećenike” kako bi podijelila vjernike katolike na sukobljene tabore, sebe prikazala vjerski tolerantnom i okrenutom obračunu s nemoralnim,** nazadnim, pohlepnim, korumpiranim i kvislinškim elementima u Crkvi, a ne s vjernicima, Katoličkom Crkvom i organiziranom religioznošću kao takvom što je doista bilo posrijedi.²⁰⁵ Upravo na primjeru sukobljavanja biskupa može se uočiti isti obrazac. Odabiranje proizvoljno odabranog “dobrog biskupa” i njegovo konfrontiranje s proizvoljno odabranim “lošim biskupom” identična je metoda kreiranja antagonizama u javnosti da bi se isti iskoristili za jedan te isti cilj - **anticrkvenu kampanju.** Totalitarna propaganda po istom modelu izdvaja nadbiskupa Uzinića kao što su nekad prikazivali “narodne svećenike. Većina svećenika koji nisu pristajali na sudjelovanje u socijalističkoj revoluciji prikazivala se ne samo nenarodnima nego i nemoralnima, pohlepnima i kvislinškima. Istim diskreditacijskim bazenom laži, stereotipa, manipulacija i kleveta, neki medijski djelatnici služe se i pri denuncijaciji i demonizaciji biskupa Vlade Košića. To je vidljivo i na ovom i na drugim primjerima. Božićna čestitka biskupa Košića prikazuje se nemoralnom, odmaknutom od egzistencijalnih problema s kojima se narod suočava, odnosno prikazuje se nenarodnom. Na žalost, najkorišteniji komunistički argument za obračun s neistomišljenicima, optuživanje za suradnju s “okupatorima i domaćim izdajicama”, korišten je i u konkretnom slučaju kada se biskupu Košiću spočitalo da mu smetaju kobasice, a ne smetaju mu ratni zločinci s kojima se druži, odnosno biskupa se izvankontekstulano, zlonamjerno i konstruirano u maniri totalitarne propagande optužuje za pristajanje uz ekspanzionistički nacionalizam i fašizam. Iz ovoga primjera neosporno se može zaključiti da se u **hrvatskom javnom prostoru još uvijek mogu prepoznati ne samo atavizmi komunističke totalitarne propagande nego i elementi boljševičko-**

staljinističkih medijskog terora kakav je u Jugoslaviji proveden neposredno nakon 1945.

Ovoj raspravi dodajmo i činjenicu da je **samo Caritas Sisačke biskupije** koji se nalazi pod **dijecezanskom ingerencijom biskupa Košića** u protekle dvije godine iznio goleme napore glede pomoći potresom pogođenim građanima svoje biskupije od podjele hrane i nužnih namirnica, kojih je samo tijekom 2021. **podijeljeno 900 tona**,²⁰⁶ do sudjelovanja u izgradnji i obnovi kuća o čemu više podataka donosimo u poglavlju STUDIJA SLUČAJA: Zabrana Caritasove akcije u sisačkim školama. Primjer takve pojave svakako je i medijska kampanja sukobljavanja iznesenih stavova koje je u propovijedi na blagdan Velike Gospe iznio kardinal Bozanić sa stavovima pape Franje.

STUDIJA SLUČAJA: Napadi na nadbiskupe Josipa Bozanića i Đuru Hranića zbog propovijedi na blagdan Velike Gospe

Dana 15. kolovoza 2022. u Hrvatskom nacionalnom svetištu Majke Božje Bistričke središnje misno slavlje na svetkovinu Velike Gospe predvodio je zagrebački nadbiskup i metropolit uzoriti **kardinal Josip Bozanić**. U propovijedi je kardinal pozvao na zaštitu obitelji kao najveće vrijednosti našega društva te je pozvao društvo na marijansku obnovu. Cijelu propovijed kardinala Bozanića objavila je Hrvatska katolička mreža.²⁰⁷ Citiravši riječi pape Franje: „Naime, kako kaže papa Franjo, vodi se rat, ne oružjem, nego ideološkom kolonizacijom koja želi razoriti brak i obitelj”,²⁰⁸ postao je žrtva medijske hajke. Portal **Telegram** tako 15. kolovoza ironično zaključuje: „Kardinal se i dalje vrijedno bori protiv drugačijih oblika obitelji.”,²⁰⁹ dok 21. kolovoza na istom portalu povjesničar te osnivač i prvi predsjednik političke stranke Nova ljevica koja je danas sastavni dio političke platforme Možemo!, **Dragan Markovina** donosi uvredljivi osvrt u kojem prosvjeduje protiv tematike kardinalove homilije: „Dakle u doba u kojem se svijet nalazi pred potencijalnim svjetskim ratom, kad su klimatske promjene očito sve opasnije za nastavak života na Zemlji, u kojem se Hrvatska demografski slomila, a ljudi inflacijom osiromašuju na dnevnoj bazi, Bozanića nervira slobodna ljubav i izbor obitelji. **Kako se uopće tako retrogradna institucija uspjela održati dva milenija?**”²¹⁰ Markovina je kardinalu zamjerio što nije propovijedao o klimatskim promjenama i drugim aktualnim problemima ne shvaćajući ni poslanje Crkve ni činjenicu da nadbiskup nema funkciju dnevno-političkog komentatora. Uz to što je Markovina zlonamjerno protumačio što je kardinal rekao, u drugom je koraku odredio o čemu bi kardinal uopće trebao govoriti. U hajku se istog 21. kolovoza uključio i **Drago Pilsel** na portalu **Autograf**. Pilsel je također prozvao kardinala jer u svojoj propovijedi nije govorio o temama o kojima Pilsel misli da je trebao govoriti: „Dapače, pokazujući da ga ne zanimaju ili ne diraju sve složenije socijalne prilike u kojima se nalazimo, da ne mari što naši ljudi sve teže

žive i što idemo u susret velikim poskupljenjima, osobito energenata“ jer, **prema Pilselu, kardinal progovaranjem o očuvanju obitelji govori o sporednim temama i slavi državu i naciju**, dok bi po njegovu mišljenju progovaranjem o krizi bio na tragu iskonskog crkvenog poslanja. Pilsel kardinalu poručuje: **„ime se Božje zbog vas huli među narodima.“**²¹¹ Premda Pilsel kardinala Bozanića naziva drugom Bozanićem i ne libi se upotrijebiti uvredljiv rječnik kako bi ga osobno ponizio, **Igor Lasić u Novostima** Srpskog narodnog vijeća koje godišnje iz državnog proračuna RH dobivaju 3,6 milijuna kuna,²¹² **20. kolovoza** za izražavanje neslaganja s kardinalom Bozanićem koristio se izrazima retrospektivne i uvijek aktualne mržnje prema Crkvi: „U kratkoj analizi ove blagdanske homilije preskočit ćemo čuđenje nad činjenicom da nam o zaštiti malenih opet gromko docira **jedan od visokih predstavnika najefikasnije svjetske pedofilske strukture u zadnjih par tisućica godina**. Ili pak zgražanje oko toga što ideološko koloniziranje i nametanje poželjnih obiteljskih modela tematizira organizacija s čijim su neizostavnim političkim blagoslovom u ne **jako davnoj prošlosti dibidus poharani čitavi kontinenti s domicilnim narodima**, da ne spominjemo ognjeno istrebljenje nebrojenih sotoniziranih goropadnica na samom Zapadu.“²¹³ Lasićevo optuživanje i vrijeđanje na temelju stereotipa, predrasuda i zaključaka utemeljenih na ekstremističkom militantnom anticrkvenom i antireligijskom stavu iskaz je krajnje nedopustivog i za katolike, ali i za društvo u cjelini, krajnje opasnog i huškačkog govora mržnje. Lasićeva diskriminacija, demonizacija Crkve i neosporno huškanje na vjernike i Crkvu u cjelini nije samo nesporeni militantni govor mržnje, već je krajnje neintelektualan čin kojega ne samo da ne karakterizira navođenje **izvora podataka na temelju kojih su donesene osude već se pri elaboriranju uopće i ne koristi podacima**. Optužbe za haranje, istrebljenje, ubijanje, genocid i rasizam izrečene su s lakoćom **potpune neodgovornosti za izrečeno i vrhunac su krajnjeg pomanjkanja novinarske etike i društvenog dijaloga** kao nužnog procesa u demokratskom društvenom poretku. **Ovim tekstom Lasić i Novosti koje su objavile tekst nisu samo potpuno manipulativno, zlonamjerno, tendenciozno, ideološki obojeno i neutemeljeno napali kardinala Bozanića, nisu samo beskrupulozno klevetali Katoličku Crkvu, njezinu prošlost i sadašnjost, nisu samo sotonizirali i etiketirali vjernike uz implicitno pozivanje na društveno isključivanje, mržnju i nasilje, nego su se isključili iz mogućnosti da se i na koji način odvoje od totalitarnoga narativa pokazavši pritom krajnju nespornost za pluralno i demokratsko društvo.**

U hajku protiv nadbiskupa Bozanića se uključio i novinar **Marinko Čulić** također na portalu **Novosti**, koji 26. kolovoza 2022. objavljuje članak „Ukleto kršćanstvo“. Čulić, koji kardinalu spočitava da neargumentirano imenuje prijetnje kršćanskoj obitelji, krajnje neargumentirano zaključuje: „Crkva u Hrvatskoj glavni je kočničar modernizacije društva i države, što utječe i na porazno zaostajanje zemlje na općim razvojnim listama u Evropi.“ U članku u kojem usporedno analizira izjavu kardinala Bozanića s izjavom predsjednika Vlade Andreja Plenkovića, za Plenkovića piše i: „Nije uopće jasno što je on radio na Veliku Gospu u

marijanskom svetištu na Trsatu. Donekle je razumljivo kada premijer i ostali pripadnici državnog vrha prisustvuju misama u povodu hrvatskih državnih praznika, ali Velika Gospa jednostavno to nije jer se slavi istovremeno i u nizu drugih država.“²¹⁴ U ovom citatu Čulić ide toliko daleko **da spori činjenicu da predsjednik Vlade ide na svetu misu kao privatna osoba**, čime pokazuje da ne razumije koncept sekularne države, zalaganje za koju je esencija nastajanja ovoga članka. Također, teško krši pravo na slobodu vjeroispovijedi, zajamčeno hrvatskim Ustavom i međunarodnim konvencijama koje predsjedniku Vlade pripada kao i svakom građaninu.

Zanimljivo je primijetiti da su se, premda je kardinal Bozanić u svojoj propovijedi na Veliku Gospu otvorio više tema, svi navedeni novinari osvrtni gotovo isključivo na ulomak u kojem se izravno citiraju riječi pape Franje. S jedne strane mediji poput Telegrama, Autografa i Novosti **zauzeto i sustavno prikazuju propovijedanja pape Franje u suštoj suprotnosti s propovijedanjem velikodostojnika Katoličke Crkve u Hrvatskoj**. Primjerice, Pilsel neposredno prije kritike Bozanićeve propovijedi piše članak o navodnom ustaštvu Katoličke Crkve u Hrvatskoj koje naziva „šamarčinom papi Franji“, ²¹⁵ pa i u samom tekstu o propovijedi za Veliku Gospu, Pilsel ljutito komentira: „I ja, gospodine Bozaniću, znam citirati papu Franju, ali kako dolikuje, a ne u izmišljenim i bezveznim temama“, ²¹⁶ čime zapravo *de facto* priznaje da se stav nadbiskupa Bozanića slaže s papinim stavom, **pa se opravdano postavlja pitanje kako to da stavove kardinala Bozanića osuđuje, vrijeđa i diskreditira, dok stavove pape Franje brani i uzima kao primjerne**. Novinari Novosti također se ne libe objavljivati članke u kojima, između ostalog, pišu: „Papa Franjo poveo je Katoličku Crkvu u liberalnijem pravcu“, ²¹⁷ te konstruiraju priču o tobožnjem obračunu pape Franje s hrvatskim „klerofašističkim“ episkopatom, dok Lasić u analiziranom članku s druge strane tek usputno navodi da je Bozanić u spornom dijelu analizirane propovijedi **zapravo citirao papu** te pritom dodao da je papa tobože bio „vidno obzirniji.“²¹⁸ Sličnu je argumentaciju upotrijebio i Čulić koji, premda je svjestan da se radi o istoj rečenici koju izgovaraju kardinal i papa, navodi: „za razliku od pape Franje koji njeguje univerzalni pristup dobru i zlu, ne praveći razliku da li se oni događaju izvan Crkve ili u njoj, Bozanić je upravo zaljubljen u dogmu o nepogrešivosti Crkve“.²¹⁹ Na temelju čega to zaključuje Čulić nije objasnio.

Iz navedenog je, dakle, jasno da analizirani novinski tekstovi ne raspravljaju o sadržaju poruke koju su uputili papa Franjo, odnosno kardinal Bozanić, **već članke pišu na temelju a priori zaključka utemeljenog na predrasudama, odnosno novinari su premda su nominalno komentirali ono što je bilo rečeno, zapravo izražavali netrpeljivost prema onome tko govori zbog toga što je otvorio temu napada na brak i obitelj**. Novinarsko izvještavanje utemeljeno na unaprijed formiranom negativnom stavu začinjeno plejadom standardiziranih uopćenih osuda, ne samo da nije primjer objektivnog i profesionalnog izvještavanja nego pokazuje i potpuno odsustvo novinarske radoznalosti i želje da se tema

prikaže izvan uređivačkom politikom nametnutih stereotipnih etiketiranja koji se perpetuiraju u nedogled i posljedično stvaraju potpuno **krivotvorenu sliku stvarnosti**.

Zabrinjavajuća je činjenica koju na temelju višegodišnjih analiza uočavamo - napadi na Crkvu i posebice katoličke biskupe - **zahvaćaju medijski prostor neposredno prije i poslije svetkovine Velike Gospe**. U 2021. godini hajku na hodočasnike i nauk o Blaženoj Djevici Mariji predvodili su **protestantski teolozi Anna Maria Grünfelder i Petar Kuzmič**, dok se u 2022. godini hajka osim na propovijed kardinala Bozanića usmjerila i na propovijed koju je na svetkovinu Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo u Svetištu Gospe od utočišta u Aljmašu predvodio đakovačko-osječki nadbiskup i metropolit mons. dr. **Đuro Hranić**. Nadbiskup je istaknuo problem suvremenog društva koje je odbacilo Boga na svim razinama. Mons. Hranić je ustvrdio da je suvremena znanost pozitivističkim pristupom odbacila Boga, da on više nije prisutan u dominantnoj percepciji društva te da ni Crkva nije ostala imuna od potpadanja pod utjecaj virusa Božje odsutnosti. Vjernike je đakovačko-osječki nadbiskup ohrabrio da poput Djevice Marije satiru glavu zmaju te izrazio nadu da je Krist u svijetu trajno prisutan posebice u liku svoje majke Marije. Propovijed je u cijelosti objavio portal Đakovačko-osječke nadbiskupije.²²⁰ **Željko Porobija** je za portal **Index.hr** napisao članak naslovljen: „Pismo razočaranom nadbiskupu: Evo zašto Bog više nije potreban“ u kojem je pristrano i tendenciozno tobože argumentirao kako Bog više nije potreban znanosti, društvu, moralu ni Crkvi vrijeđajući višekratno sve vjernike, ali i agnostike **nazivajući sve koji vjeruju u više biće intelektualno nedozrelima** te na kraju članka štoviše zaključuje da je Bog potreban samom strašljivcima koji se boje prolaznosti.²²¹ Jasno je da ovaj članak nije ništa više od iznošenje vlastitog stava i pokušaja domišljanja dokaza koji nemaju nikakvo uporište u stvarnosti ili teologiji. S druge strane ovaj članak pokazuje da određeni mediji svake godine o Velikoj Gospi iznose upravo članke u kojima blate Crkvu, vjernike i biskupe gotovo pa i neovisno o tome koje su poruke poslone iz marijanskih svetišta. Svemu valja dodati i činjenicu da je **13. kolovoza** na portalu **Autograf**, **Petar Kuzmič**, pentekostni pastor iz Prekmurja u Sloveniji ponovno objavio kritiku blagdana Velike Gospe želeći na svaki način poniziti katoličke vjerske istine zaključujući da je Velika Gospa katolički, a ne svekršćanski blagdan (što nitko ne spori) te da je sam blagdan poganskog podrijetla, što ni sa čime ne argumentira.²²² Ne možemo se stoga ne zapitati je li ovakva medijska kampanja uzrokovana ljutnjom i bijesnom dijela novinara zbog činjenice da u Hrvatskoj postoji izrazito velik broj marijanskih svetišta u koja svake godine hodočasti velik broj katoličkih vjernika. Riječi kardinala Bozanića koji je ustvrdio da je Velika Gospa „hrvatski ljetni Božić“²²³ mogu se uzeti kao prilog **razjašnjavanju učestalosti medijskih difamacijskih i diskriminacijskih kampanja uzrokovanih slavljem Velike Gospe**. Ako se navedenom razlaganju pridoda da su u oba analizirana primjera crkveni velikodostojnici bili predmetom medijske hajke zbog izrečenog u propovijedi, tijekom svete mise, pri čemu se nijedna od navedenih poruka ni po kojoj osnovi ne može ocijeniti uvredljivom i ni po kojoj osnovi kontroverznom te su analizirane poruke nadbiskupa u skladu s katoličkim naukom, jasno je da su napadi

utemeljeni na *a priori* negativnom stavu prema marijanskoj pobožnosti. Na primjeru anti-marijanske kampanje koja svake godine zahvaća hrvatski medijski prostor u drugoj polovici kolovoza, može se uočiti **da je na djelu kampanja uperena protiv prava na slobodu vjeroispovijedi kako je definirano Općom deklaracijom o ljudskim pravima** budući da se **javnim medijskim pritiskom želi onemogućiti javno prakticiranje vjere i bogoslužje koje je o blagdanu Velike Gospe prisutno i javno vidljivo**. U ovom kontekstu valja se prisjetiti dijela govora člana **Predsjedništva Saveza komunista** Jugoslavije Branka Mikulića koji je održao **4. srpnja 1981.**, samo nekoliko dana od prvih ukazanja u Međugorju, čuvenom marijanskom svetištu u Bosni i Hercegovini, u kojem se Blažena Djevica Marija, prema navodima vidjelica, ukazuje od lipnja 1981.:

“Dokle su kleronacionalisti u stanju da idu, pokazuje i najnoviji primjer iz Čitluka, gdje su – kao u prvim poslijeratnim godinama, kada su se ostaci poraženog klasnog neprijatelja svim sredstvima borili protiv mlade narodne vlasti – ponovo izmislili svoju ‘gospu’, kojom zastrašuju **neuke ljude, pokušavaju ih ‘žedne preko vode prevesti’ to jest politički izmanipulirati** i upregnuti u kola onih što rade protiv interesa naših naroda i narodnosti.”²²⁴

Zabrinjavajuće je da se u suvremenom hrvatskom **nominalno demokratskom i nominalno slobodnom društvu medijski djelatnici u sličnoj antimarijanskoj i protukatoličkoj kampanji koriste identičnim setom antikatoličkih kritika kao i visoki dužnosnici komunističke totalitarne vrhuške prije 40 godina**, pri čemu valja imati na umu da su isti okvir napada potom slijedili i onodobni medijski djelatnici. Argumentirana rasprava, dijalog i konstruktivna kritika nesumnjivo su alati razvoja društva i Katoličke Crkve kao njegova dijela bez kojih ne može postojati i opstajati ni suvremeno društvo izraslo na tekovinama liberalne demokraciji, ni funkcionalna i suvremena Katolička Crkve. No, vrijeđanje, klevetanje, *ad hominem* diskreditiranje te slijeđenje totalitarnih narativnih i propagandnih obrazaca ne otvara put dijalogu, već dodatno polarizira društvo.

STUDIJA SLUČAJA: Prikazivanje netočnog broja katolika prema rezultatima Popisa stanovništva 2021.

Redoviti popis stanovništva u Republici Hrvatskoj proveden je **između 13. rujna i 14. studenoga 2021.** godine. Bio je prvi popis na kojem su se građani mogli prethodno samopopisati putem specijalizirane web-stranice. Kada je Državni zavod za statistiku, institucija ovlaštena od Hrvatskog sabora za provođenje Popisa stanovništva, 22. rujna 2022. objavio konačne ukupne rezultate popisa, mnoge je, osim pada broja stanovnika u ukupnom broju većeg od 400 tisuća, iznenadio znatan pad postotnog udjela katolika s **86,3 % prema popisu iz 2011. godine, na 78,97 % kako je to utvrđeno prema popisu iz 2021. godine**. S druge strane **zabilježen je vrlo velik porast broja pripadnika drugih kršćanskih religija te ostalih religija, svjetonazora i novih pokreta kojima je broj porastao za čak**

1350 %.²²⁵ Službeni podaci koje je objavio Državni zavod za statistiku pokazivali su da je u postotnom udjelu katolika 7,3 postotnih jedinica manje nego prije deset godina, a da je udio „ostalih kršćana“ s 0,3 porastao na čak 4,83 % hrvatskog stanovništva.²²⁶ Takva je očita pogreška nastala zbog činjenice da je na popisu stanovništva pitanje *Koje ste vjere?* bilo postavljeno u otvorenoj formi, odnosno građani su bez ponuđenih odgovora sami morali deklarirati svoju vjersku pripadnost. Budući da je već iduće pitanje glasil: *Kojoj vjerskoj zajednici pripadate?*, velik broj građana u odgovoru na prvo pitanje izjasnio se kršćanima što je širi pojam koji uključuje i katolike, a u odgovoru na drugo pitanje istaknuo je pripadnost Katoličkoj Crkvi. Državni zavod je po objavi rezultata tek u fusnoti zabilježio da se 87,3 % stanovnika zabilježenih kao ostali kršćani, na pitanju o pripadnosti vjerskoj zajednici, izjasnio pripadnicima Katoličke Crkve. Velik broj katolika također se u odgovoru na pitanje koje su vjere izjasnio jednostavno vjernicima što pokazuje primjer općine Zmijavci u Splitsko-dalmatinskoj županiji u kojoj je, budući da se velik broj građana na popisu izjasnio vjernicima, zabilježeno čak 61,06 % pripadnika ostalih religija, svjetonazora i novih pokreta, premda podaci popisa stanovništva iz 2011. godine pokazuju da je u općini Zmijavci tada živjelo čak 98 % katolika.²²⁷ Demograf prof. dr. sc. Nenad Pokos još je 2018. godine upozoravao na nelogičnost postavljanja pitanja o vjerskoj pripadnosti u otvorenom tipu. Državnom zavodu postavio je upit zašto su se odlučili postaviti pitanje o vjerskoj pripadnosti u otvorenoj formi s obzirom na to da se pitanje na prethodnim popisima 2001. i 2011. postavljalo u poluotvorenoj formi, odnosno vjernicima koji se nisu izjašnjavali kao katolici vjeroispovijest se dopisivala. Postavljanjem pitanja u poluotvorenoj formi smanjuje se mogućnost pogreške, ali i olakšava proces popisivanja i obrade podataka. Državni zavod 2018. godine izjasnio se da je promijenio način postavljanja pitanja o vjerskoj pripadnosti na zahtjev manjih vjerskih zajednica, a po objavi rezultata i po ustanovljenju pogreške, pravdali su se da je pitanje postavljeno u otvorenoj formi zbog važećih direktiva Europske komisije.²²⁸

Iako je stvarni broj katolika zbog metodološke pogreške nemoguće u potpunosti utvrditi - **on je bliži postotku građana koji su se izjasnili pripadnicima Katoličke Crkve kao religijske organizacije - 83,6 %.** Hrvatski građani, a katolici u prvom redu, ostali su uskraćeni za informaciju o svojem stvarnom broju budući da se dio građana smatra katolicima ne smatra ujedno i pripadnicima vjerske organizacije, odnosno smatra da se takvima ne može izjasniti ako primjerice nije primio neke sakramente poput vjenčanja ili krizme.²²⁹ Katoličkoj Crkvi i katolicima u Hrvatskoj nanesena je šteta činjenicom da je njihov udio u ukupnom stanovništvu Hrvatske umanjen za minimalno 7 postotnih jedinica, no još veća šteta nanesena je jer su netočni i neispravljani podaci poslani statističkom uredu Europske unije - Eurostatu te se kao takvi koriste ne samo kao mjerodavni za sva istraživanja u Europskoj uniji i šire već se koriste kao vjerodostojni i mjerodavni pri izradi bilo kakve gospodarske, političke i ine strategije koja mora uzimati društvenu komponentu kao osnovno polazište.

Prof. dr. sc. Nenad Pokos istaknuo je da je ovakva pogreška nastala zbog loše organiziranosti popisa i nedovoljne educiranosti popisivača i njihovih kontrolora. Naglasio je da su popisivači, osim što su bili potplaćeni, bili educirani na online edukacijama upitne kvalitete te **da je čak trećina popisivača koji su prošli edukacije na koncu odustala od sudjelovanja u Popisu stanovništva zbog naknadno istaknute nužnosti posjedovanja potvrde o cijepljenju protiv COVID-a.** Dodaje i kako je 2018. godine, usred priprema za popis, na čelo Državnog zavoda za statistiku postavljena nova ravnateljica **Lidija Brković** koja nije imala prethodnog iskustva ni u provođenju popisa, ni u demografskoj struci, a koja je po utvrđenju pogreške u broju katolika izjavila da se ne smatra odgovornom za nju.²³⁰ I premda je Državni zavod za statistiku očigledno učinio pogrešku koju su demografi vrlo brzo utvrdili i koju su na koncu i djelatnici Zavoda morali priznati, **za nanesenu štetu katolicima nitko nije odgovarao i nije utvrđeno čijom profesionalnom greškom ili propustom je pogreška učinjena.** Pa iako je dio odgovornosti medija bio istražiti tko je odgovoran za spornu pogrešku Državnog zavoda za statistiku, mediji su po objavi pogrešnih podataka vrlo angažirano **objavljivali tekstove u kojima je Crkvu lažno optuživalo da je svojim lošim djelovanjem otjerala vjernike iz svojih redova,** a poneki su novinari čak Crkvu krivili i za enormnu depulaciju koja je popisom utvrđena.

Dana 22. rujna 2022. na portalu **Index.hr** novinar **Vedran Salvia** u naslovu članka u kojem komentira Popis stanovništva postavlja pitanje i daje odgovor na njega: „Zašto je toliko katolika manje? Jer je **Crkva nazadna, HDZ-ovska i veliča ustaštvo**“. U članku Salvia uz pomoć predsjednika Gradskog vijeća Grada Zadra izabranog iz redova Socijaldemokratske partije i bivšeg saborskog zastupnika izabranog iz redova Mosta Marka Vučetića, razgovor s kojim donosi u završnom dijelu, nastoji pobrojiti sve što osobno zamjera Crkvi kao razloge navodno masovnog gubljenja vjernika. Salvia u sveobuhvatnoj difamaciji Crkve ističe izolirane i sporadične slučajeve tobožnjih istupa svećenika pri čemu je posebno bizaran **podatak da je za lažno umanjeni postotak katolika u 2021. primjerice okrivio i istup svećenika protiv tadašnjeg predsjednika Republike Stjepana Mesića iz 2007. godine.** Vučetić pak u svojem krajnje neprimjerenom i vulgarnom objašnjenju zašto Crkva gubi vjernike, osim što Boga naziva demonom i različitim pogrđnim imenima zjurado se veseleći „padu broja katolika“, premda se i sam definira katolikom, piše: „Kada boga pretvorite u nacionalističkog monstruma koji riga neprijateljstvo i mržnju prema svima onima koji se ne uklapaju u ovaj morbidno, od HDZ-a i glavnih predstavnika Katoličke Crkve u Hrvata, formirani koncept nacije, naroda, države i religije, sasvim je normalno da sve zdravo odumire, pa i zdrava vjera, ono što ostaje, ostaje na razini ogorčene, radikalizirane nakaznosti.²³¹“

Dana 24. rujna 2022. gostujući u programu N1 televizije teologinja i „mirovna aktivistkinja“ **Ana Raffai** osvrćući se na navodni pad broja katolika izjavila je: „Ako se, dakle, u jednoj zemlji u kojoj se većina deklarira kao katolici javlja veći broj ateista, za mene je to znak da se unutar tog društva događa **proces demokratizacije.** Ljudi koji se doživljavaju kao

manjina imaju prostor da se nazivaju drugačije i u tom smislu mislim da je to dobro.“²³² Raffai iznosi nelogičnu tvrdnju usmjerenu protiv vjernika. Vodeći se tom logikom bilo bi očekivano da će doći do porasta postotnog udjela i drugih manjina zbog procesa demokratizacije. Rezultati popisa to jasno **opovrgavaju budući da je ukupan broj pripadnika i postotni udio svih nacionalnih manjina izuzevši romske u padu.**²³³

Dana 25. rujna 2022. novinar **Ivan Violić** na portalu **Telegram** objavio je članak u kojem ističe da se Crkva mora pod hitno mijenjati ako misli prestati gubiti vjernike. Kategorički i bez ikakvih dokaza tvrdi da je Crkva u Hrvatskoj postala državna te da se sve više ljudi osjeća katolicima, ali ne i pripadnicima Katoličke Crkve, što ne proizlazi iz podataka Popisa.²³⁴

Dana 26. rujna 2022. **Robert Bajruši** u **Jutarnjem listu** donosi članak pod naslovom: „Već 30 godina srozava se ugled Katoličke Crkve u Hrvatskoj. Zato pad broja katolika i nije iznenađujuć“. Premda novinar opravdano kritizira reakcije likovanja nad smanjenjem broja katolika na kraju svoje analize citira sociologa religije, znanstvenog savjetnika i akademika Akademije znanosti i umjetnosti Bosne i Hercegovine **Ivana Markešića** koji uvredljivo za Crkvu piše: „Ostala je i dalje sluškinja Partije, ovaj put HDZ-a.“²³⁵ Markešićeva tvrdnja da je Crkva bila službenica Saveza komunista Jugoslavije i da je trenutačno službenica Hrvatske demokratske zajednice nema nikakvo utemeljenje u stvarnosti.

Dana 1. listopada 2022. na portalu **Večernjeg lista** objavljena je kolumna „Pola milijuna ljudi nestalo je, a panika je jer je katolika 4% manje. Možda su to oni što su krali pa ih je crkveni sud časti isključio iz članstva“ novinara **Gorana Gerovca**. U uvredljivom tekstu u kojem se katoličanstvo poistovjećuje s primitivizmom, Gerovac, između ostalog, naziva Svetog Oca komunjarom: „Recimo, možda je stanoviti broj katolika odustao od Crkve zbog komunjare koja godinama sjedi u Vatikanu.“ Također, vjernike poopćeno, posprdno i stereotipizirano naziva lopovima: „A možda su, jednostavno i kratko, ti katolici ostali zaboravljeni i nepopisani po pritvorima i zatvorima u kojima su završavali nakon što su previše voljeli sve što je hrvatsko.“ Pogrešku Državnog zavoda za statistiku Gerovac je iskoristio kako bi se preko Crkve obračunao sa svim, po njegovom sudu problemima u hrvatskom društvu u maniri anticrkvenih propagandnih aktivnosti. ²³⁶

Dana 7. listopada 2022. **Jutarnji list** donosi tekst **Inoslava Beškera** pod naslovom „Ima sve više ljudi koji i dalje intimno vjeruju u Boga, a ne vjeruju u crkvenu interpretaciju“. Premda je popisni problem DZS-a do trenutka objave razjašnjen i korigiran, Bešker donosi paušalne zaključke koji ni po kojoj logici ne proizlaze iz konačnih i korigiranih rezultata popisa.²³⁷

Sukus pokrenute medijske hajke i količina paušalnih teorija iznesenih o ovoj temi pokazuje količinu netočnih i samo na temelju *a priori* stava protumačenih podataka koji se, bez obzira na korekciju brojki zadržavaju u javnom prostoru i ostaju trajno prisutni u javnom narativu. Tijekom posljednjih tjedana rujna i prvih tjedana listopada javna medijska kvazisociološka

i kvazipolitološka rasprava sveobuhvatno je pokrenuta o razlozima **zašto je Katoličke Crkva izgubila velik postotak vjernika**, ali nakon što je objavljeno da je došlo do pogreške, javna rasprava ostala je uskraćena za širu raspravu o odgovornosti Državnog zavoda za statistiku za pogrešku.. Postavlja se prema tomu sasvim opravdano pitanje bi li se ova pogreška tolerirala da je Državni zavod za statistiku pogriješio u popisivanju pripadnika koje druge religijske zajednice u Hrvatskoj, kako od strane državnih tijela nadređenih Državnom zavodu za statistiku, tako i od strane medijske scene? **Unatoč tomu što je medijski prostor dugi niz godina obilježen sustavnim blaćenjem Katoličke Crkve i difamacijskim antikatoličkim kampanjama, u Hrvatskoj se i dalje najmanje 83,6 % građana izjašnjava katolicima što je za samo 2,7 % manje nego što je utvrđeno na Popisu stanovništva u 2011. godini.**

Napadi na katolički nauk i vjeru

a) Lažno prikazivanje i ismijavanje katoličkog nauka

U javnim se napadima na nauk Katoličke Crkve u 2022. godini istaknuo **bivši adventistički pastor i bivši dekan Adventističkoga teološkog fakulteta u Maruševcu Željko Porobija**. On u svojim kolumnama koje objavljuje na portalu Index.hr sustavno nastoji diskreditirati katoličke vjerske istine, pogrešno protumačiti biblijske tekstove, podvrgnuti ruglu stereotipno promatrane katoličke vjernike i manipulirati zlonamjerno interpretiranim događajima iz povijesti Crkve.

Dana 9. siječnja 2022. na portalu **Index.hr** kolumnist **Željko Porobija** u članku „Je li Isus bio oženjen?“ pokušava na temelju povijesnih, kulturoloških i religijskih podataka odgovoriti na pitanje u naslovu članka. Pritom necjelovito tumači činjenice o katoličkom nauku: „Morate biti prilično naivni ako ozbiljno mislite da stasalog tinejdžera Isusa, kojemu su tek počele rasti dlačice na licu, **nitko nije ni za koga vjenčao, jer su u njemu vidjeli nešto posebno.** Ideja da je Isus bio drugačije dijete, da je već kao beba hodao i govorio (i činio čuda), pojavit će se tek u apokrifnim Evanđeljima, koje ni Crkva ni povjesničari ne uzimaju za ozbiljno.“²³⁸ Premda je činjenica da apokrifna Evanđelja prikazuju Isusa kako čini čuda kao beba što odbacuju i Crkva i povjesničari, nije točno da iz Evanđelja ne proizlazi činjenica da Isus nije smatran posebnim djetetom, pogotovo kada su u pitanju njegovi roditelji koji bi, uzgred budi rečeno, imali presudnu ulogu u pronalaženju bračnog suputnika.

Dana 6. veljače 2022. opisujući samog sebe kao teologa i bivšeg pastora koji je postao ateist, **Željko Porobija** na portalu **Index.hr** pokušava u članku raspravljati o teološkim pitanjima donoseći na temelju slabih i spornih argumenata *ad hoc* konačne zaključke koji se, premda se oštro protive naučavanju Katoličke Crkve, doimaju kao da se radi o izricanju kakve dogme. Tako je u članku pod naslovom „Crkva želi državu kojom vlada Božja volja i nikad se toga neće odreći“ iznio niz paušalnih tvrdnji: „Najjednostavnije rečeno, Isus i njegovi prethodnici htjeli su jedno pravedno i egalitarno društvo, na čijem bi se čelu nalazio od Boga pomazani vladar, odnosno, Mesija. **Taj bi vladar bio i kralj i svećenik i prorok - pa je jasno da govorimo o pravoj teokratskoj državi.**“ Pritom se pozvao na vlastitu analizu Isusovih riječi da treba dati caru carevo, a Bogu Božje, no nije uzeo u obzir primjerice Isusov odgovor Pilatu: „Moje kraljevstvo nije odavde“. ²³⁹ Porobija se nije zaustavio na tome pa je napisao i: „**Ne, nisu u pravu s idejom da je Isus bio Mesija i Božji Sin, drugo lice Trojstva; nisu u pravu ni s onom temeljnijom idejom da postoji Bog.** U pravu su samo u tome što su dobro shvatili temeljnu nakanu svog osnivača: državu kojom vlada Božja volja, a ne neka sekularna vlast odvojena od Crkve.“ ²⁴⁰ Porobija, dakle, prvo tvrdi da zna što su htjeli „Isus i njegovi prethodnici“, onda netočno tumači što je Crkva shvatila i što je bila „temeljna nakana osnivača Crkve“, a onda sve te svoje neistine o Crkvi napada pod egidom borbe za sekularnu državu. Pritom, što ne čudi s obzirom na prethodno, propušta informirati čitatelje da je upravo Katolička Crkva osmislila koncept odvojenosti duhovne i svjetovne vlasti i za koji se stoljećima borila. I taj pokret naravno nije nastao 1700 godina nakon Krista kako Porobija prikazuje, već počeci odvajanja duhovne i svjetovne vlasti, na inicijativu Crkve sežu još u 10. i 11. stoljeću na valu promjena koje su zahvatile Crkvu pod utjecajem benediktinskog samostana u Cluniju. Nauk Katoličke Crkve koji Porobija napada nije nauk Crkve, već njegova interpretacija istog. On, dakle, izmišlja što Isus, Crkva i dr. misle i kažu, zatim to što je izmislio napada i koristi za blaćenje Katoličke Crkve.

Dana 6. ožujka 2022. **Željko Porobija** pišući za portal **Index.hr** iznosi vlastiti stav o pitanju eutanazije te tvrdi da država i Crkva nemaju pravo nikome braniti da odabere način na koji će umrijeti. Iako svoj članak zaključuje porukom da ne prisiljava vjernike na eutanaziju te od njih traži da njega ne prisiljavaju na prirodnu smrt, prethodno s prvoloptaškim kritikama kritizira katolička učenja o tom pitanju: „Sve ono što danas znamo o drugim živim bićima umanjuje tu apsolutnu posebnost čovjeka, stoga nisu toliko u krivu ni oni koji zabranjuju i ubijanje drugih životinja. Ili, ako ste već vjernik, razmislite dobro koliko je zapovijed 'Ne ubij!' relativizirana u samoj Bibliji (i kršćanskoj povijesti), u kojoj se ubijalo i zlikovce i inovjernike i žene i djecu“. ²⁴¹ **Porobija priznaje apsolutnu toleranciju (do apsurdna) samo u slučajevima kada njemu treba priznati pravo na (uglavnom neargumentirano) mišljenje. S druge strane Crkvi će poricati pravo na gotovo svaki stav premda on proizlazi iz njezina nauka koji Porobija uglavnom ne razumije.**

Dana 6. travnja 2022. u tekstu pod naslovom „Ovo su stvari koje vas uče svećenici, a teolozi se s njima nimalo ne slažu“ **Indexov** kolumnist **Željko Porobija** napada svećenike suprotstavljajući ih teolozima, premda su svi svećenicu ujedno i teolozi. Piše: „**A dogme se ne diraju, tako da svećenici pričaju pred masama po svome, dok teolozi pišu u knjigama koje čita tek šaćica entuzijasta.**“²⁴² Razlog što o kompleksnim teološkim temama svećenici ne propovijedaju na svetoj misi jest taj što ona nema cilj proučavati vjerodostojnost, povijesnost, lingvističku pozadinu i druge kvalitete teksta već prenijeti duhovnu poruku i religijsko nadahnuće koje biblijski tekst donosi, te joj je svrha, prije svega, euharistijsko blagovanje u zajedništvu Tijela i Krvi Kristove.

Dana 18. prosinca 2022. na portalu **Index.hr** **Željko Porobija** u članku „Zašto Bog ne uslišava molitve nogometaša?“ ismijava se s konceptom molitve i po vjerskoj osnovi diskriminira nogometaše koji za vrijeme utakmica zahvaljuju Bogu za postignut pogodak ili uspješno odigranu utakmicu. Tako piše: „Stoga je pokušaj utjecanja na njegov um apsolutno nepotreban. Ako je tako svemoćni um odlučio, Dinamo će na ljeto 2517. proslaviti 500. uzastopnu titulu prvaka Hrvatske, kakve god molitve upućivali navijači Hajduka, Osijeka i Rijeke.“ Pritom, Porobija kao i u brojnim drugim slučajevima preudicira pitanja unutarnje pobožnosti, dovodeći do apsurdna svoj zaključak da se svaki nogometaš moli samo i isključivo za pobjedu.²⁴³

U Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu **od prosinca 2021. do veljače 2022.** postavljena je izložba „**Leo Katunarić Kadela: Izbrisano/Cancelled**“. Izložba naslovnog interdisciplinarnog umjetnika ima namjeru propitkivati suvremeni transhumanistički pokret i kulturu otkazivanja, no sadržajno miješa pojmove digitalnog doba s katoličkim religijskim simbolima i predmetima. Na izložbi je, između ostalog, ruglu izložena i pozlaćena pokaznica s fingiranim presvetim oltarskim sakramentom te je u pozivu na izložbu napisano i sljedeće: „Procesija traje do veljače 2022. godine, kad ćemo doživjeti veliku katarzu dolaska nestabilnog boga! Pratite nas i sudjelujte u svakom od ovih koraka – hodočašćima procesije i velikoj katarzi dolaska!“²⁴⁴ Premda autor izložbom vjerojatno želi aludirati na zabrinjavajuću pojavu prerastanja transhumanističkog pokreta u digitalnu religiju, neprihvatljivo je da se sakralni predmeti i simboli koriste u tom svojstvu pogotovo zato što izložba poistovjećuje isključivo katoličke simbole s pojmom religije općenito.

Dana 18. kolovoza 2022. **Marko Vučetić** na portalu **Autograf** donosi tekst pod naslovom: „Pravovjerne Srbe i pravovjerne Hrvate veže homoseksualnost“. U njemu povezuje Katoličku Crkvu sa skandaloznim istupom velikodostojnika Srpske pravoslavne Crkve - banatskog vladike Nikanora. On je, između ostalog, izjavio da bi pucao na homoseksualce da posjeduje oružje. Vučetić zatim uspoređuje Katoličku Crkvu u Hrvatskoj sa Srpskom pravoslavnom

Crkvom i utvrđuje da kršćanstva nema ni u jednoj od tih crkava. I, bez utemeljenja u povijesnim ili drugim dokazima, u konačnici i iskustvom građana u Domovinskom ratu, da su obje jednako **nacionalističke i militarizirane**. Uz to, Vučetić navodi i: „Čak i neki, naoko bezopasni i familijarno-posesivni odnosi prema Blaženoj Djevici Mariji, kada je se poima kao kraljicu Hrvata, u sebi nose destrukciju izvorne kršćanske poruke.“²⁴⁵ Vučetić svjesno vrijeđa osjećaje vjernika, nakaradnom tezom da bi iskazi ljubavi i štovanja prema Djevici Mariji u bilo kojem narodu značili „destrukciju izvorne kršćanske poruke“.

2) Napadi na Crkvu kao instituciju

Umanjivanje doprinosa Katoličke Crkve u pružanju pomoći nakon potresa

Dana 7. siječnja 2022. portal **Tačno.net** i novinar **Vedran Sršen** o godišnjici petrinjskog potresa nastavljaju anticrkvenu kampanju obilježenu traženjem žrtvenog jarca u kontekstu potresa koju je portal Tris pokrenuo još 5. siječnja 2021. Premda su neposredno nakon potresa Katoličku Crkvu neki mediji i političari neutemeljeno okrivljavali za „nedovoljno pomaganje nastradalima“ sada Tačno.net Crkvu proziva za obnovu crkava nakon potresa, **implicirajući da zbog toga nisu obnovljeni stambeni objekti**. Sršen izjednačava Crkvu koja obnavlja srušene crkve i Vlast koja kuće ne obnavlja dovoljno brzo te piše: „Kakva je to država i vlast koja prioritet u obnovi daje rekonstrukciji crkava, a ne živom čovjeku?“ U članku se sisačkog biskupa Vladu Košića naziva „biskupom koji plače za NDH“ i „biskupom koji ljubi ruke ratnim zločincima“ te se prema ustaljenoj špranci blaćenja, optužuje Crkvu za političko-korporativno-financijsku spregu a da za nijednu optužbu nije iznesen nijedan dokaz.²⁴⁶

Dana 12. listopada 2022. na portalu **Večernjeg lista** novinarka **Renata Rašović** osporava pravo na slobodu prakticiranja religijskih obreda napadom na miroljubivu molitvu na glavnom zagrebačkom trgu u članku pod naslovom: „A zašto se molitelji s Trga umjesto 'duhovne obnove' ne dohvate obnove Banovine?“²⁴⁷ Spominjući molitelje na Trgu, novinarka se referirala na molitvu krunice muškaraca koju svake prve subote u mjesecu na glavnom zagrebačkom trgu i nizu glavnih trgova u Hrvatskoj organizira organizacija *Muževni budite*. Premda je atmosfera napada na Crkvu u kontekstu potresa i obnove splasnula s protokom

vremena, ovaj članak pokazuje **kako se dugo zadržavaju javno propagirane konstrukcije, neistine i neutemeljene optužbe**. Rašović je postupila prema standardnom modelu. Odnosno, kada nije mogla naći adekvatan argument protiv vjernika okupljenih u molitvi **odlučila se prozvati ih za proizvoljno odabrano nečinjenje. Cijelu skupinu ljudi** koji su molili, i koji su npr. osobno mogli biti pogođeni potresom, Rašović je u maniri totalitarne propagande, optužila da ne pomažu dovoljno ljudima na Banovini. Po istom principu već godinama ne jenjava javna rasprava o blaženom Alojziju Stepincu kojega se u nedostatku argumenta proziva za proizvoljno odabrane propuste. Primjerice, premda je nadbiskup Stepinac tijekom Drugoga svjetskog rata organizirao spašavanje velikog broja pripadnika židovskog i srpskog naroda koje su progonile vlasti Nezavisne Države Hrvatske, u javnom se prostoru signaliziranjem vrline - javnim prozivanjem za nečinjenje kojem je cilj prikazati tobožnju moralnu superiornost autora - ističe da nadbiskup nije učinio dovoljno za spas progonjenih. Pa iako novinarka Rašović nije upoznata s osobnim i profesionalnim angažmanom svakog pojedinog vjernika u obnovi potresom pogođenih područja, ne libi se iznijeti osudu koja najzad nema nikakve veze sa stvarnom analizom stanja, već signaliziranjem vrline u cilju zamijene teza pledira izreći vlastito neslaganje s molitvenim nakanama vjernika okupljenih u molitvi krunice prema identičnom modelu kako se u javnom prostoru diskreditira nadbiskup Stepinac.

Iznošenje neistina o blaženom Alojziju kardinalu Stepincu

Blaženi Alojzije kardinal Stepinac rodio se u Krašiću 1898. godine, a preminuo je 1960. godine u kućnom pritvoru, također u rodnom Krašiću Sa samo 36 godina, 1934. imenovan je zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom, a od 1937. godine do svoje smrti obnašao je dužnost zagrebačkog nadbiskupa i metropolita. Tijekom Drugoga svjetskog rata aktivno je pomagao progonjenim i potlačenim narodima na području fašističke, totalitarne i marionetske Nezavisne Države Hrvatske, a po završetku rata i uspostavi jugoslavenske, komunističke i totalitarne diktature aktivno se protivio ubojstvima klerika, otimanju crkvene imovine, te stvaranju nacionalne crkvene organizacije odvojene od uprave Svetoga Oca. Zbog toga je na montiranom sudskom procesu 1946. godine bio osuđen na 16 godina zatvora pod optužbama da je surađivao s okupatorskim režimom. Od 1946. do 1951. zatvorsku je kaznu odsluživao u zatvoru u Lepoglavi, a potom mu je, pod pritiskom svjetske javnosti, dozvoljen boravak u kućnom pritvoru u Krašiću. Papa Pio XII. imenovao ga je kardinalom 1952. godine. **Papa Ivan Pavao II. 1998.** proglasio je nadbiskupa Stepinca **blaženim** kao mučenika komunističke diktature.²⁴⁸ Iako postoje nepobitne znanstvene činjenice koje pokazuju da je nadbiskup Stepinac bio osuđen pod izravnim političkim diktatom, da je njegovo suđenje bilo utemeljeno na falsificiranim dokumentima i lažnim svjedočenjima te da su ga komunističke vlasti tijekom njegova boravka u zatvoru i kućnom pritvoru sustavno trovale, perpetuiranje lažnih optužbi na račun nadbiskupa Stepinca i dalje nailazi na plodno tlo unutar krugova

suvremene velikosrpske propagandne ideologije, ali i u krugovima anticrkvenih propagandista u Hrvatskoj. Nadbiskupu Stepincu tako se u javnom prostoru svake godine iznova sudi za stravične zločine koje su tijekom perioda Nezavisne Države Hrvatske počinili drugi, a u nedostatku dokaza koji bi utvrđivali nadbiskupovu upletenosti i u jedno zlodjelo, kritičari nerijetko pribjegavaju kako namjernom pogrešnom interpretiranju dokumenata, tako i anakronom i antiznanstvenom pristupu mijenjanja povijesti signalizacijom vrline nerijetko postavljajući pitanja poput: „Zašto nadbiskup nije reagirao?“ i „Zašto nadbiskup nije učinio više?“ Na taj se način u javnom prostoru kao i tijekom montiranog sudskog procesa kroz lik nadbiskupa Stepinca obračunava s Katoličkom Crkvom u Hrvatskoj, njezinim djelovanjem i vrijednostima.

Dana 19. siječnja 2022. u obnovljenoj pravoslavnoj **Crkvi svetog Jovana Bogoslova u banatskom mjestu Bela Crkva**, na velikoj fresci strašnog, tj. posljednjeg suda prikazan je bl. Alojzije kardinal Stepinac kako gori u paklenoj vatri.²⁴⁹ Na ovaj grubi čin vjerske netrpeljivosti i mržnje prema Katoličkoj Crkvi i hrvatskom narodu, reagirao je beogradski nadbiskup **Stanislav Hočevar** pitajući se: „**Kako je moguće da jedan kršćanski hram govori o nečemu o čemu se ne usudi govoriti čitava Crkva: nekoga stavlja u pakao.**“²⁵⁰ Nakon zgroženosti nezapamćenom kršćanskom nesolidarnošću te otvorenom demonstracijom stajališta Srpske pravoslavne Crkve o ekumenizmu i dijalogu, iz iste su Crkve opovrgavali da se na fresci nalazi nadbiskup Stepinac. Ipak su detalj s prikazom njegova lika pristali ukloniti. Da uvrede Katoličke Crkve i Stepinca kao njezina blaženika nije bila slučajna i sporadična dokazuje i izjava samoproglašenog episkopa Raško- prizrenske eparhije u egzilu Ksenofonta koji je, govoreći o spomenutoj fresci, izjavio: „**Tu se pomalja veliki zločinac i heretik Alojzije Stepinac. Znamo tko su bili nadahnitelji tih zločina ustaških za koje su dobili pohvale iz pakla i Rima. Kakva vjera, takvi i mučenici.**“²⁵¹

Dana 10. veljače 2022. „Ističu Stepinčeve kreposti, blebeću, a jedva tko pokazuje ozbiljnost trenutka i nosi masku“, riječi su kojima je novinar **Drago Pilsel** na svojem **Twitter** profilu komentirao sveto misno slavlje povodom spomendana blaženog Alojzija kardinala Stepinca u njegovu rodnom Krašiću.²⁵² **Dodajmo činjenicu da nošenje maske u trenutku održavanja svete mise nije bilo propisano ni obavezno. Očito je da je Pilselu „nenošnje maske“ poslužilo samo kao izgovor za blaćenje Crkve i napad na kardinala Stepinca.**

Dana 10. veljače 2022. Index.hr na Stepinčevo objavljuje članak pod naslovom „Na današnji dan umro je Stepinac. Podsjećamo kako je govorio o ženama“ u kojem anakrono i izvankontekstualno spajaju nekolicinu Stepinčevih propovijedi i pisama u kojima navodno iznosi mizogine stavove i „ženama poručuje da ostanu doma i budu kuš“.²⁵³ I premda je najprije bespredmetno i u rangu najradikalnije kulture otkazivanja povijesne osobe promatrati suvremenim gledištem, kada bismo Stepinčeve poruke izdvojene u ovom članku promatrali u cijelosti, lako bismo uočili da blaženik u njima u duhu vremena ističe evanđeoske krijeposti, koje su pozvani slijediti sve vjernice i vjernici.

Dana 13. veljače 2022. portal **Autograf** objavljuje članak **Drage Pilsela** „Pokvarenim Stepinčevim kompasom do đubrišta povijesti“ u kojem autor **ponavlja svoju izmišljotinu da se štovanje blaženog kardinala Stepinca nije ukorijenilo u Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj**. Ponovno pokušava kritizirati Stepinčev život nabrajajući zločine počinjene u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj i tvrdi u formi pitanja da Stepinac na njih nije reagirao. Tako piše i sljedeće: „**Mnogi se, s pravom, pitaju: kako može biti uzor netko komu je najveći problem dok su se provodili genocidi nad Židovima, Srbima i Romima – psovka, kratke suknje i seks?**“²⁵⁴ Osim što ne navodi da je dokumentirano da je kardinal Stepinac reagirao na rasne zakone i zločine, Pilsel kardinalu pripisuje odgovornost za svaki zločin u NDH, ne donoseći nikakav dokaz da je u aktualnom vremenu nadbiskup s tim zločinima uopće bio upoznat. Pilsel istodobno relativizira brojna dokumentirana dobročinstva upravo prema onima koje je ustaški režim progonio. Pilsel čak nadbiskupu spočitava što je tijekom rata propovijedao katolički nauk. Pilselov članak utemeljen je na netočnim činjenicama, neutemeljenim optužbama i *a priori* stavovima koji su u potpunom raskoraku sa znanstvenim spoznajama o ovom pitanju. O Stepinčevom spašavanju Roma, Židova i Srba, između ostalih, pisala je i **Ester Githman**, američka povjesničarka židovskog podrijetla, autorica znanstvenih monografija *When Courage Prevailed: The Rescue and Survival of Jews in the Independent State of Croatia 1941-1945*. i *Alojzije Stepinac: Pillar of Human Rights*. Githman u navedenim knjigama, ali i u drugim znanstvenim studijama pokazuje da isključivo zahvaljujući djelovanju istaknutih pojedinaca, filantropa, među kojima se najviše istaknuo nadbiskup Stepinac, židovska zajednica na području Nezavisne Države Hrvatske nije u potpunosti iskorijenjena čemu je nepobitni dokaz i sama Githman koja je kao dijete i osobno spašena s područja NDH.²⁵⁵ O netočnoj tvrdnji da nadbiskup Stepinac nije rekao ništa protiv progona Roma te da je propovijedao isključivo o ćudorednim pitanjima, dokumentarno i faktografski nepobitno govori ulomak Stepinčeve propovijedi na blagdan Krista Kralja 25. studenoga 1942. u kojem je poručio: „Katolička Crkva uvijek je osuđivala i danas osuđuje svaku nepravdu i nasilje u ime klasnih, rasnih i narodnosnih teorija.“²⁵⁶ Ovaj podatak iznio je još 1946. na insceniranom suđenju Stepinčev branitelj dr. Ivo Politeo, a optužbe na tragu Pilselovih u optužnici inspiriranoj komunističkom, totalitarnom i staljinističkom doktrinom iznosio je javni tužitelj Jakov Blažević. Hrvatski sabor još je 1992. godine izglasao “Deklaraciju o osudi političkog procesa i presude kardinalu dr. Alojziju Stepincu”, a izvanraspravno vijeće Županijskog suda u Zagrebu 2016. godine u cijelosti je odbacilo presudu nadbiskupu Stepincu kojom je osuđen na 16 godina zatvora.²⁵⁷ Perpetuiranje lažnih i dokazano neutemeljenih navoda nastavak je antidemokratskog obračuna s Katoličkom Crkvom.

Dana 10. travnja 2022. osvrćući se na komemoraciju IX. bojne HOS-a „Rafael Vitez Boban“ u Splitu na kojoj je izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra branitelja Tome Medveda brigadir Matko Raos izjavio: „Morate znati, da nije bilo 10. travnja 1941., ne bi bilo ni današnje Hrvatske.“, novinar **Drago Pilsel** na portalu **Autograf** za rehabilitaciju fašizma i ustaštva

prozvao je zagrebačkog nadbiskupa kardinala Bozanića, zadarskog nadbiskupa i predsjednika Hrvatske biskupske konferencije Želimira Puljića i Katoličku Crkvu u cjelini. Svoje optužbe temeljio je na nizu historiografski upitnih i netočnih podataka o nadbiskupu Stepincu te zlonamjerno, anakrono i izvankontekstualno konstruiranih citata. Primjerice citira pastirsko pismo nadbiskupa Stepinca: „Svojim je biskupima 28. travnja 1941. pak poslao okružnicu u prigodi uspostave (marionetske) hrvatske države: ocjenjujući da je riječ o „najzamašnjim događajima u životu hrvatskog naroda...“, o davno sanjanom i željkovanom idealu”.²⁵⁸ Premda Pilsel nastupa s pozicije donositelja novoga znanja, ovi podaci odavno su poznati i interpretirani u historiografskim raspravama, potpuno suprotno od njegovih zaključaka. Stepinac je, kao i većina javnosti u NDH, pozdravio osnutak hrvatske države, ali suočen sa zločinačkim i totalitarnim karakterom iste, postaje sve veći neprijatelj režima i jedan od najvećih prijatelja žrtava istog režima. Navedeni istup brigadira Raosa, nije imao nikakve veze ni s Katoličkom Crkvom, ni s nadbiskupom Stepincem, a Pilsel ga je iskoristio za neargumentirani napad na nadbiskupa Stepinca i aktualno vodstvo Katoličke Crkve.

Dana 1. srpnja 2022. publicist i povjesničar **Ivo Golstein** dao je intervju za **Nacional** povodom anonimnog prijetećeg *e-maila* koji je zaprimio. U intervjuu je prijateljicu koju je zaprimio povezo s medijskim prenošenjem negativne recenzije njegove posljednje knjige *Antisemitizam u Hrvatskoj od srednjeg vijeka do danas* koju je objavila politologinja **prof. dr. sc. Mirjana Kasapović**. Kasapović je u svojoj znanstveno utemeljenoj i stručnoj recenziji **dovela u pitanje ne samo vjerodostojnost Golsteinovih dokaza i interpretacija, nego i znanstvenu utemeljenost njegovih metodoloških postupaka**. Golstein u intervjuu nije pobio tvrdnje prof. Kasapović, ali je uporno inzistirao na iznošenju neistina o kardinalu Stepincu. Tako navodi: „Hrvatska gradi društvo na temeljima ideja Franje Tuđmana i Alojzija Stepinca, ali oni ne mogu biti idejni vođe, među ostalim i zato što su autori, ili su odgovorni, za antisemitizam.“ Kao dokaz za optuživanje nadbiskupa Stepinca za antisemitizam naveo je činjenicu da je u jednom broju novina Katolički tjednik prenesena antisemitska uredba Ante Pavelića, poglavnik Nezavisne Države Hrvatske.²⁵⁹ Golstein je pritom „zaboravio“ navesti sljedeće: Kao prvo pravila izdavanja novina tijekom 19. i prve polovice 20. stoljeća. Novine su na svojim prvim stranicama uglavnom prenosile službene obavijesti državnih organa bez intervencija u tekst budući da na iste nisu imale pravo već i zbog sveprisutne cenzure. Također, i na ovom mjestu vrlo je zanimljivo uočiti da se velik dio izmišljene i pravomoćno srušene optužnice protiv kardinala Stepinca temelji upravo na navođenju pojedinih profašističkih citata iz katoličkog tiska nad kojim je, prema tumačenju tužitelja Jakova Blaževića, Stepinac imao vrhovno uređivačko pravo.²⁶⁰ Takvo tumačenje nipošto ne odgovara istini, a čak ni na montiranom suđenju Komunističke partije nije dokazano. Uporno optuživanje Stepinca u 2022. godini po istom modelu kao i na montiranom suđenju, uz identične argumente, nakon što su sve takve optužbe dokazima pobijene, gruba je povreda istine i necivilizacijski akt mržnje.

Dana 30. srpnja 2022. na portalu **Novosti Hrvoje Šimičević** objavljuje članak „Kaptol i dječja prihvatilišta“ u kojem se referira na prosvjedno pismo koje su biskupi zagrebačke metropolije uputili **Srpskoj pravoslavnoj Crkvi zbog uvrštavanja „svete djece mučenika jastrebarskih i sisačkih“ u pravoslavni kalendar.** Šimičević na temelju rezultata istraživanja povjesničarke **Nataše Mataušić** diskreditira sve hrvatske povjesničare koji su iznijeli drugačije interpretacije o pitanju stradanja djece u sisačkom i jastrebarskom logoru tijekom Drugoga svjetskog rata te ih neargumentirano naziva „naslonjenima na Kaptol“. Također, Šimičević bez argumenata u maniri komunističke propagande diskreditira i vrijeđa Katoličku Crkvu tezama u ravni teorije zavjere: „Osim što po mnogočemu predstavljaju nulto mjesto zadnjeg vala šire proustaške revizionističke misli, posebno su u tome revni oko narativa o djeci s Kozare. **Glavni razlog je osiguravanje svetačke veličine Alojziju Stepincu, kojemu (lažno) daju primat u spašavanju ove djece, a sporedni taj da dezodoriraju stvarnu narav ustaškog režima.**“²⁶¹

Dana 27. kolovoza 2022. kao nastavak prethodne rasprave na portalu **Novosti** objavljen je razgovor koji je **Hrvoje Šimičević** vodio s povjesničarkom **Natašom Mataušić** o stradanju kozaračke djece za vrijeme Drugoga svjetskog rata. Povjesničarka je, referirajući se na aktualni stav Katoličke Crkve, izjavila: „**Iako je gospodinu blaženom kardinalu Alojziju Stepincu bio draži zločinački ustaški od komunističkog režima...**“²⁶² Davanjem paušalnih i politikantsko-laičkih izjava Mataušić je ne samo oklevetala Stepinca, nego je dovela u pitanje i svoju profesionalnu čestitost.

Napadi na Crkvu i vjernike u kontekstu zalaganja za pravo na život

U **svibnju 2022.** objava novinarke **Ivane Paradžiković** o svojoj prijateljici **Mireli Čavajdi** koja je bila u 25. tjednu trudnoće kada je njezinom nerođenom djetetu ultrazvučno uočen tumor bio je početak medijske i aktivističke kampanje za financiranje feticida javnim novcem.²⁶³ Prema aktualnom je zakonu u Republici Hrvatskoj prekid trudnoće dopušten do 10. tjedna od začeca, a u iznimnim slučajevima pobačaj je dozvoljen i nakon 10. tjedna, i to ako se radi o ugrozi života majke, ako je djetetov daljnji boravak u maternici nespojiv s kasnijim životom po rođenju ili u slučaju kada je dijete začeto silovanjem ili incestom. U tim je slučajevima pobačaj dopušten do 22. tjedna. Nakon 22. tjedna trudnoće, čin namjernog prekida trudnoće ne definira se pobačajem, već feticidom. Feticid se definira kao čin ili proces usmrćivanja fetusa, tj. nerođenog djeteta u utrobi majke.²⁶⁴ U slučaju Mirele Čavajde liječnici ne bi mogli izvršiti pobačaj, već bi morali izvršiti feticid. Prvo bi trebali ubiti dijete u utrobi, a zatim izazvati trudove i porod. Postupak feticida nije definiran hrvatskim zakonima, nitko od ginekologa u Republici Hrvatskoj takav postupak ne izvodi i budući da važećim propisima nije definiran, smatra se nedopuštenim. **Dekan Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predstojnik Klinike za ženske bolesti i porode Kliničkog bolničkog centra u**

Zagrebu prof. dr. sc. Slavko Orešković u kontekstu ove rasprave istaknuo je da dijete Mirele Čavajde - Grga Čavajda - ima velike šanse da preživi porod te je naveo da ograničenje vršenja pobačaja 22. tjednom trudnoće nije odredio samo zakon, već je granica utvrđena na temelju medicinskih znanstvenih istraživanja budući da se smatra da djeca rođena nakon 22. tjedna imaju znatno veću šansu preživjeti izvan majčine utrobe od djece rođene u ranijem stadiju trudnoće.²⁶⁵ Isto je zaključio i predstojnik Zavoda za perinatalnu medicinu Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu doc. dr. sc. Gordan Zlopaša: „To je dijete koje može preživjeti ako se potakne porod sada“. Špekulaciju da će trudnica Čavajda feticid izvršiti u Sloveniji, ako joj se isti ne omogući u Hrvatskoj, Zlopaša je komentirao: „Pretpostavljam da će ga kolege u Sloveniji, želeći biti sigurni da se to dijete neće roditi živo, prije toga na neki način usmrtniti. To bi bio pojam feticida. Feticid bi bio usmrćivanje nerođenog djeteta prije nego što se rodi. Nešto slično eutanaziji. Sada dolazimo do kompleksnog etičkog pitanja: Smijemo li mi to učiniti ili ne smijemo? Nemam podataka da je u Hrvatskoj itko od liječnika, mojih kolega učinio feticid“.²⁶⁶ Ravnatelj Kliničkog bolničkog centra u Zagrebu i predsjednik Hrvatskog društva za ginekologiju i opstetriciju prof. dr. sc. Ante Ćorušić objašnjavajući nalaz prvostupanjske komisije KBC-a Zagreb, koja je kao i komisije drugih bolnica odbila zahtjev Mirele Čavajde za izvršenje feticida, izjavio je: „Češljali smo stručnu literaturu i zaključili da, bez obzira o kojem se tumoru radi bio on malignan ili benignan uzimajući sve slučajeve opisane u literaturi, je šansa da dijete bude neurokirurški i kemoterapijski zbrinuto ako je maligni, **oko 25-30 posto da bude posve izliječeno**. A to nije mala brojka.“²⁶⁷ Nakon što je drugostupanjska komisija KBC-a pod pritiskom javnosti odobrila izvršenje feticida Grge Čavajde na koji je njegova majka upućena u Sloveniju troškove čega je snosio Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje,²⁶⁸ prof. dr. Ćorušić u HRT-ovoj emisiji Otvoreno, opisao je način izvođenje feticida: „Feticid je, sama riječ kaže, fetus je plod, cilj je ubojstvo ploda. To je doslovni prijevod s latinskog jezika. U Hrvatskoj se ne radi kao i u mnogim drugim zemljama. Inače, radi se o specifičnom, pa pomalo i brutalnom postupku gdje se s iglom ulazi u trbuh trudnice, u njenu maternicu, probijaju se plodni ovoji te se traži *umbilicalis*, pupkovina, ili fetalno srce i gađa se kalijevim kloridom ili digoksinom. Nakon toga je postupak dilatiranja ili širenja vrata maternice i komadanje ploda velikim kalibrom *Vacuum Extractora*. Nimalo ugodno za onoga tko to radi“.²⁶⁹

Rasprava o slučaju feticida Grge Čavajde i njegovim implikacijama neposredno je prethodila održavanju Hoda za život u 11 hrvatskih gradova na kojem su građani na miroljubiv način izrazili stav o nužnosti zakonske i svake druge zaštite ljudskog života od začeca do prirodne smrti. Pokrenuta javna rasprava o pravu na život koja je u hrvatskom društvu itekako potrebna, a na koju Udruga U ime obitelji potiče sve zainteresirane društvene skupine i pojedince. Dio medija je iznosio argumente za feticid i protiv feticida, no dio medija uključio se u aktivističku kampanju na propagandistički način pa javna rasprava nije protekla bez diskriminacije, etiketiranja i neargumentiranih optužbi Katoličke Crkve i vjernika.

Dana 9. svibnja 2022. ginekologinja **Jasenka Grujić** gostujući u emisiji **RTL Danas** priziv savjesti nazvala je reliktom religije. Referirajući se na podatak da se u Sloveniji samo 3 % liječnika poziva na priziv savjesti te da institut priziva savjeti ne postoji u Švedskoj, ginekologinja Grujić je odgovorila: „**Očito se politika i Crkva tamo nisu petljale u profesiju.**“²⁷⁰

Priziv savjesti ljudsko je pravo koje proizlazi iz članka 18. Opće deklaracije o ljudskim pravima kojom je zajamčeno da: „Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi“, a ojačano je i Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima kojim se jamči da u kontekstu rečenih prava: „nitko ne smije biti podvrgnut prinudi“.²⁷¹ U velikoj većini zemalja Europske unije pravo na priziv savjesti o pitanju pobačaja precizno je zakonski zajamčeno. **Pravo na priziv savjesti jamče 23 zemlje članice EU-a, a samo četiri države Europske unije to pravo zakonski ne jamče.** Među države koje ne jamče zakonsko pravo na priziv savjesti o pitanju pobačaja ubraja se i Češka koja ne prisiljava liječnike na vršenje pobačaja niti na propisivanje kontraceptivnih sredstava, već ih obvezuje da pacijentice s navedenim zahtjevima upute drugim liječnicima.²⁷² U svojoj analizi prava na priziv savjesti pučka pravobraniteljica navodi: „Iako se u javnosti u RH priziv savjesti primarno povezuje s vjerom i vjerskim osjećajima pojedinaca, on se odnosi i na uvjerenje, **pa se uz vjernike on odnosi i na druge pojedince koji imaju moralne i etičke nazore zbog kojih odbijaju određene postupke, radnje ili dužnosti.**“²⁷³ Feminističko-aktivistički krugovi u kojima je aktivna Grujić, Crkvu ne označavaju kao zajednicu vjernika, već je stereotipski označavaju kao moćnu i zavjernički sveprisutnu društvenu organizaciju. **Činjenicu da svega četiri od 27 država Europske unije nemaju regulirano pravo na priziv savjesti o pitanju pobačaja, Grujić pogrešno prikazuje kao opći europski trend.** Etiketirajući liječnike koji se pozivaju na priziv savjesti iz vjerskih pobuda i iznoseći neutemeljene optužbe na račun Crkve, Grujić je pogrešno oslikala problematiku priziva svijesti u Europi. Isključivo zbog činjenice da je Katolička Crkva jedan od društvenih dionika u hrvatskom društvu koji se zalaže za pravo na priziv savjesti, uključila se u antikatoličku huškačku kampanju.

Dana 9. svibnja 2022. portal **Lupiga.com** objavljuje članak pod naslovom: „Izjava tjedna: 'Što učiniti kada majka nosi bolesno dijete? Pasti na koljena i moliti Boga'“. U njemu se prenosi propovijed patera Marka Glogovića, svećenika i redovnika pavlinskoga reda, osnivača Centra za nerođeni život Betlehem i pokretača cijelog niza *pro-life* udruženja, projekata i inicijativa. Ismijavajući se Glogovićevu poziv na molitvu za nerođeno dijete i njegove roditelje autor članka izvrgava propovijed ruglu. Tako autor potpisan samo inicijalima navodi i: „**'Roditelji od Gospodina dobivaju milost i snagu da se mogu brinuti i za bolesno dijete, koliko god ih to koštalo', siguran je pater Marko Glogović** koji je ovim svojim istupom pokazao da je u ovakvoj Hrvatskoj spreman za čelnu funkciju u Klinici za ženske bolesti i porode u Petrovoj ili barem na Svetom duhu“.²⁷⁴

Dana 10. svibnja 2022. odgovarajući na pitanje zašto je pobačaj u podmakloj fazi trudnoće moguće obaviti u Sloveniji, a u Hrvatskoj nije, ginekolog dr. Robert Vulić iz Splita izjavio je: „**Kod njih Crkva, kada je u pitanju donošenje ovakvih zakona, nije ostvarila utjecaj kao u Hrvatskoj i oni su to zakonski regulirali.**“²⁷⁵

Dana 11. svibnja 2022. Slavica Lukić, nevjenčana supruga predsjednika SDSS-a, Milorada Pupovca, koalicijskog partnera vladajućeg HDZ-a, u Jutarnjem listu objavljuje članak pod naslovom: „Slučaj Čavajda je oštrije nego ikada osvijetlio kronični hrvatski problem - strah ključnih državnih institucija od Crkve.“²⁷⁶ U članku pristrano progovara o pitanju fetocida, pobačaja i priziva savjesti, te ovo medicinsko i etičko pitanje koristi za napad na Katoličku Crkvu, bez ikakve argumentacije.

Dana 14. svibnja 2022. novinar Vedran Salvia na portalu Index.hr u članku pod naslovom „Zašto je Hrvatska sve zatucanija? Dvije riječi: Katolička crkva“ diskriminira građane katoličke vjeroispovijedi. Uz ostalo, optužuje Katoličku Crkvu za nametanje vrijednosti hrvatskom društvu. Sve *pro-life* aktiviste u Hrvatskoj nazvao je „**katoličkim fanaticima bez trunke samilosti**“, a sve liječnike koji se pozivaju na priziv savjesti oportunistima.²⁷⁷

Dana 14. svibnja 2022. Antifašistički vjesnik, koji se poziva na nasljeđe istoimenog časopisa koji je izdavala Komunistička partija Hrvatske od 1940. godine te na baštinu Narodnooslobodilačke borbe i totalitarnog komunističkog režima, prenio je proglas radikalnih i ekstremističkih organizacija kolektiva fAKTIV, kolektiva ISKRA, Antifašističkog vjesnika i Radničke fronte koji poručuju: „Kontra klerikalizmu, zdravlje ženama, zdravlje narodu!“ U daljnjem tekstu u maniri komunističke propagande napadaju Katoličku Crkvu i vjernike u cjelini: „Sve dok hodači, molitelji i klerikalne organizacije utječu na odluke o reproduktivnom zdravlju, pobačaj u Hrvatskoj neće moći biti dostupan.“²⁷⁸

Dana 15. svibnja 2022. splitska glumica Lana Barić, bivša supruga utemeljitelja radikalno lijeve stranke Nova ljevica Dragana Markovine, u razgovoru s novinarkom Michaelom Ljubičić za časopis Gloria, govoreći o pitanju regulacije pobačaja u Hrvatskoj, izjavila je: „**Osobno, kao podlogu većine problema vidim Katoličku Crkvu koja je pustila pipke po svim javnim sektorima i koja na najperfidniji način upada u privatnost građana i građanki i petlja se u osnovna ljudska prava.** Dok se Crkva uistinu ne odvoji od države, o velikim promjenama ne možemo govoriti, pogotovo ne kad su žene u pitanju.“ Barić se više puta u svojim odgovorima na pitanja o raznim temama vraćala na neutemeljeno optuživanje Katoličke Crkve i vjernika. Tako je izjavila da se u Hrvatskoj nikada nije provela sekularizacija te da uzroke problema treba tražiti u Vatikanskim ugovorima, dodavši da se Crkva i država ne smiju miješati u ljudska prava.²⁷⁹

Dana 15. svibnja 2022. novinar Željko Porobija za portal Index.hr napisao je članak u kojem se nadovezuje na laž da vršenje pobačaja nije dostupno u bolnicama u RH. Porobija kategorički zaključuje, premda takav tip zaključivanja spočitava svim kršćanima koji se

protive pobačaju, da su svi zagovornici prava na život na to potaknuti **vjerskim učenjima**. **Takva netočna tvrdnja diskriminacija je vjernika i povreda prava na slobodu mišljenje i slobodu privatnosti**. U tekstu se također netočno tumači zašto katolički i nauk većine kršćanskih crkava drže pobačaj nedopustivim. Pokazujući pritom potpuno nepoznavanje odnosa katoličanstva i kršćanstva prema patnji, tvrdi: „Poruka radikalnih kršćana Mireli Čavajdi, poruka koju vam oni neće iznijeti javno, jest vrlo jednostavna: 'Ti i tvoje dijete trebate patiti!' Pobačaj bi mogao biti, posebno u ovom slučaju, eskiviranje patnje - i to je krajnji korijen svih kršćanskih zanovijetanja o prekidu trudnoće.“²⁸⁰.

Dana 16. svibnja 2022. Indexov novinar Gordan Duhačeka napao je **dr. Ivana Zmijanovića**, liječnika šibenske Opće bolnice zbog njegovih izjava iznesenih u intervju koji je još 2018. godine dao za portal Bitno.net,²⁸¹ što samo po sebi dovoljno govori o razmjerima hajke koja je u svibnju bila pokrenuta protiv protivnika feticida, zagovornika prava na život i Katoličke Crkve. Dr. Zmijanović je ginekolog koji je radio pobačaje na početku karijere, no shvativši pogubnost tog čina, s takvom je praksom prestao. U intervjuu je između ostalog progovorio o razgovorima koje je vodio i vodi s trudnicama koje izraze želju za izvršenjem pobačaja i činjenici da su mnoge od njih odustale od pobačaja nakon što bi ih dr. Zmijanović upoznao s posljedicama i znanstvenim činjenicama o početku ljudskog života. Upravo je to zasmetalo Duhačeku koji piše: „Njegovo objašnjenje otkriva da je **zalutao u javno zdravstvo**, ali i kako Katolička Crkva i konzervativne udruge uspijevaju u praksi ograničiti ženama zakonom garantirano pravo na pobačaj.“ Duhaček tvrdi da je liječnik zalutao u javno zdravstvo jer se protivi pobačaju te koristi priziv savjesti. Ide i korak dalje tvrdeći: „**Zmijanović priznaje i da je svoj način ponašanja prema pacijenticama promijenio pod utjecajem bolničkog kapelana, dakle iz vjerskih razloga, a ne iz profesionalnih ili na temelju neke stručne spoznaje**“. Duhaček u svojem članku ide toliko daleko da tvrdi da je prakticiranje katoličanstva nespojivo s liječničkom profesijom, odnosno ginekološkom strukom. Liječniku Zmijanoviću Duhaček je prišio i etiketu mizoginije, a potaknut istupom dr. Zmijanovića tvrdi da: „Katolička Crkva tako **neformalnim i nedemokratskim putevima** sa širenjem kadra poput Zmijanovića u praksi zabranjuje pobačaj u Hrvatskoj.“²⁸² Demokratsko djelovanje uključuje, između ostalog, uvažavanje ljudskih prava kao što su pravo na slobodu vjeroispovijedi, pravo na slobodu savjesti i pravo na slobodu govora, sva tri prava koja je Duhaček u ovom članku pogazio.

Dana 17. svibnja 2022. u Nacionalu izlazi članak koji u kontekstu kampanje za vršenje feticida u Hrvatskoj (i financiranje feticida javni novcem) optužuje **Katoličku Crkvu** da je na nagovor njezinih službenika **Most nezavisnih lista 2015.** godine pristao zataškati dokumente koji su dokazivali da je prof. dr. Ante Ćorušić, aktualni ravnatelj KBC-a Zagreb, počinio profesionalnu grešku izvadivši pacijentici pogrešni jajnik 2014. godine. Most je navodno pristao odustati od javnog objavljivanja te dokumentacije pod uvjetom da Ćorušić ne postane ministar zdravstva, a Crkva mu je, prema navodima članka, nakon toga osigurala

ostanak na čelu HDZ-ova Odbora za zdravstvo te imenovanje na čelo KBC-a Zagreb nakon kojega je u istom navodno nabujalo pozivanje na priziv savjesti. Osim što članak negira svako pravo pozivanja na priziv savjesti, **Ćorušića se izlaže javnom linču tvrdnjom da je ugrozio život Mirele Čavajde što se povezuje s njegovom deklariranom pripadnošću Katoličkoj Crkvi.** Pozivajući se na neimenovani izvor u članku se također iznose napadi na Crkvu i vjernike: „Ugrožen je i život žene, a katotalibani se izživljavaju nad cijelim nesretnim narodom. (...) Za vrijeme HDZ-ove vladavine zdravstvom, **očekuje se stalni, direktni videonadzor Kaptola u svaku hrvatsku ginekološku polikliničku i kliničku ambulantu.**“ U članku se prof. dr. Ćorušića vrijeđalo prema vjerskoj osnovi te ga se u pravilu nazivalo katotalibanom. Dr. Ćorušić je u demantiju koji je Nacional bio prisiljen objaviti demantirao tvrdnje izrečene u ovom članku kao i seriju drugih optužbi koje su iznošene u nadolazećim brojevima ovoga tjednika, a između ostalog demantirao je i tvrdnju kojom se za zataškavanje i pogodovanje optužuje Crkva.²⁸³ Nacional je ovim istupom osim ideološke pristranosti i aktivističke potke pokazao i zabrinjavajuću stopu objave lažnih i neprovjerenih informacija. Također, očigledno je da je prof. dr. Ćorušić postao žrtva nesmiljenog progona tjednika Nacional, a zatim i drugih medija koji su ove lažne vijesti prenosili jer je u javnosti objasnio što je fetucid i na koji način se usmrćuje dijete tim postupkom.

Dana 17. svibnja 2022. nekadašnji urednik u Vjesniku koji kolumne objavljuje na portalima s izraženim mrziteljskim stavovima o katolicima i Katoličkoj Crkvi, **Marijan Vogrinec** na portalu **Tačno.net** objavljuje članak pod nazivom „Hrvatski srednji pobačajni vijek inkvizicijske naravi“. U članku se, uz korištenje vulgarizama i govora mržnje, vrijeđaju i etiketiraju po svim osnovama svi realni i percipirani zagovornici prava na život: **konzervativne udruge, desna politička scena te HDZ i Vlada Andreja Plenkovića, kojima je glavni inspirator i nalogodavac Katolička Crkva: „Kvazisvjetonazorski gemiš tradicionalnog utjecaja Katoličke Crkve srednjovjekovnom dogmom o „grješnoj Evi“ i amoralna tzv. desna politika tipa „u se, na se i poda se“ i dalje drži ženu, kako je i estradna Severina sasula Berošu u lice, „inkubatorom“ za rađanje, „junicom“.** **Pa joj onda kojekakvi mlatimudani i samozvanci/ke u „pastirskim“ haljinama, političkim odijelima i bijelim kutama imaju pravo, je li, osorno i sadistički raspolagati maternicom u tzv. pronatalitetno, nacionalno, Božje ili čije već ime!“**²⁸⁴ Vogrinec u sumanutom nabranju nepovezanih podataka piše: „Navodno, više od 70 posto ginekološkog osoblja kronično boluje od tzv. priziva savjesti, pa je – kao u doba Svete inkvizicije i dominikanskog progona „vještica“, npr. jednoga Tomása de Torquemada? – upravo jezivo slušati žene što sve, od koga, gdje i kada doživljavaju pri kraju prve četvrtine 21. stoljeća u javnom zdravstvu RH pokušaju li ostvariti zakonsko pravo na pobačaj.“ Osim što priziv savjesti, koji proizlazi iz temeljnog ljudskog prava na slobodu savjesti, naziva bolešću, Vogrinec povezuje sve **kolokvijalne, anticrkvene, ahistorijske podatke u misaone konstrukcije** koje ne možemo deklarirati nikako drugačije osim izrazima patološke mržnje prema Katoličkoj Crkvi i kroničnim nedostatkom argumenata.

Dana 20. svibnja 2022. glumica Helena Minić Matanić za Nacional je izjavila: „Ali tu nisam bitna samo ja, bitna je svaka žena koja bi trebala sama odlučivati o svojem tijelu i postupcima. Točka! Nedopustivo je da Crkva kod nas ima takvu involviranost i utjecaj na sve segmente naših života.“ Zašto je Minić Matanić prozvala Crkvu jedinim krivcem za pitanja pobačaja, ostaje nejasno.

Dana 14. lipnja 2022. Nacional je objavio potpunu izmišljotinu da je ravnatelj KBC-a Zagreb prof. dr. sc. **Ante Ćorušić** u Etičko povjerenstvo KBC-a imenovao prof. dr. sc. Tončija Matulića, pročelnika Katedre za moralnu teologiju Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nacional na ovoj laži gradi priču da Crkva podržava ostanak Ćorušića na poziciji ravnatelja KBC-a unatoč, kako oni tvrde, otkrivenim aferama.²⁸⁵ U istom je članku propustio navesti da je prof. Matulić nositelj obaveznog predmeta „Bioetika“ na studiju medicinske biokemije Farmaceutskog-biotehnološkog fakulteta u Zagrebu, suradnik u nastavi predmeta „Medicinska etika“ na Medicinskom fakultetu u Zagrebu te nositelj predmeta „Etika u biomedicinskim istraživanjima“ na doktorskom studiju Stomatološkog fakulteta u Zagrebu.²⁸⁶ Dana 18. lipnja Nacionalov novinar **Boris Pavelić, inače bivši suprug odvjetnice Line Budak koja je javnosti poznata po zastupanju SNV-ovih Novosti**, objavljuje članak pod naslovom: „Crkva preko Ćorušića instalirala svog svećenika u srce Etičkog povjerenstva KBC Zagreb“ te laž o tome da je prof. Ćorušić imenovao prof. Matulića u Etičko povjerenstvo povezuje sa zahtjevom Mirele Čavajde da se izvrši usmrćivanje njezina sina Grge. Pavelić zatim povezuje laž o Ćorušićevu imenovanju Matulića u Etičko povjerenstvo s medijskim napisima da je to povjerenstvo odobrilo dvije sporne transplantacije organa za koje je Etičko povjerenstvo KB Merkur navodno sumnjalo na trgovinu organima, a zatim s karijerom i životom profesora Medicinskog fakulteta prof. dr. Ćorušića. Pavelić je u članku povezivanjem Matulića i Ćorušića nastojao dokazati da iza brojnih navedenih afera, procesa i djela stoji Crkva koja provodi tzv. „konzervativnu revoluciju“. Pavelić tako zaključuje: „**To otvara mjesto sumnji u otvorenu trgovinu, prema kojoj je Crkva mogla zaštititi Ćorušića, spasiti ga od ostavke te osigurati njegovo profesionalno napredovanje, a on joj je zauzvrat, preko Etičkog povjerenstva, osigurao trajan utjecaj u KBC-u Zagreb.**“ Pavelić se zgražavao nad činjenicom da „predstavnik Katoličke Crkve“ može biti dijelom Etičkog povjerenstva, stvarajući dojam kod čitatelja da je prof. Matulić imenovan u Etičko povjerenstvo kao „predstavnik Katoličke Crkve“. Propušta izvijestiti javnost da je u svakoj bolnici/zdravstvenoj ustanovi sastav, djelokrug rada i način odlučivanja određen *Zakonom o zdravstvenoj zaštiti*, statutom bolnice i poslovnikom Etičkog povjerenstva. Iako je Nacionalov Pavelić provjerio strukturu etičkih povjerenstava drugih zagrebačkih i hrvatskih bolnica (pritom navevši pogrešna imena nekih bolnica), propustio je informirati javnost da čl. 94. *Zakona o zdravstvenoj zaštiti* nalaže sljedeće: „Etičko povjerenstvo imenuje upravno vijeće i čini ga najmanje pet članova, od toga najmanje 40 % članova suprotnog spola, s time da najmanje jedan član etičkog povjerenstva treba biti predstavnik nemedicinskih struka i najmanje jedan član koji nije radnik zdravstvene

ustanove.”²⁸⁷ Dakle, prof. Matulić nije imenovan u Etičko povjerenstvo ni kao “predstavnik Crkve”, ni kao svećenik, već kao profesor bioetike. Prof. Ćorušić cijeli je članak ponovno demantirao kratkim priopćenjem u kojem se navodi da je **prof. dr. sc. Tonči Matulić u Etičko povjerenstvo KBC-a Zagreb imenovan još 2001. godine.**²⁸⁸ **Štoviše, prof. Matulić u Etičko je povjerenstvo imenovan 2. ožujka 2001. godine odlukom Upravnog vijeća KBC Zagreb, a odluku je potpisala tadašnja predsjednica Upravnog vijeća, psihologinja i poslije SDP-ova saborska zastupnica, pok. Snježana Biga-Friganović. Također, su supruga i četvorica sinova prof. dr. Ćorušića demantirali navode da im je pištoljem prijetio u alkoholiziranom stanju te da je bio hospitaliziran zbog psihičkih poremećaja.** Dakle, Nacional je u svojim člancima objavio laži, plasirajući ih u jeku javne rasprave o fetcidu koji je u Hrvatskoj željela izvršiti Mirela Čavajda, uz ostalo, stvarajući lažni dojam da su odluke donesene na temelju medicinske struke u stvari donesene na temelju „utjecaja Katoličke Crkve“. Laž da je prof. Ćorušić imenovao prof. Matulića u Etičko povjerenstvo KBC-a zadržala se u medijskom prostoru i perpetuirala u javnim obraćanjima u narednim mjesecima što se u nastavku Izvješća može vidjeti primjerice u izjavi **Sanje Sarnavke od 4. srpnja 2022.** Podatak koji potiče na veliku zabrinutost svakako je i činjenica da je protiv dr. Ćorušića, redovnog profesora ginekologije i porodništva na Medicinskom fakultetu u Zagrebu pokrenuta medijska hajka (od koje smo ovdje prikazali tek manji dio) isključivo, što mediji i ne skrivaju, **jer je KBC-ovo prvostupanjsko povjerenstvo odbilo zahtjev za fetcid trudnici Mireli Čavajdi i iz razloga što je dr. Ćorušić na temelju svojeg znanstvenog i stručnog znanja i autoriteta javno objasnio da se u spornom slučaju radilo o fetcidu te precizno objasnio postupak izvođenja feticida.**

Difamacijska kampanja koja je počivala na istraživanju pojedinosti Ćorušićeva ne samo profesionalnog nego i privatnog, obiteljskog života, nije prezala od objave netočnih i neprovjerenih informacija koje su zatim u maniri teorija zavjere i uz pozivanje na „neimenovani izvor“, korištene kako bi se prikazala pozadina njegova djelovanja iza kojeg navodno stoji Katolička Crkva. Unatoč tomu što je javnom kampanjom utemeljenom na lažima o prof. dr. Ćorušiću i Katoličkoj Crkvi učinjena teška reputacijska šteta, niti jedna od nadležnih institucija nije reagirala na cijeli niz iznesenih kleveta i laži. Alarmantan i krajnje nedopustiv medijski pristup koji neistomišljenike proganja ne prežući od uporabe najbrutalnijih sredstava, na ovom je primjeru apostrofirao i činjenicom da je glavnim krivcem označena Crkva samo zato što ju se asocijacijski povezuje s protivljenjem pobačaju. Umjetno kreiranje afere utemeljeno na izmišljenim dokazima, govorkanjima i paušalnim zaključivanjima pokazatelj je stvaranja tabloidne atmosfere u kojoj su javni linč i širenje laži dozvoljeni. Fabriciranjem afere i medijskim kampanjama javnog linča stvara se ozračje zastrašivanja stručnjaka da iznose svoja u znanosti, struci i etici utemeljena mišljenja koja se ne poklapaju sa stavovima i mišljenjima određenih medija, aktivista ili političkih opcija, a na štetu konstruktivne javne rasprave i demokratskog načina odlučivanja.

Vrhovni sud Sjedinjenih Američkih Država **24. lipnja 2022.** dokinuo je vlastitu presudu u slučaju *Roe vs. Wade* iz 1973. godine. Ukidanjem te presude poništena je dotadašnja ustavna zaštita pobačaja na saveznoj razini, a zakonodavne su ingerencije o pitanju pobačaja vraćene savezним državama.²⁸⁹

Dana 1. srpnja 2022. osnivač i dugogodišnji urednik ugašenog lista Feral Tribune **Viktor Ivančić**²⁹⁰ povodom poništenja presude *Roe vs. Wade* od strane američkog Vrhovnog suda u SNV-ovim **Novostima** objavljuje članak „Đavao u lijesu“ u kojem pokušava odgovoriti na pitanje može li se u Hrvatskoj očekivati zakonska zabrana pobačaja. Osim što je iznio niz teških riječi protiv ginekologa, bolnica i *pro-life* aktivista kojima je zamjerio činjenicu što su **živi i zdravi**, obrušio se i na Crkvu: „**Iz perspektive Katoličke Crkve – čija je pozicija u hrvatskome političkom i javnom životu, zbog mučke zloupotrebe Božjeg imena i autoriteta, najbliža ulozi koju u biblijskim prozama ima Nečastivi** – bio bi to tek očekivani završni udarac, zabijanje Đavla u lijes.“²⁹¹ Grubo vrijeđajući i neargumentirano difamirajući, Ivančić je nastavio višemjesečnu kampanju blaćenja Crkve, isključivo motiviranu činjenicom da je **Katolička Crkva jedan od društvenih čimbenika** koji se zalaže za zaštitu ljudskog života i poštivanje ljudskog dostojanstva svakog pojedinca.

Dana 4. srpnja 2022. povodom prosvjeda koji je Zaklada **Solidarna** na zagrebačkom Zrinjercu organizirala zbog donošenja presude *Roe vs. Wade* u SAD-u, za **N1** televiziji govorila je feministička aktivistica **Sanja Sarnavka**. Sarnavka je osnivačica i prva predsjednica Zaklade Solidarna, organizacije osnovane 2015. godine zbog, prema osnivačima, rastućeg autoritarizma, antiliberalizma, nacionalizma i ksenofobije u hrvatskom društvu. Zaklada se bavi financiranjem, promoviranjem i kreiranjem različitih projekata koji se, prema shvaćanju njezinih članova, tiču ljudskih prava, a Sarnavka je trenutačno članica Zakladne upravečelnog tijela Zaklade kojoj je aktualni upravitelj Ivan Blažević.²⁹² Jedan od najznačajnijih donatora Zaklade Solidarna je i jedna od najvećih tvrtki u Hrvatskoj - Atlantic Grupa čiji je većinski vlasnik Emil Tedeschi.²⁹³ Govoreći u emisiji *Newsnight* Sarnavka je ponovila laž da je dr. Ćorušić uveo prof. dr. sc. **Tončija Matulića u Etičko povjerenstvo KBC-a Zagreb**. A prof. Matulića je okarakterizirala kao „poznatog fundamentalistu“. Govoreći o nastanku Ustava Republike Hrvatske i činjenici da se u njemu pobačaj ne spominje, Sarnavka je izjavila: „Već se tada razmišljalo o tome kako će Katolička Crkva biti velika potpora HDZ-u, što i jest. **Oni su u velikom bratstvu**. To je vjerojatno najveća zapreka što nije uređen ni zakon ni što mi nemamo u Ustavu zagarantirano pravo na određivanje koliko i kada će pojedina obitelj imati djece.“²⁹⁴

Dana 22. studenoga 2022. novinar **Vedran Salvia** na portalu **Index.hr** objavio je članak pod naslovom „Je li normalno da ispred rađaonice u dubrovačkoj bolnici stoji golema slika Pape?“ U članku koji Salvia piše **povodom donacije od 152 000 kuna kojom su vjernici Dubrovačke biskupije kupili tri aparata za ginekološki Odjel dubrovačke opće bolnice**. Osim umjetničke slike svetog Ivana Pavla II. kritizira se stav Crkve o pitanju pobačaja i priziv

savjesti kao takav. Salvia piše: „To je involviranost Crkve u pitanje pobačaja, odnosno liječničko prihvaćanje klerikalne ideologije, što rezultira pozivanjem na priziv savjesti većine njih.“²⁹⁵ Salvia vrijeđa Crkveni nauk nazivajući ga **klerikalnom ideologijom**, svetog Ivana Pavla II. naziva bivšim papom i prije svega svako prizivanje na savjest liječnika i zdravstvenog osoblja naziva utjecajem „klerikalne ideologije“ što je neargumentirana, svjesna i pristrana objeda. Salvia ne navodi brojne znanstvene dokaze da život svakog pojedinca započinje začecem.

STUDIJA SLUČAJA: Ideološko nasilje nad KB Sveti Duh

Priziv savjesti je temeljno ljudsko pravo koje je između ostaloga definirano i Rezolucijom 1763. Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, a koje jamči da „niti jedna pravna ili fizička osoba neće biti podvrgnuta prisili, neće se držati odgovornom niti će se na bilo koji način diskriminirati ako odbije izvršiti pobačaj ili eutanaziju.“ Hrvatski pak Zakon o liječništvu „propisuje da radi svojih **etičkih, vjerskih ili moralnih** nazora, odnosno uvjerenja, liječnik ima pravo pozvati se na priziv savjesti“.²⁹⁶ Pravo na priziv savjesti umnogome se razvilo temeljem odbijanja vršenja vojne službe i nošenja oružja, no u posljednjih nekoliko desetljeća priziv savjesti u najvećem je fokusu javnosti upravo zbog medicinskih djelatnika čija se moralna, etička i vjerska načela protive izvršavanju pobačaja, eutanazije, potpomognutog suicida ili medicinski potpomognute oplodnje te omogućavanju izvršenja kontracepcijskih postupaka. Upravo stoga, osim *Zakonom o liječništvu*, pravo na priziv savjesti u nacionalnom zakonodavstvu zajamčeno je i *Zakonom o sestrištvu*, *Zakonom o dentalnoj medicini* i *Zakonom o medicinski pomognutoj oplodnji*.²⁹⁷ Iako pravo na priziv savjesti nije vjersko pravo i ne spada u domenu prava na slobodu vjeroispovijesti, vjerska uvjerenja mogu biti jedan od elemenata koji presudno utječe na formiranje stavova liječnika i medicinskog osoblja o vršenju moralno upitnih medicinskih postupaka. Tako je priziv savjesti iznimno važan i u zaštiti pacijenta, jer osigurava da liječnik može odbiti primijeniti na bolesnika npr. lijek, protezu ili postupak koji mu npr. nalaže HZZO ili neka druga administrativna institucija, a koji on smatra štetnim ili nedovoljno korisnim za svog pacijenta. Zbog asocijativnog povezivanja prava na priziv savjesti s vjerskim uvjerenjima te naukom Katoličke Crkve nepoštivanje i problematiziranje ovoga pravnoga instituta u javnosti se nerijetko povezuje upravo s Crkvom i vjernicima.

Zagrebačka Klinička bolnica Sveti Duh najveća je medicinska ustanova kojom upravlja Grad Zagreb. Bila je jedna od prvih bolnica u Hrvatskoj u kojoj je sve ginekološko medicinsko osoblje još od 2015. godine koristilo priziv savjesti o pitanju izvršavanja pobačaja te se pobačaj u toj bolnici tijekom dugog niza godina uopće nije vršio. Istovremeno, u Zagrebu

postoje još tri kliničke bolnice s odjelima/klinikama za ginekologiju i porodništvo: KB Merkur, KB „Sestre milosrdnice“ i KB Dubrava.

U siječnju 2022. godine Upravno vijeće Kliničke bolnice Sveti Duh, koje je imenovala gradska uprava predvođena platformom Možemo! i gradonačelnikom Tomislavom Tomaševićem, imenovalo je novu ravnateljicu bolnice dr. sc. **Anu Mariju Šimundić**, inače specijalisticu za medicinsku kemiju i laboratorijsku medicinu, koja je po preuzimanju bolnice izjavila da će: „sva svoja znanja i vještine usmjeriti na organizacijske i kulturološke promjene“, a već **u studenom ravnateljica i gradska uprava istaknuli su da se u KB Sveti Duh ponovno vrše pobačaji na zahtjev**. Proces kojim je vrh gradske vlasti nastojalo omogućiti izvođenje pobačaja u ovoj bolnici bio je obilježen s 8 kaznenih prijava i 10-ak inspekcijskih nadzora koji su tijekom devetomjesečnog mandata pokrenuti protiv nove ravnateljice i nove uprave bolnice.²⁹⁸ Najprije je, prema mišljenju protukandidata nezakonito na poziciju predstojnika Klinike za ginekologiju i porodništvo, iz KB Merkur doveden prof. dr. Ratko Matijević, a zatim je u Klinici zaposleno još dvoje ginekologa uz pomoć kojih je uprava bolnice oformila medicinski tim spreman vršiti pobačaje. Premda postoje dokazi koji ukazuju na činjenicu da je prilikom natječajnih postupaka za nova radna mjesta u Kliničkoj bolnici Sveti Duh došlo do kršenja zakonskih odredbi natječajnih postupaka, kao i kodeksa i pravila struke, valja istaknuti da je bez obzira na budući sudskih epiloga svake od pojedinih kaznenih prijava/sudskih postupaka tijekom cijele 2022. godine **neosporno vršena javna i neskrivena diskriminacija svih liječnika i medicinskih sestara koji koriste pravo na priziv savjesti**. Naime budući da je gradska uprava sustavno najavljivala svoju zauzetost na osiguravanju vršenja pobačaja u KB Sveti Duh,²⁹⁹ javno je kršeno pravo na slobodu savjesti i izražavanje vlastitih vjerskih, moralnih i etičkih načela. **Medicinsko osoblje zapošljavano u KB Sveti Duh u procesu zapošljavanja nije bilo prosuđivano isključivo na temelju kriterija stručnosti, već je zadirano u privatnost njihovih osobnih uvjerenja koja nipošto ne smiju biti kriterij zasnivanja radnoga odnosa budući da se na taj način i samo pravo na priziv savjesti obesmišljava**. Javnim zalaganjem za osiguravanje uvjeta za vršenje pobačaja, odnosno formiranjem medicinskog tima koji se ne poziva na priziv savjesti, **medicinsko osoblje koje se poziva na priziv savjesti obeshrabreno je i od samog sudjelovanja u natječajnom postupku te i na taj način zbog vlastitih uvjerenja diskriminirano**. Pri tom treba naglasiti da je u preostale tri spomenute kliničke bolnice u Zagrebu dostupan pobačaj na zahtjev.

Intervju s prof. dr. sc. Dubravkom Habekom

Prof. prim. dr. sc. med. dr. sc. hum. Dubravko Habek, dr. med. znanstveni je savjetnik i redoviti profesor u trajnom zvanju zaposlen na Hrvatskom katoličkom sveučilištu gdje predaje kolegije *Ginekologija i porodništvo* te *Povijest zdravstva*. Specijalist je ginekologije i

opstetricije, supspecijalist fetalne medicine i opstetricije te primarijus ginekologije i opstetricije. Radio je u Općoj bolnici u Bjelovaru i Kliničkoj bolnici u Osijeku, a od 2005. do 2022. bio je zaposlen u Kliničkoj bolnici „Sveti Duh“. Habek je predavao na Medicinskom fakultetu u Osijeku i Veleučilištu u Vukovaru, a osim na Hrvatskom katoličkom sveučilištu predaje i na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i Visokoj tehničkoj školi u Bjelovaru. Kao sanitetski liječnik bio je sudionik Domovinskog rata.³⁰⁰ Iako je najznačajniji dio radnoga vijeka proveo u zagrebačkoj Kliničkoj bolnici Sveti Duh na čijoj je Klinici za ginekologiju i porodništvo obavljao niz najodgovornijih funkcija uključujući šefa rađaonice, primarijusa i pročelnika, a bolnicu je napustio nakon niza protuupravnih i protuzakonitih radnji koje je u KB Sveti Duh učinjeno pod upravom Ane Marije Šimundić. Zajedno s prof. dr. sc. Ingrid Marton Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta podnio je kaznenu prijavu protiv ravnateljice Ane Marije Šimundić, njezinih pomoćnika Žarka Alfrevića i Kristine Zečević te protuzakonito izabranog predstojnika Klinike za ginekologiju i porodništvo prof. dr. sc. Ratka Matijevića zbog kaznenog djela zloporabe položaja i ovlasti. Navedeni članovi uprave KB Sveti Duh terete se da su protivno pravilima o postupku izbora i zapošljavanja u javnim odnosima unaprijed dogovorili zaposlenje prof. dr. Ratka Matijevića u KB Sveti Duh i njegovo preuzimanje čelnog mjesta Klinike za ginekologiju i porodništvo kako bi se na taj način omogućilo izvođenje pobačaja u KB Sveti Duh. Stenografski dokazi, telefonski razgovori i svjedočenja o sastancima okrivljenika ukazuju da je zaposlenje i preuzimanje funkcije Ratka Matijevića bilo unaprijed dogovoreno te da je cijeli natječajni postupak bio proveden samo radi formalnog zadovoljenja zakonskih propisa.³⁰¹ Na navedeni natječaj prijavilo se petero kandidata, a prema tvrdnjama prof. dr. Habek i prof. dr. Marton samo su njih dvoje zadovoljavali uvjete natječajnog postupka. Primjerice, kod donošenja odluke o zaposlenju predstojnika Klinike, nije se poštovao *Zakon o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji* koji je prof. dr. Habeku davao prednost pri zaposlenju, a učinjen je i cijeli niz drugi profesionalnih pogrešaka. S prof. dr. Habekom razgovarali smo o njegovoj karijeri i životnom putu, prizivu savjesti, pobačaju, liječničkoj profesiji i napadima na katolike i Katoličku Crkvu u ovim kontekstima.

U ime obitelji: Cijelu svoju profesionalnu karijeru u posljednjih gotovo 30 godina posvetili ste ginekologiji radeći kao liječnik specijalizant i specijalist ginekologije i opstetricije u bolnicama u Bjelovaru i Osijeku te u Kliničkoj bolnici Sveti Duh u Zagrebu te podučavajući ginekologiju na brojnim visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj i izvan nje, a prošle ste godine izabrani i u znanstveno-nastavno zvanje redovitoga profesora u trajnom izboru na Hrvatskom katoličkom sveučilištu. Kada ste počeli razmišljati o etičkim pitanjima u ginekologiji i kada ste se i zašto počeli pozivati na priziv savjesti?

Izrastao sam profesionalno iz struke i kolektiva bjelovarske anestezije i kirurgije u najtežim vremenima za Hrvatsku, za vrijeme Domovinskoga rata, kada je bjelovarska bolnica zbog

svojega položaja i blizine ratišta SAO Zapadne Slavonije bila bolnica trećega ešalona za zbrinjavanje ranjenika i brojnih prognanih i izbjeglih od dječje do staračke dobi. Bezbroj bolesnika i ranjenih slijevalo se u tu bolnicu u kojoj su svi zaposleni danonoćno radili, operirali i brinuli za nesretne i bolesne ne misleći na slobodne dane, isplate prekovremenih sati i dana, kao i u ostalim ratnim bolnicama u domovini. Usput sam bio **ratni liječnik u brigadnoj sanitetskoj stanici, ratnim bolnicama na ratištima gdje je 105. brigada Hrvatske vojske vojevala**: ranjavanja, bolesti, životi i smrti bili su stalno oko nas i to smo proživjeli samo mi koji smo to doista živjeli i vidjeli. Kada dnevno zbrinete, operirate, liječite brojne ranjene i bolesne ili mrtvozorite vojnicima vaše generacije, kolegama iz razrednih klupa, gdje stavite svoj štambilj s potpisom da je mrtav i da se može otpremiti u rodno mjesto i sahraniti, sve je suvišno za komentar... Tako mi je prije tri godine na bjelovarskom groblju prišla gospođa koja je bila sa sinom 30.-godišnjakom. Pitala me jesam li liječnik i jesam li bio na bojištu u Posavini. Odgovorio sam potvrdno. Znao sam da je njezin suprug bio moj prvi ranjenik na tom bojištu, sa snajperskom prostrijelnom ranom glave. Rekla mi je da se već godinama želi upoznati sa mnom, jer su joj drugi pripadnici brigade rekli da sam ja zbrinuo njezina supruga u ratnoj bolnici. On je, na žalost, od ekstenziteta rana umro desetak dana nakon ranjavanja. U vrijeme njegova ranjavanja i smrti bila je trudna četiri mjeseca. Njezin mi je sin zahvalio na mojoj pomoći, a oca nikada nije vidio. Iz tih i takvih primjera i skladnih kolektiva u izvanrednim i preteškim situacijama kao mladi liječnik stvarao sam svoju viziju medicine i evidentno je ona ostavila traga na moje shvaćanje deontologije i medicinske etike u mojemu radu i globalno, o čemu sam višekratno pisao. Došavši na specijalizaciju ginekologije i opstetricije nastavio sam dalje sa stjecanjem znanja i vještina u različitim okolnostima od županijske bolnice do sveučilišne klinike do specijalističkoga ispita, pa nakon toga educiravši se po europskim klinikama do dana današnjega. Moja generacija specijalizanata i specijalista nije bila oslobođena izvođenja pobačaja, pa je taj zahvat bio svakodnevica u ginekološko-opstetričkom educiranju. Sjećam se da je pri bjelovarskoj bolnici postojalo Savjetovalište za žene koje su se odlučile na prekid trudnoće u kojoj su volonterski djelovali zdravstveni i socijalni radnici i svaka je gospođa bivala upućena na razgovor i savjetovanje u taj centar. Ne znam postoji li i sada, ali kada sam počeo sa edukacijama po Njemačkoj i Austriji, svaka se žena koja je željela arteficijelni prekid trudnoće iz tzv. „socijalne indikacije“ upućivala na socijalno-medicinsko savjetovanje. Također, moj mentor za magisterij i doktorat, sada pok. prof. dr. Branko Hodek, kada sam došao na specijalizaciju na kliniku u Vinogradskoj, rekao mi je prvi dan: „kolega, ako ne želite raditi arteficijelne pobačaje, ne trebate“. Bio sam iznenađen njegovom izjavom, ničim potaknutom, jer se 1997. godine o toj mogućnosti nije razgovaralo. Tek kasnije došle su zakonske mogućnosti priziva savjesti pa se većina moja generacije ginekologa, pa tako i ja, postepeno oslobodila izvođenja arteficijelnih pobačaja. Naravno, to se nije odnosilo na prekide trudnoće kad je ugrožen život majke. Nisu mi poznati primjeri da je netko od mojih kolega odbio učiniti prekid trudnoće u takvom slučaju. Očito je moje liječničko izrastanje u profesionalnom,

nastavnom i znanstvenom dijelu izravno povezano s mojim odrastanjem i odgojem, osobnim uvjerenjem u kontekstu života od začeca do smrti i kolektivima u kojima sam radio i učio s visokomoralnim ljudima, a posebice za vrijeme Domovinskoga rata.

U ime obitelji: U javnom se prostoru priziv savjesti diskreditira asocijativnim povezivanjem s vjerskim uvjerenjima, odnosno sugerira se suprotnost vjerskih i znanstvenih spoznaja. Smatrate li da je priziv savjesti isključivo pitanje vjerskog i svjetonazorskog opredjeljenja ili za njega postoje i profesionalni razlozi?

Nerijetko znam citirati austrougarskog ministra vanjskih poslova Klemensa Wenzela Lothara von Metternicha koji je nejednom izjavio da je od istoka bečke Landstrasse Azija, pa je svakako ljepše gledati izlazeće nego zalazeće sunce na istoku europskoga zapada... Javni je prostor idealno mjesto za prikazivanje i dokazivanje postojećeg i nepostojećeg, istinitog i neistinitog, znanstvenog i neznanstvenog... **Miješanje svjetonazorstva s profesionalnošću i epistemologijom zapravo nema nikakve poveznice.** Ako jedan veliki cjeloviti kolektiv s više desetaka primalja, medicinskih sestara, specijalizanata i specijalista i supspecijalista raznih ginekoloških područja, navlastito fetalne medicine i opstetricije, uz anesteziologe, anesteziološke tehničare i instrumentarke raznoga svjetonazora i vjeroispovijesti **godinama rabi zakonsku klauzulu priziva savjesti koja u osnovi ima deontološko etičku, ali i jurističku sastavnicu očuvanja života onda je ona temeljna premisa medicine i prava na život prema svim kategorijama. Svjetonazorsko i vjersko opredjeljenje je u konkretnom slučaju dakle, čak i bilo nebitno čitav niz godina. Posebice sam ponosan na mlade liječnike, specijalizante ginekologije i opstetricije, koji imaju sa svojih 25 godina i tek nekoliko dana ili mjeseci radnoga staža, izgrađene čvrste stavove u pogledu priziva savjesti i kojih je u Hrvatskoj značajna većina i ne rade arteficialne pobačaje.** Ne napadaju druge, ne komentiraju svoje kolege koji obavljaju ove zahvate, ponašaju se kao pravi liječnici čuvajući dignitet medicine, svojih kolega i samih sebe. No, uvijek se nekolicina osoba, kao i u svakoj situaciji, iz takvih kolektiva sada priklanja žalosnim licemjernim oportunistom, novonastalim uvjetima i okolnostima, pa prihvaćaju svoj aktivitet u pripomaganju pobačaja, usprkos dosadašnjim čvrstim etičkim uvjerenjima priziva na savjest. Očito je to moralni ljudski raspon jedne univerzalne matematičke krivulje koja se može primijeniti u svim sferama društva.

U ime obitelji: Premda je priziv savjesti osim domaćim zakonima definiran i u međunarodno pravnim okvirima uključujući i Rezoluciju 1763 Vijeća Europe, u javnosti se vrlo često to pravo nastoji pobiti i omalovažiti, pri čemu se nerijetko upravo ulazi u motivaciju pozivanja liječnika na priziv savjesti. S jedne strane liječnici se prozivaju da su vjerski fundamentalisti, a s druge strane optužuje ih se da su lijeni jer se smatra da ne vrše pobačaje kako bi imali manje obveza. Kako to promatrate? Smatrate li da se Vaša ljudska, profesionalna i vjerska prava na taj način dovode u pitanje?

Ljudska, profesionalna i vjerska prava su autonomna i autohtona i ako ne dopustite, nitko ih neće i ne smije oskrnaviti. Mogućnost određivanja sudbine nerođenoga djeteta, budućega čovjeka, živa bića, dana je majci koja ga nosi. Taj dijapazon određivanja sudbine nerođenog je razvučen od željenog do neželjenog djeteta, od trudnoće i porođaja do nasilnog prekida života artefijelnim pobačajem. Optuživanje liječnika da su fundamentalisti ili pak lijeni govori o onima koji raspravljaju o tome, jer očito oni imaju problema sa svojom aktivnošću i radnom etikom i jako puno vremena da komentiraju, organiziraju i komuniciraju o tuđim sudbinama: one koje treba abortirati kao skupine stanice do onih koji bi to trebali izvesti. Medicina je još uvijek znanost, a protivnici znanosti moraju naći svoj prostor. Embriologija, fetalna medicina s neonatologijom, fetalna kirurgija i opstetricija kao znanstvene discipline u medicini podržavaju i održavaju život nerođena djeteta svim silama sukladno suvremenim spoznajama medicine. Suprotno od toga je protuepistemološki, izvan eklekticizma, deontologije i legalne medicine, zar ne. Neizmjerni antiintelektualizam.

U ime obitelji: U javnom prostoru često se može čuti izjave nalik onoj da oni liječnici koji odbijaju izvršavati pobačaje, ne bi trebali niti specijalizirati ginekologiju. S druge strane u KB Sveti Duh u kojem ste radili najveći dio karijere svi su se ginekolozi od 2015. godine pozivali na priziv savjesti o pitanju pobačaja. Smatrate li da se iz stručne perspektive mogu opravdati optužbe za nepružanje adekvatne medicinske skrbi odnosno da ste Vi i Vaši kolege u KB Sveti Duh bili ograničeni u radu?

Netko je stručan iz ginekologije u javnom prostoru pisao o hipokriziji hipokratizma „znanstveno se izrugivavši“ o početku života i klauzulu poštivanja života od začeca do smrti, a kasnije i javno se čulo da neabortere valja „u čuzu“. Onda doista ne bi imao tko raditi na ginekološkim odjelima u Hrvatskoj. Čemu onda poučavamo povijest medicine, medicinske etike, temelje liječničkoga umijeća, komunikologije i sve ostale kliničke predmete kada je sve licemjerje prema tim govornicima. Nažalost, hipokrizija jest duboko zagrezla i čini se da moramo stalno spašavati nas od NAS samih. **Kao što ste naveli i kao što je poznato u brojnim javnim glasilima, svega su nekolicina ginekologa u bolnici koju spominjete obavljali pobačaje do 2015. godine**, kojih je doista u to vrijeme bilo nekoliko tjedno, a značajna većina nije radila i nije bilo problema niti u jednom obliku: od strane uprave klinike, bolnice, ministarstva, Hrvatske liječničke komore, Hrvatske primaljske komore. Koliko je meni poznato, svega je nekoliko žena koje su zatražile prekid trudnoće, upućeno u ostale zagrebačke bolnice gdje su ostvarile svoju želju prekida trudnoće, a poznati su nam i primjeri gdje nisu prekinule trudnoću, već su rodile. Svoju primarnu odluku o prekidu trudnoće promijenile su razgovorom sa primaljama i obitelji i nisu je izvršile. O tim smo događajima saznali tijekom vođenja tih trudnoća i na porođajima.

Postoji još jedan vrlo važan jurističko-forenzički problem koji se uopće ne naglašava, a to su **informirani pristanci u određenim stanjima**. Taj „zaštitni obrazac za bolesnike i liječnike“, informirani pristanak, nije kupoprodajni ugovor, jer se zdravlje ne kupuje na metre niti na

bale. Nevažeci informirani pristanak, bio on potpisan od obje strane, se smatra: na zahvate koji su protupravni (npr. protupravni prekid trudnoće), na zahvate koji su napravljeni protivno pravilima struke, na zahvate koji nisu medicinski indicirani, a nevažecé su odredbe u (pisanom) informiranom pristanku kojima se otklanja odgovornost liječnika ili se umanjuje neko pravo pacijenta (odreknuće od tužbe). **Dakle, prema ovome tumačenju, za nemedicinski indicirani zahvat informirani obrazac je nevažeci!**

U ime obitelji: Tijekom 2021. godine nisu jenjavali napadi na liječnike u kontekstu pandemije pa se primjerice uglednim liječnicima spočitavalo pohođenje svetih misa, dok je 2022. godina donijela do sada možda i najbrutalnije medijske i institucionalne napade na pravo na priziv savjesti liječnika. Kako komentirate ove slučajeve i smatrate li da se u praksi osjeti pritisak medija na Vašu struku?

Da, poznato je da je jedan dobro pozicionirani liječnik u bolnici rekao mlađem kolegi da se pred njim ne križa prije jela, da zato postoji crkva. Bilo je još takvih primjera „smetanja“ raspela u bolnicama ili pak hrvatske zastave. Hrvatsku domovinu kao moralnu i domoljubnu esenciju uživamo svi jer smo ju sami stvarali u Domovinskom ratu i okupiranoj Hrvatskoj koja je trajala pet godina. Predratni dobro informirani dezertteri napustili su državu, pobjegli iz raznih razloga, a najveća je sramota i moralni mulj, pobjeci iz hrvatskog ratnog zdravstvenog sustava izvan domovine u kojoj je bila na snazi radna i ratna obveza. **Pa pomislite liječnika koji pobjegne ili se ide „educirati“ izvan Hrvatske u jeku rata!** Sada eto doživismo da upravo ti dezertteri i ne baš volitelji Hrvatske, sada jako gotive i baštine sadašnji sustav koji im to dopušta i pokušavaju kreirati tuđe sudbine. Na mrtvim braniteljima.... Oni zažmire, zašute ili pobjegnu kada se pjeva Moja Domovina..... Jer ju ne razumiju. A i neke se može vidjeti kako stoje kao kokete „i sim i tam“, pa čas pjevaju s braniteljima i idu povorkama i pale svijeće za situaciju koju niti ne poznaju, a onda blate Domovinski rat gdje god i pričaju lovačke priče o njihovu doprinosu ratu u kojem ih nitko vidio nije. Tako su i tuđe živote shvatili preozbiljno da njima mogu manipulirati iz raznih razloga. A u njih se ne smije dirati. Svakodnevna očitovanja, nadzori, dopisi, inspekcije, pa nazivanja bolesnika kući. To je besprizorna i neviđena, ali prepoznatljiva priča iz prošlih vremena u kojima su očito odrastali i odgajali se. Jer oni ne znaju drugačije, time su vođeni... Ponašaju se kao metaanalitičari tuđih sudbina, s čudnim ciljevima i zadatcima. A tuđim životima poigravanje je dugoročno neisplativa rabota. Ja ih nazivam sudbonošcima, ali skrivenim poput klamidija: imaju plašt, skriveni su (tobož) uz neke politike, a trpaju se i voze vektorima do nekuda, uvijek uz nekog, jer sami to ne mogu, nisu sposobni i nemaju snage; za sobom ostavljaju neočišćeno i prljavo, teško popravljivo. Taj klamidijски učinak je evidentno uspješno antipatriotski proaborterski, poput kronične zdjelične upalne bolesti s neplodnošću kao dugoročne posljedicama **Za kraj intervju...**

Interesantno je da se nije moglo iščitavati niti stvarati javne akcije protiv kolega ginekologa koji obavljaju pobačaje; koliko mi je poznato zbog tih razloga nije bilo nikakvih

interpersonalnih konflikata i u našoj je državi dovoljno kolega koji obavljaju te zahvate, čak regionalno dobro raspoređenih. I usluga ove socijalne indikacije, na zahtjev, na želju, je ispunjena. No, protivna strana, s agresivnom proaborterskom kampanjom zadivila je neke uvozom abortera davajuće naglaske na učinjeno. O takvim postupcima, kako su moji prijatelji sociolozi rekli ima samo jedna riječ: antiintelektualizam.

Čitavši dosta toga iz medicinske povijesti, naiđoh na izvrsne knjige i članke, pa i zakonike, članak iz Kodeksa etike zdravstvenih radnika Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije s kraja sedamdesetih godina 20. stoljeća koji je za vrijeme komunističke misli i socijalističkog humanizma u Kodeks ubacio pravo na materinstvo iz epistemoloških i deontoloških razloga. Ima li na kraju ovoga intervjua što bolje prikazati u svjetlu današnjega paradoksa i agresije na hrvatske ginekologe!!! Nenačitani neka čitaju poimanje materinstva za vrijeme pojma "jednoumlja" kako ga se naziva, koji očito niti pročitali, a niti ga razumiju ... I „jednoumlje“ je kroz povijest naše medicine imalo barem cilj intelektualizma i čuvanja života... Jer, kako je spomenuto, pobačaj nije metoda niti cilj očuvanja i planiranja obitelji.

Polazeći od principa poštovanja ljudskog života od samog začeća, od socijalističkog humanizma i medicinske znanosti, zdravstveni radnik pobačaj smatra biološko-medicinski, psihološki i socijalno štetnim. On svjesno teži da stvarno humanističko pravo na materinstvo bude iznad prava na pobačaj. Njegov poziv zdravstvenog radnika nalaže mu da se kod svakog pojedinačnog slučaja opredijeli za onu vrstu stručne pomoći koja će olakšati položaj žene i porodice, i da se istodobno bori za takvo stanje u društvu u kojem će pobačaj postati nepotreban zahvaljujući planiranju porodice.

Uplitanje u unutarnja pitanja Crkve

Hrvatski javni medijski prostor o pitaju izvještavanja o Katoličkoj Crkvi i katoličkim vjernicima obilježava visoka razina neupućenosti u osnovna načela djelovanja Katoličke Crkve, kao i neupoznatost s osnovnim pojmovima katoličkog nauka, vjerskim istinama i načinom funkcioniranja Crkve. O Katoličkoj se Crkvi, izvještava na način da se svjetovni i sekularni okviri i zakonitosti suvremenog društva kopiraju na Crkvu. Izvankontekstualnim sekularnim promatranjem sakralnoga, stvara se iskrivljena slika Crkve i vjernika, a kod katolika izaziva nepovjerenje u medijsko izvješćivanje i zazor od informiranja u svjetovnim medijima. Tijekom 2022. godine medijski su prostor u nekoliko navrata obilježile javne rasprave s elementima javne histerije koje su bile utemeljene na problematiziranju discipline sakramenata Katoličke Crkve, iako su pravila podijele sakramenata vrlo jasno definirana crkvenim propisima i kao takva čine unutarnje pitanje Crkve. Profesionalno izvješćivanje o

unutarnjim pitanjima Crkve moralo bi biti utemeljeno na točnom prikazu propisa Katoličke Crkve te uvažavanju osnovnih postavki katoličkog nauka.

Dana 17. listopada 2022. portal **Dnevnik.hr** izvijestio je o slučaju župnika don Ante Buljata, župnika župe Rođenja Blažene Djevice Marije u **Benkovcu**, koji je, prema napisima odbio da dječak u spektru autizma pristupi primanju sakramenta prve svete pričesti.³⁰² Slučaj je vrlo brzo zadobio veliku recepciju u medijima, od kojih su neki priču popratili naslovima:

- „Sramota! Svećenik u Benkovcu odbio je pričestiti autističnog dječaka: 'Što ako baci hostiju?'“ (24sata)³⁰³
- „Nova sramota. Svećenik odbio pričestiti autističnog dječaka: 'Pitao sam majku hoće li baciti hostiju iz usta'“ (Telegram)³⁰⁴
- „‘AKO ANTE BACI HOSTIJU, TO ĆE BITI SVETOGRĐE!’ Svećenik uskratio hostiju dječaku!? Majka sve ispričala: ‘Osjećala sam se odbačeno i nevjerojatno’“ (dnevno.hr)³⁰⁵
- „Svećenik odbio pričestiti dijete s autizmom: ‘Ne shvaća on to. Ne možete se igrati sa svetim stvarima’“ (Jutarnji list)³⁰⁶

Budući da je slučaj imao veliki medijski odjek na koncu se tim povodom oglasila i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom **Anka Slonjšak nazvavši problem „grubim kršenjem prava dječaka da poput drugih vršnjaka primi sakrament Prve svete pričesti te prava roditelja da u skladu sa svojim vjerskim uvjerenjima odgajaju i podižu dijete.“**³⁰⁷ Činjenica je da Crkva kako prema djeci s poteškoćama u razvoju, tako i prema djeci na spektru autizma, nalaže inkluzivan, otvoren i personaliziran pristup usklađen s djetetovim mogućnostima. Župnik don Anđelko Buljat jasno se očitovao da djetetu nipošto nije zabranio pristup sakramentu, već je s djetetovom majkom razgovarao o mogućnostima pripreme i primanja sakramenta koje je, u skladu s crkvenom praksom, bilo planirano za proljeće iduće godine. Zbog svetosti sakramenta koju je i sam don Buljat istaknuo, učiteljstvo Crkve je za pitanja djece s prilagođenim potrebama donijelo posebne kriterije: **„Kriterij za primanje sakramenata je u sagledavanju traže li djeca i njihove obitelji sakramente, jesu li raspoloženi za primanje sakramenata, sudjeluju li na misi, razlikuju li euharistijski kruh od običnog, poznaju li i razumijevaju molitve poput „Oče naš“ i „Vjerovanje.“**³⁰⁸

Medijski linč pokrenut protiv velečasnog Buljata bio je potpuno neosnovan. Objavljeni prikazi pokazuju nepoznavanje crkvene prakse i naravi sakramenata. Medijske su objave bile utemeljene na netočnoj informaciji da je svećenik dječaku zabranio pristupanje sakramentu euharistije, dok je u stvarnosti primanje sakramenta bilo planirano nakon šestomjesečne pripreme. Mediji su temu prikazali senzacionalistički, analizi problema pristupili su *s a priori* negativnim i osuđujućim stavom te su izvan kontekstualnim, zlonamjernim i manipulativnim parafraziranjem svećenikovih riječi u javnosti stvorili stigmatu protiv svećenika koji je u

analiziranom slučaju postupio u potpunosti u skladu s crkvenim propisima inkluzivno uzimajući u obzir i dječakov autizam i važeće crkvene propise.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom bez ikakve provjere i poznavanja problematike u ovom se slučaju **umiješala u unutarnje pitanje Crkve** i time povrijedila ne samo autonomiju Crkve nego i **pravo na vjersku slobodu** ističući da je povrijeđeno dječakovo „**pravo na primanje sakramenta Prve pričesti**“ što je potpuno apsurdno jer primanje svetih sakramenata nije ničije pravo, a Katekizmom Katoličke Crkve i drugim dokumentima propisani su određeni uvjeti koji moraju biti ispunjeni.

Dana 20. listopada 2022. povodom prethodnog slučaja u Benkovcu, **Sanja Modrić** je u **Telegramu** objavila članak pod naslovom: „Još jedna mama dječaka s autizmom: 'I mog sina svećenik nije htio pričestiti. U ovoj zemlji i za Crkvu moraš imati vezu'“. U članku se opisuje „još jedan slučaj“, kako je svećenik „tražio“ da dijete prije primanja svete pričesti pristupi sakramentu ispovijedi što je dječakova majka odbijala tvrdeći da dječak nema što ispovjediti.³⁰⁹ Radi se o eklatantnom primjeru zadiranja u unutrašnja pitanja Crkve a da se, sukladno profesionalnim standardima, uopće ne navede funkcioniranje i logika katoličkog nauka i sakramenata. Zabrinjavajuće je da se i u ovom i drugim slučajevima pristupa s pretpostavkom da je svećenik *a priori* počinio nedjelo prije nego što se uopće i pokuša razmotriti razloge zbog kojih bi razjašnjavali njegove pozicije. Modrić je obmanula javnost prikazujući svećenika netolerantnim ne objasnivši supstancijalnu zavisnost sakramenata euharistije i pomirbe (ispovjedi). Ideju Sanje Modrić da bi roditelji mogli određivati ima li ili nema njihovo dijete „što za ispovjediti“ nije potrebno komentirati.

Dana 30. kolovoza 2022. Televizija N1 izvijestila je o slučaju riječkog župnika **Kristijana Zebe** iz župe **svetog Križa Srdoči** koji je na Facebooku postavio pitanje smatraju li vjernici da je trebao krstiti dijete lezbijskog para koji živi u registriranom partnerstvu. Zeba je prethodno odbio krstiti dijete lezbijskog para navodeći da ne žive u skladu s naukom Katoličke Crkve.³¹⁰ Dr. sc. Damir Šehić, profesor moralne teologije i biotike s Teološko-katehetskog odjela Sveučilišta u Zadru u intervjuu za Narod.hr objasnio je da je velečasni Zeba imao pravo na ovakav zaključak/postupak prema *Zakoniku kanonskog prava* koji u Kanonu 868 – § 1. navodi: „Da bi se dijete dopušteno krstilo, potrebno je: **2° da ima osnovane nade da će biti odgajano u katoličkoj vjeri; ako te nade nema, neka se krštenje prema propisima krajevnog prava odgodi pošto se razlog obrazloži roditeljima.**“³¹¹ Unatoč tomu, ni ovaj slučaj nije prošao bez novinskih napisa koji su napadali **navodno isključivi nauk Katoličke Crkve**. Na portalu **Index.hr** novinar **Željko Porobija** postavlja u naslovu svojeg članka pitanje: „Dragi moji homoseksualci, kog će vam vruga Katolička Crkva?“ Porobija u članku nauka Crkve o grešnosti homoseksualnog čina naziva **skolastičkim prenemaganjem**.³¹² **Drago Pilsel** je pak za **Nacional** napisao članak u kojem, osim što svećenika naziva fundamentalistom, tumači da je slučaj dospio u javnost s jasnom namjerom svećenstva Riječke nadbiskupije da opstruira djelovanje novoimenovanog nadbiskupa

koadjutora Mate Uzinića koji se, nakon medijskih napisa o krštenju koje je odbio velečasni Zeba, očitovao rekavši kako život para u izvanbračnoj zajednici ne znači nužno da dijete neće biti odgajano u vjeri te je par pozvao na razgovor. Premda cijeli slučaj Pilsel na koncu smješta čak i u kontekst upravljanja Crkvom pape Franje, u elaboriranju zašto donosi zaključak o tobožnjoj zavjeri svećenstva protiv nadbiskupa Uzinića, **poziva se isključivo na činjenicu da je dugi niz godina živio u Rijeci i pisao za Novi list.**³¹³

Izražavanje mržnje i netrpeljivosti

Dana 21. siječnja 2022. na svom **Twitter** profilu Indexov novinar Gordan Duhaček, između ostalog je napisao: „Hrvatska ljevica je uvijek bila radikalno anticrkvena, nitko nije poubijao više katoličkih svećenika od Hrvata ljevičara.“, što je **Josip Jagić**, glavni PR savjetnik platforme Možemo! i zagrebačkog gradonačelnika Tomislava Tomaševića, komentirao riječima: „**Dobra stara vremena**“. Na pozivanje zagrebačkih i nacionalnih organizacija Mosta i HDZ-a na odgovornost, **Jagić se pravdao činjenicom da internet ne razumije ironiju, a gradonačelnik Tomašević je tu rečenicu protumačio kao Jagićevu ispriku.**³¹⁴ U državi i narodu u kojem za tako velik broj mučenih i ubijenih svećenika od strane radikalne ljevice – a da gotovo nitko nije odgovarao do današnjeg dana – ovakva izjava stručnjaka za odnose javnošću – teško se može prihvatiti kao „ironija“. Don Ante Baković objavio je podatke koji dokazuju da je samo partizanska vojska tijekom Drugoga svjetskog rata ubila 240, a jugoslavenske tajne policije i partija poslije rata čak 263 svećenika, redovnika, redovnica i drugih klerika.³¹⁵ Dodajmo i činjenicu da u pokolju katoličkih svećenika i redovnika nisu sudjelovali samo hrvatski ljevičari te da se ovim izjavama uvrijedilo i veliku većinu ljevičara koji s ovim zvjerstvima nisu imali nikakve veze. Jagićev komentar ne možemo shvatiti drugačije nego kao poziv na linč te ne samo relativizaciju nego i odobravanje zločina. Taj je komentar jedna od najtežih povreda ne samo prava na slobodu vjeroispovijedi već i izravna prijetnja sigurnosti velikom broju hrvatskih građana.

Dana 25. veljače 2022. kolumnistica **Jutarnjeg lista Snježana Pavić** se u svojoj kolumni naslovljenoj: „Zašto sam neki dan imala osjećaj da je Hrvatska preko noći prestala biti katolička zemlja?“ obrušila na hrvatske medije jer nisu na senzacionalistički način prikazali izdavanje elaborata o ophođenju službenika nadbiskupije München i Freising prema sumnjama i informacijama o seksualnom izrabljivanju i zlostavljanju od strane dušobrižnika u razdoblju od **1945. do 2019. godine**, a koje **Ana Maria Grünfelder** na portalu **Autograf** braneći Pavić i pridruživši se hajci na uređivačku politiku medija, naziva povijesnim preokretom u Crkvi.³¹⁶ Pavić ide i korak dalje te svojim nezadovoljstvom „načina izvještavanja u Hrvatskoj“, opravdava iskazivanje mržnje spram katolika, Katoličke Crkve i

vrijednosti hrvatskog naroda te vrijeđa sve katolike pišući: „**Mi smo ultrakatolička zemlja, od one vrste gdje ljudi više vole svoje župnike, nego vlastitu djecu.**“³¹⁷

Dana 15. ožujka 2022. novinar **Drago Pilsel** na svojem profilu na Twitteru uvredljivo i krajnje neargumentirano piše: „U 924 samostana u Poljskoj i 98 u Ukrajini redovnice su otvorile vrata izbjeglicama i nude im duhovnu, psihološku i materijalnu pomoć. U Hrvatskoj, pak, hrpetina samostana, osobito muških, zjape prazni. Tipično hrvatski!“³¹⁸

Dana 31. svibnja 2022. na portalu **Index.hr** objavljen je članak autora **Vedrana Salvije** naslova „**Zašto dio desničara uporno slavi ratne zločince? Zato što su moralni idioti**“. Salvia u članku nabroja poznate hrvatske branitelje protiv kojih se vodio ili vodi sudski postupak unisono ih nazivajući ratnim zločincima. Osim demoniziranu političku desnicu, Salvia za „slavljenje ratnih zločinaca“ optužuje Katoličku Crkvu, odnosno kako govori „**plejadu hrvatskih redikuloznih popova**“. Pritom Salvia poopćuje i ne radi razliku od slučaja do slučaja te inzistira na morbidnoj i klevetničkoj konstrukciji o Crkvi, raširenoj tijekom komunističke Jugoslavije, kao **nacionalističkoj braniteljici masovnih ubojica i ratnih zločinaca**.³¹⁹ Salvia ne razumije da Katolička Crkva nije politička organizacija, nego kao vjerska institucija ima otvorena vrata svakome te nije nadležna suditi nikome. Također, Salvia u svom članku relativizira povijesne činjenice navođenjem isključio prijestupa hrvatske strane u Domovinskom ratu, čime grubo vrijeđa narav rata koji Ustav Republike Hrvatske definira kao „pravedni, legitimni, obrambeni i oslobodilački“. ³²⁰ U Domovinskom ratu, prema navodima ratnog ministra zdravstva Andrije Hebranga, živote je izgubilo 6 891 braniteljica i branitelja te čak 7 263 civila,³²¹ a Domovinski rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini odnio je živote 12 svećenika, redovnika i redovnica.³²² Prozivati Katoličku Crkvu zbog komemoriranja preminulih žrtava te pastoralne skrbi za preživjele i velikosrpskom agresijom oštećene i traumatizirane hrvatske državljane je manipulativno, zlonamjerno i diskriminatorno.

Dana 4. lipnja 2022. u Bedekovčini je na obilježavanju 80. obljetnice ustrojavanja prvog partizanskog odreda u Hrvatskom zagorju, javlja **Zagorje.hr**, bivši predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** izjavio: „Nažalost, škola je postala jedna ispostava Crkve, gdje se ne govori istina. Sad je Crkva umiješana u obrazovni sustav toliko koliko nikad nije bila. Danas je to pojava koja smeta za budućnost – rekao je Mesić dodavši da Hrvatska, temeljem Vatikanskih ugovora, za Crkvu izdvaja više novca od svih drugih zemalja.“³²³ Nizanje raznorodnih nepovezanih i neargumentiranih optužbi možemo protumačiti isključivo kao izricanje stava krajnje mržnje što ne treba čuditi s obzirom na totalitarne simbole, obilježja i znakovlje kojima je proslava u Bedekovčini obilovala. Mesić je lažno ustvrdio da je obrazovanje u Hrvatskoj pod kontrolom Katoličke Crkve te da Katoličke Crkva nikada nije imala tako velik utjecaj na obrazovanje. Taj podatak osporava i sama činjenica da je sve do 1946. Katolička Crkva u Hrvatskoj upravljala sa 100 vrtića, 90 osnovnih škola i 70 srednjih škola. Oduzimanje imovine katoličkih obrazovnih institucija samo je manji dio Crkvi otete

imovine nakon Drugoga svjetskog rata zarad koje su potpisani Vatikanski ugovori kako bi se Crkvi od strane države nadoknadio barem dio gubitaka nepovratno izguljenih tijekom komunističkog perioda. Mesićev napad u kojem ističe da Katolička Crkva u Hrvatskoj dobiva više novca nego u bilo kojoj drugoj državi netočan je i proizvoljan te nastavlja perpetuiranje totalitarnih ideja mržnje i netrpeljivosti.

Dana 6. lipnja 2022. Index.hr objavljuje članak novinara **Dine Čovića** „Što je u pozadini katoličkog koncerta u Maksimiru? Crkvena infiltracija“. Unatoč pompoznom naslovu, autor u tekstu **otkriva** da je cilj Katoličke Crkve, koncertima kakav je bio koncert „Progledaj srcem“ na Maksimiru u organizaciji Laudato televizije, približiti se mladima i proširiti katolički nauk (koji autor naziva klerikalnim stavovima) među mladima na nove i suvremenije načine. Nastojeći umanjiti značenje koncerta na kojem se na maksimirskom stadionu okupilo oko 50 000 vjernika, autor pokušava dovesti u ravan ispade koje naziva profašističkima na stadionima tijekom utakmica s ovim koncertom. U nedostatku argumenata upušta se u vrijeđanje na razini puke asocijativnosti, utemeljeno na osobnim predrasudama: „Naravno, neizostavni folklor koncerta bile su hrvatske zastave i domoljubne pjesme kao Moja domovina i Dajem ti srce, jer inače **Isus obožava Hrvate, voli gledati hrvatsku repku, a najviše voli svježe preobraćenike i licemjere** koji koriste vjeru kao paravan za opravdavanje vlastitih postupaka i održavanje slike o sebi kao "dobrog pojedinca punog ljubavi".³²⁴

Dana 20. lipnja 2022. glumica i aktivistica Jelena Veljača u svojoj je kolumni u **Jutarnjem listu**, referirajući se na silovanje trinaestogodišnjakinje, između ostalog napisala: „**Isus neće zaštititi djevojčice u parkovima koliko god vjeronauk žestok bio u školama**“. ³²⁵ Neargumentirano stavljajući u **opreku vjeronauk s prevencijom spolnog zlostavljanja Veljača je pokazala visok stupanj netrpeljivosti i mržnje**. Na Veljačin izraz mržnje reagirao je i psihijatar dr. Herman Vukušić koji ju je prozvao što slično nije reagirala **kada su se u središtu skandala dopisivanja s maloljetnicama našla dvojica visokopozicioniranih članova stranke Centar u Splitu** te je dodao kako protiv Veljače kani podići tužbu zbog klevete.³²⁶

Početak rujna 2022. u sklopu **Zagreb Design Weeka** održala se na Trgu Republike Hrvatske izložba pod nazivom „**Students for tolerance**“ (Studenti za toleranciju). Izložba je pokrenuta u sklopu projekta „Tolerance“ hrvatskog dizajnera **Mirka Ilića**, a u njezinom kreiranju sudjelovali su i studenti studija dizajna Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.³²⁷ Među izloženim dizajnerskim plakatima našao se i plakat na kojem je prikazana obitelj okupljena oko stola nad kojim dominira križ te je plakat obilježen naslovom: „**Disgusting, but I tolerate it**“ (Odvratno, ali ja to toleriram). Plakatu je sitnim slovima pridodano i objašnjenje: „**Svake nedjelje veteran, konzervativac, liberal, gay i ateist sjede za stolom i toleriraju jedno drugoga**“, koje ne umanjuje demonstriranu paradoksalnu netoleranciju plakatom koji deklarativno propagira upravo vrijednost

tolerancije. Dodajmo da su ova izložba kao i cjelokupna manifestacije bili poduprti **financijskim sredstvima i Grada Zagreba i Ministarstva kulture i medija.**³²⁸

Dana 11. rujna 2022. novinar **Ivo Anić** na portalu **Lupiga.com** objavljuje članak pod naslovom „Empatija za pedofile: Monstrumi i monstrozne 'greškice'“. Potaknut niskom kaznom koju je za seksualno zlostavljanje djeteta dosudila sutkinja u Gospiću, Anić sabire slučajeve kada se zbog pedofilije sudilo svećenicima u Hrvatskoj. Iznosi laž: „**Crkva ne prijavljuje pedofile u svojim redovima niti ih izopćuje**“. Članak donosi poopćenu ocjenu kako pravosuđe u Hrvatskoj pokazuje određenu empatiju prema pedofilima, **osobito kada dolaze iz crkvenih redova.**

Tijekom druge polovice 20. stoljeća i u 21. stoljeću cijelo je društvo, pa tako i Crkva, napravilo iskorak u odnosu prema djeci – od prestanka raširene prakse fizičkog kažnjavanja djece pa sve do povećanja svijesti o zlostavljanju maloljetnih i ranjivih osoba. U posljednjih 20 godina je u društvu, pa onda i Katoličkoj Crkvi povećan standard zaštite djece i ranjivih od svakog oblika zlostavljanja. Papa Benedikt i papa Franjo donijeli su niz promjena crkvenih propisa i kanonskopравnih odredaba koje su u fokus stavile sprječavanje, otkrivanje seksualnog i drugih oblika zlostavljanja te brigu za žrtve. Papa Franjo 2019. godine proglasio je dokument *Vos estis lux mundi* koji je 30. travnja 2023. postao trajno važeći kanonski propis za sveopću Crkvu. Njime se svaki biskup obvezuje na urgentno pokretanje istrage i obavještanje crkvenih i državnih vlasti o svakoj sumnji na seksualno nasilje unutar Crkve.³²⁹ **Autori neodgovornih tekstova koji namjerno i svjesno za problem pedofilije okrivljuju cijelu Katoličku Crkvu, primjenjujući na zlostavljače svećenike drugačije kriterije nego npr. na zlostavljače liječnike ili nastavnike – zapravo strašan zločin pedofilije koriste da bi se obračunavali s Katoličkom Crkvom, ne uvažavajući faktografski neosporne napore usmjerene iskorjenjivanju zločina pedofilije iz Crkve te statističke podatke koji pokazuju da je postotak svećenika pedofila podjednak postotku pedofila u svim drugim zanimanjima gdje je omogućen pristup djeci.**

„Istraživanje profesora komunikologije Michaela J. Breena s *Mary Immaculate College* u Limericku pokazuje da je kriza Katoličke Crkve u Irskoj **plod prenaglašene i manipulativne medijske kampanje nametanja percepcije o brojnosti slučajeva zlostavljanja u Crkvi.** Breen tako na temelju analize medijskih sadržaja ističe da su u javnosti pedofilski slučajevi u obitelji zastupljeni s 15,6 %. 3 % medijskog prostora pridano je zlostavljanju djece koje čine djeci nepoznati počinitelji, a u javnom prostoru izvještavanje o zlostavljanju koje su počinile autoritetne figure za dijete (poglavito svećenici i nastavnici) zauzima 45 %. Stvarni statistički podaci o zlostavljanju djece u Irskoj, s druge strane, pokazuju da 16,8 % pedofilskih prijestupa nad djecom počine članovi obitelji, 20 % djeci nepoznati pojedinci, a 4,6 % osobe autoritetne figure za djecu. Unatoč tome što se u irskom registru kaznenih djela može uočiti da pripadnici klera čine 3,2 % među svim profesijama koja su osuđena za kaznena djela pedofilije, u medijskim tekstovima svećenička se profesija tereti za čak 68,3 % pedofilskih

prijestupa. Premda uvijek iznova valja ponavljati da je i jedan slučaj pedofilskog zločina koji je počinio svećenik jedan slučaj previše i da se radi o sramotnom djelu koje zaslužuje biti rigorozno kažnjeno, irske brojke neminovno pokazuju da se u tom slučaju radi o prvoklasnoj medijskoj manipulaciji koja je prenaplašavanjem jednog manjinskog segmenta problema bacila stigmatu na cijelu religijsku zajednicu koja je k tome i premoćno većinska religijsku zajednicu u toj zemlji.“³³⁰

Dana 11. listopada 2022. portal **Index.hr** objavljuje kratak tekst svojeg osnivača **Matije Babića** u kojem se nabrajaju svi pokreti i procesi u hrvatskom društvu koji se po njegovu mišljenju vežu za Katoličku Crkvu. Kritizira vjeronauk u školama, mogućnost izbora teologa u Hrvatski sabor, zalaganje za pravo na život, svetu misu za početak akademske godine kao i molitvu krunice na zagrebačkom glavnom trgu. S programatskom preciznošću Babić imenuje sve pojave u hrvatskom društvu koje njegov portal sveobuhvatno ismijava i sotonizira, poručujući: „**Čak ni Iran više ne želi biti Iran, samo Hrvatska želi biti Iran.**“³³¹

Dana 26. listopada 2022. prigodom obilježavanja obljetnice svirepog partizanskog pokolja na otočiću Daksa kraj Dubrovnika, **Vedran Salvia** na portalu **Autograf** objavljuje članak u kojem relativizira smrt **53 intelektualca i uglednika koje su partizani po osvajanju Dubrovnika ubili pod optužbom da su surađivali s okupatorom.** Žrtve su pobijene bez suđenja, a jedna od žrtava bio je svećenik, isusovac **Petar Perica**, najpoznatiji po skladanju poznatih crkvenih pjesama *Do nebesa nek se ori* i *Rajska djevo Kraljice Hrvata*. Salvia pak sugerira da Perica nije bio nevina žrtva Dakse jer ga je jedan partizan naknadno optužio za „širenje ustaškog pokreta“. Na koncu članka u kojem se cijelo komemoriranje ismijava te naziva ustaškim i klerikalnim, zaključuje se: „**A hajde, budimo poštene, jebe se svetom Vlahu i za Dubrovnik, i za antifašizam, a bome i za ustaštvo koje mu je uvaljeno u naramak kao majci luda kći.**“³³²

Dana 6. studenoga 2022. na portalu **Index.hr** novinar **Željko Porobija** objavljuje članak pod naslovom „Moju generaciju su gnjavili marksizmom, danas djecu ubijaju u pojam vjeronaukom“. U tekstu novinar iznosi vlastito viđenje nužnih promjena u obrazovnom sustavu, a referirajući se na nastavu vjeronauka, piše: „I to s gradivom koje bi se dalo naučiti za par mjeseci, ako koga ono uopće zanima. Koje im neće trebati ni na kakvom tržištu rada, niti će im išta pomoći u životnom snalaženju. Samo će im oduzeti dragocjeno vrijeme potrebno za stjecanje brojnih znanja i vještina.“ **Porobija u tekstu izjednačava totalitarnu ideologiju koju je obrazovni sustav i sve druge društvene institucije nametao kroz marksizam sa slobodno izabranim vjerskim obrazovanjem i odgojem koji djeca u hrvatskim školama mogu stjecati isključivo na temelju vlastitog izbora ili izbora svojih roditelja, bez ikakve prisile.** Porobija neargumentirano vrijeđa pravo na slobodu vjeroispovijesti učenika i roditelja te također pravo roditelja na odabir načina na koji će se njihova djeca odgajati i njihovo Europskom poveljom o fundamentalnim pravima zajamčeno pravo na odgoj djece u skladu sa svojim filozofskim, pedagoškim i vjerskim uvjerenjima.

Tekst je u potpunosti sabran od *a priori* stavova donesenih bez uvida i u kakve podatke te je u potpunosti pristran, neutemeljen i zlonamjeran. Školska nastava vjeronauka dio je obrazovnih kurikula velike većine europskih država, a predmet vjeronauka u većini je država izborni predmet, iako neke države članice Europske unije poput Švedske, obvezuju sve učenike na neku vrstu religijske edukacije. Vjeronauk nije dio obrazovnog programa javnih škola samo u Francuskoj i Sloveniji, odnosno kao nastavni predmet postoji u čak 25 od 27 članica Europske unije.³³³

Dana 8. prosinca 2022. Gordan Duhaček na portalu **Index. hr** objavljuje članak pod naslovom „Novi izvještaj: Crkva u Hrvatskoj je privilegirana“. U tom članku Duhaček sažima osnovne zaključke o sekularnosti koje je organizacija *Humanists International* objavila u svom godišnjem izvještaju *Freedom of Thought Report*. Između ostalog, navodi se da Hrvatsku karakterizira i: „sustavno privilegiranje religije, preferencijalan tretman određene religije te državno financiranje religioznih institucija, kao i njihova izuzetost od plaćanja poreza“.³³⁴ Premda su kritike sekularnosti u Hrvatskoj iznesene uz pomanjkanje argumenata i dokaza koji bi iznesenim konstatacijama govorili u prilog, te premda se uglavnom iznose sa sekularnošću potpuno nepovezana pitanja kao što su **pitanje priziva savjesti**, Duhaček i tim podacima svjesno manipulira budući da se u izvješću donosi slika o religijama općenito te se Katolička Crkva nigdje izriječno ne spominje.

Na Božić **25. prosinca 2022.** portal **Tris** tendenciozno je sažeo božićnu poruku kardinala Bozanića i nositelja izvršne vlasti uz naslovnu poruku: „Božićne poruke s oltara, crkvenog i državnog: Blagdansko prisjećanje na slabe, potrebite i ugrožene kojih će se već sutra malo tko sjetiti...“.³³⁵ Članak ne iznosi argumente za negativnu ocjenu te komentaru pristupa tendenciozno, pristrano i *a priori* negativno.

STUDIJA SLUČAJA: Zabrana Caritasove akcije u sisačkim školama

Dana 18. ožujka 2022. Sisačka biskupija izdala je priopćenje u kojem se navodi da je **grad Sisak dopisom od 14. ožujka zabranio Caritasu Sisačke biskupije prikupljanje humanitarne pomoći u gradskim školama.** Sporna Caritasova korizmna akcija „**Srcem se najviše daje**“ bila je pokrenuta u suradnji sa školskim vjeroučiteljima, uz odobrenje ravnatelja škola. Takve akcije dio su Kurikuluma nastavnog predmeta Katolički vjeronauk koji je sastavilo, propisalo i odobrilo **Ministarstvo znanosti i obrazovanja.** Korizmna akcija „Srcem se najviše daje“ imala je cilj prikupiti namirnice za **Pučku kuhinju Caritasa Sisačke biskupije** koju su tijekom 2022. godine osim redovitih korisnika, pohodili i izbjegli Ukrajinci smješteni na sisačkom području, a koja svakodnevno priprema i dijeli 150 toplih obroka. Sisačkoj biskupiji iz grada Siska najprije je odgovoreno da zbog „sekularnog

karaktera škola“ Caritasu nije dopušteno nikakvo djelovanje u školama,³³⁶ a gradonačelnica **Kristina Ikić Baniček** iz redova Socijaldemokratske partije izjavila je: „**Ne radi se ni o kakvoj humanitarnoj akciji, već su učitelji i nastavnici po nečijem nalogu instruirali učenike na prisilno doniranje hrane Caritasu, vežući prisilnu donaciju za uspjeh u školi.** Samo to je dovoljan razlog da se zašтите djeca, a uz to je neprihvatljivo da vjerska organizacija koristi javne škole kao servis za prikupljanje i distribuciju robe.”³³⁷ Zbog ovog je čina nezavisna saborska zastupnica **Marijana Petir** izabrana na listi Hrvatske demokratske zajednice prijavila grad Sisak pučkoj pravobraniteljici **zbog diskriminacije po osnovi vjere i obrazovanja.**³³⁸ Uz očite neistine koje je iznijela sisačka gradonačelnica, njezina zabrana predstavlja diskriminatorno ponašanje prema humanitarnoj organizaciji isključivo zato što je katolička, kao i zloupotrebu položaja isključivo na temelju ideološkog stava i netrpeljivosti prema djelovanju Crkve. Podatak koji izaziva dodatnu zabrinutost je i činjenica da je samo nekoliko dana prije no što je u javnost dospjela vijest o sramotnoj zabrani humanitarne akcije koja se u kontinuitetu provodila od 2014. godine, novinar Drago Pilsel prozvao Katoličku Crkvu u Hrvatskoj za **nebrigu o ukrajinskim izbjeglicama koje su, između ostalog, trebale biti korisnici pomoći koja bi se prikupila u sisačkim školama.** Također, podsjetimo da su Sisačka biskupija i biskup Vlado Košić otkad je razoran potres pogodio Banovinu bili žrtve medijske hajke u kojoj ih se prozivalo za nedovoljnu pomoć stradalima od potresa, a poslije i za brzu sanaciju crkava. **Ne možemo ne uočiti da se pojavom bilo kojeg velikog društvenog problema Crkvu proziva za nedjelovanje, korupciju i bogatstvo, a s druge se pak strane svako dobrotvorno djelovanje Crkve ignorira te se iznose laži da Crkva nije učinila ništa za potrebite. Ili se, kao u slučaju Ikić Baniček, humanitarno djelovanje zabranjuje Katoličkoj Crkvi potičući javnost na vjersku netrpeljivost i vršeći institucionalno nasilje nad Crkvom.**

Osim omogućavanja svakodnevnih toplih obroka za **150 korisnika u Caritasovoj pučkoj kuhinji** u Sisku, Caritas Sisačke biskupije brine se za **2000 obitelji slabijeg socio-ekonomskog statusa.** Također, sisački Caritas osnivač je i upravitelj Kuće svetog Vinka Pauskog u Oborovu u kojoj se djelatnici i volonteri Caritasa skrbe za 70 odraslih osoba s intelektualnim i tjelesnim teškoćama. Osim akcije „Srcem se najviše daje“, Caritas Sisačke biskupije provodi i niz drugih humanitarnih akcija od kojih valja istaknuti tradicionalnu listopadsku humanitarnu akciju „Plodovi srca i polja za jutro bolja“, kao i sudjelovanje u akciji „Priatelji s mora“ u kojoj u suradnji s Caritasom Krčke biskupije osigurava ljetovanje za obitelji slabijeg socio-ekonomskog statusa.³³⁹

Kontinuirao neutemeljeno napadanje Katoličke Crkve za korupciju i bogaćenje

Katoličku Crkvu se u javnom prostoru proziva zbog činjenice da prima novac iz državnog proračuna Republike Hrvatske. Polazeći od te činjenice u javnosti se često konstruiraju činjenično uglavnom nepotvrđene teze o enormnom i prekomjernom bogatstvu Crkve, njezinoj upletenosti u korupcijske afere i kriminalne radnje, a zbog činjenice da Crkva prima novac od države i da se država nerijetko pogrešno poistovjećuje s političkom elitom, konstruiraju se priče i o političkim interesima i djelovanju Crkve. Krivca za sve navedene činjenice i konstrukcije nerijetko se traži o tzv. Vatikanskim ugovorima. Vatikanski ugovori izraz su koji se odnosi na četiri međunarodna ugovora koja je Republika Hrvatska potpisala sa Svetom Stolicom, a uređuju položaj Katoličke Crkve u Republici Hrvatskoj. Riječ je o *Ugovoru o pravnim pitanjima, Ugovoru o suradnji na području odgoja i kulture te Ugovoru o dušebrižništvu u oružanim snagama i drugim redarstvenim snagama RH* potpisanima 19. prosinac 1996. godine i *Ugovoru o gospodarskim pitanjima* potpisanom 9. listopada 1998. godine. Potonji Ugovor u članku 2 ističe: „Republika Hrvatska se obvezuje da će:

a) Katoličkoj Crkvi vratiti imovinu koja joj je oduzeta u vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine, a koju je moguće vratiti prema zakonskim odredbama.

b) naći odgovarajuću zamjenu za dio dobara, koji nije moguće vratiti;

c) isplaćivati pravnim osobama Katoličke Crkve naknadu u novcu za ostalu imovinu koja neće biti vraćena.“³⁴⁰

Iako se to u medijskim napisima nerijetko izostavlja, spomenuti *Ugovor o gospodarskim pitanjima* nije ništa više no ugovor kojim se Republika Hrvatska kao pravna sljednica Socijalističke/Narodne Republike Hrvatske obvezala vratiti imovinu koju je Katolička Crkva zakonito stekla, izgradila i njome upravljala do 1945. godine kada je velika većina njezine imovine oduzeta od strane totalitarnog jugoslavenskog režima. Budući da je od oduzimanja najvećeg dijela imovine do potpisivanja *Ugovora o gospodarskim pitanjima* prošlo više od 50 godina velik dio imovine nemoguće je vratiti budući da su se na imovini Katoličke Crkve izgradili novi objekti te se objekti koji su nekada bili u vlasništvu Crkve danas koriste i u javne namjene, RH se obvezala kao naknadu za tu imovinu Crkvi godišnje isplaćivati novac iz državnog proračuna ekvivalentan broju vjernika u katoličkim župama u Hrvatskoj, u skladu s drugim zakonskim propisima koji svim fizičkim i pravnim osobama omogućavaju isto pravo da se u slučaju nemogućnosti povrata imovine, nekadašnji vlasnici nekretnina, odnosno njihovi nasljednici novčano obeštete. Dakle, svako javno prozivanje Crkve zbog dotacija iz državnog proračuna moralo bi uzimati u obzir činjenicu da se zapravo radi o obročnom obeštećenju za otetu imovinu, ali i da su na temelju *Ugovora o gospodarskim pitanjima između Svete Stolice i Republike Hrvatske* sklopljeni i svi drugi ugovori o financiranju vjerskih zajednica u Hrvatskoj bilo da im je u komunizmu bila oduzeta imovina ili nije.

Dana 12. siječnja 2022. na portalu **Autograf.hr** novinar **Ivan Markešić** u povodu Međunarodnog dana vjerskih sloboda donosi članak pod nazivom „U Hrvatskoj se još uvijek

krše prava vjerskih manjina“. U tom članku kojim, između ostalog paušalno interpretiranim riječima pape Franje, navodno želi pozvati na prestanak vjerske diskriminacije prema nekatolicima, dok istodobno katolike neargumentirano optužuje i vrijeđa. Sve registrirane vjerske zajednice u Hrvatskoj Markešić **dovodi u spregu s državnim vlastima** pišući: „**Jer, što će ti država, ako uz nju nemaš i „svoju vjersku zajednicu”**. I to posebno onu vjersku zajednicu koja će redovito opravdati sve ono što nju (državu) – uz sve ostalo – čini državom, a to znači i zločine, progone, protjerivanja, silovanja, zlostavljanja itd.“³⁴¹

Dana 11. ožujka 2022. u Novostima, a koje uz dotaciju iz državnog proračuna u visini od najmanje 3,6 milijuna kuna godišnje izdaje Srpsko narodno vijeće, novinarka **Tamara Opačić** objavila je članak pod naslovom „Puna šaka zgrada“. Povod za članak bio je povratak imovine koju je Katoličkoj Crkvi oduzela komunistička vlast u SFRJ na dubrovačkom i zadarskom području. U tendencioznom članku novinarka je pokušavala nabrojiti imovinu koja je u posljednjih nekoliko desetljeća vraćena Crkvi neprestano se koristeći sintagmama poput - **Vlada je darovala nekadašnje društveno vlasništvo**, premda je sasvim jasno da Crkva potražuje imovinu koja joj prema međunarodnoj kategoriji privatnog vlasništva pripada, a opljačkana je i oduzeta tijekom totalitarnog jugoslavenskog režima. Opačić prenosi i razgovor s predsjednikom Gradskog vijeća grada Zadra **Markom Vučetićem** koji, osim što grubo napada Crkvu optužujući je da ne formira vjernike nego sluge Hrvatske demokratske zajednice, referirajući se na povrat zadarskog Doma županije Crkvi, tvrdi: „**Ako prijeđe u Crkveno vlasništvo, Dom županije postat će spomenik narušenoj sekularizaciji Hrvatske.**“³⁴² Nevraćanje otete imovine Crkvi spomenik je upravo baštinjenju tekovina socijalističke revolucije te propitkuje same temelje hrvatskog pravnog poretka uređenog po načelima liberalne demokracije kojoj je u srži pojam privatnog vlasništva. Svaki građanin i pravni subjekt u Republici Hrvatskoj prema *Zakonu o nakadi oduzete imovine*, donesenom još 1992. godine, ima pravo na povratak vlasništva nad svom imovinom oduzetom u vrijeme provođenja tzv. socijalističke revolucije.³⁴³ Katolička Crkva u procesu povratka imovine promatra se kao i svaki drugi pravni subjekt u hrvatskom društvu, pa su stoga optužbe za nagrđivanje sekularizacije tim procesom deplasirane i zlonamjerne.

Dana 15. ožujka 2022. portal **Zadarski.hr** donosi intervju s umjetnikom **Jurjem Arasom** povodom iste teme najavljenog povrata zgrade **Doma županije** u Zadru **Katoličkoj Crkvi**. Slično kao i Vučetić, Aras je iskoristio priliku kako bi iznio vlastiti, potpuno neargumentirani stav o navodnoj financijskoj i političkoj dominaciji Crkve u društvu, pa tako tvrdi: „No ključan problem je što se hrvatska Crkva zajagmila nad Republikom, što je neumjereno konzervativna i nacionalistička i da na temelju **tajnih** i već po tome diskutabilnih Vatikanskih ugovora ordinira krupnim kapitalom i drži Republiku u šaci, provodeći svoje financijske transakcije i konzervativnu hegemoniju na štetu građana.“³⁴⁴

Dana 20. travnja 2022. Vedran Salvia u povodu uskršnjih blagdana, na portalu **Autograf** objavljuje članak „Crkva je mnogim HDZ-ovcima ono što je nekoć bila Partija“. Potaknut

činjenicom što je predsjednik Vlade za Uskrs bio na svetoj misi Salvia kritizira navodnu nesekularnost države zbog činjenice da se u javnom prostoru spominju katolički blagdani. Tako piše: „**Jednostavno, ono što je nekoć značio socijalizam, sada je satkano uz spoj religije i države, odnosno HDZ-ova je to interpretacija države, a onaj tko u takvoj procesiji ne želi sudjelovati, sreću mora pronaći negdje drugdje.**“³⁴⁵

Dana 22. svibnja 2022. Predrag Fred Matić u intervjuu za **Večernji list**: „Iako smo po Ustavu sekularna država, svatko normalan zna da Crkva ustvari vodi ovu državu i da je jako utjecajna. Njima je u interesu da HDZ bude na vlasti jer to je jedna simbioza u kojoj imaju obostranu korist – **Crkva za svoje potrebe, a HDZ-ovci za svoje. Zajednički nazivnik im je novac i utjecaj.**“³⁴⁶

Dana 5. srpnja 2022. novinar **Ivan Markešić** na portalu **Autograf** objavio je članak pod naslovom : „Kako biti vjernik u Crkvi koja ga je napustila“. Markešić manipulira činjenicama i iznosi neistinite tvrdnje o Vatikanskim ugovorima, pa tako o hrvatskim građanima navodi: „Oni ne mogu birati, mogu li svoj ”crkveni porez” preusmjeriti u neku drugu društveno korisnu svrhu. Umjesto njih to čini hrvatska vlast. Što znači da je obvezni hrvatski crkveni porez jasan pokazatelj da **u financijsko-poreznom pogledu hrvatskom državom upravlja Katolička Crkva.**“³⁴⁷

Dana 8. kolovoza 2022. Boris Dežulović na portalu **Lupiga.com** objavio je članak u kojem se referirao na smrt novinara portala Index.hr pod naslovom „Hladne glave vam jebem mater svima“. U članku je postavio tri pitanja ministru zdravstva Viliju Berošu kojeg smatra odgovornim za Matijanićevu preranu smrt. Kao prvo pitanje postavlja: „Da je pred hitni infektološki odjel stigla crna limuzina s nadbiskupom Bozanićem, sa svim dijagnozama i simptomima poput Vladinih, da li bi mu rekli da nema potrebe za hospitalizacijom?“³⁴⁸

Dana 23. kolovoza 2022. na portalu **Telegram** povjesničar i političar, utemeljitelj stranke Nova ljevica **Dragan Markovina** objavljuje članak o otočiću Badija nedaleko od Korčule koji je država denacionalizirala i 2003. godine vratila franjevcima. Osim što u tekstu docira franjevcima o načinu na koji bi se trebali skrbiti o otoku koji je u njihovu vlasništvu te piše žalopojke za izletištem koje je na otoku bilo izgrađeno u vrijeme socijalizma kada je otok bio otet franjevcima, Markovina iznosi grube uvrede na račun Hercegovačke franjevačke provincije pišući: „**Od tada je stvarni vladar otoka fra Jozo Zovko, čovjek koji je izmislio Gospu u Međugorju i koji je počeo doživljavati Badiju kao privatni feud.**“³⁴⁹

Dana 7. listopada 2022. na portalu **Novosti** novinar **Igor Lasić** objavljuje tekst pod naslovom „Gordijski ZOR“ u kojem raspravlja o prijedlogu novog Zakona o radu. Optužujući vladu za ulaganje u vlastite partikularne interese, Katoličku Crkvu naziva hiperdotiranom.³⁵⁰

Dana 8. studenoga 2022. Gordan Duhaček na portalu **Index.hr** objavljuje članak pod naslovom: „Što želi Mladež HDZ-a? Nema tu ideala, traži se samo uhljebljenje“. U članku se

Mladež HDZ-a između ostalog napada jer je prilikom obilježavanja Nacionalnog dana Mladeži u Bjelovaru slavljena sveta misa: „**Nogomet-branitelji-Crkva, to je sveto trojstvo Mladeži HDZ-a. Pokrili su u svom programu okupljanja sve važne simboličke točke Tuđmanove Hrvatske.**“³⁵¹

Dana 2. prosinca 2022. novinar **Viktor Ivančić** u **Novostima** donosi članak pod naslovom „Savjeti mladom hadezeovcu“. Ivančić nabraja 50 savjeta kojima se članovi Mladeži HDZ-a pristupa s govorom mržnje i tendenciozno ih se vrijeđa prema spolnoj, etničkoj i nacionalnoj osnovi te ih se izlaže diskriminaciji s obzirom na seksualnu orijentaciju i vjersku pripadnost. Članak među pedeset savjeta navodi i ove: „11. Poštuj sve religije, dok god one slave katoličkog Boga. /12. Nedjeljom idi na misu i potrudi se da budeš viđen. /13. Ako je Crkva prazna, pa te nema tko vidjeti, ne gubi vrijeme. Bog se ne računa. /14. Poželiš li seks prije braka, raspitaj se o političkim i svjetonazorskim preferencijama potencijalnog partnera.“³⁵²

Dana 18. prosinca 2022. novinarka **Matea Čelebija** na portalu **Index.hr** piše članak pod naslovom „Evo kako izgleda vila od 20 milijuna kuna koju je prije pet godina država dala Crkvi“. U članku se kritizira Crkva zbog činjenice da Villa Idola u Puli koju je država dodijelila Crkvi kao naknadu za otetu imovinu u vrijeme komunističkih vlasti još nije obnovljena te također piše: „Izgovor je bilo nadoknađivanje štete još od vremena socijalizma kada su Crkvi oduzimate građevine.“ Na temelju čega autorica zaključuje da je razlog povrata imovine Crkvi bio izlika, a ne ispunjavanje obveze na koju se Republika Hrvatska obvezala međunarodnim ugovorom, ostaje nejasno.³⁵³

Dana 30. prosinca 2022. novinarka **Katarina Škaro** na portalu **Telegram** objavljuje članak pod naslovom „Katolička crkva euro koristi za enormno dizanje cijena svojih usluga. Neke poskupljuju za više od 100 posto“. Novinarka obmanjuje javnost navodeći da se povećanja iznosa cijene pojedinih crkvenih usluga poput vjenčanja, sprovoda i služenja svetih misa povećavaju za cijelu Crkvu, a ne samo u jednoj župi. Također, u članku se nijednim podatkom ne argumentira naslovni podatak o povećanju usluga za 100 posto.³⁵⁴ Istog se dana u hajku zbog prilagodbe Crkve poslovanju s novom valutom uključio i portal **Tris** čiji su novinari i ovu priliku iskoristili za blaćenje i ismijavanje s Katoličkom Crkvom. U članku tako pristrano i tendenciozno pišu: „Iako se Crkva redovito razmeće svojom duhovnošću koju “božji namjesnici” na zemlji navodno pronose i dijele iz svoje velikodušnosti i plemenite želje da ljude izvedu na pravi put, put vjere i nade, put predaje bogu, nije joj dugo trebalo da svoje “poslovanje” uskladi sa svjetovnim, poduzetničkim.“³⁵⁵

STUDIJA SLUČAJA: Napadi na Crkvu povezani s korupcijskom aferom u INA-i

Dana 29. kolovoza 2022. portal **ŠibenikIN** objavio je članak u kojem se na temelju podataka koje je redakciji dostavio anonimni čitatelj iz Dubrave kraj Šibenika piše o vjerskom životu obitelji **Damira i Dane Škugora** koji su uhićeni pod sumnjom da su, zajedno sa suučesnicima, oštetili kompaniju INA-u za iznos od približno milijardu kuna. Anonimni čitatelj u članku iznosi optužbe da su zbog Škugorove majke Rade mještani prestali ići u crkvu, da je bila uključena u smjene župnika, zatim se navodi da su Dane i Rada Škugor bili donatori Crkvi te da su zajedno sa sinom Damikom imali rezerviranu prvu klupu u mjesnoj župnoj crkvi. Također, razgovor obiluje stereotipiziranim detaljnim prikazom bahate i licemjerne, lažno pobožne katoličke obitelji, pri čemu anonimni čitatelj u dijelovima svog iskaza i sam priznaje da neke informacije o kojima govori **zna jer se „po selu priča“**.³⁵⁶ Razgovor koji je donio ovaj medij mogao bi poslužiti za kakvo etnografsko ili sociološko istraživanje, no medijski je sasvim neodgovorno objavljivanje seoskih naklapanja i neminovno pristranih i neprovjerenih stavova anonimnih pojedinaca. Jedine konkretne informacije koje se u članku iznose, podaci su o visini donacije koju je obitelj Škugor uplatila za obnovu dubravske Crkve te podatak o postavljenoj zavjetnoj ploči obitelji Škugor u dvorištu Crkve, od kojih za prvu ne znamo je li provjerena ili je riječ o pretjerivanju neinformiranog sugovornika, dok je podatak o zavjetnoj ploči dokumentiran fotografijom. Problem ovoga slučaja jest činjenica da su navedene poluinformacije portala **ŠibenikIN** gotovo u cijelosti prenesene u velikom broju glavnostrujaških medija uz naslove:

- „Škugorovi poznati po donacijama Crkvi, a skupljali su i lemozinu: 'Svi jedva čekaju misu u nedjelju'“ (Večernji list)³⁵⁷
- „Uhićeni HDZ-ov direktor donirao novac Crkvi, imao rezervirano mjesto u prvom redu“ (Index.hr)³⁵⁸
- „Zaboravili su na 7. Božju zapovijed: Škugor i supruga skupljali milodare, imali zavjetnu ploču u dvorištu Crkve...“ (Danas.hr)³⁵⁹
- „Obitelj Škugor ima rezerviranu klupicu u prvom redu u Crkvi: 'Skupljali su lemozinu'“ (Novi list)³⁶⁰
- „Uhićeni Škugor iz Ine je Crkvi u Dubravi donirao 100.000 kuna: 'Na njegovo mjesto u prvom redu nitko nije smio sjesti... Otac Dane i majka Rada skupljali su lemozinu, a u krugu Crkve podigli su zavjetni kamen'“ (Slobodna Dalmacija)³⁶¹

Novinar **Vedran Salvia** je na portalu **Index.hr**, **30. kolovoza 2022.**, potaknut napisima o religioznosti obitelji Škugor objavio članak pod naslovom: „Popovi i HDZ-ovi lopovi se jako vole. 'Uspjeli su korumpirati nebo i zemlju'“. Salvia u članku krajnje neprimjereno nabraja bivše optužene državne dužnosnike koji su bili članovi Hrvatske demokratske zajednice, a koji su prigodno pohodili misna slavlja, **dovodeći članak do apsurdna primjerice pišući da je bivši ministar Darko Horvat viđen na božićnoj misi neposredno prije svog uhićenja**

koje je bilo 19. veljače te optužujući bivšu ministricu Gabrijelu Žalac za „lisanje oltara“ jer je bila kuma na krštenju. Da kojim slučajem netko nije upućen u život i funkcioniranje Katoličke Crkve, na temelju ovog huškačkog i klevetničkog članka mogao bi zaključiti da u crkve u Hrvatskoj gotovo nitko nema pristup ta da se u njih može ući samo s pozivnicom najviših crkvenih velikodostojnika, odnosno autor izravno dovodi u vezu instituciju Katoličke Crkve s optužbama i **presudama svakog njezinog vjernika.** Katolička Crkva se u Slavijinu članku također optužuje za nacionalizam i relativiziranje ratnih zločina te se govori o trokutu: HDZ – nepoštenje - Crkva. Predsjednik Gradskog vijeća grada Zadra izabran iz redova Socijaldemokratske partije Marko Vučetić u istom članku očitovao se o ovom slučaju te je između ostalog rekao: „**Kler uglavnom, uz neke iznimke, HDZ doživljava kao četvrtu božansku osobu. Siguran sam da većina hrvatskog klera smatra da su Otac, Sin i Duh Sveti članovi nebeskog HDZ-a.** Budući da je Katolička Crkva odustala od one 'izvan Crkve nema spasenja', naš kler je inaugurirao novo načelo koje glasi: 'Izvan HDZ-a nema spasenja.'“³⁶² Članak demonstrira krajnju mržnju te je zabrinjavajuće da je cijela priča konstruirana na temelju govorkanja mještana sela Dubrava, pa je tako i u ovom slučaju, ponovno bez ikakvog valjanog razloga, Crkva postala žrtveno janje kojeg se u ovom slučaju uspjelo optužiti i za sudioništvo u velikoj gospodarskoj kriminalnoj aferi samo zato što su roditelji glavnog osumnjičenog bili praktični vjernici. **Kako je to dokazano i u Izvješću za 2021. godinu, svaka krizna situacija u Hrvatskoj ili svaka situacija koja izaziva veliko zgražanje i osudu javnosti - kakva je bila i situacija s gospodarskim kriminalom u INA-i, na ovaj ili onaj način poveže se s Katoličkom Crkvom i u takvoj situaciji novinarska etika, osnovna kultura ponašanja i spektar nedopustivih uvreda, omalovažavanja i vulgarizama bivaju potpuno zanemareni te se otvara slobodan prostor da se Katoličku Crkvu na najbrutalniji mogući način oblati, diskreditira i proglasi glavnim krivcem za bilo koji društveni problem.**

Dana 4. rujna 2022. na portalu Večernji list novinar **Dalibor Milas** objavljuje tekst pod naslovom: „Drame oko krštenja djeteta, a kukavički šute na višemilijunske prevare“. ³⁶³ Budući da je članak problematizirao prije analiziran stav o krštenju djeteta lezbijskoga para koji je iznio riječki župnik Kristijan Zeba, važno je istaknuti da je Milas kao teolog iznio vlastiti stav koji je argumentirao i koji kao takav nije sporan. Sporno je da ukazuje na činjenicu da je obitelj Škugor donirala ukraden novac za izgradnju crkve: „Zanimljivo je primijetiti da se ni spomenuti riječki klerik ni njegovi brojni kolege, koji su ga ovdje javno podržali, nisu očitovali o obnovi crkve Gospe od zdravlja u Dubravi kraj Šibenika koja je financirana ukradenim novcem“. Za takvo što nema nikakvih dokaza, čega je autor i svjestan, premda iznosi ovako paušalnu ocjenu.

Dana 10. rujna 2022. u hajku protiv navodne povezanosti „popova i lopova“ uključio se književnik i publicist **Miljenko Jergović** čiji Facebook status prenosi portal **Autograf.**

Jergović navodi: „'Prokuni Boga i umri!', niti bi je Dane poslušao, jer on je uvijek na strani Boga, Crkve i Hrvatske.“³⁶⁴

3) Nasilje i napadi na objekte i imovinu Katoličke Crkve

Provale i krađe

Dana 10. siječnja 2022. Igrane, Tučepi, Makarska, Vepric

44-ogodišnji muškarac uhićen je zbog više provala i teških krađa crkvenih dobara koje je u polugodišnjem periodu počinio na području Makarske. Osim u crkve u Igranama, Tučepima i Vepricu provalio je i na gradsko groblje u Makarskoj. Otudio je više pozlaćenih sakralnih predmeta, više od 1500 kuna iz škrabica milodara te prijenosno računalo.³⁶⁵

Dana 20. veljače 2022. Vukovina

Nepoznati počinitelj poskidao je i ukrao bakrene oluke u nekolicini crkava u župi Vukovina. Pokradene su crkve u Vukovini, Kučama, Ribnici i Buševcu čime je počinjena materijalna šteta u iznosu od 25 000 kuna.³⁶⁶

Dana 12. travnja 2022. Ludbreg

Nepoznati počinitelj otudio je milodar iz ludbreške Crkve u iznosu od nekoliko stotina kuna.³⁶⁷

Srpanj, kolovoz 2022. Gunja

Tijekom ljetnih mjeseci ukraden je inventar crkvenog dvorišta u Gunji te je otuđena veća količina milodara.³⁶⁸

Dana 19. kolovoza 2022. Brod Moravice

U općini Brod Moravice u Gorskom kotaru devastirano je i opljačkano 12 kapelica Križnoga puta s brončanim umjetničkim odljevima, ukraden je bakreni krov jedne crkve te je ukupna procijenjen šteta nekoliko desetaka tisuća kuna.³⁶⁹

Dana 30. kolovoza 2022. Pribislavac

S crkve u Pribislavcu ukradeni su bakreni žljebovi za odvod oborinskih voda čime je počinjena šteta od nekoliko tisuća kuna. Budući da su žljebovi bili već nekoliko puta ukradeni,

neposredno prije ove krađe na crkvu je postavljen videonadzor, pa je ovaj put počinitelj pronađen.³⁷⁰

Dana 20. listopada 2022. Kaštela

Provaljeno je u jednu kaštelansku crkvu te je otuđen novac milodara.³⁷¹

Dana 27. srpnja 2022. Vodnjan

Provaljeno je u baziliku sv. Foške kraj Vodnjana te je pokraden milodar i zavjetni darovi. Bazilika potječe s početka 7. stoljeća, a ovo je 42. zabilježena provala od 2004. godine.³⁷²

Dana 17. studenoga 2022. Split

Provaljeno je u dominikansku crkvu sv. Katarine u središtu Splita te je iz nje ukraden novac.³⁷³

Dana 17. studenoga 2022. Slavonski Brod

78-godišnji muškarac uhićen je nakon što je u nekoliko navrata između 7. i 17. studenoga krao novac iz škrabice u slavonskobrodskoj Crkvi.³⁷⁴

Dana 19. studenoga 2022. Kaštela

Provaljeno je u Crkvu u Kaštelima te je otuđen milodar.³⁷⁵

Oskvrnuće i devastacija

Dana 4. siječnja 2022. Margečan

Nepoznati počinitelj provalio je u župni ured crkve u Margečanu razbacavši crkveni inventar te počinivši štetu od nekoliko stotina kuna.³⁷⁶

Dana 15. siječnja 2022. Sinj

Oštećeno je 10 reflektora koji osvjetljavaju Gospinu crkvu na sinjskoj tvrđavi. Počinjena je šteta procijenjena na 20 000 kuna, a zabrinjavajuća je činjenica da ovo nije prvi takav slučaj u Sinju.³⁷⁷

Dana 21. veljače 2022. Šibenik

Između Šibenika i Dubrave nalazi se crkvica sv. Mihovila – zaštićeni spomenik kulture iz 15. st. koja je dvaputa bila devastirana i oskvrnuta. Dana 21. veljače 2022. u crkvicu je provaljeno, inventar je bio razbacan te su iz crkve iznesene klupe koje su naložene pred vratima, dok su vanjski zidovi bili išarani. Dana 19. ožujka 2022. u crkvu je ponovno provaljeno, klupe su ponovno naložene uz zid crkve prilikom čega je oštećen i jedan grob. Unutarnji i vanjski zidovi crkve vandalizirani su nacističkim simbolima i ćiriličnim slovima.³⁷⁸

Dana 27. ožujka 2022. Zagreb

Pred crkvom svetog Mirka u Šestinama iščupana su dva drvena križa i postavljena naopako na vrata crkve te je razbijen kip Blažene Djevice Marije.³⁷⁹

Dana 28. listopada 2022. Zadar

Iz zadarske crkve svetog Šimuna ukradene su dijelovi relikvije svetoga Šimuna koji su se bile čuvane u pozlaćenim pokaznicama.³⁸⁰ Početkom prosinca policija je uhitila 35-ogodišnjaka kojega se tereti za počinjenje ovoga kaznenoga djela kriminalističkim vještačenjem označenog teškom krađom. Počinitelj je dijelove pokradenih relikvija zakopao na skrovitim dijelovima jednog zadarskog parka, dok je dio zlatnog materijala rastalio i unovčio.³⁸¹

Prosinac 2022. Vinkovci

Iz crkve u Vinkovcima ukraden je novac koji su župljani prikupljali u sklopu adventske karitativne akcije. Policija je zbog sumnje u počinjenje ovoga djela privela jednog 54-godišnjaka.³⁸²

Raskorak medijske slike Crkve i stvarnosti djelovanja

Čitatelj koji bi se samo putem dominantne medijske slike i posredstvom glavnostrujaških medija i medija s istaknutom ideološkom anticrkvenom uredničkom politikom informirao o djelovanju Katoličke Crkve u Hrvatskoj, stekao bi dojam da se radi o instituciji neprestano opterećenoj skandalima, sukobima, intrigama, kriminalom, nemoralom i svim drugim oblicima događanja i postupaka koji bi je prikazali u isključivo negativnom svjetlu. Ovo izvješće primarno je fokusirano na istraživanje povreda ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi, no posljedično ukazuje i na zabrinjavajuću stopu gotovo pa isključivog negativnog izvještavanja dijela medija u Hrvatskoj. Medijski prostor ispunjen negativnom intonacijom sadržaja o Katoličkoj Crkvi ostaje tako gotovo u potpunosti ispražnjen od izvještavanja o dominantnim sadržajima vezanim za Katoličku Crkvu u RH, kojima ona ostvaruje pozitivne afekte na društvo u cjelini. Iz okvira medijskog izvještavanja gotovo u potpunosti izostaje izvještavanje o neprebrojivom zbiru aktivnosti Crkve koje nisu vezane za pastoral i daju ogroman doprinos u obrazovanju, zdravstvu, kulturi, humanitarnoj djelatnosti i socijalnoj skrbi koje Crkva svakodnevno ostvaruje u svim svojim biskupijama diljem Hrvatske.

Trend negativnog izvještavanja o Katoličkoj Crkvi u Hrvatskoj i ignoriranja ili čak negiranja pozitivnih ostvarenja Crkve za društvo, nije analiziran samo u ovom izvješću, već je dokazan brojnim istraživanjima. Primjerice, prema eksperimentalnom kvantitativnom istraživanju novinskih tekstova koje su 2017. proveli Anto Mikić i Krunoslav Novak, a čije su rezultate objavili u znanstvenom radu „Katolička Crkva u hrvatskom nacionalnom i regionalnom tisku“ dvostruko je više kolumni i komentara objavljenih u najtiražnijim hrvatskim dnevnim i tjednim, regionalnim i nacionalnim novinama prikazivalo Katoličku Crkvu u negativnom svjetlu, naspram onih koji su o Crkvi izražavali pozitivan stav. Iako istraživanje nije potvrdilo hipotezu da je većina svih novinskih tekstova intonirana negativno prema Crkvi, autori ističu činjenicu da je većina analiziranih članaka, kao i većina novinskih članaka isključivo informativno intonirana, dok se uređivačka politika medija oslikava upravo u subjektivnim novinarskim kategorijama kakve su kolumne i komentari, a na kojima je zamijećen trend negativno intoniranog pisanja o Crkvi. K tomu dodajmo i činjenicu da autori utvrđuju da se o Crkvi iznadprosječno negativno piše kada se njezino djelovanje spominje u društvenom, ekonomskom i političkom kontekstu, a da se Crkva u pozitivnom kontekstu opisuje uglavnom kada se opisuje njezina djelatnost na humanitarnom i kulturnom planu. Ipak valja naglasiti da su kulturno i humanitarno djelovanje Crkve kategorije koje u nacionalnom i regionalnom hrvatskom tisku ne pokrivaju ni 10 % od ukupnog broj novinskih priloga o Crkvi.³⁸³ Rezultati ovoga istraživanja pokazuju da su najbrutalniji i najbrojniji napadi na Crkvu zabilježeni s

portala koji nemaju svoja tiskana izdanja. Također, na temelju istraživanja provedenog u svrhu nastanka ovoga izvješća može se ustvrditi da elektronički mediji i njihovi profili na društvenim mrežama i isključivo informativne vijesti imaju tendenciju komentirati zlonamjnim, pristranim, neargumentiranim ili vulgarnim naslovom, podnaslovom ili objavom na društvenoj mreži pa se na taj način i najmanje zastupljene kategorije poput humanitarnog i kulturnog djelovanja Crkve, prenose u negativnom svjetlu u čemu se može uočiti čak i negativniji trend no što je dokazan u navedenom istraživanju. Problem informiranja o Katoličkoj Crkvi dakle leži u diskriminatornom, ideološki pristranom i zlonamjernom izvještavanju, ali je podjednako velik problem gotovo potpuna medijska šutnja o objektivnim ostvarenjima **Crkve kao najveće i daleko najaktivnije dionice civilnoga društva u Hrvatskoj.**

Objašnjavajući uočeni fenomen višeslojno problematične naravi medijskog izvještavanja o Katoličkoj Crkvi Ivica Šola u članku „Slika vjere i Crkve u hrvatskim medijima“ objašnjava da Crkva, premda joj je u procesu demokratske tranzicije dano pravo javnosti, posljedično **biva sve manje prisutna u medijskom prostoru zbog višedesetljetnog kontinuiteta ideološke pristranosti velikih medijskih kuća**, zbog okrenutosti medijskih kuća oglašivačima kao izvorima vlastite egzistencije, zbog općeg pada kvalitete novinarskog teksta i informiranosti novinara o temama o kojima pišu općenito te zbog transformacije društva prema društvu spektakla u kojemu teme koje odskaču od sveopće teatralne dramatičnosti, izazovnosti i spektakularnosti ili bivaju iskrivljeno prikazane u tom kontekstu ili ne bivaju prikazane uopće.³⁸⁴ Autor ističe da je jedna od najdominantnijih strategija odnosa medija prema Crkvi u Hrvatskoj **upravo naglašavanje ekscesnog, a ignoriranja redovitog te donosi ocjenu:**

„Unatoč statistički najbrojnijoj vjerskoj zajednici, ona (Katolička Crkva u Hrvatskoj, op.a.) se nerijetko prikazuje kao društveni parazit koji društvu samo uzima, a ništa ne daje. Da bi se to spriječilo i da bi se točno i uravnoteženo informiranje širilo unutar naroda mediji su nužni kao posrednici poruka, no utjecaj društvenih okolnosti (manjinski agresivni laicizam) na funkcioniranje medija neosporan je i obrnuto proporcionalan u svakodnevnom djelovanju, pa se takvi stavovi čine većinskima“.³⁸⁵

Medijski zavjet šutnje koji se očituje u percepciji da Crkva društvu samo uzima, ne samo da je iskrivljen i netočan već je oblikovan plod sustavne, dugotrajne i zlonamjerne kampanje. Doprinosi koje Crkva ostvaruje u brojnim društvenim sferama preobimni su da bi bili obrađeni u okvirima ovoga izvješća stoga će biti istaknut samo jedan od aspekata doprinosa Crkve hrvatskom društvu i državi u cjelini - **djelovanje na polju obrazovanja koje u svakom društvu čini osnovnu jedinicu razvoja društva.**

Katolička Crkva stoljećima je na hrvatskim prostorima bila zaglavni kamen izobrazbe, kulture i pisane riječi općenito. U srednjovjekovnom periodu upravo su kaptoli bili vjerodostojna mjesta (*locus credibilis*) koja su u ime kralja jamčila vjerodostojnost svih dokumenata pravnoga značenja.³⁸⁶ Osvrt na povijest obrazovanja u hrvatskim zemljama nemoguće je započeti bez osvrta na zagrebačku katedralnu školu koju je u 14. stoljeću u Zagrebu ustrojio biskup bl. Augustin Kažotić,³⁸⁷ niti je prilikom opisivanja povijesti hrvatskih sveučilišta moguće preskočiti dominikanski licej u Zadru osnovan 1396. godine.³⁸⁸ Godinom osnutka najstarijeg i najvećeg hrvatskog sveučilišta Zagrebačkog sveučilišta smatra se upravo 1699. godina kada je car i hrvatsko-ugarski kralj Leopold I. Habsburški priznao sveučilišni i visokoškolski status Isusovačkoj akademiji u Zagrebu. Tijekom cijele povijesti Crkva je bila nositeljica obrazovanja, obrazovanih politika i širenja pismenosti i prije nego što je država preuzela dominaciju na tom polju, a nije nevažno naglasiti ni činjenicu da je Crkva posredstvom obrazovanja, u današnjem smislu riječi, aktivno sudjelovala na razbijanju socijalnih razlika i omogućavala u razmjerima srednjovjekovnog i novovjekovnog društva **neusporedivu mogućnost socijalne mobilnosti - preduvjeta ostvarenja socijalne jednakosti**. Crkveno djelovanje na području obrazovanja koje je obilježavala i inovativnost podučavanja koja se primjerice očitovale u isusovačkom školskom redu *Ratio studiorum* oblikovanom koncem 16. stoljeća,³⁸⁹ strane državne vlasti i institucije nisu uvijek blagonaklono tretirale te su ga počesto pokušavale iskorijeniti i onemogućiti Crkvi obrazovanje kako svećeničkog i redovničkog podmlatka tako i obrazovanje laika i laikinja. **Jedno od najbrutalnijih razdoblja represije nad obrazovanjem pod vodstvom Katoličke Crkve svakako je bilo razdoblje komunističke Druge Jugoslavije kada je 1946. zabranjeno djelovanje za više od 100 katoličkih dječjih vrtića, 90 osnovnih i 70 srednjih katoličkih škola, a godine 1948. ukinuto je pravo javnosti za preostale katoličke gimnazije za izobrazbu svećeničkih kandidata koje od tada do demokratskih promjena djeluju poluilegalno.**³⁹⁰ I premda su katoličke škole u Hrvatskoj demokratskim promjenama dobile pravo javnosti te su se u sljedećem periodu reformirale i ponovno se otvorile za muške i ženske „vanjske“ učenike, odnosno nesvećeničke kandidate, danas se u javnosti o njihovu radu, izvrsnosti, inovativnosti, pedagogijama i pedagoškim specifičnostima zna premalo.

U Hrvatskoj trenutačno djeluje 12 osnovnih katoličkih škola u kojima se obrazuje 2476 učenika i 12 srednjih katoličkih škola u kojima se obrazuje 2379 učenika, što sumarno iznosi 4855 učenika. U kolovozu 2023. sisački biskup mons. Vlado Košić osnovao je Katoličku osnovnu školu u Sisku i Katoličku srednju školu u Popovači koje će s radom započeti u školskoj godini 2024./2025.³⁹¹ Pridodamo li tome činjenicu da je Katolička Crkva u Hrvatskoj osnivačica triju katoličkih bogoslovnih fakulteta (u Đakovu, Splitu i Zagrebu), Fakulteta filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu te jednoga sveučilišta – Hrvatskoga katoličkog sveučilišta u Zagrebu na kojem se gotovo 1500 studenata obrazuje isključivo za svjetovna zanimanja (povijest, sociologija, psihologija, komunikologija, sestrinstvo i medicina), kao i

velikog broja vjerskih vrtića, dobit ćemo ukupnu sumu ostvarivanja izravnog benefita Crkve za hrvatsko društvo. U financiranju katoličkog obrazovanja Republika Hrvatske je sukladno međunarodnim ugovorima potpisanim sa Svetom Stolicom uključena isključivo u domeni isplate plaća zaposlenima u katoličkim odgojno-obrazovnim institucijama, dok je sav drugi teret organizacije i financiranja obrazovanja na plećima Katoličke Crkve, pri čemu valja dodati činjenicu da su unatoč specifičnostima i inovativnosti dijela kurikula katoličkih obrazovnih institucija sve obvezne djelovati i djeluju u skladu s propisanim kurikulima i drugim propisima države.

Katoličke osnovne škole u Hrvatskoj
Katolička osnovna škola svete Uršule u Varaždinu
Salezijanska osnovna škola u Zagrebu
Osnovna škola „Lotrščak“ u Zagrebu
Osnovna škola „Ružičnjak“ u Zagrebu
Prva katolička osnovna škola u Gradu Zagrebu
Katolička osnovna škola u Novskoj
Katolička osnovna škola u Požegi
Katolička osnovna škola u Virovitici
Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“ u Rijeci
Katolička osnovna škola „Ivo Mašina“ u Zadru
Osnovna glazbena škola svetog Benedikta u Zadru
Katolička osnovna škola u Šibeniku

Za razliku od katoličkih škola čije je postojanje najvećma medijski ignorirano, Hrvatsko katoličko sveučilište često je na udaru javnih i medijskih hajki koje na temelju predrasuda i neznanja odriču mogućnost adekvatne izobrazbe u skladu sa znanstvenim spoznajama instituciji s katoličkim predznakom, a dio tih napada spomenut je i ovom izvješću. Javnoj hajci unatoč, Hrvatsko katoličko sveučilište u akademskoj godini 2021./2022. godine upisalo je prvu generaciju studenata medicine na novoosnovanom Medicinskom fakulteta Hrvatskog katoličkog sveučilišta na kojem se studenti obrazuju prema najinovativnijem, inkluzivnom i interdisciplinarnom programu koji integrira osnovna, translacijska i klinička istraživanja prema najsuvremenijim koncepcijama sličnih studija u Europi i svijetu.³⁹²

Katoličke srednje škole u Hrvatskoj
Nadbiskupska klasična gimnazija s pravom javnosti u Zagrebu
Ženska opća gimnazija Družbe sestara milosrdnica s pravom javnosti u Zagrebu
Klasična gimnazija fra Marijana Lanosovića u Slavonskom Brodu
Katolička gimnazija s pravom javnosti u Požegi
Katolička klasična gimnazija s pravom javnosti u Virovitici
Isusovačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Osijeku
Salezijanska klasična gimnazija s pravom javnosti u Rijeci
Pazinski kolegij - klasična gimnazija Pazin s pravom javnosti
Klasična gimnazija Ivana Pavla II. s pravom javnosti u Zadru
Franjevačka klasična gimnazija s pravom javnosti u Sinju
Nadbiskupijska klasična gimnazija „don Frane Bulić“ s pravom javnosti u Splitu
Biskupijska klasična gimnazija Ruđera Boškovića s pravom javnosti u Dubrovniku

O suvremenosti i inovativnosti odgoja i obrazovanja pod vodstvom Katoličke Crkve ne svjedoči samo studij medicine i drugi međunarodno znanstveno i stručno priznati studiji i projekti Hrvatskog katoličkog sveučilišta, već i obrazovne inovacije koje se u katoličkim školama provode diljem Hrvatske. I dok Ministarstvo znanosti i obrazovanja tek počinje eksperimentalno provoditi programe cjelodnevne nastave, katoličke škole prednjače u organizaciji **upravo te vrste nastave za sve učenike razredne nastave**, a u nekim školama i za učenike viših razreda kao što je to primjerice slučaj u Prvoj katoličkoj osnovnoj školi u Gradu Zagrebu.³⁹³ Iako program produženoga boravka postoji i u sve više javnih škola diljem Hrvatske, katoličke škole specifične su po činjenici da je u njima produženi boravak obavezan za sve učenike nižih razreda ili nekih nižih razreda. Mogućnosti provedbe cjelodnevne nastave, ali i obrazovna pedagogija i psihologija prožete idejom izgradnje cjelovite ljudske osobe kao dionika društva čine katoličke škole sposobnima prednjačiti u implementaciji najsuvremenijih nastavnih metoda i sadržaja koji koriste iskustva obrazovnih kurikula najrazvijenijih obrazovnih sustava u Europi. U skladu sa široko zastupanom tezom o nužnosti povratka prirodi i poticanja ekološke osviještenosti mladih generacija, kao i u skladu s

međupredmetnom temom Ekologija Nacionalnog obrazovnog kurikula, učenici najstarije katoličke osnovne škole u Hrvatskoj - Katoličke osnovne škole u Šibeniku u sklopu nastavnih i izvannastavnih aktivnosti uređuju školski maslinik,³⁹⁴ a učenici Katoličke osnovne škole svete Uršule organizirani su u učeničku zadrugu *Eko Serviam* kojoj je jedna od sekcija okrenuta upravo zaštiti prirode.³⁹⁵ Neke katoličke osnovne škole okrenute su tradiciji klasične izobrazbe pa je tako Prva katolička osnovna škola u Gradu Zagrebu jedina klasična katolička osnovna škola u Hrvatskoj u kojoj se latinski uči od 5., a grčki jezik od 7. razreda,³⁹⁶ dok je u Katoličkoj osnovnoj školi u Virovitici latinski jezik fakultativni predmet.³⁹⁷

O izvrsnosti katoličkog obrazovanja nesumnjivo govori i činjenica što je Požeška biskupija u suradnji s Razvojnomoj agencijom grada Novske i u suradnji s partnerima iz Kraljevine Norveške za 18-mjesečni projekt „Ready – STEM – Grow“ koji ima u cilju jačanje kompetencija učitelja i učenika u STEM području kroz provođenje stručnih radionica i opremanje učionica najsuvremenijom STEM opremom iz Financijskog mehanizma Europskog gospodarskog prostora dobila 974.739,58 eura bespovratnih sredstava. Projekt se provodi u trima katoličkim osnovnim školama kojima je osnivač Požeška biskupija, u Katoličkoj osnovnoj školi u Požegi, Katoličkoj osnovnoj školi u Novskoj i Katoličkoj osnovnoj školi u Virovitici.³⁹⁸

Preporuke - što možemo učiniti?

Tijela javne vlasti i institucije nadležne za zaštitu prava građana

Kratkoročne mjere:

- Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Ured pučke pravobraniteljice u svojim izvješćima za 2023. godinu trebaju uvažiti jednakost ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi sa svim drugim ljudskim pravima te početi sustavno, segmentirano i koherentno bilježiti povrede tog prava u Hrvatskoj.
- Sva tijela javne vlasti, od nacionalne do lokalne razine, trebaju javno osuditi svaki oblik javnog demonstriranja bilo kojega tipa netrpeljivosti kao i osuditi sve napade na osobe, objekte i imovinu vjerskih zajednica kao neprihvatljive, nedopustive i strogo kažnjive. Također sve političke institucije u državi trebaju osuditi svaki oblik vjerski motiviranog nasilja koje se događalo u povijesti i koje se događa u svijetu i u Hrvatskoj.
- Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i potpredsjednica Vlade zadužena za ljudska prava trebaju po hitnom postupku sazvati sjednicu saborskog odbora odnosno sjednicu Savjeta za ljudska prava na kojima će se raspraviti mjere poboljšanja statusa ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi.
- Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa i uprave te sva tijela sudske vlasti trebaju ažurirati metodologiju prikupljanja podataka o počinjenim zločinima iz mržnje kao i segmentirati prikupljanje podataka o vjerskoj diskriminaciji.
- Državno odvjetništvo treba pokrenuti istražne postupke protiv instanci vlasti koje su prema podacima iznesenim u ovom izvješću provodile vjerski motivirano institucionalno nasilje nad vjernicima i Katoličkom Crkvom.

Dugoročne mjere

- Na temelju javne rasprave provedene između nacionalne koordinacije tijela zaštite ljudskih prava, predstavnika strukovnih udruga medija, udruga civilnog društva i cijele zainteresirane javnosti, Hrvatski sabor treba donijeti nacionalnu strategiju zaštite ljudskog prava na slobodu vjeroispovijedi.
- Unutar kurikula nastavnih predmeta trebaju (primjerice u obliku međupredmetne teme) biti sustavnije implementirane vrijednosti tolerancije i ljudskih prava, osobito vjerske tolerancije i ljudskog prava na slobodu savjesti i vjeroispovijedi.

- Tijela javne vlasti u Hrvatskoj trebaju, u suradnji s predstavnicima najvećih religijskih zajednica, koordinirano pokrenuti kampanju zaštite kulturne baštine sakralnih prostora te na taj način povezati sve religijske prostore u Hrvatskoj u zaštićen sustav spomeničke baštine te ga na taj način sačuvati od devastacije, sknavljenja i krađa.
- Zakonodavac treba pokrenuti zakonske izmijene u smjeru detaljnijeg razjašnjenja i restriktivnijeg kažnjavanja zločina iz mržnje i kršenja Zakona o suzbijanju diskriminacije.

Mediji

Kratkoročno:

- Urednici medija trebaju ukazati novinarima na kvalitete novinarskog izvještavanja te osnovne postavke novinarske etike te također ukazati na pogubnost posljedica koje može imati pisanje utemeljeno na predrasudama te provođenje difamacijski kampanja i *Scapegoatinga*.
- Za sve tekstove obilježene govorom mržnje, netrpeljivošću i diskriminacijom, medijski djelatnici prozvani u ovom izvješću trebaju se službeno ispričati i za sve pogrešno objavljene informacije u svojim medijima trebaju objaviti demanti.
- Buduće medijske tekstove potrebno je lišiti zaključivanja na temelju predrasuda i iskazivanja osobnih nezadovoljstava te ih utemeljiti na argumentiranoj raščlambi koja počiva na uvažavanju različitosti i sukobljavanju ideja.
- Mediji trebaju reagirati na javno kršenje ljudskih prava s osudom.

Dugoročno:

- U suradnji s Katoličkom Crkvom i drugim religijskim organizacijama u Hrvatskoj predstavnici strukovnih udruga novinara i predstavnici medija trebaju sastaviti popis kontakata predstavnika crkvenih vlasti i Crkve na pojedinom području kako bi se na taj način izbjeglo jednostrano novinarsko izvještavanje o religijskim pitanjima.
- Na temelju vlastitih iskustava i znanja u sveobuhvatnoj raspravi raspraviti model prema kojem će se medijsko izvještavanje regulirati kako bi se maksimizirala kvaliteta struke i izbjeglo medijsko širenje difamacijskih kampanja te njihova interesna instrumentalizacija.

Vjernici katolici i svi građani Republike Hrvatske

Potičemo sve građane Republike Hrvatske na prakticiranje poštivanja i uvažavanja drugih i neistomišljenika, kao i na poštivanje slobode govora i slobodnog izražavanja mišljenja i uvjerenja.

Osobito je važno prepoznavanje kršenja prava vjernika katolika na slobodno javno izražavanje svoje vjere i vjerskih uvjerenja - upravo je podizanje svijesti o problemu nesnošljivosti prema katolicima u Hrvatskom društvu jedan od razloga izrade ovog izvješća.

Osim prepoznavanja kršenja prava vjernika katolika na slobodno javno izražavanje svoje vjere i vjerskih uvjerenja, u borbi protiv blaćenja i iznošenja neistina **važno je da vjernici ne računaju samo na djelovanje državnih institucija zaduženih za zaštitu ljudskih prava.**

Potičemo vjernike i sve dobronamjerne građane da i sami poduzmu pravne i sve druge prikladne korake koji im stoje na raspolaganju – tako iskazuju stav da je neprihvatljivo kršenje prava vjernika, poticanje na nesnošljivost prema Katoličkoj Crkvi, širenje lažnih vijesti, diskriminacija te govor mržnje.

Pozivamo sve građane, ako imaju informacije o napadima na Katoličku Crkvu i vjernike katolike u 2023. godini, da nam se jave na elektroničku adresu: sloboda.vjeroispovijedi@uimeobitelji.net.

Udruga U ime obitelji
zahvaljuje svim
pojedincima i institucijama
koji su pomogli u prikupljanju
podataka kao i onima koji
su izvješće poboljšali svojim
komentarima i sugestijama.

Reference

¹ *Popis '21. Stvorimo sliku Hrvatske zajedno*, <https://popis2021.hr/index.html> (Pristupljeno: 13. 10. 2022.)

² *Isto*

³ *Ustav Republike Hrvatske*, <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> (Pristupljeno 21. 8. 2023.)

⁴ Anto Baković, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, (Zagreb: Martyrium Croatiae, 2007.)

⁵ Julija Barunčić Pletikosić, „Katolička Crkva u Hrvatskoj i Domovinski rat 1991.-1995.: stavovi, djelovanje i stradanja“, (Sveučilište u Zagrebu: doktorska disertacija, 2014.)

⁶

https://www.intoleranceagainstchristians.eu/index.php?id=3&txtSearch=&radSearchFilterType=cases&selCountry=13&selTimeFrame=this_year&txtDateStart=&txtDateStop=#searchResults (Pristupljeno: 15. 12. 2022.)

⁷ https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2022-04-01/153502/IZVJ_PUCKA_PRAVOBRANITELJICA_2021.pdf (Pristupljeno: 15. 12. 2022.)

⁸ <https://www.ombudsman.hr/hr/interaktivno-izvjesce-za-2021/> (Pristupljeno: 15. 12. 2022.)

⁹ https://www.kucaljudskihprava.hr/wp-content/uploads/2022/04/KLJP_GI2021-Online_2704.pdf (Pristupljeno: 15. 12. 2022.)

¹⁰ <https://ika.hkm.hr/novosti/izjava-predsjednice-hrvatskoga-drustva-katolickih-novinara/> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)

¹¹ <https://www.telegram.hr/velike-price/prije-46-godina-iz-austrije-je-doselila-u-zagreb-i-postala-jedna-od-vodecih-kriticarki-kaptola-eskaliralo-je-zbog-pedofilije/> (Objavljeno: 24. 10. 2021.; Pristupljeno: 22. 2. 2023.)

¹² <https://www.glas-koncila.hr/jesu-li-teolozi-pronasli-mjesto-hrvatskome-drustvu-teolozi-obrazovani-proroci-mogu-drustvu-dati-mnogo-vise/> (Objavljeno: 26. 2. 2018.; Pristupljeno: 22. 2. 2023.)

¹³ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/wtf-markotic-govorila-na-masovnom-okupljanju-na-misi-u-zagrebu/2253511.aspx> (Objavljeno 10. 2. 2021.; Pristupljeno: 1. 2. 2022.)

¹⁴ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/apsolutno-nevjerojatno-ljudi-masovno-krsili-mjere-na-misi-za-stepinca-alemka-markotic-drzala-im-govor/> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)

-
- ¹⁵ <https://www.zagreb.info/aktualno/zg/kako-je-ovo-moguce-alemka-markotic-sa-stotinom-vjernika-natiskanih-ispred-katedrale-distance-nema/316123/> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ¹⁶ <https://www.24sata.hr/news/markotic-prica-o-bioterorizmu-a-onda-ode-ispred-katedrale-pa-govori-pred-gomilom-ljudi-744868> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ¹⁷ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/na-misi-povodom-stepinceva-bio-veci-broj-vjernika-medu-nijima-i-videniji-politicari-ali-i-alemka-markotic-15049622> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ¹⁸ <https://www.rtl.hr/vijesti-hr/novosti/hrvatska/3979192/jesu-li-krsili-mjere-alemka-markotic-drzala-govor-na-misi-ispred-katedrale/> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ¹⁹ <https://www.vecernji.hr/vijesti/masovno-okupljanje-ispred-katedrale-medu-prisutnima-ministar-grlic-radman-te-bandic-1467969> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ²⁰ <https://tris.com.hr/2021/02/bogovi-i-volovi-za-Crkvu-razumijevanje-za-ugostitelje-prekrsajna-kazna-od-30-tisuca-kuna/> (Objavljeno: 11. 2. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ²¹ *Odluka o objavi Opće deklaracije o ljudskim pravima* (NN 12/2009) https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html (Pristupljeno: 16. 10. 2022.)
- ²² https://www.index.hr/vijesti/clanak/i-ja-bi-na-njenom-mjestu/2254176.aspx?index_ref=key_topics_d (Objavljeno: 13. 2. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ²³ <https://hr.n1info.com/kolumne/boris-dezulovic/jbo-vas-vukovar/> (Objavljeno: 2. 11. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ²⁴ <https://danas.hr/hrvatska/jz-sabora-ostre-kritike-na-vjerouciteljic-in-listic-ako-se-malo-prisjetimo-slicnih-slucajeva-bilo-je-i-u-drugim-skolama-31a8435a-b9f4-11ec-8089-0242ac13001c> (Objavljeno: 5. 3. 2021.; Pristupljeno: 25. 2. 2023.)
- ²⁵ *Isto*
- ²⁶ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/ekstremistckce-organizacije-poput-u-ime-obitelji-i-vigilare-primili-707-milijuna-dolara-u-devet-godina-od-privatnih-financijera-otkrio-bojan-glavasevic-1106191> (Objavljeno: 16. 6. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ²⁷ <https://narod.hr/hrvatska/dr-markic-odgovorila-glavasevicu-mijenjala-bih-se-s-njim-za-sredstva-koja-su-mozemo-i-njegove-udruge-dobili-iz-inozemstva> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ²⁸ <https://www.autograf.hr/problem-stovanja-nedogmatske-marije/> (Objavljeno 22. 8. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ²⁹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/kako-je-pravni-fakultet-postao-katolickiji-od-katolickog/2293294.aspx> (Objavljeno: 31. 8. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ³⁰ <https://priznajem.hr/novosti/odvratno-pogledajte-kako-je-tomislav-klauski-komentirao-smrt-troje-neduzne-djecice-i-tko-mu-je-lajkao-tweet/165792/> (Objavljeno: 27. 9. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ³¹ <https://narod.hr/hrvatska/narod-hr-doznaje-dr-richter-povlaci-svoju-ostavku-na-mjesto-ravnatelja-srebrnjaka> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ³² <https://www.index.hr/vijesti/clanak/novi-sef-srebrnjaka-umjetna-oplodnja-je-silovanje-u-epruveti/2308757.aspx> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ³³ <https://narod.hr/hrvatska/hod-za-zivot-pokusaj-platforme-mozemo-da-zabrani-sudjelovanje-na-hodu-za-zivot-je-protuustavan-i-protuzakonit> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)

-
- ³⁴ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/richter-opet-opleo-po-mozemo-postavili-su-mi-zahtjeve-jedan-je-bio-da-ne-idem-na-hod-za-zivot-15108974> (Objavljeno: 11. 10. 2021.; Pristupljeno: 14. 10. 2022.)
- ³⁵ <https://hodzazivot.hr/hod-za-zivot-pokusaj-platorme-mozemo-da-zabrani-sudjelovanje-na-hodu-za-zivot-je-protuustavan-i-protuzakonit/> (Objavljeno: 12. 6. 2021.; pristupljeno: 21. 8. 2023.)
- ³⁶ <https://narod.hr/hrvatska/pupovceve-novosti-priznale-da-su-lazno-prenijele-dr-richtera> (Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ³⁷ <https://hr.n1info.com/kolumne/boris-dezulovic/ibo-vas-vukovar/> (Objavljeno: 2. 11. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ³⁸ <https://polis.ba/o-nama/> (Pristupljeno: 26. 2. 2023.)
- ³⁹ <https://lupiga.com/hiperlink/ne-zarazi-sebe-ni-bliznjega-svoga-nerazumna-i-neodgovorna-vjera> (Objavljeno: 29. 11. 2021.; Pristupljeno 27. 1. 2022.)
- ⁴⁰ <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=6eVUwJqBsf4> (Objavljeno: 6. 1. 2021.; Pristupljeno: 23. 2. 2023.); <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=6eVUwJqBsf4> (Objavljeno: 2. 10. 2021.; Pristupljeno: 23. 2. 2023.)
- ⁴¹ Birgit Mitzscherlich, *Diktatur und Diaspora: Das Bistum Meißen 1932-1951*. (Paderborn: Ferdinand Schöningh Verlag, 2005)
- ⁴² <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/zekanovic-desnicari-zbog-vas-ljudi-zavrsavaju-na-respiratorimalinaric-drugi-put-ga-necu-pustiti-da-galami-15130967> (Objavljeno: 9. 12. 2021.; Pristupljeno 27. 1. 2022.)
- ⁴³ <https://h-alter.org/ljudska-prava/sustav-za-zastitu-ili-za-zlostavljanje-djece-2/> (Objavljeno: 18. 7. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ⁴⁴ https://www.unicath.hr/hks2015/wp-content/uploads/2021/05/MEDICINA_Budi-Unichatan-brosura.pdf (Pristupljeno: 15. 10. 2022.)
- ⁴⁵ <https://www.vecernji.hr/vijesti/sud-zabranio-portal-h-alter-objavljivanje-tekstova-o-poliklinici-za-zastitu-djece-urednik-to-je-nedopustivo-1525400> (Objavljeno: 22. 9. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁴⁶ <https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/gordana-buljan-flander-progovorila-o-tome-zasto-je-trazila-da-jedan-portal-ne-pise-o-njoj---667927.html> (Pristupljeno 21. 8. 2023.)
- ⁴⁷ <https://biskupija-sisak.hr/homilija-u-gvozdanskom-2021/> (Objavljeno: 10. 1. 2021.; Pristupljeno: 23. 2. 2023.)
- ⁴⁸ <https://tris.com.hr/2021/01/ustajem-protiv-svih-nikad-popisanih-a-toliko-brojnih-izdajica-ovog-drustva-ove-drzave-i-mogucih-nebesa-ovoj-zemlji-treba-sloboda/> (Objavljeno: 12. 1. 2021.; Pristupljeno 27. 1. 2022.)
- ⁴⁹ <https://narod.hr/hrvatska/klasic-napao-biskupa-kosica-on-je-uvijek-sramota-a-sada-je-posebna-sramota> (Objavljeno: 12. 1. 2021.; Pristupljeno 27. 1. 2022.)
- ⁵⁰ <https://www.portalnovosti.com/zasto-je-problem-naziv-gradjanski-rat> (Objavljeno: 7. 12. 2017.; Pristupljeno: 23. 2. 2023.)
- ⁵¹ <https://www.lupiga.com/hiperlink/drago-bojic-krscanstvo-biskupa-kosica-je-neprikladno-i-uvredljivo> (Objavljeno: 15. 1. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ⁵² <https://www.index.hr/vijesti/clanak/biskupe-kosicu-ne-gnjavi-nas-evandjeljem-u-koje-ni-sam-ne-vjerujes/2249180.aspx> (Objavljeno: 24. 1. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)

-
- ⁵³ Ive Mažuran, *Hrvati i Osmansko Carstvo*, (Zagreb: Golden marketing, 1998.), 145.
- ⁵⁴ Tomislav Anić, „Geneza negativnog mita o nadbiskupu Stepincu nakon 1945.“, u: *Nadbiskup Stepinac i Srbi u Hrvatskoj u kontekstu Drugoga svjetskog rata i poraća*, ur. Ivan Majnarić, Mario Kevo i Tomislav Anić, (Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagrebačka nadbiskupija, Kršćanska sadašnjost, 2016.): 31-78.
- ⁵⁵ <https://narod.hr/kultura/medijska-hajka-u-srbiji-i-hrvatskoj-evo-sto-je-pater-gerbic-stvarno-rekao-na-hrt-u> (Objavljeno: 25. 4. 2021.; Pristupljeno: 28. 1. 2022.)
- ⁵⁶ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/sramota-na-ekranima-svecenik-na-misi-koju-je-prenosila-televizija-spominjao-bradate-svestenike-opasnih-namjera-davao-upute-za-izbore-htv-se-zurno-ogradio-1093858> (Objavljeno: 25. 4. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁵⁷ <https://www.vecernji.hr/vijesti/svecenik-na-misi-koju-je-prenosio-htv-davao-upute-za-koga-ne-glasiti-hrt-se-ogradio-o-njega-1487348> (Objavljeno: 25. 4. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁵⁸ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/crkva-se-slaze-s-idejama-patera-gerbica-u-njegovoj-viziji-jedna-druga-stvar-im-je-problem-15069568> (Objavljeno: 30. 4. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁵⁹ <https://www.kurir.rs/region/hrvatska/3674619/zupnik-grebic-o-stepincu-dao-je-krv-i-polozio-zivot-stiteci-nas-od-komunista-ugrozavaju-nas-bradati-svestenici-opasnih-namera> (Objavljeno: 25. 4. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁶⁰ <https://informer.rs/planeta/vesti/603506/video-ustaski-pir-na-hrt-svecenik-dominik-gerbic-velicao-stepinca-a-svestenike-spc-nazvao-bradatim-zlocincima> (Objavljeno: 25. 4. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁶¹ <https://www.novosti.rs/planeta/region/991016/ustaska-misa-hrt-skandalozan-govor-hrvatskog-svestenika-klerofasizam-uzivo-nacionalnom-servisu> (Objavljeno: 25. 4. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁶² <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/problematicni-zupnik-izvjesio-zastavu-s-ustaskim-simbolom-gradani-je-gadali-jajima-vi-ste-partizancine-15069932> (Objavljeno: 2. 5. 2021.; Pristupljeno: 28. 1. 2022.)
- ⁶³ <https://www.vecernji.hr/vijesti/pozdrav-za-dom-spremni-je-neustavan-ali-koristi-se-u-iznimnim-situacijama-1229440> (Objavljeno: 28. 2. 2018.; Pristupljeno: 23. 2. 2023.)
- ⁶⁴ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1428444097774227459?cxt=HHwWhsCw1daV7dInAAAA> (Objavljeno 19. 8. 2021.; Pristupljeno: 28. 1. 2022.)
- ⁶⁵ <http://savjet.nacionalne-manjine.info/wp-content/uploads/2019/05/IZV.2018.ZADNJI.pdf?x62602> (Pristupljeno: 23. 8. 2023.)
- ⁶⁶ <https://www.portalnovosti.com/Crkva-u-hrvata> (Objavljeno: 11. 9. 2021.; Pristupljeno: 1. 2. 2022.)
- ⁶⁷ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/splitski-svecenik-siri-antivakserstvo-pasti-ce-lazni-stozeri-u-ime-krista-zivoga/2316962.aspx> (Objavljeno: 10. 11. 2021.; Pristupljeno: 28. 1. 2022.)
- ⁶⁸ <https://www.tacno.net/novosti/Crkva-iznad-hrvatske/> (Objavljeno: 24. 11. 2021.; Pristupljeno: 28. 1. 2022.)
- ⁶⁹ <https://ika.hkm.hr/dokumenti/homilija-biskupa-saska-na-memorijalnom-groblju-u-vukovaru-na-dan-sjecanja/> (Objavljeno: 18. 11. 2021.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ⁷⁰ <https://www.tacno.net/impressum/> (Pristupljeno: 3. 4. 2023.)
- ⁷¹ <https://www.tacno.net/partneri-i-donatori/> (Pristupljeno: 3. 4. 2023.)

-
- ⁷² <https://www.autograf.hr/za-mnoge-krscane-velika-gospa-je-problematican-blagdan/> (Objavljeno: 15. 8. 2021.; Pristupljeno: 27. 1. 2022.)
- ⁷³ <https://lupiga.com/vijesti/cenzura-ili-pravda-sto-je-cancel-kultura-i-sto-nam-ona-donosi> (Objavljeno: 10. 9. 2021.; Pristupljeno: 19. 10. 2022.)
- ⁷⁴ <https://danas.hr/hrvatska/slucaj-15-godisnjaka-koji-je-preminuo-u-hinduistickej-zajednici-potresao-je-hrvatsku-rtl-direkt-istrazio-je-zamrsen-odnos-izmedju-medicine-i-religije-d32c25f0-b9f6-11ec-8db5-0242ac12000e> (Objavljeno: 8. 10. 2021.; Pristupljeno: 25. 2. 2023.)
- ⁷⁵ <https://narod.hr/svijet/dara-iz-jasenovca-ispala-iz-utrke-za-oscar-da-je-ostala-jugoslavija-ovo-se-srbima-ne-bi-dogodilo> (Objavljeno: 11. 2. 2021.; Pristupljeno 31. 1. 2022.)
- ⁷⁶ <https://historiografija.hr/?p=25234> (Objavljeno: 2. 3. 2021.; Pristupljeno: 17. 10. 2022.)
- ⁷⁷ <https://teleskop.hr/hrvatska/vladika-jovan-culibrk-kritizirao-blazenog-alozija-stepinca-evo-sto-mu-je-zamjerio/> (Objavljeno: 5. 3. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁷⁸ <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/dokumentarac-visnje-staresine-o-stepincu-profinjeno-je-pristran-pavelic-ga-je-nazivao-magarcem-tito-pretvorio-u-zrtvu-a-on-je-jadan-samo-trpio-foto-20210211> (Objavljeno: 11. 2. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁷⁹ <https://www.portalnovosti.com/stepincevo> (Objavljeno: 18. 2. 2021.; Pristupljeno 31. 1. 2022.)
- ⁸⁰ <https://narod.hr/hrvatska/stankovic-usporedio-balasevica-i-bl-stepinca-sad-se-pravda> (Objavljeno: 22. 2. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁸¹ <https://www.lupiga.com/hiperlink/razlicita-lica-katolicke-Crkve-stepinac-rittig-markusic-tri-modela-Crkvenosti> (Objavljeno: 23. 2. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁸² <https://ika.hkm.hr/novosti/mons-batelja-o-pismima-bl-alozija-stepinca-papi-piju-xii/> (Pristupljeno: 15. 12. 2022.)
- ⁸³ <https://narod.hr/kultura/porfirije-o-bl-stepincu-imam-njegova-pisma-tu-se-mogu-naci-duboko-problematicne-stvari> (Objavljeno: 20. 3. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁸⁴ <https://www.slobodnaevropa.org/a/intervju-ivo-goldstein-ndh-80-godina/31192024.html> (Objavljeno: 10. 4. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁸⁵ Robin Harris, *Stepinac njegov život i vrijeme*, (Zagreb: Školska knjiga, 2016.), 266.
- ⁸⁶ <https://avaz.ba/region/hrvatska/646927/hrvoje-klasic-tudman-je-bio-zaluden-promjenama-granica> (Objavljeno: 24. 4. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁸⁷ <https://narod.hr/kultura/poglavar-srpske-pravoslavne-Crkve-nastavlja-napadati-bl-stepinca> (Objavljeno: 4. 5. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁸⁸ Tomislav Anić, „Geneza negativnog mita o nadbiskupu Stepincu nakon 1945.”, u: *Nadbiskup Stepinac i Srbi u Hrvatskoj u kontekstu Drugoga svjetskog rata i poraća*, ur. Ivan Majnarić, Mario Kevo i Tomislav Anić, (Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište, Zagrebačka nadbiskupija, Kršćanska sadašnjost, 2016.): 47-48.
- ⁸⁹ <https://www.autograf.hr/recept-za-ophodjenje-s-manama-i-griehom-u-Crkvi/> (Objavljeno: 13. 6. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁹⁰ Lucien Febvre, *Le Problème de l'incroyance au XVIe siècle. La religion de Rabelais*, (Paris, 1968.), 15.

-
- ⁹¹ <https://www.nacional.hr/nemiri-nesanice-stepinac-je-suradivao-s-ustasama-ali-moramo-ga-smatrati-neosudivanom-i-nevinom-osobom/> (Objavljeno: 11. 7. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ⁹² <https://hbk.hr/je-li-cjepivo-protiv-covida-19-moralno-prihvatljivo/> (Objavljeno: 12. 11. 2023.; Pristupljeno: 24. 2. 2023.)
- ⁹³ <https://danas.hr/hrvatska/ako-smo-u-hrvatskoj-ista-naucili-o-mjerama-onda-je-to-i-cinjenica-da-one-nisu-dosljedne-i-da-nisu-za-svagog-iste-db5a1202-b9e0-11ec-b1b7-0242ac120028> (Objavljeno: 8. 2. 2021.; Pristupljeno: 25. 2. 2023.)
- ⁹⁴ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1359536010523205646?cxt=HHwWnICz6Yyzhd4lAAAA> (Objavljeno: 10. 2. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁹⁵ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1360720879882133504?cxt=HHwWgICnvcmbOIIAAAA> (Objavljeno: 13. 2. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁹⁶ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/vjeroucitelj-moji-ucenici-nece-nositi-maske-niti-ce-se-cijepiti-na-mojoj-nastavi/2302144.aspx> (Objavljeno: 6. 9. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ⁹⁷ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1455160158468902916?cxt=HHwWiMC4jYqd4rEoAAAA> (Objavljeno: 1. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁹⁸ <https://7dnevno.hr/vijesti/kultura/sprajc-se-obrusio-na-bozantica-taj-porculanski-kardinal-se-nicim-nije-osvrnuo-na-9000-umrlih-korona-dusa/> (Objavljeno: 2. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ⁹⁹ <https://www.vecernji.hr/vijesti/hubol-pozvao-biskupe-u-covid-bolnice-pogledajte-u-oci-bolesnike-1539084> (Objavljeno: 13. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰⁰ <https://www.glas-koncila.hr/znanstvena-potvrda-za-izjavu-stalnoga-vijeca-postoje-li-neinvazivni-testovi/> (Objavljeno: 2. 12. 2021.; Pristupljeno: 24. 2. 2023.)
- ¹⁰¹ <https://www.autograf.hr/gospodo-biskupi-pusete-u-isti-rog-s-antivakserima/> (Objavljeno: 20. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰² <https://www.autograf.hr/pred--s-vatom-jecaju-i-najveci-hrvatine-i-biskupi/> (Objavljeno: 20. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰³ <https://www.autograf.hr/zeli-li-hbk-biti-dionikom-smrti-ili-zivota/#more-64008> (Objavljeno: 22. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰⁴ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/markotic-je-toliko-lojalna-Crkvi-da-je-spremna-slusati-imbecilne-teorije-o-cjepivima/2320718.aspx> (Objavljeno: 24. 11. 2022.; Pristupljeno: 18. 10. 2022.)
- ¹⁰⁵ <https://www.autograf.hr/josip-bozanic-je-neodgovoran-covjek-i-to-kosta-ljudske-zivote/#more-64123> (Objavljeno: 6. 12. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰⁶ <https://h-alter.org/europa/bleiburg-u-maceljskoj-sumi/> (Objavljeno: 1. 12. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰⁷ <https://www.portalnovosti.com/ustase-se-vracaju-kuci> (Objavljeno: 4. 12. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹⁰⁸ <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/netko-je-vjericima-na-savici-tijekom-mise-prerezao-razglas-oni-pozvali-na-72-sata-molitve-za-pocinitelja/> (Objavljeno: 10. 4. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)

-
- ¹⁰⁹ <https://danas.hr/arhiva/valjanje-u-bljuvotini-drustvo-nastalo-na-mrznji-koje-mrznju-njeguje-i-tolerira-moralo-je-dati-marina-miletica-ca925132-b9e0-11ec-9e9f-0242ac120028> (Objavljeno: 26. 3. 2021.; Pristupljeno: 25. 2. 2023.)
- ¹¹⁰ <https://www.nacional.hr/jasen-boko-2017-Crkva-se-bori-da-nas-zadrzi-u-srednjem-vijeku/> (Objavljeno: 13. 7. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹¹¹ <https://hr.n1info.com/vijesti/puhovski-kod-nas-osudeni-za-pedofiliju-zive-kao-ugledni-umirovljeni-svecenici/> (Objavljeno: 17. 7. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹¹² <https://www.autograf.hr/glas-koncila-seksizam-prenosi-na-nove-svecenicke-generacije/> (Objavljeno: 18. 7. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹¹³ <https://www.index.hr/amp/vijesti/clanak/boko-umjesto-histericne-brige-za-afganistanske-zene-pocistimo-pred-svojim-vratima/2298304.aspx> (Objavljeno: 19. 8. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹¹⁴ <https://kristadobrogpastira.com/glas-koncila-marijina-poslusnost-i-zene-danas/> (Objavljeno: 5. 9. 2016.; Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ¹¹⁵ <http://www.057info.hr/vijesti/2021-09-25/letinic-pred-dukicem-i-longinom-Crkva-i-vlast-toleriraju-ustaske-simbole> (Objavljeno: 25. 9. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹¹⁶ http://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/zabavnik/5/Duplerica_s_Poglavnikom/446/ (Objavljeno: 28. 9. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹¹⁷ Tomislav Jonjić, „Pokolj širokobrijeških franjevacu u kontekstu uspostave jugoslavenske komunističke vlasti”, u: *Hum i Hercegovina kroz povijest. Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Mostaru 5. i 6. studenoga 2009. Knjiga II.*, ur. Ivica Lučić, (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2011.), 459-490.
- ¹¹⁸ <https://www.medjugorje-info.com/siroki-brijeg/70-obljentnica-stradanja-hercegovačkih-franjevacu-i-puka-u-sirokom-brijegu> (Pristupljeno: 22. 8. 2023.)
- ¹¹⁹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/zasto-je-u-Crkvi-toliko-pedofila/2309801.aspx> (Objavljeno: 10. 10. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²⁰ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1457833349272190976?cxt=HHwWgICy0aHtobsoAAAA> (Objavljeno: 8. 11. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²¹ <https://tris.com.hr/2021/01/kardinal-josip-bozanic-mozda-je-ovo-znak-da-se-mi-u-hrvatskoj-vise-okrenemo-prema-ovom-podrucju/> (Objavljeno: 5. 1. 2021.; Pristupljeno: 31. 1. 2022.)
- ¹²² <https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/forum/objavljeni-novi-podaci-o-nekretninama-katolicke-Crkve-kraljevstvo-zemaljsko-mjeri-se-milijardama-eura-i-Crkva-u-hrvata-najveci-je-nas-veleposjednik-1079894> (Objavljeno: 24. 2. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²³ <https://www.gloria.hr/gl/video/vedrana-rudan-predstavila-novu-knjigu-i-progovorila-o-razvodu-je-li- napokon-otkrila-ono-sto-zanima-domacu-javnost-15085178> (Objavljeno: 2. 7. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²⁴ <https://www.7dnevno.hr/vijesti/juricana-nadahnula-kapelica-u-betlehemu-osnivanje-Crkve-bandicu-najmanje-je-sto-mu-ti-kao-stari-partner-mozes-uciniti/> (Objavljeno: 20. 8. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²⁵ <https://danas.hr/hrvatska/clanica-sdp-a-o-izgradnji-kapelice-za-te-novce-mogli-bismo-dati-djeci-lijekove-izgraditi-kuce-na-baniji-ad69e94e-b9f4-11ec-b65d-0242ac120057> (Objavljeno: 19. 8. 2021.; Pristupljeno: 25. 2. 2023.)

-
- ¹²⁶ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/dok-vlada-grad-kapelice-po-betlehemu-ljudi-im-na-baniji-spavaju-u-kontejnerima/> (Objavljeno: 19. 8. 2021.)
- ¹²⁷ <https://tris.com.hr/2021/09/Crkva-i-drzava-grad-sibencani-nagrade-grad-rezervirali-za-Crkvu-drzava-im-dijeli-novac-sakom-i-kapom-jos-samo-da-poput-madarske-nastava-u-skolama-pocinje-jutarnjom-misom/> (Objavljeno: 20. 9. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²⁸ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/jurican-trazi-da-mu-se-preda-tijelo-milana-bandica/2307828.aspx> (Objavljeno: 1. 10. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹²⁹ <https://www.autograf.hr/biskupi-nemaju-problem-s-politickom-korupcijom/> (Objavljeno: 28. 10. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹³⁰ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1469056701429170180?cxt=HHwWiIC-uavSkeMoAAAA> (Objavljeno: 9. 12. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹³¹ <https://siniskarera.hr/provaljeno-u-Crkvu-u-dicmu/> (Objavljeno: 4. 1. 2021.; Pristupljeno: 2. 2. 2022.)
- ¹³² <https://danica.hr/mladici-dvapat-u-dva-dana-ukrali-milodare-iz-Crkve-u-centru-grad/> (Objavljeno: 11. 1. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³³ <https://evarazdin.hr/crna-kronika/policija-pronasla-kradljivicu-milodara-iz-Crkve-sv-nikole-391621/> (Objavljeno: 11. 6. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³⁴ <https://varazdinski.net.hr/vijesti/crna-kronika/4061754/opet-bez-milosti-iz-Crkve-u-varazdinu-pocinitelj-ukrao-milodar/> (Objavljeno: 1. 7. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³⁵ <https://vrgoracka.stvarnost.hr/provala-u-Crkvu/> (Objavljeno: 11. 1. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³⁶ <https://prigorski.hr/provalio-u-zupni-ured-steta-oko-1000-kuna/> (Objavljeno: 29. 3. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³⁷ <https://prigorski.hr/krao-milodare-iz-Crkve/> (Objavljeno: 9. 6. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³⁸ <https://solinska.stvarnost.hr/izvrsena-provala-u-Crkvu/> (Objavljeno: 2. 6. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹³⁹ <https://morski.hr/2021/07/15/ukradennovac-iz-Crkve-u-podstrani/> (Objavljeno: 15. 7. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹⁴⁰ <https://www.icv.hr/2021/07/policija-otkrila-lopove-dok-bi-svecenici-sluzili-misu-dvojac-bi-provalio-u-zupni-ured-i-pokrao-milodare-vjernika/> (Objavljeno: 15. 7. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹⁴¹ <https://podravski.hr/mladici-provalili-u-zupni-ured-i-zupniku-ukrali-2500-kuna/> (Objavljeno: 17. 9. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹⁴² <https://www.antenazadar.hr/clanak/2021/08/provaljeno-u-Crkvu-u-gorici-ukraden-je-novac-traga-se-za-pociniteljem/> (Objavljeno: 10. 8. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹⁴³ <https://morski.hr/2021/09/20/ni-samostani-vise-nisu-sigurni-stranci-ukrali-Crkveni-novac-iz-makarskog-samostana/> (Objavljeno: 20. 9. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹⁴⁴ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/crna-kronika/besramni-lopov-provaljivao-u-Crkve-i-prostorije-groblja-po-dalmaciji-ukrao-novce-tehniku-i-predmete-za-vjerske-obrede-1157917> (Objavljeno: 10. 1. 2022.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)
- ¹⁴⁵ <https://varazdinski.net.hr/vijesti/crna-kronika/4120764/kradja-iz-Crkve-provalili-u-kasu-za-milodar-i-ukrali-novac/> (Objavljeno: 13. 10. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁴⁶ <https://sisacko-moslavacka-policija.gov.hr/vijesti-8/provala-u-zupni-ured/37092> (Objavljeno: 19. 10. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁴⁷ <https://gorica.info/2021/12/24/usred-dana-provalio-u-Crkvu-i-pokusao-ukrasti-novac-od-prodaje-kalendara-i-svijeca/> (Objavljeno: 24. 12. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁴⁸ <https://www.dalmacijadanas.hr/nedavno-su-divljaci-ostetili-Crkvu-kod-omisa-poslali-smo-upit-policiji-to-traje-vec-cetiri-godine-pokusavamo-pronaci-pocinitelje/> (Objavljeno: 12. 2. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁴⁹ <https://narod.hr/kultura/steta-na-zupi-u-stenjevcu-zupnik-za-narod-hr-to-traje-godinama-spremni-su-i-fizicki-se-obracunati> (Objavljeno: 13. 5. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁵⁰ <https://narod.hr/kultura/napad-na-Crkvu-u-zagrebu-Crkva-oskvrnuta-sotonistickim-znakovljem> (Objavljeno: 13. 6. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁵¹ <https://narod.hr/kultura/nameti-vandala-isarana-Crkva-sv-petra-u-sibeniku?fbclid=IwAR3l2rZgK4FzLx8hYe7XxwWifYh6EiTXFRyL2UUzUG-n7r8cy7C5bEzj5M> (Objavljeno: 13. 5. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁵² <https://narod.hr/kultura/oskvrnuta-Crkva-na-podrucju-zupe-visnjan-policija-traga-za-nepoznatim-pociniteljem> (Objavljeno: 8. 6. 2021.; Pristupljeno: 4. 2. 2022.)

¹⁵³ <https://www.ombudsman.hr/hr/download/obraci-financijskih-izvjestaja-2022/> (Objavljeno: 7. 2. 2023.; Pristupljeno: 1. 9. 2023.)

-
- ¹⁵⁴ <https://www.ombudsman.hr/hr/diskriminacija-temeljem-vjere-i-sloboda-vjeroispovijedi-4/> (Objavljeno: 17. 4. 2022., Pristupljeno: 24. 5. 2023.)
- ¹⁵⁵ *Isto*
- ¹⁵⁶ *Isto*
- ¹⁵⁷ <https://ljudskaprava.gov.hr/dokumenti/10?trazi=1&tip2=&datumod=&datumdo=&pojам=&page=5> (Objavljeno: 7. 2. 2023.; Pristupljeno: 1. 9. 2023.)
- ¹⁵⁸ <https://vlada.gov.hr/o-vladi/kako-funkcionira-vlada/uredi-vlade/ured-potpredsjednika-vlade-republike-hrvatske/32024> (Pristupljeno: 1. 9. 2023.)
- ¹⁵⁹ Anto Baković, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, (Zagreb: Martyrium Croatiae, 2007.)
- ¹⁶⁰ Julija Barunčić Pletikosić, *Katolička Crkva u Hrvatskoj i Domovinski rat 1991.-1995.: stavovi, djelovanje i stradanja*, (doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu 2014.)
- ¹⁶¹ <https://www.britannica.com/topic/propaganda/Signs-symbols-and-media-used-in-contemporary-propaganda> (Pristupljeno: 8. 9. 2023.)
- ¹⁶² <https://www.index.hr/vijesti/clanak/hrvatska-je-25-puta-gora-od-njemacke-po-broju-umrlih-od-korone-krivac-je-samo-jedan/2338301.aspx> (Objavljeno: 9. 2. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ¹⁶³ <https://www.portalnovosti.com/poziv-savjesti> (Objavljeno: 20. 2. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- ¹⁶⁴ <https://thisisadominoproject.org/programi/queermomenti/> (Pristupljeno: 4. 11. 2022.)
- ¹⁶⁵ <https://narod.hr/kultura/zupnik-Crkve-sv-blaza-grad-zagreb-je-organiziranjem-queer-festivala-u-kinoteci-grubo-prekrsio-sporazum> (Objavljeno 2. 5. 2022.; Pristupljeno: 31. 10. 2022.)
- ¹⁶⁶ <https://narod.hr/hrvatska/facebook-cenzura-rijeci-pokojnog-svecenika-ivancica-koje-su-u-skladu-s-naukom-katolicke-Crkve-proglasili-govorom-mrznje> (Objavljeno: 14. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ¹⁶⁷ <https://www.portalnovosti.com/u-sibeniku-skratili-nastavu-i-poslali-ucenike-u-katedralu-zbog-molitvenog-pocetka> (Objavljeno: 12. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ¹⁶⁸ <https://muzevnibudite.com/i-ove-subote-muskarci-mole-krunicu-u-vise-od-10-hrvatskih-gradova/> (Pristupljeno: 30. 7. 2023.)
- ¹⁶⁹ <https://www.autograf.hr/pa-tko-je-uopce-i-pomislio-da-ivu-sanadera-treba-osuditi/> (Objavljeno: 12. 10. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ¹⁷⁰ <https://www.portalnovosti.com/s-koljena-na-koljeno> (Objavljeno: 13. 11. 2022.; Pristupljeno 19. 12. 2022.)
- ¹⁷¹ <https://www.portalnovosti.com/molitva-djevice-marije> (Objavljeno: 15. 10. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ¹⁷² <https://tris.com.hr/2022/11/musko-molitveno-sijelo-na-trgu-bana-jelalica-kleci-moli-soli/> (Objavljeno: 5. 11. 2022.; Pristupljeno: 11.11.2022.)
- ¹⁷³ <https://www.zagreb.iskcon.hr/festivali.html> (Pristupljeno: 6. 3. 2023.)
- ¹⁷⁴ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/klecanje-na-trgovima-dio-je-sireg-plana-katolickih-fanatika-ako-se-liberalni-dio-drustva-ne-trgne-ostvarit-ce-ga/> (Objavljeno: 4. 12. 2022.; Pristupljeno: 19. 12. 2022.)

-
- ¹⁷⁵ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/pitajte-tipove-s-trga-na-temelju-kojih-tekstova-misle-da-su-muski-duhovni-autoriteti/2417763.aspx> (Objavljeno: 4. 12. 2022.; Pristupljeno: 27.12.2022.)
- ¹⁷⁶ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/tko-stoji-iza-klecavaca-na-trgu-bana-jelacica/2418047.aspx> (Objavljeno: 5. 12. 2022.; Pristupljeno: 17. 12. 2022.)
- ¹⁷⁷ <https://www.portalnovosti.com/ekstremisti-na-koljenima> (Objavljeno: 17. 12. 2022., Pristupljeno: 19. 12. 2022.)
- ¹⁷⁸ <https://www.vecernji.hr/vijesti/dr-fra-ivan-sesar-medugorje-vec-ispunjava-uvjete-za-dobivanje-statusa-medunarodnog-svetista-1502936> (Objavljeno: 25. 6. 2021.; Pristupljeno: 6. 3. 2023.)
- ¹⁷⁹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/profesor-splitskog-kbfa-podrzava-klecavce-u-rh-se-provode-protubozji-zakoni/2424434.aspx> (Objavljeno: 27. 12. 2022.; Pristupljeno: 29. 12. 2022.)
- ¹⁸⁰ Mijo Nikić, „Psihološka analiza totalitarizma”, *Obnovljeni život: Časopis za filozofiju i religijske znanosti*, 51, 1-2 (1996): 49-62.
- ¹⁸¹ *Isto*
- ¹⁸² Landry AP; Orr RI; Mere K, „Dehumanization and mass violence: A study of mental state language in Nazi propaganda (1927-1945)”, *PLoS One*. 2022 Nov 9;17(11):e0274957. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9645591/> (Pristupljeno 25. 8. 2023.)
- ¹⁸³ Boško Zuckerman Itkovič, „Funkcija protužidovske propagande zagrebačkih novina u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj od travnja do srpnja 1941. godine”, *Časopis za suvremenu povijest* 38, 1 (2006.): 79-98.
- ¹⁸⁴ <https://www.nacional.hr/Crkva-se-uplice-u-izbor-dekana-na-ekonomskom-fakultetu-u-zagrebu/> (Objavljeno: 1. 3. 2022.; Pristupljeno 27. 10. 2022.)
- ¹⁸⁵ <https://www.srednja.hr/faks/dekan-raspustio-studentski-zbor-na-ekonomiji-u-pozadini-svega-su-gle-cuda-dekanski-izbori/> (Objavljeno: 24. 2. 2022.; Pristupljeno: 18. 9. 2023.)
- ¹⁸⁶ https://snv.hr/wp-content/uploads/2022/04/SNV_bulletin_22_ONLINE.pdf (Objavljeno: ožujak 2022.; Pristupljeno: 30. 10. 2022.)
- ¹⁸⁷ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=65649> (Pristupljeno: 7. 3. 2023.)
- ¹⁸⁸ <https://narod.hr/hrvatska/pupovcev-snv-lazno-optuzio-dr-markic-i-mons-dr-sc-saska-za-govor-mrznje-prema-srbima> (Objavljeno 19. 4. 2022.; Pristupljeno: 30. 10. 2022.)
- ¹⁸⁹ <https://ika.hkm.hr/dokumenti/homilija-biskupa-saska-na-memorijalnom-groblju-u-vukovaru-na-dan-sjecanja/> (Objavljeno: 18. 11. 2021.; Pristupljeno: 7. 3. 2023.)
- ¹⁹⁰ <https://narod.hr/kultura/biskup-sasko-o-hos-u-zds-i-jna-koje-su-znakovlje-nosili-ljudi-koji-su-branili-vukovar-a-kakvo-oni-koji-su-razarali-vukovar> (Objavljeno: 19. 11. 2021.; Pristupljeno: 7. 3. 2023.)
- ¹⁹¹ <https://www.zagreb.info/aktualno/zg/gradonacelnik-tomasevic-odbio-je-blagoslov-gradilista-djecjeg-vertica-u-sesvetama-ne-zivimo-vise-u-1950-ima-da-se-svecenik-mora-skrivati/423071/> (Objavljeno: 27. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ¹⁹² <https://www.zagreb.hr/radovi-na-izgradnji-podrucnog-objekta-dv-sesvete-u/185226> (Objavljeno: 12. 1. 2023.; Pristupljeno: 7. 3. 2023.)
- ¹⁹³ <https://www.zagrebjenas.hr/snimili-smo-pjesmu-i-spot-zagreb-je-nas/> (Objavljeno: 11. 5. 2017.; Pristupljeno: 7. 3. 2023.)

-
- ¹⁹⁴<https://slobodnadalmacija.hr/dalmacija/obala/vec-30-godina-augustincev-spomenik-u-cast-antifasistima-lezi-ponizen-na-tlu-nacelnik-se-odlucio-na-neobican-potez-kako-bi-ga-vratio-gdje-mu-je-mjesto-ovo-je-stvar-moralne-higijene-1206161> (Objavljeno: 6. 7. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ¹⁹⁵<https://www.rogotin.hr/2022/07/08/ne-zelimo-da-se-lik-i-djelo-pok-svecenika-blati-u-jeftinom-stjecanju-politickih-bodova-lokalnih-mocnika/> (Objavljeno: 8. 7. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ¹⁹⁶<https://sabh.hr/tragom-napisa-brijuni-su-bili-komunisticki-pakao-kaznjenici-odvajali-pepeo-kosti-ubijenih-mons-ivana-milovana-porecko-pulskog-biskupa-u-miru-koji-je-objavio-u-Crkvenom-kalendaru-istarska-dani/> (Objavljeno: 4. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ¹⁹⁷<https://www.tacno.net/nasigradovi/tragom-napisa-brijuni-su-bili-komunisticki-pakao-kaznjenici-odvajali-pepeo-i-kosti-ubijenih-mons-ivana-milovana-porecko-pulskog-biskupa-u-miru-koji-je-objavio-u-crkvenom/> (Objavljeno: 4. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 3. 2023.)
- ¹⁹⁸<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/dok-biskupu-kosicu-adventske-kobasice-smetaju-nadbiskup-uzinic-ih-priprema-u-puckoj-kuhinji/> (Objavljeno: 21. 12. 2022.; Pristupljeno: 28. 12. 2022.)
- ¹⁹⁹<https://www.index.hr/vijesti/clanak/biskup-kosic-bijesan-na-kobasice-otimaju-smisao-bozica-sto-je-u-njima-krscansko/2422796.aspx> (Objavljeno: 20. 12. 2022.; Pristupljeno: 29. 12. 2022.)
- ²⁰⁰<https://www.24sata.hr/news/biskup-kosic-napao-je-kobasice-na-adventu-otimaju-nam-duh-bozica-i-iskrivljuju-bit-blagdana-880979> (Objavljeno: 20. 12. 2022.; Pristupljeno: 8. 3. 2023.)
- ²⁰¹<https://net.hr/danas/hrvatska/biskup-kosic-ljut-zbog-kobasica-na-adventu-otimaju-smisao-bozica-sto-je-u-njima-krscansko-61e5ce86-8094-11ed-9c8d-76121ba7c732> (Objavljeno: 20. 12. 2022.; Pristupljeno: 8. 3. 2023.)
- ²⁰²<https://www.dalmacijadanas.hr/krive-su-kobasice-hrvatski-biskup-napao-kobasice-u-adventskim-kucicama-sto-je-u-njima-krscansko/> (Objavljeno 20. 12. 2023.; Pristupljeno: 8. 3. 2023.)
- ²⁰³<https://plusportal.hr/iz-drugih-medija/prijatelj-je-ratnog-zlocinca-ali-smetaju-mu-kobasice-na-adventu-47829> (Objavljeno: 21. 12. 2022.; Pristupljeno: 8. 3. 2023.)
- ²⁰⁴<https://slobodnadalmacija.hr/mozaik/zivot/idu-li-zajedno-kobasice-kuhano-vino-i-bozic-ne-treba-zaboraviti-da-se-uz-blagdane-jos-od-pretkrscanskih-vremena-uvijek-vezivala-trgovina-1251737> (Objavljeno: 21. 12. 2022.; Pristupljeno: 8. 3. 2023.)
- ²⁰⁵Tomislav Jonjić. „Kako je stvarana slika o nadbiskupu Stepincu i Crkvi“. *Kardinal Alojzije Stepinac. Svjedok vremena i vizionar za treće tisućljeće. Radovi sa znanstvenog skupa Lepoglava 5. prosinca 2008.* Ur. Nataša Bašić; Vladimir Horvat; Josip Mrzljak; Jasna Pavelić- Jureško. Zagreb: Glas Koncila, 2009.
- ²⁰⁶<https://narod.hr/kultura/grad-sisak-i-ikic-banicek-sdp-zabranili-caritasu-humanitarno-djelovanje-u-gradskim-skolama> (Objavljeno: 18. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- ²⁰⁷<https://ika.hkm.hr/novosti/homilija-kardinala-bozаница-u-mariji-bistrici-2/> (Objavljeno 15. 8. 2023.; Pristupljeno: 8. 3. 2023.)
- ²⁰⁸*Isto*
- ²⁰⁹https://www.telegram.hr/politika-kriminal/bozanic-pomirljivo-i-njezno-kao-uvijek-vodi-se-rat-ideoloska-kolonizacija-zeli-razoriti-brak-i-obitelj/?fbclid=IwAR1iqDa2OGWjiXs4bhVDbSjedoR_0YVgEpzpz3KpN-gLpxI-IUX0QNDVUc (Objavljeno: 15. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ²¹⁰<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/slusam-bozаница-i-pitam-se-kako-se-tako-retrogradna-institucija-uspjela-odrzati-dva-milenija/> (Objavljeno: 21. 8. 2022. Pristupljeno: 3. 11. 2022.)

-
- ²¹¹<https://www.autograf.hr/drug-bozanic-zivi-u-ideoloskom-ratu-gdje-su-mu-siromasni/> (Objavljeno 21. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ²¹²<https://www.klikni.hr/komentari/2022/05/21/novosti-napale-nas-portal-zbog-potpورا-a-sami-iz-proracuna-dobivaju-36-milijuna-godisnje/> (Objavljeno: 21. 5. 2022.; Pristupljeno: 9. 3. 2023.)
- ²¹³<https://www.portalnovosti.com/bozanic-u-ratu> (Objavljeno: 20. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ²¹⁴<https://www.portalnovosti.com/ukleto-krscanstvo> (Objavljeno: 26. 8. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ²¹⁵<https://www.autograf.hr/ustase-nisu-hrvatski-revolucionari-ustrajem-u-prosvjedu/> (Objavljeno: 3. 7. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ²¹⁶<https://www.autograf.hr/drug-bozanic-zivi-u-ideoloskom-ratu-gdje-su-mu-siromasni/> (Objavljeno 21. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ²¹⁷<https://www.portalnovosti.com/ljudsko-lice-Crkve> (Objavljeno: 20. 10. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ²¹⁸<https://www.portalnovosti.com/bozanic-u-ratu> (Objavljeno: 20. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ²¹⁹<https://www.portalnovosti.com/ukleto-krscanstvo> (Objavljeno: 26. 8. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ²²⁰ <https://dios.hr/sredisnja-proslava-velike-gospe-u-svetistu-gospe-od-utocista-u-aljmasu/> (Pristupljeno: 8. 9. 2023.)
- ²²¹<https://www.index.hr/vijesti/clanak/pismo-razocarano-nadbiskupu-evo-zasto-bog-vise-nije-potreban/2388698.aspx> (Objavljeno: 21. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ²²²<https://www.autograf.hr/velika-gospa-je-blagdan-poganskog-podrijetla/> (Objavljeno: 13. 8. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- ²²³<https://hrvatska-danas.com/2019/08/15/bozanic-velika-gospa-je-hrvatski-ljetni-bozic-u-vremenu-kad-slusamo-polifonije-suvremenih-drustvenih-i-politickih-rasprava-ne-zaboravimo-bastinjene-poruke-koje-su-nas-sacuvale-u-proslosti/> (Objavljeno: 15. 8. 2019.; Pristupljeno: 9. 3. 2023.)
- ²²⁴ *Prema*: Lučić, Ivan. „Progon Katoličke Crkve u Bosni i Hercegovini u vrijeme komunističke vlasti (1945.-1990.)”. *Croatia Christiana periodica*, 36, 69 (2012.): 105-144.
- ²²⁵<https://www.youtube.com/watch?v=5lsvVZyIDlg> (Objavljeno: 19.10.2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ²²⁶ <https://www.glas-koncila.hr/i-demografi-upozoravaju-na-nelogicnosti-podataka-o-broju-katolika-kako-je-157-383-vjernika-katolicke-crkve-pripisano-u-ostale-krscane/> (Objavljeno: 3. 10. 2022.; Pristupljeno: 12. 9. 2023.)
- ²²⁷https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/nacelnik-zmijavaca-o-popisu-stanovnistva-bio-sam-siguran-da-je-doslo-do-nekakve-pogreske-to-se-na-kraju-ispostavilo-tocnim-20220922?meta_refresh=1 (Objavljeno: 22. 9. 2022.; Pristupljeno: 12. 9. 2023.)
- ²²⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=5lsvVZyIDlg> (Objavljeno: 19. 10. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ²²⁹ *Isto*
- ²³⁰<https://www.youtube.com/watch?v=5lsvVZyIDlg> (Objavljeno: 19. 10. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ²³¹<https://www.index.hr/vijesti/clanak/zasto-je-toliko-katolika-manje-jer-je-Crkva-nazadna-hdzovska-i-velica-ustastvo/2397251.aspx> (Objavljeno 22. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)

-
- ²³²<https://n1info.hr/vijesti/teologinja-o-manje-katolika-vise-ateista-znak-procesa-demokratizacije/> (Objavljeno: 24. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ²³³<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/drzavni-zavod-za-statistiku-objavljuje-konacne-rezultate-popisa-2021-9724370> (Objavljeno: 22. 9. 2022.; Pristupljeno: 14. 11. 2022.)
- ²³⁴<https://www.telegram.hr/politika-kriminal/brojke-su-jasne-katolicka-Crkva-u-hrvatskoj-u-dubokoj-je-krizi-shvaca-li-konacno-da-se-mora-mijenjati/> (Objavljeno: 25. 10. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ²³⁵<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/vec-30-godina-srozava-se-ugled-katolicke-Crkve-u-hrvatskoj-zato-pad-broja-katolika-i-nije-iznenadujuc-15252930> (Objavljeno: 26. 10. 2022.; Pristupljeno: 14. 11. 2022.)
- ²³⁶<https://www.vecernji.hr/vijesti/pola-milijuna-ljudi-nestalo-je-a-panika-je-jer-je-katolika-4-manje-mozda-su-to-oni-sto-su-krali-pa-ih-je-Crkveni-sud-casti-iskljucio-iz-clanstva-1621677> (Objavljeno: 1. 10. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- ²³⁷<https://www.jutarnji.hr/globus/politika/ima-sve-vise-ljudi-koji-i-dalje-intimno-vjeruju-u-boga-a-ne-vjeruju-u-Crkvenu-interpretaciju-15258653> (Objavljeno: 7. 10. 2022.; Pristupljeno: 14. 11. 2022.)
- ²³⁸<https://www.index.hr/vijesti/clanak/je-li-isus-bio-ozenjen/2331101.aspx> (Objavljeno: 9. 1. 2022.; Pristupljeno 26. 10. 2022.)
- ²³⁹ Iv 18, 36
- ²⁴⁰ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/Crkva-zeli-drzavu-kojom-vlada-bozja-volja/2337642.aspx> (Objavljeno: 6. 2. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ²⁴¹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/ni-Crkva-ni-drzava-ne-smiju-nam-braniti-pravo-da-umremo-po-svojoj-volji/2345093.aspx> (Objavljeno: 6. 3. 2022.; Pristupljeno 27. 10. 2022.)
- ²⁴²<https://www.index.hr/vijesti/clanak/sto-vas-sve-uce-svecenici-a-da-se-teolozi-s-time-niposto-ne-slazu/2352897.aspx> (Objavljeno: 3. 4. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- ²⁴³<https://www.index.hr/vijesti/clanak/zasto-bog-ne-uslisava-molitve-nogometasa/2422044.aspx> (Objavljeno: 18. 12. 2022.; Pristupljeno: 27. 12. 2022.)
- ²⁴⁴<https://narod.hr/hrvatska/ministarstvo-nine-obuljen-dalo-sredstva-za-izlozbu-u-muzeju-suvremene-umjetnosti-koja-izvrce-krscanske-simbole> (Objavljeno: 27. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ²⁴⁵<https://www.autograf.hr/pravovjerne-srbe-i-pravovjerne-hrvate-veze-homoseksualnost/> (Objavljeno: 18. 8. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ²⁴⁶<https://www.tacno.net/novosti/ni-u-Crkvu-sa-svakim/> (Objavljeno: 7. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ²⁴⁷<https://www.vecernji.hr/vijesti/a-zasto-se-molitelji-s-trga-umjesto-duhovne-obnove-ne-dohvate-obnove-banovine-1624584> (Objavljeno: 12. 10. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- ²⁴⁸<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=58021> (Pristupljeno: 4. 4. 2023.)
- ²⁴⁹<https://narod.hr/kultura/novi-skandal-iz-spc-a-na-freski-naslikan-kardinal-stepinac-kako-gori-u-paklu> (Objavljeno: 19. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ²⁵⁰<https://www.bitno.net/vijesti/svijet/beogradski-nadbiskup-o-stepincu-u-paklu-na-freski-pravoslavne-Crkve-trazit-cu-susret-s-vrhom-spc-a/> (Objavljeno 21. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ²⁵¹<https://narod.hr/svijet/episkop-rasko-prizrenski-u-egzilu-potvrdio-da-je-bl-stepinac-namjerno-naslikan-u-paklu-i-zali-da-je-izbrisan> (Objavljeno: 31. 1. 2022.; Pristupljeno 26. 10. 2022.);

<https://dubrovacki.slobodnadalmacija.hr/dubrovnik/vijesti/hrvatska-i-svijet/ako-njega-pitate-ustaski-pomagac-stepinac-kupa-se-u-paklenom-ognju-samoproglasenog-episkopa-iz-petrinje-spc-ne-priznaje-ali-on-bi-svejedno-odredivao-tko-ce-u-pakao-1164305> (Objavljeno: 1. 2. 2022.; Pristupljeno: 4. 4. 2023.);
<https://direktno.hr/direkt/skandalozno-srpski-vladika-sipao-otrov-zbog-sramotne-freske-alojzija-stepinca-i-zale-sto-su-ju-morali-maknuti-258165/> (Objavljeno: 31. 1. 2022.; Pristupljeno: 4. 4. 2023.);
<https://www.dnevno.hr/vijesti/hrvati-heretici-rimokatolicke-crkve-ustao-za-stolom-i-sablaznio-javnost-iz-ognja-nazire-se-veliki-zlocinac-i-heretik-alojzije-stepinac-1901166/> (Objavljeno: 31. 1. 2022.; Pristupljeno: 4. 4. 2023.)

²⁵²https://twitter.com/dragopilsel/status/1491919136150151172?cxt=HHwWiCz_ZejrrQpAAAA (Objavljeno: 10. 2. 2022.; Pristupljeno 26. 10. 2022.)

²⁵³<https://www.index.hr/vijesti/clanak/na-danasnji-dan-umro-je-stepinac-podsjećamo-kako-je-govorio-o-zenama/2338665.aspx> (Objavljeno: 10. 2. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)

²⁵⁴<https://www.autograf.hr/pokvarenim-stepincevim-kompasom-do-dubrista-povijesti/> (Objavljeno 13. 2. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)

²⁵⁵Ivica Musa, „Esther Gitman, Alojzije Stepinac: Pillar of human right“, *Obnovljeni Život* 77, br. 3 (2022): 410-413.

²⁵⁶Vladimir Horvat, *Kardinal Stepinac. Mučenik za ljudska prava*, (Samobor: Meridijani, 2008): 171.

²⁵⁷<http://stepinac.zg-nadbiskupija.hr/hr/vijesti/ponistena-presuda-kardinalu-stepincu/1302> (Pristupljeno: 4. 4. 2023.)

²⁵⁸<https://www.autograf.hr/nas-problem-nisu-skejo-i-raos-vec-plenkovic-i-bozanic/> (Objavljeno 10. 4. 2022.; Pristupljeno 28. 10. 2022.)

²⁵⁹<https://www.nacional.hr/ivo-goldstein-Crkva-u-ndh-direktno-se-ukljucila-u-provedbu-holokausta/> (Objavljeno 1. 7. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)

²⁶⁰<https://otporas.com/optuznica-dr-alojzija-stepinca-1946-godine/> (Pristupljeno: 4. 4. 2023.)

²⁶¹<https://www.portalnovosti.com/kaptol-i-djecja-prihvatilista> (Objavljeno 30. 7. 2022.; Pristupljeno 3. 11. 2022.)

²⁶²<https://www.portalnovosti.com/natasa-matausic-djecu-u-logor-nisu-strpali-partizani-vec-ustaska-vojska> (Objavljeno 27. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)

²⁶³<https://narod.hr/hrvatska/prisjetimo-se-kako-je-paradzikovic-plasirala-slucaj-cavajda> (Objavljeno: 9. 4. 2023.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.)

²⁶⁴<https://www.merriam-webster.com/dictionary/feticide> (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)

²⁶⁵<https://n1info.hr/vijesti/sef-petrove-feticid-mi-ne-odobravamo/> (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)

²⁶⁶<https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/doktor-gordan-zlopasa-raspravlja-za-dnevnik-nove-tv-o-slucaju-mirele-cavajde---722845.html> (Objavljeno: 5. 5. 2022.; Pristupljeno; 13. 9. 2023.)

²⁶⁷<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/corusic-o-slucaju-mirele-cavajde-7196580> (Objavljeno 6. 5. 2022.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.)

²⁶⁸<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/hzzo-je-odobrio-podmirenje-troskova-za-mirelu-cavajdu-7419669> (Objavljeno: 18. 5. 2022.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.)

-
- ²⁶⁹<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/otvoreno-o-zakonskoj-regulativi-i-prizivu-savjesti-7299049> (Objavljeno: 11. 5. 2022.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.); <https://narod.hr/hrvatska/prof-corusic-objasnio-kako-ce-se-usmrtiti-bebu-grgu> (Objavljeno: 12. 5. 2022.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ²⁷⁰<https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/ginekologinja-grujic-o-tome-da-u-sloveniji-priziv-savjesti-kod-abortusa-iznosi-tri-posto-a-u-svedskoj-ga-nema-tamo-se-politika-i-Crkva-nisu-petljali-u-profesiju-20220509> (Objavljeno: 9. 5. 2022.; Pristupljeno: 31. 10. 2022.)
- ²⁷¹<https://www.ombudsman.hr/hr/analiza-priziv-savjesti-pravni-izvori-i-standardi/> (Objavljeno: 13. 6. 2022.; Pristupljeno 4. 4. 2023.)
- ²⁷²https://en.wikipedia.org/wiki/Conscientious_objection_to_abortion (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ²⁷³<https://www.ombudsman.hr/hr/analiza-priziv-savjesti-pravni-izvori-i-standardi/> (Objavljeno: 13. 6. 2022.; Pristupljeno 4. 4. 2023.)
- ²⁷⁴<https://lupiga.com/vijesti/izjava-tjedna-sto-uciniti-kada-majka-nosi-bolesno-nerodjeno-dijete-pasti-na-koljena-i-moliti-boga> (Objavljeno: 9. 5. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ²⁷⁵<https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/hrvatska/splitski-ginekolog-o-slucaju-mirele-cavajde-u-sloveniji-se-radi-ono-sto-se-kod-nas-ne-moze-zbog-Crkve-i-ne-moze-netko-malo-imati-priziv-savjesti-pa-ga-onda-nemati-1191576> (Objavljeno: 10. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁷⁶<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/slucaj-cavajda-je-ostrije-nego-ikada-osvijetlio-kronicni-hrvatski-problem-strah-kljucnih-drzavnih-institucija-od-Crkve-15195755> (Objavljeno 11. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁷⁷<https://www.index.hr/vijesti/clanak/zasto-je-hrvatska-sve-zatucanija-dvije-rijeci-katolicka-crkva/2363875.aspx> (Objavljeno 14. 5. 2022.; Pristupljeno: 17. 4. 2023.)
- ²⁷⁸https://www.antifasisticki-vjesnik.org/hr/prenosimo/6/Poruka_bolnicama_koje_su_odbil/470/ (Objavljeno: 14. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁷⁹<https://www.gloria.hr/gl/scena/price/sretna-sam-sto-je-gradonacelnik-tomasevic-zabranio-vjesanje-zastava-hoda-za-zivot-nije-licemjer-15197507> (Objavljeno 15. 5. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ²⁸⁰<https://www.index.hr/vijesti/clanak/poruka-radikalnih-krscana-cavajdi-ti-i-tvoje-dijete-trebate-patiti/2364484.aspx> (Objavljeno 15. 5. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ²⁸¹<https://www.bitno.net teme/ivan-zmijanovic/> (Objavljeno: 18. 2. 2018.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁸²<https://www.index.hr/vijesti/clanak/zene-trebaju-zastitu-od-ginekologa-s-prizivom-savjesti-poput-ivana-zmijanovica/2364768.aspx> (Objavljeno: 16. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁸³<https://www.nacional.hr/ekskluzivno-kaptol-usidrio-corusica-u-srcu-plenkoviceva-hdz-a-iako-je-most-karamarku-stavio-veto-na-njegov-izbor-za-ministra-jer-je-pacijentici-izvadio-krivi-jajnik/> (Objavljeno: 21. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁸⁴<https://www.tacno.net/kolumna/hrvatski-srednji-pobacajni-vijek-inkvizicijske-naravi/> (Objavljeno: 17. 5. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁸⁵ <https://www.nacional.hr/Crkva-preko-ante-corusica-instalirala-svog-svecenika-toncija-matulica-u-srce-etickog-povjerenstva-kbc-a-zagreb/> (Objavljeno 14. 6. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ²⁸⁶<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Znanost/Kandidati-Nvvozt/75-prof-dr-sc-Tonci-Matulic-zivotopis.pdf> (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)

-
- ²⁸⁷<https://www.zakon.hr/z/190/Zakon-o-zdravstvenoj-za%C5%A1titi> (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ²⁸⁸ <https://www.nacional.hr/Crkva-preko-corusica-instalirala-svog-svecenika-u-srce-etickog-povjerenstva-kbc-a-zagreb/> (Objavljeno: 18. 6. 2022.; Pristupljeno: 2. 11. 2022.)
- ²⁸⁹<https://narod.hr/svijet/prijelomna-vijest-vrhovni-sud-sad-a-srusio-ustavnu-zastitu-pobacaja> (Objavljeno: 24. 6. 2022.; Pristupljeno: 13.9. 2023.)
- ²⁹⁰<https://hrvatskodrustvopisaca.hr/index.php/hr/clanstvo/clan/viktor-ivancic> (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ²⁹¹ <https://www.portalnovosti.com/davao-u-lijes> (Objavljeno: 1. 7. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ²⁹² <https://solidarna.hr/upravitelj-zaklade/> (Pristupljeno: 10. 4. 2023.)
- ²⁹³<https://narod.hr/hrvatska/atlantic-grupa-i-tedeschi-osobno-financirali-su-zakladu-solidarna-medu-cijim-su-osnivacima-glavni-ljudi-iz-mozemo> (Objavljeno: 11. 8. 2020.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ²⁹⁴ <https://n1info.hr/vijesti/hdz-i-Crkva-u-velikom-bratstvu-najveca-zapreka-sto-ustav-ne-garantira-pobacaj/> (Objavljeno: 5. 7. 2022.; Pristupljeno 3. 11. 2022.)
- ²⁹⁵ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/gigantska-slika-pape-ispred-radjaonice-u-dubrovackoj-bolnici-je-li-vam-to-normalno/2414085.aspx> (Objavljeno: 22. 11. 2022.; Pristupljeno: 17. 12. 2022.)
- ²⁹⁶ <https://www.ombudsman.hr/hr/priziv-savjesti/> (Objavljeno: 29. 10. 2014.; Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ²⁹⁷ <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/50718> (Objavljeno: 13. 5. 2022.; Pristupljeno: 17. 4. 2023.)
- ²⁹⁸ <https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/simundic-u-kb-sveti-duh-dostupan-pobacaj-na-zahhtjev-10420227> (Objavljeno: 3. 11. 2022.; Pristupljeno: 21. 12. 2022.)
- ²⁹⁹ <https://www.novolist.hr/novosti/tomasevic-u-bolnici-sveti-duh-uskoro-ce-se-obavljati-pobacaji/> (Objavljeno: 17. 5. 2022; Pristupljeno: 17. 4. 2023.)
- ³⁰⁰<https://www.unicath.hr/hks2015/wp-content/uploads/2019/03/Habek-Dubravko-%C5%BEivotopis-hrvatski.pdf> (Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ³⁰¹<https://narod.hr/hrvatska/radnici-kb-sv-duh-dopunili-kaznenu-prijavu-protiv-dr-matijevica-novog-predstojnika-ginekologije> (Objavljeno: 26. 9. 2022.; Pristupljeno: 13. 9. 2023.)
- ³⁰² https://dnevnik.hr/vijesti/hrvatska/desetogodisnji-ante-nece-se-pricestiti-svojoj-ckrvi-jer-ga-je-secenik-odobio---747326.html?itm_source=HomeTopRow&itm_medium=Dnevnik&itm_campaign=Naslovnica (Objavljeno: 17. 10. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ³⁰³ <https://www.24sata.hr/news/svecenik-odbio-pricestiti-antu-djecaka-s-autizmom-hoce-li-on-baciti-hostiju-to-je-svetogrde-867444> (Objavljeno: 17. 9. 2022.; Pristupljeno: 16. 4. 2023.)
- ³⁰⁴ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/nova-sramota-svecenik-odbio-pricestiti-autisticnog-djecaka-pitao-sam-majku-hoce-li-baciti-hostiju-iz-usta/> (Objavljeno: 17. 9. 2022.; Pristupljeno: 16. 4. 2023.)
- ³⁰⁵ <https://www.dnevno.hr/vijesti/ako-ante-baci-hostiju-to-ce-biti-svetogrde-svecenik-uskratio-hostiju-djecaku-majka-sve-ispricala-osjecala-sam-se-odbaceno-i-nevjerojatno-2039052/> (Objavljeno: 18. 9. 2022.; Pristupljeno: 16. 4. 2023.)
- ³⁰⁶ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/svecenik-odbio-pricestiti-dijete-s-autizmom-ne-shvaca-on-to-ne-mozete-se-igrati-sa-svetim-stvarima-15263176> (Objavljeno: 18. 9. 2022.; Pristupljeno: 16. 4. 2023.)
- ³⁰⁷ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/svecenik-odbio-pricestiti-dijete-s-autizmom-ne-mozete-se-igrati-sa-svetim-stvarima/2404401.aspx> (Objavljeno: 18. 10. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)

-
- ³⁰⁸ Matoić, Zvonka. „Djeca s poteškoćama u razvoju i sakramenti ispovijedi i pričesti“, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije*, CXXVIII (2000.) 10 str. 634
- ³⁰⁹ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/jos-jedna-mama-djecaka-s-autizmom-i-mog-sina-svecenik-nije-htio-pricestiti-u-ovoj-zemlji-i-za-Crkvu-moras-imati-vezu/> (Objavljeno: 20. 10. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- ³¹⁰ <https://n1info.hr/vijesti/svecenik-nije-htio-krstiti-dijete-gay-para-oni-su-vec-u-griehu/> (Objavljeno: 30. 8. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ³¹¹ <https://narod.hr/kultura/dr-sc-sehic-o-zahitjevu-homoseksualnog-para-za-krstenje-djeteta-navijestanje-evandeoske-istine-je-naivisi-oblik-milosrda> (Objavljeno: 12. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ³¹² <https://www.index.hr/vijesti/clanak/dragi-moji-homoseksualci-kog-ce-vam-vraga-katolicka-Crkva/2392270.aspx> (Objavljeno: 4. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ³¹³ <https://www.nacional.hr/nemirinesanice-prica-o-krstenju-djeteta-lezbijskog-para-bila-je-nagazna-mina-za-nadbiskupa-uzinica/> (Objavljeno: 10. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ³¹⁴ <https://narod.hr/hrvatska/tko-je-josip-jagic-pr-mozemo-koji-zali-za-vremenom-kad-je-ljevica-ubijala-svecenike> (Objavljeno: 21. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ³¹⁵ Anto Baković, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, (Zagreb: Martyrium Croatiae, 2007.)
- ³¹⁶ <https://www.autograf.hr/seksualna-zloporaba-djece-od-strane-Crkvenih-sluzbenika/> (Objavljeno 5. 2. 2022.; Pristupljeno 26. 10. 2022.)
- ³¹⁷ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/zasto-sam-neki-dan-imala-osjecaj-da-je-hrvatska-preko-noci-prestala-biti-katolicka-zemlja-15149378> (Objavljeno 25. 2. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ³¹⁸ <https://twitter.com/dragopilsel/status/1503805520435576834?cxt=HHwWhICsjejy94pAAAA> (Objavljeno: 15. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- ³¹⁹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/zasto-dio-desnicara-uporno-slavi-ratne-zlocince-zato-sto-su-moralni-idioti/2365358.aspx> (Objavljeno: 31. 5. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ³²⁰ <https://www.zakon.hr/z/94/Ustav-Republike-Hrvatske> (Pristupljeno: 15. 4. 2023.)
- ³²¹ <http://www.glas-slavonije.hr/293550/1/Hrvatska-jos-nema-tocan-broj-ubijenih-i-ranjenih-vojnika-i-civila-u-Domovinskom-ratu> (Objavljeno: 16. 2. 2016.; Pristupljeno: 15. 4. 2023.)
- ³²² Anto Baković, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, (Zagreb: Martyrium Croatiae, 2007.)
- ³²³ <https://www.zagorje.com/clanak/vijesti/mesic-u-bedekovcini-skola-je-postala-ispostava-Crkve-u-kojoj-se-ne-govori-istina> (Objavljeno 4. 6. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ³²⁴ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/zatucana-Crkva-misli-da-ce-se-koncertima-prikazati-privlacnom/2369896.aspx> (Objavljeno 6. 6. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)
- ³²⁵ <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/isus-nece-zastititi-djevojke-u-parkovima-koliko-god-ujeronauk-zestok-bio-u-skolama-treba-nam-seksualni-odgoj-15237318> (Objavljeno 20. 6. 2022.; Pristupljeno: 4. 11. 2022.)
- ³²⁶ https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=pfbid0ieHwy6ehMGp5espKzvckF4w5jWvWm2oBTUWcj6b883Qg9tGVx8juQK7FREfP9hRI&id=100018775%2020 (Objavljeno: 21. 8. 2022.; Pristupljeno: 4. 11. 2022.)

-
- 327 <http://www.studij Dizajna.com/content/otvorenje-izlozbe-students-tolerance-u-zagrebu-zgdw-79-u-15-h> (Objavljeno: 2. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- 328 <https://narod.hr/hrvatska/pod-pokroviteljstvom-obuljen-i-tomasevica-odvratno-vrijedanje-krscana-zamaskirano-tolerancijom-i-umjetnoscu> (Objavljeno: 9. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- 329 https://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html (Pristupljeno: 16. 4. 2023.)
- 330 <https://narod.hr/kultura/slucaj-sotin-i-reakcija-nadbiskupa-hranica-pedofilija-je-nedopustiva-kao-i-manipulacija-zrtvom> (Objavljeno: 30. 4. 2023.; Pristupljeno: 16. 4. 2023.)
- 331 <https://www.index.hr/vijesti/clanak/jos-samo-hrvatska-zeli-biti-iran/2402327.aspx> (Objavljeno: 11. 10. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- 332 <https://www.autograf.hr/ubojstva-na-daksi-u-1944-zrcali-se-danasnja-hrvatska/> (Objavljeno: 26. 10. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- 333 <http://fra.europa.eu/en/publication/2017/mapping-minimum-age-requirements-concerning-rights-child-eu/withdrawing-religious-education-school> (Pristup ostvaren 16. 4. 2023.)
- 334 <https://www.index.hr/vijesti/clanak/novi-izvijestaj-Crkva-u-hrvatskoj-je-privilegirana/2419057.aspx> (Objavljeno: 8. 12. 2022.; Pristupljeno: 19. 12. 2022.)
- 335 <https://tris.com.hr/2022/12/bozicne-poruke-s-oltara-crkvenog-i-drzavnog-blagdansko-prisjecanje-na-slabe-potrebite-i-ugrozene-kojih-ce-se-vec-sutra-malo-tko-sjetiti/> (Objavljeno: 25. 12. 2022.; Pristupljeno: 30. 12. 2022.)
- 336 <https://narod.hr/kultura/grad-sisak-i-ikic-banicek-sdp-zabranili-caritasu-humanitarno-djelovanje-u-gradskim-skolama> (Objavljeno: 18. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- 337 <https://narod.hr/kultura/sisacka-biskupija-odgovor-gradonacelnice-ikic-banicek-je-laz-i-kleveta-te-izgovor-da-se-zabrani-djelovanje-caritasa> (Objavljeno: 22. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- 338 <https://narod.hr/hrvatska/petir-puckoj-pravobraniteljici-poduzmite-mjere-protiv-sisacke-gradonacelnice> (Objavljeno: 25. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- 339 <https://www.caritassisak.hr/caritasovi-paketi-radosti/> (Pristupljeno: 14. 9. 2023.)
- 340 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/1998_12_18_165.html (Pristupljeno: 14. 9. 2023.)
- 341 <https://www.autograf.hr/u-hrvatskoj-se-jos-uvijek-krse-prava-vjerskih-manijina/> (Objavljeno: 12. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- 342 <https://www.portalnovosti.com/puna-saka-zgrada> (Objavljeno: 11. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- 343 <https://www.notarius.hr/aktualno/u-sredistu/50175> (Objavljeno: 7. 4. 2022.; Pristupljeno: 15. 4. 2023.)
- 344 <https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/4-kantuna/juraj-aras-o-mogucem-darovanju-zgrade-nadbiskupiji-to-je-nakaradna-ideja-ovo-izmrcvareno-drustvo-vise-ne-moze-nositi-Crkvu-na-grbaci-1176902> (Objavljeno: 15. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- 345 <https://www.autograf.hr/Crkva-je-mnogim-hdz-ovcima-ono-sto-je-nekoc-bila-partija/> (Objavljeno: 20. 4. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- 346 <https://www.vecernji.hr/premium/Crkva-vodi-ovu-drzavu-iako-je-po-ustavu-sekularna-zajednicko-s-hdz-om-su-joj-novac-i-utjecaj-1588370> (Objavljeno 22. 5. 2022.; Pristupljeno 2. 11. 2022.)

-
- ³⁴⁷ <https://www.autograf.hr/kako-biti-vjernik-u-Crkvi-koja-ga-je-napustila/> (Objavljeno: 5. 7. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- ³⁴⁸ <https://lupiga.com/vijesti/boris-dezulovic-o-smrti-vlade-matijanica-hladne-glave-vam-jebem-mater-svima> (Objavljeno: 8. 8. 2022.; Pristupljeno 3. 11. 2022.)
- ³⁴⁹ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/tuzna-reportaza-s-badije-kako-je-propao-otok-kraj-korcule-koji-je-drzava-2003-vratila-franjevcima/> (Objavljeno 23. 8. 2022.; Pristupljeno: 4. 11. 2022.)
- ³⁵⁰ <https://www.portalnovosti.com/gordijski-zor> (Objavljeno: 7. 10. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)
- ³⁵¹ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/sto-zeli-mladez-hdza-nema-tu-ideal-a-trazi-se-samo-uhljebljenje/2409769.aspx> (Objavljeno: 8. 11. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ³⁵² <https://www.portalnovosti.com/savjeti-mladom-hadezeovcu> (Objavljeno: 2. 12. 2022.; Pristupljeno: 19. 12. 2022.)
- ³⁵³ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/evo-kako-izgleda-vila-od-20-milijuna-kuna-koju-je-prije-pet-godina-drzava-dala-crkvi/2420065.aspx> (Objavljeno: 18. 12. 2022.; Pristupljeno: 29. 12. 2022.)
- ³⁵⁴ <https://www.telegram.hr/politika-kriminal/katolicka-crkva-euro-koristi-za-enormno-dizanje-cijena-svojih-usluga-neke-poskupljuju-za-vise-od-100-posto/> (Objavljeno: 30. 12. 2022.; Pristupljeno: 30. 12. 2022.)
- ³⁵⁵ <https://tris.com.hr/2022/12/crkva-podigla-cijene-svih-svojih-usluga-i-vjera-je-trzisni-proizvod/> (Objavljeno: 30. 12. 2022.; Pristupljeno: 30. 12. 2022.)
- ³⁵⁶ <https://www.sibenik.in/sibenik/dane-skugor-i-supruga-skupljali-lemozinu-u-Crkvi-u-dubravi-cak-su-i-zavjetnu-plocu-postavili-u-Crkvenom-dvoru/159971.html> (Objavljeno: 29. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁵⁷ <https://www.vecernji.hr/vijesti/skugorovi-poznati-i-po-donacijama-Crkvi-na-misu-ce-doci-rekordan-broj-ljudi-da-vide-hoce-li-imati-obraza-doci-1612996> (Objavljeno: 29. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁵⁸ <https://www.index.hr/vijesti/clanak/uhiceni-hdzov-direktor-donirao-novac-Crkvi-ima-rezervirano-mjesto-u-prvom-redu/2390754.aspx> (Objavljeno: 29. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁵⁹ <https://danas.hr/hrvatska/zaboravili-su-na-7-bozju-zapovijed-skugor-i-supruga-skupljali-milodare-imali-zavjetnu-plocu-u-dvoristu-Crkve-62249928-27b0-11ed-bc00-cacc160d910f> (Objavljeno: 29. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁶⁰ <https://www.novolist.hr/novosti/hrvatska/obitelj-skugor-ima-rezerviranu-klupicu-u-prvom-redu-u-Crkvi-skupljali-su-lemozinu/> (Objavljeno: 29. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁶¹ <https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/crna-kronika/uhiceni-skugor-iz-ine-je-Crkvi-u-dubravi-donirao-100-000-kuna-na-njegovo-mjesto-u-prvom-redu-nitko-nije-smio-sjesti-otac-dane-i-majka-rada-skupljali-su-lemozinu-a-u-krugu-Crkve-podigli-su-zavjetni-kamen-1220102> (Objavljeno: 30. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁶² <https://www.index.hr/vijesti/clanak/popovi-i-hdzovi-lopovi-se-jako-vole-vucetic-uspjeli-su-korumpirati-nebo-i-zemlju/2391030.aspx> (Objavljeno: 30. 8. 2022.; Pristupljeno: 7. 11. 2022.)
- ³⁶³ <https://www.vecernji.hr/vijesti/drame-oko-krstenja-djeteta-a-kukavicki-sute-na-visemilijunske-prevare-1614511> (Objavljeno: 4. 11. 2022.; Pristupljeno: 11. 11. 2022.)
- ³⁶⁴ <https://www.autograf.hr/umirovljeni-andeo-iz-stanice-za-tehnicki-pregled-vozila/> (Objavljeno: 10. 9. 2022.; Pristupljeno: 8. 11. 2022.)

-
- ³⁶⁵<https://slobodnadalmacija.hr/vijesti/crna-kronika/besramni-lopov-provaljivao-u-Crkve-i-prostorije-groblja-po-dalmaciji-ukrao-novce-tehniku-i-predmete-za-vjerske-obrede-1157917> (Objavljeno: 10. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ³⁶⁶<https://www.vgdanas.hr/grad/nista-im-nije-sveto-pokrali-bakrene-oluke-s-Crkve-u-vukovini-te-kapela-u-kucama-ribnici-i-busevcu/> (Objavljeno: 7. 3. 2022.; Pristupljeno: 6. 12. 2022.)
- ³⁶⁷<https://regionalni.com/iz-Crkve-u-ludbregu-ukraden-milodar/> (Objavljeno: 13. 4. 2022.; Pristupljeno: 28. 10. 2022.)
- ³⁶⁸<https://www.osijekexpress.com/2022/08/24/pokradena-Crkva-iz-skrabice-ukraden-milodar-iz-dvorista-stolice-i-stolovi/> (Pristupljeno: 6. 12. 2022.)
- ³⁶⁹<https://vijesti.hrt.hr/hrvatska/u-gorskom-kotaru-opljackali-12-kapelica-kradu-i-povrce-s-njiva-9099853> (Objavljeno: 19. 8. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ³⁷⁰<https://emedjimurje.net.hr/vijesti/crna-kronika/4274680/zupa-pribislavec-lopovi-bilo-bi-dosta-kamere-otkrile-a-policija-pronasla-kradljivca-bakrenih-zljebova-na-Crkvi/> (Objavljeno: 3. 9. 2022.; Pristupljeno: 30. 10. 2022.)
- ³⁷¹<https://slobodnadalmacija.hr/dalmacija/obala/di-ce-in-duse-provalili-u-Crkvu-pod-kozjakom-i-ukrali-pozamasnu-svotu-novca-tu-nije-kraj-kriminalu-u-kastelima-policija-ima-posla-i-s-poljoprivrednicima-koji-sade-marihuanu-1234012> (Pristupljeno: 20. 20. 2022.; Objavljeno: 6. 12. 2022.)
- ³⁷²<https://ika.hkm.hr/novosti/provaljeno-u-drevnu-baziliku-sv-foske/> (Objavljeno: 29. 7. 2022.; Pristupljeno: 3. 11. 2022.)
- ³⁷³<https://www.index.hr/vijesti/clanak/u-centru-splita-provalili-u-Crkvu-i-ukrali-novac/2404045.aspx> (Objavljeno: 17. 10. 2022.; Pristupljeno: 9. 11. 2022.)
- ³⁷⁴<https://www.034portal.hr/78-godisnjak-krao-milodar-iz-Crkve-u-slavonskom-brodu--uhicen-je--375> (Objavljeno: 20. 11. 2022.; Pristupljeno: 6. 12. 2022.)
- ³⁷⁵<https://cronika.hr/2022/10/sramotna-krada-u-kastelima-provaljeno-u-Crkvu-otuden-novac/> (Objavljeno: 20. 10. 2022.; Pristupljeno: 30. 10. 2022.)
- ³⁷⁶<https://www.varazdinske-vijesti.hr/nasim-krajem/provalio-u-zupni-ured-Crkve-u-margecanu-ali-ostao-praznih-ruku-54969> (Objavljeno: 5. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ³⁷⁷<https://narod.hr/hrvatska/vandalizam-u-sinju-razbijeni-reflektori-koji-osvjtljavaju-Crkvu-gospe-sinjske> (Objavljeno: 18. 1. 2022.; Pristupljeno: 26. 10. 2022.)
- ³⁷⁸<https://www.sibenska-biskupija.hr/provaljeno-u-Crkvu-svetog-mihovila-na-brdu-vrsine-izmedu-grad-a-sibenika-i-sela-dubrava/> (Objavljeno: 21. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- ³⁷⁹<https://narod.hr/kultura/oskvrnuce-groblja-u-sestinama-skinuti-krizevi-i-postavljeni-naopako-prevrnuti-kontejneri> (Objavljeno: 27. 3. 2022.; Pristupljeno: 27. 10. 2022.)
- ³⁸⁰<https://www.antenazadar.hr/clanak/2022/10/pokradena-skrinja-sv-sime-policija-je-u-potrazi-za-pociniteljem/> (Objavljeno: 28. 10. 2022.; Pristupljeno: 6. 12. 2022.)
- ³⁸¹<https://narod.hr/hrvatska/policija-uhitila-osumnjicenog-za-kradu-u-zadarskoj-Crkvi-sv-simuna-i-nasla-ukradene-predmete> (Objavljeno: 8. 12. 2022.; Pristupljeno: 19. 12. 2022.)
- ³⁸²<https://www.vecernji.hr/vijesti/pokradeno-suho-meso-iz-pusnice-ukraden-i-novac-za-potrebite-iz-vinkovacke-Crkve-1641462> (Objavljeno: 13. 12. 2022.; Pristupljeno: 17. 12. 2022.)

³⁸³ Anto Mikić; Krunoslav Novak, „Katolička Crkva u hrvatskom nacionalnom i regionalnom tisku“, u: *Vjerska tematika u hrvatskim medijima. Zbornik radova znanstvenog simpozija i projekta na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu*, uredio Jerko Valković, (Zagreb: Hrvatsko katoličko sveučilište, 2019.), 197-198.

³⁸⁴ Ivica Šola, „Slika vjere i Crkve u hrvatskim medijima“, *Crkva u svijetu*, 52,3 (2017.): 459-466.

³⁸⁵ *Isto*, 464.

³⁸⁶ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30342> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁸⁷ <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30860> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁸⁸ <https://www.unizd.hr/o-nama/povijest> (Pristupljeno 20. 1. 2023.)

³⁸⁹ <https://www.encyclopedia.com/religion/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/ratio-studiorum> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹⁰ <https://katolicke-skole.hbk.hr/2020/04/29/katolicka-crkva-i-skolstvo-u-hrvatskoj/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹¹ <https://biskupija-sisak.hr/biskup-osnovao-katolicku-osnovnu-skolu-u-siku/> (Objavljeno: 31. 8. 2023.; Pristupljeno: 14. 9. 2023.)

³⁹² <https://www.unicath.hr/medicinski-fakultet/rijec-dekana> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹³ <https://katolicke-skole.hbk.hr/2020/05/20/upoznajmo-katolicke-skole-u-republici-hrvatskoj-prva-katolicka-osnovna-skola-u-gradu-zagrebu/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹⁴ <https://katolicke-skole.hbk.hr/2020/05/07/upoznajmo-katolicke-skole-u-republici-hrvatskoj-katolicka-osnovna-skola-sibenik/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹⁵ <https://katolicke-skole.hbk.hr/2020/06/01/upoznajmo-katolicke-skole-u-republici-hrvatskoj-katolicka-osnovna-skola-svete-ursule/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹⁶ <https://katolicke-skole.hbk.hr/2020/05/20/upoznajmo-katolicke-skole-u-republici-hrvatskoj-prva-katolicka-osnovna-skola-u-gradu-zagrebu/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹⁷ <https://katolicke-skole.hbk.hr/2020/06/09/upoznajmo-katolicke-skole-u-republici-hrvatskoj-katolicka-osnovna-skola-u-virovitici/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)

³⁹⁸ <https://quirinusportal.com/2022/08/katolicka-osnovna-skola-u-novskoj-dobila-bespovratna-eu-sredstva-za-razvoj-stem-podrucja/> (Pristupljeno: 20. 1. 2023.)